Carit Etlar

Viben Peter

Carit Etlar

Viben Peter

En historie fra Ditmarsken

eBibliotek 1800

2024

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Carit Etlar: *Viben Peter* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Carit Etlar: *Viben Peter* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of*

art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

BY NC SA

1. del

Tre uger før påske, i nådens år 1523, gik Reimer Grote i Meldorf hen til en murermester og sagde, han ville have sit hus kalket til helligdagene.

"Jeg tinger ikke med ham om betaling," føjede han til, "for jeg ved, han er en ærlig mand, men det skal gøres forsvarligt, så det kan have syn og tage sig ud fra gaden." Murmesteren lovede, at det skulle blive gjort efter bedste formue og gav sig straks i færd med arbejdet. Han holdt også ord, var færdig til bestemt tid, og Reimers hus blev det kønneste i nabolaget.

Længere nede i gaden boede der en mand, som hed Carsten Peter, han var rig og anset ligesom Reimer, begge hørte de til byens rådmænd og havde altid været gode venner. Carsten havde tre sønner, den ene hed Bartel, den anden Viben, den tredje hed Johan; Reimer Grote havde kun en eneste datter, og der taltes om, at forældrene havde bestemt hende for en af Carstens sønner, når den tid kom.

Da nu murermesteren var færdig med sit arbejde, gik Reimer ud på gaden og gav sit bifald til kende. Carsten kom også ud og så på det.

"Det hus skinner mig i øjnene, hvor jeg går," sagde han.

"Skal vi ikke også have vort hus kalket?" spurgte Viben.

"Å jo, jeg har tænkt på det." – Så gik han også hen og talte med murermesteren. Men Carsten var mere nøjeseende, han tingede længe og mente, det kunne gøres for en ringere sum, end den anden forlangte. Til sidst blev de enige, og Carsten

Peter fik også sit hus kalket. Det var færdigt efter løfte, dagen før påske; men da de slog stilladset ned, tog det sig ikke nær så godt ud som Reimers. Det lod Carsten fortrydelig over, skønt murermesteren mente, han kunne ikke gøre det bedre for den betaling.

Reimer kom også hen og så på det, og Carsten syntes, han stod og smilte af det.

"Så du, hvor han lo i skægget?" spurgte han Viben. "Og jeg sagde godaften til ham, men han ville ikke svare."

"Han hørte det måske ikke," svarede Viben.

"Han hørte det nok, men han kroer sig nu, fordi hans hus tager sig bedre ud end vort. – Hvad er det hele? Murermesteren har kommet en smule mere rødt i kalken; det ligner jo et slagterhus."

"Det ser ud som levret blod," sagde Viben.

"Og så er det dog kun bindingsværks kram med løse stolper, vort er den faste grundmur. Se, hvor hans gavl med de fem stærhuller hælder til siden, som om den skulle dratte ned over gaden. – Det er kønnere end mit alligevel, de står og ser på det, når de går forbi; men bi kun lidt, jeg skal nok se at komme over ham igen på en anden måde."

Til påskedag gjorde Carsten et gilde for gode venner og bekendte og bad ikke Reimer med, som han ellers plejede. Konen spurgte, hvorfor Reimers ikke kom med. Carsten sagde, han havde glemt at bede dem. Dagen efter gjorde Reimer Grote et gilde, og han bad Carstens.

"Han føler, han har uret," sagde Carsten til drengene, "ellers havde han ikke skikket bud til os."

"Det er en dårlig sæd, du lægger i de unge," sagde hans hustru Nanne, "jeg tror ikke, der følger godt efter." – Carsten mente, han sagde kun hvad sandt var, og til buddet lod han svare, at han kunne ikke komme, det værkede i hans lemmer, og han ville gå til sengs ret nu. Der kom bud over igen, at hvis Carsten ikke selv kunne være med, måtte han i det mindste skikke drengene: de ville danse, og Viben havde så stærk en røst, han skulle synge for.

Så lod Carsten sine sønner gå og gav dem en hvid skjorte på, udsyet med røde og blå bånd og sløjfer. På fingeren bar enhver af dem en signetring af sølv, hvori Carstens våbenmærke var indgraveret. På det ene ben havde de en bjælde, som klingrede under dansen.

Viben var for ung til at komme med i sværddansen, han stod og sang, mens spillemanden slog på tromme. Hans ældre broder Bartel var derimod fordanser eller konge, som det kaldtes; han var også den eneste, som havde hat på, de andre dansede alle med blottet hoved, for bedre at kunne give agt på Bartel, og gøre de samme trin som han. Først holdt Bartel en lille tale, hvori han hilste på selskabet og bad tilskuerne ikke komme for nær de dragne sværd, derefter begyndte dansen. Ligesom Bartel nu gav tegn, dansede de snart i en rundkreds, snart krydsvis imellem hverandre, snart sprang de over sværdene, eller lagde dem i kunstige kredse omkring på gulvet og trådte ind mellem kredsene, derefter holdt de sværdene over hovedet, og forstod under den hurtige og hvirvlende dans at slynge dem så kunstigt mellem hverandre, at kongen kunne sætte sig ovenpå dem, idet de behændigt løftede ham i vejret og holdt ham svævende, mens han atter talte til forsamlingen.

Viben Peter stod og sang hos trommeslageren. Ordene til sværddansen lød således:

Stolt Henrik og hans brødre to, de ned til stranden
komme,
De sætte et fartøj ud fra land, for den dejlige
rosenblomme.

Hvem kender skibets vej i sø? Gud ved, hvorhen vi komme.
Men sejle vil vi alle tre, for den dejlige rosenblomme.

Og skibet stævned til land igen, da vesterud de komme.
Der stod en guldsmedsøn i dør, med den dejlige
rosenblomme.

Gudsfred og hilsen alle tre! Sig hvorfor hid I komme?
I ønsker vel mjød, hvad eller vin! spurgte dejlige
rosenblomme.

Nej ej for mjød og ej for vin fra fremmed land vi komme.
Vi ville have det guldsmedbarn, den dejlige rosenblomme.

Det guldsmedbarn I fange ej, hvormange I hid end
komme.
Med Lytke Løjken trolovet er den dejlige rosenblomme.

Hende Lytke Løjken skal aldrig få, og derfor hid vi komme.
Vi ville vove vore halse tre, for den dejlige rosenblomme.

Lytke Løjken drog ud sit lange sværd og lod dem til sig
komme.
Hug Henriks lille finger af, for den dejlige rosenblomme.

Hr. Henrik drog ud sit blanke sværd: nu ønsker jeg velbekomme.
Så hug han Løjkens hoved af, for den dejlige rosenblomme.

Der ligger den krøltop tung og stiv, hvi ville han mod os komme?
Mit hjerte er fuld af tusind fryd, for den dejlige rosenblomme.

Lytke Løjkens drenge, med sorg i sind, ned til stranden komme.
I morgen vi jorde vor fader kær, for den dejlige rosenblomme.

Carsten sad oppe og ventede, til drengene kom hjem, han ville vide, hvordan det var gået. Hver af dem havde sit at fortælle, om de rige tapeter på væggen, de store hynder på alle bænke, men især om det kostbare sølvtøj, som var sat frem på bordet.

"Det sølvtøj kunne have stået på mit bord," sagde Carsten.

"Hvad mener du med det?" spurgte Nanne.

Carsten manglede ellers aldrig svar, denne gang lod han til at betænke sig, han så ikke på Nanne, men sad og skrev med fingeren på bordet.

"Han har fået det med konen," sagde Viben, "det talte de om derovre. Hun er rige folks barn og stammer fra den fornemme Isemans slægt."

"Det gør hun," svarede Carsten, "Iseman med plovjernet til våben, – fornem! å ja! men den kunne tåle at have en bedre lov på sig, samme slægt. Så mægtige var de engang, at der ikke turde begyndes på messe i kirken, før de havde sat sig ned i

deres stol. En af præsterne vovede det. Iseman blev siddende og hørte på ham til gudstjenesten var endt, så gik han op og slog præsten ihjel bag alteret."

"Hvad mente du med det sølvtøj?" spurgte Nanne atter.

"Jeg kunne jo have fået det på samme vis som Iseman," svarede Carsten undvigende. "De siger, at han tog det i bytte fra kongens vogn, da vi slog de danske ved Tusenddüvelsvarf. Det er kun hans, fordi han har det og forstår at holde fast på det. – Talte Reimer ikke om mig? – Heller ikke om sit hus?"

"Nej!" svarede Viben, "han gik omkring og smilede."

"Nå, han smilede," gentog Carsten og nikkede med hovedet.

"Han smilede til os alle, nødte os til at spise og drikke og sagde, vi skulle være glade og veltilmode. Konen sad og så på mig den hele tid, mens jeg sang visen for om stolt Henrik: da sværddansen så var endt, kom hun hen og lagde sin hånd på mit hoved. Du vokser godt, Viben Peter, sagde hun, og du kommer til at ligne din fader."

Straks efter pinse samme år gik to af fogederne om fra dør til dør for at spørge godtfolk, hvad enhver ville yde til at få den gamle kirke sat i stand. Tårnet tjente til sømærke og det var nu forfaldent, kirken selv var ikke blevet udbedret siden kong Hans lod sin store garde plyndre den, år 1500. Enhver mand skrev nu sit bidrag op på fogedernes liste. Da de kom til Carsten Peter, sagde han, det var bedst, de først gik over til Reimer Grote, for han var ældst. Reimer tegnede da sin gave, og Carsten tegnede sig for tre lybske mark mere: men han talte ikke om det i hjemmet.

Otte dage efter rejste han til en gørtler i Hamborg og bestilte en stor og kunstig dreven lysestage, med sit våben, en

springende ulv, på foden. Da stagen var færdig, lod han den bringe ind i kirken og sagde, de skulle stille den op på alteret som en gave fra ham. Kirkeværgerne kom og takkede og blev enige om, at Carsten til løn skulle have sin egen stol i kirken, oppe under prædikestolen, næst efter borgmesterens, det de tilbød ham. Carsten takkede og bestilte da billedskæreren til at danne først hans husmærke, dernæst hans våben i træ over stoledøren, med et bibelsprog underneden; men denne gang tingede han ikke om prisen, som han plejede. Da våbenet var færdigt, lod han det stærkt forgylde, så den springende ulv strålede og kunne ses langt nede i korsgangen.

Reimer Grote vidste ikke noget om dette, før alt var bragt til ende. Straks efter pinsehelligdagene tog han over til Bysum, der dengang var en ø, og hvor han havde et hus og et skib, som en af hans brødre førte på lange rejser. Da han kom hjem til Meldorf, var kirken færdig, og han fik da sin stol længere nede, i fællesskab med andre; men Carsten Peter havde nøglen til sin alene.

Der var stor højtid den søndag, kirken blev taget i brug igen. Klokkerne ringede, dominikanerne, som boede oppe i gaden, gik i stort optog ud fra deres kloster med brændende vokslys og kordrengene, som svingede røgelseskarrene foran krucifikset. Folk kom ridende langt ude fra marsken for at være til stede ved festen.

Carsten Peter lod sig først se i kirken, ligesom gudstjenesten skulle begynde, han holdt sin hustru i hånden, bag dem gik de tre sønner. Da han kom forbi Reimer Grotes stol nede på gulvet, vendte han sig mod ham og smilede spotsk, derefter tog han den store nøgle frem til sin stol, åbnede døren og lukkede i lås

igen, efter at hans familie var kommet ind. Præsten holdt messe og prædiken og takkede til slutning alle dem, der havde givet til kirken, han nævnede særlig Carsten Peter og den ny lysestage, som stod til skue på alteret. Carsten rejste sig lidt i vejret og skottede ned mod Reimers stol. Nanne derimod havde trukket kysen frem over sit hoved og sad og så ned for sig, bleg og tavs og stille som sædvanlig.

Om aftenen kom Carsten ud i sit bislag og så på de fremmede bønder, som drog gennem gaden. Reimer Grote kom forbi og satte sig på bænken hos ham. Der var altid et smil om hans mund, som om han gjorde sig lystig over folk, men det hørte nu engang hans ansigt til og han mente intet med det. Denne gang lo han dog, idet han hilste på Carsten og sagde:

"Herinde kan vi vel sidde på samme bænk, skønt du i kirken har købt plads næst efter borgmesterens."

"De tilbød mig den plads," sagde Carsten, "men jeg købte den ikke. De syntes vel, jeg havde fortjent den."

"Det kan gerne være, men hvis jeg var i dit sted, ville jeg dog have betænkt mig på at tage imod den."

"Hvorfor det?"

"Den kirkestol næst borgmesterens har et dårligt ry på sig, det var jo i den, ulykken skete med Schuddinge Frentz. Han kom i strid med Hargen Junge Claesz Boisen, om hvem af dem der skulle sidde øverst. Så drog de våben, og Hargen stak Frentz med sin kniv, først i højre side, derefter i venstre side, og satte foden på hans bryst, til han opgav ånden, så løb han sin vej ud gennem den lille kordør. Liget blev skaffet bort, just som den døde mands broder, Henning, kom gående ind i kirken. Da han hørte, hvad der var sket, og så folk af hans slægt i begreb med at

ile efter Hargen, kaldte han dem tilbage og sagde: Bliv siddende på jeres pladser alle mand og hør på præsten, det er kun mig, som har med denne sag at bestille. Inden der ringes til prædiken næste gang, skal Hargen Junge Claesz Boisen ligge lige så kold som min broder. – Dermed gik Henning ind i stolen, og alle så, han bøjede sig ned og dyppede sin finger i blodet på gulvet. Der var en biskop Evermod, som holdt messe den dag, han gik hen til Henning og bad ham lade sit onde forsæt fare; men Henning rystede på hovedet, og mente, det lod sig ikke gøre. Hargens slægt kom også og tilbød mandebod og sone, men Henning ville hellere have fejde. Så gik præsten op til alteret og hentede monstransen og kom tilbage igen med kordrengene, som svingede røgelseskarrene foran ham. Alle knælede og korsede sig, mens han gik ned ad' kirkegulvet og holdt den hellige hostie hen foran Hennings mund og bad ham i jomfru Maries navn og i den korsfæstede Jesu Christi navn om nåde for synderen. Henning havde rejst sig op i stolen, da præsten kom, men der var ingen nåde at læse i hans ansigt. Bed I vor jomfru og den korsfæstede om at gøre min døde broder levende igen, svarede han, det har de lettere ved, end at få mig til at skåne Hargen. – Da han svarede dette, slog præsten ham på øret af al magt, og sagde, at han havde lov til at hævne sig, men ikke til at spotte Gud, og nu stimlede folk sammen ude på gulvet, for Henning var en farlig stærk og hidsig mand, og alle troede, det ville gå præsten ilde. – Det skete inde i den stol, hvor du sad i dag, den du sirede med din forgyldte, springende ulv."

"Hvad gjorde så Henning?" spurgte Carsten.

"Han sad lidt og så hen for sig, med kinden rød af det vældige slag, han havde fået, så tørrede han blodet af sine fingre og gik

op til alteret, her knælede han ned for biskoppen, idet han brast i lydelig gråd, og han, som var en jernhård mand, og ellers aldrig lod sig bøje, talte nu sagtmodige og ydmyge ord, kyssede den hellige monstrans og bad biskoppen forlade hans synd, så sandt som Hargen skulle være fri og frels for ham og alle dem, der bare hans våbenmærke."

"Den historie er gået mig af glemme," sagde Carsten.

"Det kan hændes," svarede Reimer og smilede igen, "men du kan lide på, at alle de der var til stede i dag i kirken, huskede den, da de så dig træde ind i stolen."

Dermed bød han farvel og gik hjem til sit.

Fra nord til syd deler naturen Ditmarsken i to landstrækninger, af hvilke den ene, længst mod vest, er det flade land eller den egentlige marsk, som begrænses af Nordsøen, en streng og farlig nabo, der i tidens løb efterhånden har forandret hele kystens skikkelse. – der, hvor nu havet langt ude bryder sig på banker og revler og i uvejr skyder sine søer med skum og fråde tårnhøjt i vejret, lå en gang et rigt og tætbefolket land, frugtbare marker, kirker og landsbyer, hvis navne kun sagnet har bevaret. Stormfloden kom og tog dem med sig, landet forsvandt, folkene druknede. Hist og her, hvor grunden var fastere, rager endnu nogle af de højeste bakker i vejret og danner en lille holm og et lille minde om det forgangne. Ved ebbetid bliver en smal og langstrakt sandflade synlig derude, som måger og vildgæs kredser hen over, i de varme solskinsdage kryber sælhunden op og leger med sine unger mellem stenene. Den gule sandstribe er det eneste, der daglig kommer til syne af det forsvundne.

Landet mod øst kaldes Geest eller det høje land og skilles på nogle steder fra Vestmarken ved en række banker, som man mener engang har betegnet havgrænsen. I den tid, hvorom her fortælles, var Geestlandet skjult af mægtige ege- og bøgeskove, sammenvoksede med et næsten uigennemtrængeligt krat af slåen, hyld og brombærranker. Om disse skove fortæller Ditmarskens gamle krønikeskriver Neocorus, at de havde så stor en udstrækning, at et egern kunne hoppe fra gren til gren inde fra Meldorf ud til landets grænse, uden at berøre jorden. Endnu i vore dage kunne samme rejsende vist gøre lige så lang fart langs med østgrænsen.

Opad mod Eideren blev skovene tyndere, egen og bøgen gav plads for birk, enebær og ellebuske, som til sidst forsvandt i lyngheder og sandmarker. Her var også egnen gennemskåren af vandløb, moser og kær, som om sommeren tørrede ind og skjultes af rør og græs, men om vinteren, når sneen og regnvejrsdagene kom, dannede uvejsomme og bundløse sumpe, som kun den, der var nøje kendt med egnen og forstod at bruge marskbondens springstok, mægtede at nå hen over.

Mod nord spærrede Eideren og dens sivbegroede enge enhver indgang i landet, vesterpå gik alfarvejen fra Hanerov og syd om Hademarschens kirke ind til Tensbyttel og Alversdorf. Længere nede mod sønder gik der vel en anden vej, fra Vilster over Kudensøens moser; men den var mindre og ikke god at befare i dårligt vejr.

Langs med østgrænsen havde holstenerne bygget skanser og faste slotte, som de holdt besat med et årvågent mandskab for at skærme deres land mod ditmarskernes indfald, men også for i fejdetid at have et tilflugtssted, hvorhen de kunne ty, når

lykken gik dem imod. En af disse borge lå mod nord, omflydt af Eideren, og hed Tielenborg, en anden befæstning, Bøklenborg, havde de bygget nede ved grænsen af Vilstermarsk på en høj banke foran Sprant sø, der hvor nu kirkegården ligger. Halvfjerde mil fra Rendsborg lå den tredje borg, Hanerov, det var den, der holdt sig længst, det var også den vigtigste, forsåvidt den beherskede den eneste store alfarvej til og fra Ditmarsken. Hanerov var fra først af kun en firkantet skanse, omgivet af en dyb grav, der omkredsede et blokhus, skansen voksede og blev siden til en borg med vindebro og tårn. I den følgende tid begyndte folk at bygge i nærhed af borgen, fordi de der mente at finde bedst sikkerhed og beskyttelse mod deres fjender. Slottet selv var ved hertugdømmernes deling i 1482 kommet under den danske krone, og nogle år efter slaget ved Hemmingsted, købte Clemens v. d. Wisch det af kongen.

Men nedenfor den faste borg, der hvor de store egeskove begyndte, byggede en adelsmand, Gørres Ratlov, sig en anden gård, købte jord og græsgange og drev stor handel med får og hornkvæg, som han fedede og skikkede sønderpå. Ratlovernes stamgods var ellers Lentzahn, ovenfor Neustadt i det holstenske, men det og Futterkamp kom først senere i Gørres eje, omtrent på samme tid, hans broder Otto drog ind på Arlevat i Husum amt, og vedkommer ikke denne historie.

Ditmarskerne holdt ikke meget af fremmede. I en af deres mange fejder havde de jaget alle holstenske adelsmænd ud over grænsen og så dem sidenefter nødig komme ind i landet igen, selv for kortere tid; med Gørres Ratlov gjorde de en undtagelse. Han var en jævn og ligefrem mand, som holdt af fred og godt naboskab og aldrig tog del i andres strid. Han kom hyppigt ind

til Meldorf og drog næsten hver uge over Syderhammen fra Nordhasted op til Heide, hvor de holdt marked om lørdagen. Ved efterårstid rejste han også over i marsken for at købslå med bønderne eller *gård- og husmændene*, som ditmarskerne selv kaldte sig, om deres korn og kvæg. På disse rejser var han altid til hest, siden det ikke sømmede sig for en adelig herre at køre, uden når svaghed eller alderdom nødte ham dertil. Alle kendte den lille, fede og rødkindede mand, med en tyrepisk under armen og en sort hat med en vejrslagen, gammel fjer på hovedet. Han lo for et godt ord, nikkede og hilste på enhver og talte med ditmarskerne som med sine lige.

I fejde og krigstid lukkede Gørres sin port, drev kreaturerne ind fra marken, og holdt sig hjemme, til der kom bedre dage, så red han ud og handlede på ny.

Da ditmarskerne havde slået kong Hans i det ulykkelige år 1500, drog de til Tielenborg, stormede slottet og sløjfede det, derefter gjorde de indfald i Holsten, plyndrede og brændte overalt. En morgenstund, i slutningen af fasten, gik en hob forbi Ratlovs gård; den var lukket, pælebroen draget op og porten stænget. De blæste i deres lange kohorn og forlangte, at broen skulle lades ned, ellers ville de brænde gården af. Efter denne opfordring kom Gørres Ratlovs runde ansigt til syne oppe i et af glamhullerne. Han nikkede nok så fredsommeligt og hilste til alle sider, han kendte jo næsten hver mand i flokken.

"Ach lewe Lüt" råbte han. "Wat den Düwel er det, I tænker på? Wenn I plyndre min hus, hvor skal jeg så få penge fra til at betale Jeres korn med? og wenn I stikke fyr på min stald, hvor skal jeg så sætte de høveder ind, jeg køber af jer?"

Dermed slog han lågen til, men lukkede ikke op. Ditmarskerne lo og sagde, manden havde ret, de drog deres vej igen, uden at gøre ham nogen skade. For dog ikke at komme tomhændede hjem, plyndrede de på tilbagevejen kirkebyen Hademarschen, og stak ild på husene.

Gørres Ratlov var gift med en fornem, adelig dame oppe fra Slesvig. Hun var ung og smuk, og der blev talt meget om hende på egnen. Hvor hun viste sig, vakte hun altid opsigt, dels på grund af sin skønhed, men også fordi hun omgav sig med en pragt, som overgik alle andres. Fru Merved førte et bevæget liv og red hyppigt om i besøg til de nærmeste godser, der kom også mange fremmede på gården, mindst for ridderens skyld, han var næsten altid ude på prangeri, og når han kom hjem, gik han i marken og lod blot til at bryde sig om sine kreaturer.

Kun i én retning vidste man, at mand og hustru mødtes, det var i kærlighed til deres eneste barn, en halvvoksen dreng, der bestandig holdt sig i moderens selskab, og som blev anset for at være sær og sygelig.

Nogle mente, drengen manglede evne til at skønne og fatte, andre påstod, at onde øjne havde set på ham, og at han efter den tid led af ligfald, det forældrene omhyggeligt gjorde sig umage for at dølge. Ingen vidste rigtig besked, men der var søgt mange råd for hans svaghed, uden at noget ville hjælpe.

Gørres Ratlov havde en foged, der udgav sig for adelsmand og kom ind i landet som rytter i Jørgen Slenzes følge. Han gik en dag op til herremanden og sagde, han vidste råd for den syge dreng. "Herremand skal sætte en tvegren af hassel ned på korsvejen ved fuldmåne og lade den klejne junker tre gange krybe derigennem. Den ene gang må han kalde på Gudfader,

den anden gang på Guds søn, tredje gang på hellig jomfru Maria, så kommer han sig."

Fru Merved rystede på hovedet, men Gørres mente, det var altid værd at prøve. Næste gang fuldmånen stod på himlen, skar fogeden en tveje, stillede den på korsvejen udenfor gården. Fader og moder stod andægtigt og ventede på det jærtegn, Himlen skulle gøre for deres skyld. Da kom der en gammel kone rokkende hen over vejen, hun var nede fra Vilstermarsk, og standsede foran tvejen, mens hun støttede sig til sin stok og lo ad det, der skete.

"Der vil vist andet til end en hasselgren, hvis det barn skal komme sig," sagde hun. "Vil I nu forskylde mig med en ringe gave, så skal jeg lære jer det råd, som hverken forgift eller onde øjne kan stå sig for."

"Hvad er det for et råd?" spurgte Gørres.

"Nådigherren skal slagte en hingst og svøbe sin drengs bare krop ind i dens blodige hud, mens den endnu er varm. Prøv det, så skal I se! – men huden af en hingst må det være."

Konens middel var en hel del dyrere end det andet, derfor mente Ratlov, det var bedst, de tøvede lidt, og først så, hvordan det gik med tvegrenen. Da den ikke hjalp, bestemte de sig endelig for det sidste råd. Gørres havde kun én hingst på gården, det var hans yndlingsdyr, opdrættet af ham selv. Den fulgte ham siden, som en hund følger sin herre, han kunne slå den løs på marken, og den gik efter ham, skridt for skridt, standsede når han stod stille, og veg ikke fra hans side.

Gørres trak den da ud af stalden og så den vende hovedet om i døren, som om den ville sige farvel til sit gamle hjem. Tårerne løb ned ad hans kinder, mens han gik ud af gården. Hingsten

fulgte efter og gik og slikkede ham på ryggen. Da de kom ned i toften, lagde den sit hoved på hans skulder og så på ham med sine store, troskyldige øjne. Det øjekast havde nær frelst dens liv, men så huskede Gørres på sin syge søn, bøjede hingstens hoved og stak den med sin dolk bag øret. Det betroede han ingen anden til; men der var skikket bud efter en skøjer eller natmand, som boede i en kæmpegrav ovenfor Bargenhusen, han skulle tage huden af, hvilket ingen ærlig mand, mindst en adelig herre, turde befatte sig med. Midlet blev nøjagtigt prøvet efter den gamle kvindes ord. De svøbte junker Kay ind i hingstens varme hud, men ikke heller det ville hjælpe.

En dag red fru Merved og Kay ind til Meldorf, ledsaget af en væbnet knægt og en dreng i pagedragt. Det var nogle uger efter den store fest, da kirken blev indviet. Viben Peter var gået over til Reimer Grotes, fordi han havde lovet at følge hans datter Hanne i kirke. Han bar sin bedste dragt den dag, lange, vide skipperbukser af stribet manchester, udsyede nedentil og langs op ad siderne med en bort af højrøde bændler, en brun kofte med hvide puffer og en rad store sølvknapper på brystet. Om livet havde han et bredt læderbælte, hvortil der var lænket en lang dolk i en udgraveret sølvskede. Sådan at bære et våben var egentlig en forret, som kun tilhørte adelen og dens væbnede følge, men i Ditmarsken var der, som sagt, ingen adel, man gik som man ville. Et lovsted i landretten forbød dem dog at bære knive, som var længere end en halv alen. På hovedet havde Viben Peter en spids, grå filthat med en lang, opstående fjer i. Under denne hat kom et vældigt, lyst hår til syne, et smukt og frimodigt åsyn, med store, levende og frygtløse øjne.

Hanne stod i Reimer Grotes forstue og ventede på ham. Hun gav ham bønnebogen at bære, indsvøbt i et hvidt tørklæde, hvorfra der stak en lille buksbomgren ud. Så tog Viben hende i hånden, og de to gik op til kirken.

Hvad de talte om undervejs, fik ingen at vide, men Hanne nærmede sig efterhånden til ham, og gik og lyttede med nedslagne blikke og røde kinder på det, Viben fortalte. Af og til hævede hun sine fromme blide øjne op til ham, som om hun ville forvisse sig om, at han også mente, hvad han sagde, men sænkede dem straks igen, da hun mødte hans. Ved kirketrappen standsede Viben og han gav hende bønnebogen.

"Nu går du ind," sagde han, "og jeg venter herude imedens; messen varer så længe, og jeg bliver altid søvnig, når jeg sidder stille."

Hanne gik, da hun kom op til kirkedøren standsede hun, som om hun betænkte sig. Hun tog den lille buksbomkvist ud af bønnebogen og rakte Viben den med nedslagne øjne, derefter gik hun hurtigt ind i kirken. Viben så efter hende, stak buksbomkvisten ind i sin kofte og vendte sig om mod nogle unge mennesker, som havde samlet sig foran kirkedøren og været vidne til, hvad der skete.

"Hvad ler I af?" spurgte han, "og hvorfor stimler I sammen om os? – I kan gøre løjer med mig, når jeg er alene – det skal vi så nok komme ud af, men vover I at grine, når jeg går med Reimers Hanne, skal jeg bringe jeres fjæs til at græde."

"Du?"

"Ja, det lader sig gøre," svarede Viben hånligt, og stemte udfordrende begge sine hænder i siden, idet han trådte dem et

skridt nærmere. Han så så stor og stærk og frygtløs ud i dette øjeblik, at de andre trak sig tilbage.

"Du taler så, fordi du fører kniv i bælte," ytrede en.

Viben lo. "Bilder I jer da ind, at jeg ville bruge kniv mod jer?"

"Du mener også, at alt er afgjort mellem dig og Hanne; du snakker med hende i bislaget, og det gør din lange broder da også, du følger hende i kirke, og hun giver dig sin buksbomgren, vi så det nok, men det kan hænde, der bliver ingenting af alligevel, det spåede min fader i aftes."

"Og jeg skal give din fader et godt råd, som ingen penge koster. Lad ham spinde hamp og blår, det duer han vist bedst til, siden han kalder sig rebslager, men giver han sig af med at spå, kan det gå ham som Zillie Magens oppe ved klostret."

"Hvordan gik det Zillie Magens?"

"De brændte ham på torvet i Heide."

Der kom nogle af Vibens venner til, de andre tav og fortsatte ikke striden. En at dem havde fanget en allikeunge oppe i kirketårnet og bandt den en snor om foden.

"Det er synd du gør," sagde Viben. "Lad mig se den allike." – Drengen gav ham fuglen. "Den vil jeg have."

"Det er min fugl, for jeg har fanget den," ytrede den anden.

"Ja, men nu har jeg den, og det er mit, hvad jeg har taget, når jeg blot forstår at holde fast på det."

Nede på gaden kom i det samme fru Merved og junker Kay ridende med deres følge. Den unge frue ville op og besøge borgmesterens; men Kay havde lyst til at høre messen, han steg af sin hest og lod pagen holde udenfor muren til kirkegården, som lå rundt om kirken.

Junker Kay var dengang fjorten år gammel, mager og hulkindet, han havde lyse, fremstående øjne, holdt sig foroverbøjet og gik usikkert og vaklende. Da han så Viben med fugleungen i hånden, standsede, han og sagde:

"Den fugl holder jeg af, kom med den, ellers tager jeg den fra dig."

Viben så på ham med et spottende smil og trak på skulderen. "Du må gå hjem i din ovnkrog, min jung! og spise en skæppe salt, før du magter det."

Hans spot og de omkringståendes latter opirrede Kay, han hævede sin ridepisk og slog Viben over skulderen. Viben udstødte et skrig, slap fuglen og drog sin dolk, idet han fo'r hen efter junkeren.

"Det er ret!" råbte hoben omkring dem, "det slag skal gælde hans liv."

Men Viben besindede sig pludseligt overfor Kays blege og bange ansigt, han kastede kniven foran hans fødder, strakte armen bydende ud imod ham og sagde:

"Dig har Vorherre mærket. Du er fri, gå din vej."

Da Kay hævede sin pisk til et nyt slag, sprang Viben ind på ham, rev pisken fra ham og trådte på den, derpå greb han begge Kays arme og knugede dem sammen over hans bryst. Junkerens ansigt trak sig i dybe folder, han søgte at gøre sig fri for det trofaste favntag, han gispede efter luft, og hans legeme skælvede som i krampe. Men Viben slap ikke, han vedblev at holde begge hans arme sammenknugede, mens han sagde:

"Nu kunne jeg slå dig fordærvet, hvis jeg ville, men du skal være fri, når du lystrer straks og går din vej."

Solen skinnede, stærene sang oppe i tårnet, inde fra kirken lød et kor af unge stemmer, det var, som om solen trængte ind i den syge drengs hjerte, og sangen mildnede hans heftighed.

"Giv mig fuglen," sagde han ydmygt og bønligt, "så skal jeg gå. Var jeg blot stor og stærk som du!" råbte han og rynkede atter sine bryn, da Viben slap ham, "så skulle jeg taget den fra dig for længe siden, jeg skulle tvinge jer ned på jorden for min fod alle sammen."

"Men nu er du hverken stor eller stærk, og derfor skal du ikke række længere, end du kan nå, lad så den snak fare."

I Vibens røst, mest måske i hans kolde, overlegne ro, var der noget, der øvede en forunderlig magt over Kay, han sænkede sine øjne, lukkede dem forsagt og anstrengt og vaklede frem og tilbage. Pludselig slog han armen om Vibens hals, skjulte sit ansigt ved hans bryst og brast i gråd.

"Du må ikke være vred," hviskede han, "jeg er så syg, så syg!"

"Hvad ligner nu det at græde," sagde Viben dæmpet. "En mand må tvinge sine tårer, at ingen ser dem, det har min fader sagt, og du skal være en mand. – De ser på dig, – du ryster jo, ja, du er syg, støt dig til mig, så går vi hen til drengen, som holder din hest."

Han slog armen om Kays skulder, gav de andre et bydende tegn til, at de skulle gå, så gav han junkeren hans pisk tilbage, og ledede ham hen over ligstene og grave, ud af kirkegården.

"Hvad hedder du?" spurgte Kay undervejs.

"Jeg hedder Viben Peter."

"Fuglen! Fuglen!" mumlede Kay, "vil du have en rhinsk gylden for den? Se der!"

"Jeg vil dreje halsen om på den tossede fugl, men du får den ikke. Jeg har én gang sagt det, derved bliver det."

Kay lod sig føre som et lille barn, han ville have sagt noget, da Viben hjalp ham op på hesten, men betænkte sig igen og red med sænket hoved bort fra kirkegården.

Viben stak sin kniv i skeden og gik hen til døren for at vente på Hanne.

"Han slog dig alligevel med sin pisk," sagde en af de andre til ham.

"Den syge, ja! – tak du din Gud, at det ikke var dig, der gjorde det," svarede Viben.

Nogle dage efter drog et ryttertog gennem gaderne i Meldorf. Folk kom frem i dørene og så fru Ratlov, klædt som altid, pragtfuldt og glimrende, i fløjl og brogede farver. Denne gang var hun fulgt af tre væbnede tjenere, der alle bar hendes våben indsyet på brystet af deres livtrøjer. De standsede udenfor Carsten Peters hus. En af tjenerne holdt Merveds hest, en anden hjalp hende ned, derpå kastede hun sin ridekjole over armen og bankede med dørhammeren på Carstens gadedør.

Nanne kom ud og lukkede op. Da hun så fru Merved smile og hilse, tørrede hun hurtigt hænderne i sit forklæde, greb fru Merveds hånd og nejede dybt, idet hun førte hende indenfor.

Et hus i Ditmarsken bestod dengang af en stor fliselagt forstue, som kaldtes *dilen*. Herfra gik en dør ind til sommerstuen, en anden til vinterstuen. I den sidste var der et stort ildsted, foran hvilket der hang en lampe ned fra loftsbjælkerne. Under lampen stod et bord, og derom samledes familien og gode venner i de lange vinteraftener. Røgen fra ildstedet gik op mellem loftsbjælkerne og spredtes henunder

taget, til den omsider fandt vej gennem et glughul i hver ende af gavlen. Skorstene kom først senere i brug og det endda lige til denne dag ikke overalt i Ditmarsken. Bag sommer- og vinterstuen lå familiens sovekamre.

Allerede i det foregående århundrede benyttede man glasvinduer i Sydtyskland, hos ditmarskerne var de ikke blevet almindelige, mange hjalp sig endnu med ruder af tyndt, skrabet horn. Kun hos de rige og i kirkerne kom hist og her et vindue til syne af små og runde glasskiver, indfattede i bly. Carsten Peter havde to sådanne i sin vinterstue. Ruderne var omgivet af en tyk egetræsramme, der ikke lod sig lukke op. Man så kun utydeligt gennem det grønne og kuglede glas; men Carsten satte dog stor pris på sine vinduer.

Senere, da glasruder brugtes overalt, blev det skik, hver gang de byggede et nyt hus, at gøre et vinduesgilde, ved hvilket glarmesteren ridsede alle tilstedeværende gæsters våben, hvert i sin rude.

Omkring på væggen i Carstens forstue hang hans våben: et bredt tveægget slagsværd, betegnet på hæftet og klingen med den samme dobbelte trekant, der stod indhugget ude over gadedøren og som i mands minde havde været familiens hus- og bomærke. Der hang også nogle store låsbuer, som nu var gået af brug, og brystpladen og hjelmen til en ridderrustning med forgyldte snirkler og linjer. Overfor sås en sid, rød fløjls kappe, bræmmet og foret med mårskind. Begge de to sidste var gjort til bytte udenfor Hemmingsted. Om ridderkåben fortalte Carsten, at hans svoger havde taget den på, da han en dag skulle op til forsamling med de otte og fyrre landsregenter i

Heide. Folk lo ad ham, mens han gik henad torvet med den kostbare kåbe over sin dagligdags dragt.

"Til en sådan kåbe hører et par bedre bukser," sagde en.

"Der hvor vi tog kåben, kunne vi også have taget bukserne, om ikke tugt og ærbarhed havde hindret os i det," svarede manden.

Midt i forstuen stod Carsten denne formiddag, med opsmøgede ærmer, bøjet over en stor tønde, i færd med at salte sild. Viben og Bartel sad på flisegulvet, hver med en balle foran sig, og gællede sildene, som de derefter rakte faderen. Carsten sang til sit arbejde, de andre lyttede efter:

> Når min pot' den får et hul? lille Tieze, lille Tieze!
> Stop det til, lille Miecke, stop det til.
>
> Hvormed stopper jeg det hul? lille Tieze, lille Tieze!
> Med lidt strå, lille Miecke, med lidt strå.
>
> Hvormed skærer jeg det strå? lille Tieze, lille Tieze!
> Med en kniv, lille Miecke, med en kniv.
>
> Hvorpå sliber jeg den kniv? lille Tieze, lille Tieze!
> På en sten, lille Miecke, på en sten.
>
> Men når stenen den er tør? lille Tieze, lille Tieze!
> Giv den vand, lille Miecke, giv den vand.
>
> Hvori henter jeg det vand? lille Tieze, lille Tieze!
> I en pot', lille Miecke, i en pot'.
>
> Men når potten får et hul? lille Tieze, lille Tieze!
> Stop det til, lille Miecke, stop det til!

Da Carsten så Nanne træde ind med den fornemme frue, blev han blodrød, han strøg saltet og fiskeskællene af sine våde arme og trak hurtigt koften på. Nanne vedblev at holde fru Merved i hånden, mens hun fremsagde den brugelige hilsen: "Gudfader og alle gode helgener velsigne Eders indgang."

Carsten bukkede og føjede til: "Flittig hilsen til Eders agtbare husbond, kære sønner og dydsirede døtre, ønsker kun at spørge godt nyt fra dem alle."

"Ønsker også kun at spørge godt nyt fra dem alle," gentog Viben og Bartel.

Efter disse ord førte de Merved mellem sildebunkerne, salttønden og ballerne ind i sommerstuen. Her tog fruen plads i en højrygget, udskåren lænestol, mens Nanne åbnede hjørneskabet, hvorfra hun hentede tre nye asketræs bægre, som dengang blev foretrukket for drikkekar af sølv. Skabsdøren blev dog stående åben, så man kunne forvisse sig om den dobbelte række af blanktpoleret sølvtøj indenfor. Hun fyldte de tre bægre med øl, og hver tømte sit, mens Carsten gentog sin hilsen, omtrent med de samme ord som tidligere.

Fru Merved smilede: "Ja, jeg har nu ingen døtre, endskønt I siger så; men jeg har en søn, Gud bedre det! en stakkels, sygelig dreng, det er for hans skyld, jeg kommer hid i dag. I er jo Carsten Peter, ikke sandt?"

"Jo, og I er jo fru Merved, Gørres Ratlovs, ovre fra den klejne gård ved Hanerov, ikke sandt?" sagde Carsten og tog kanden, for atter at fylde bægrene; men fru Merved vendte sit om på bordet.

"Ikke mere for denne gang," sagde hun.

Klokken var hen ved tolv. Nanne stod og bagte pandekager til middag, da fru Ratlov kom. Hun havde gemt dem inde i sengen, under en stor overdyne, for at de skulle holde sig varme, nu hentede hun fadet og stillede det frem på bordet; men fru Merved ville heller ikke spise og vedblev:

"Jeg er fru Merved Ratlov," sagde hun, "min mand holder meget af jer og har tit talt om jer hjemme."

"Ja, jeg kender nok Ratlov," sagde Carsten, "det er ham med det lille, fede ansigt og tyrepisken under armen, så at sige den eneste af alle jeres adelsmænd, vi har givet frit lov til at komme herind i landet. – Men det var ikke om ham, I ville tale."

"Min søn, junker Kay, har i søndags mødt en af Eders sønner, da vi var til besøg i Meldorf. Jeg ved ikke, hvad de talte om, eller hvad der er sket mellem dem, men junkeren kom syg og dårlig hjem, og siden den tid har han kun haft Eders søn i tanken. Nu ligger han i feber, det arme barn, og råber og kalder uafbrudt på Viben Peter. Han vil se ham, han vil tale med ham, Viben Peter skal komme hjem til ham, før får han ikke ro i sindet. Thi red jeg ind til Eder og spørger nu, om I og Eders agtbare hustru vil gøre os stakkels bedrøvede forældre den glæde at lade Viben drage med mig hjem på gården og tøve en stund hos os."

Carsten sad på bænken, nærmest fru Merved, han strøg sig med hånden under hagen og så over til Nanne, som stod og nikkede til ham.

"For en dag eller to," svarede han, "å ja! hvorfor ikke, når I og Eders husbond kan ske en villighed derved."

"Og hvis det nu var for længere tid, kære Carsten Peter! – Prioren fra Sortebrødreklostret, hr. Augustinus Torneborch, var hjemme hos os i går, han roste Eders søn, han skal være rask og

bestemt for sin alder, og dog let at komme ud af det med. Han mente, at vi af al formue burde se at få Eders og Eders kære hustrus minde til at lade Viben komme hjem til os på gården, og tøve der for det første. Han påstod, at den stakkels junker ville have sært godt af det og leve op i Vibens omgang og selskab. – Vorherre har velsignet jer med flere sunde børn, jeg har kun denne ene. – I kan lide på, Carsten Peter, vi skal være rigtig gode mod Viben, og holde ham lig vor egen søn i alle måder. I må også tænke lidt på den ære, han vederfares i en anset og hæderlig adelsmands familie, der vil lære ham op i rytteri og manddom og gode sæder."

"Hvad kan I lære ham, gode frue, og hvad er det, I kalder for manddom og gode sæder? – her i Ditmarsken vokser vi op som et frit folk med sværdet i hånd, vi giver os selv vore love og agter kun føje på andres. – Se Jer om! Er der en egn inde i Holsten, hvor folk ikke ryster og bæver, når de hører Ditmarskens tromme? – Jeres konge har vi jaget ud af landet med spot og skam, så han vil sunde sig en stund, før han kommer igen, Jeres kære venner og frænder ligger og muldner ovre i Tusenddyvelsvarfs moser – Skaftet på denne min kniv er af et af deres ben. – I Eidersted satte vi vore blodige fodspor, Husum, Tønning, Mildsted og Garding måtte betale svære bøder, for at få os bort igen. Så langt vi kom, var vi herrer; derfor brændte vi Bøklenborg, Stellerborg og Tielenborg og slog herskabet ihjel. Som herrer jagede vi også alle Eders adelsmænd ud af landet, og forbød dem at komme igen. – Det er, hvad vi forstå ved manddom, for at lære det, behøver mine drenge ikke at rejse til junker Ratlov. – Og nu Eders sæder, gode frue! De slår til for Eder, men passer kun lidt for os. I har et smil for enhver, og to

for den, I venter en villighed af, I ved at belægge Eders tale, at vende og køre rundt på en sytråd, – vi har kun ét ord og en bredbladet økse til at forsvare det med. Går vi til gilde, tager kvinden vor ligskjorte med, hun ved, hvad der kan ventes. – Det er vore sæder. – Herhjemme vil min dreng blive til en mand, hos Jer vil han kun lære at blive tjener. Derfor kan der ikke være tale om det, I ønsker. – Jeg giver aldrig mit minde til det."

Viben lukkede døren op og sagde, at Reimer Grote var derude og forlangte Carsten i tale. Carsten smilede:

"Byd ham indenfor. Nådige fru Merved Ratlov er i besøg hos os; men derfor kan han gerne sige mig sit ærinde. "

Viben kom ind med Reimer. Atter blev et nyt træbæger hentet frem fra skabet, og Reimer hilste og drak.

"Jeg kommer for at låne din hustrus tværsaddel, om du ellers giver forlov dertil. Vi skal rejse med Hanne til Lybæk, og der er gået rotter i hendes saddel."

"Nå, så Hanne skal til Lybæk! Hvad skal hun der?"

"Jeg vil bringe hende i kost hos de grå nonner i karmeliterklostret, et årstid, måske i to, eftersom det kan falde."

"Hvad skal hun bestille hos dem?"

"Lære skik og gode sæder, lære at læse og skrive med pen og griffel, sy hos dem. – Hvad ser en pige hjemme i marsken, hvad kan hun og hvad ved hun? Jeg holder det for vel, at de unge kommer ud og får lidt at vide, hvordan det går til hos andre!"

"Ja, ikke sandt, min kære mand," sagde fru Ratlov med sit venligste smil, "det er netop mine ord. De unge har godt af at komme ud blandt fremmede."

"Nå, så Jeres Hanne skal til Lybæk og drages op mellem grevinder og fyrstebørn; det vil koste mange penge, men I har jo råd til det. Den nådige frue her er just kommet til mig i lignende ærinde. Hun beder om forlov, at tage Viben hjem til Ratlovs gård, hun og hendes husbond har fattet godhed for ham, de ville holde ham lig deres egen søn i alle måder, var det ikke så, I sagde? – og lære ham det, der skikker sig for en rig og ædelbåren herre. Hvad synes du om det, min søn, her i marsken er en dreng myndig, når han er elleve år og seks uger, så jeg må da også høre din mening."

Det lyste over Vibens ansigt, han smilede tilfreds, men tav lidt, før han svarede: "Det skal være som min fader og moder bestemmer."

"Og I vil sige ja til det," bad fru Merved, henvendt mod Nanne, "ikke sandt! I er moder, og vi to må forstå hinanden bedre. I vil ikke afslå en bøn, hvoraf så meget er afhængig."

"Fruen mener, at hendes søn vil have gavn af at omgås Viben; prioren i Sortekloster har rådet hende dertil, for at den unge junker skal få mere skik på sig," forklarede Carsten. – "Ja, skal jeg sige min hjertens mening, så har jeg egentlig ikke noget at indvende imod det, ikke det allermindste, siden I og Eders agtbare kæreste vederfares så stor en tjeneste derved. Jeg kan se på min hustru, hun mener det samme. Når skulle han rejse?"

"Helst straks. Jeg rider op til min skriftefader i Sortebrødreklostret, så tager jeg Viben med på hjemvejen. Min søn venter, han længes efter ham, han taler kun om Viben."

Carsten smilede. "Hvad skal man sige til det, Reimer Grote, begge vore huse ligger altså for en rejse. Du skikker din datter ud, for at hun skal få skik på sig, nådigfruen vil have min søn til

at sætte skik på en anden, om han magter det. I hellig jomfru Marias navn, lad det ske, som I ønsker. Bliver min søn ked af at være hos jer, står hans faders dør åben igen, det ved han."

Fru Merved red op til klostret. Nanne fik travlt med at pakke Vibens klæder sammen, imedens kaldte Carsten ham hen til sig, satte sig ned og talte således:

"Nu drager du fra os, Viben, til fremmede folk, der ville holde dig i hæder og ære. Jeg vidste nok, det ville gå sådan. Du er den, der skal gøre vort navn kendt og omtalt mellem andre. Det blev mig spået af en kvinde fra Amerswurth, da du endnu lå i vuggen. Det var sære ord, hun varslede, jeg har ligget mangen nat siden og grundet over dem: Den knægt vil få folk til at snakke om sig i marsken, han vil blive den mindste af sin slægt, skønt der aldrig har været nogen større i den, han vil bo i et slot og dog ikke have et hul, han kan skjule sin nøgenhed i, han vil volde blod og dø i blod, – lad ham vogte sig vel for kirken. – Jeg forstår det ikke, det ene siger det andet imod, men hun var sikker i sin sag, og hvad hun sagde vil fuldkommes i tiden. – Nu skal du ikke stole for meget på de folk, du kommer imellem, den der giver et æble bort, gør det kun for at få en pære igen. Bild dig ikke ind, at Gørres Ratlov kalder dig til sig for din skyld, – det er for hans syge junker. De slikker kun, disse adelsmænd, fordi de frygter for at bide, i deres hjerte glemmer de dog aldrig de mange, kære venner og frænder, som ligger begravet i Hammens moser. – Praler de af deres slægt og herkomst deroppe, kan du le ad dem, i over to hundrede år har Carsten Peters springende ulv været hugget i ligstenen på Meldorf kirkegård. Oppe hos dem har de vel sjældent hørt vort navn nævne, på valpladsen kender folk det bedre. – Du skal heller

ikke sige ja, hvor du har lov til at sige nej, – den, du giver en fjer i dag, forlanger i morgen hele vingen, sådan er verdens gang, min søn! – – Husk altid på, du er et barn fra Ditmarsken og lad dem ingen ting byde dig, man skal stå på sin ret og får kun skam til tak for at give efter."

"Moder mener dog, man kommer længst med det gode."

"Ja, det gælder for kvinden, deri har din moder ret, men du er en mand, hvorfor fik ørnen næb og ulven tand? – Lær hvad du kan af dem, og brug dine øjne og øren, hvem ved, hvad den rejse kan være god for? I dag rider du som gæst til Hanerov og får lejligheden der at kende, næste gang banker du måske på porten med dit spydskaft. – Bliver du ked al livet deroppe, så vend hjem, men gør du noget, som ikke skikker sig for en stolt og ærlig ditmarsker, så bliv helst borte og lad dem kaste din grav i det fremmede land, du vil da ikke kunne holde hovedet oppe blandt os. – det sker ikke, jeg ved det nok, kom og kys mig, min søn, Vorherre og de hellige mænd være med dig. Der er din moder, hun vil også give dig sin formaning."

Efter disse ord gik Carsten Peter ud og saltede sild igen. Nanne havde stået, i døren og hørt alt, hvad han sagde. Hun lagde sin hånd på Vibens skulder og talte dæmpet, for at han ikke skulle mærke, at hendes røst skælvede:

"Din fader har gjort mange bitre erfaringer i sine dage, derfor er hans hjerte blevet hårdt, som den hånd, der længe førte våben. Springer alt det ud i blomster, han har lagt frø til i mine drenges sind, så Gud nåde os alle. Han lærer dig at få folk til at græde, jeg ville så gerne lære dig at få dem til at le, og det er ikke svært, hvis du følger mit råd. – Hvad nytter det at sejre, når man så må stå mellem lutter kolde og døde hjerter. Brug

aldrig magt, Viben, hvor du ikke kan nå med det gode. Man række videre i verden med et lille korn mildhed end med en hel skæppe vold."

Viben stod med foldede hænder og lyttede til. "Motter taler altid om at give efter og give efter; men folk er ikke til at lide på i disse tider, lader man dem få en fjer i dag, tager de i morgen hele vingen. Hvad har hun selv vundet ved bestandig at give efter?"

"Ikke stort," svarede Nanne sørgmodig og lod hovedet synke, "jeg har måske bødet lidt på det onde. – Bøj dig i blæst, Viben, det er alt hvad jeg ved, men den lære fulgte jeg også mit hele liv. – Vorherre lade lyse sit ansigt over dig!"

Så drog Viben fra sit hjem. Da han stod i døren, vendte han sig pludselig og kyssede faderens hånd. Carsten troede, han burde gengælde denne hengivenhed, gik ind og hentede en fyldt pengepung, som han lod klingre, idet han stak den i sønnens hånd. Nanne stod med armene under forklædet, smilede og nikkede, Viben lagde ikke mærke til det, men red ud af byen ved fru Merveds side. Udenfor Reimer Grotes holdt han stille for at sige farvel til Hanne.

"Du sidder godt til hest, " sagde fru Merved. "Og hvor du ser stor og stærk ud, og kun sytten år gammel! – Sæt din hat lidt længere frem på hovedet. – Nu kommer du til at bo hos os, og vi skal være rigtig gode mod dig alle sammen. – Hvad har du dog gjort for, at junkeren er kommet til at synes så godt om dig? – Ét skal du love, han er syg, og vant til at få sin vilje i hvad han forlanger, vi retter os alle efter ham, det vil du også. "

"Det tør jeg ikke love, for jeg holder det vist ikke," sagde Viben. "Ikke heller er han kommet til at synes om mig, som I siger, fordi jeg føjede ham. Vi talte kun lidt sammen forgangen, men jeg tror, jeg sagde ham imod i alt. Lad mig derfor følge min egen vilje. – Hvad fattes han? Er det helbred og kræfter, han mangler, eller er det hans forstand, der er svag?"

"Jeg frygter for, at det er begge dele, han er svag af legeme og sindssyg, det stakkels barn, han er vor kæreste glæde, og du, Viben, er vort sidste håb, husk det, så vil du bære over med ham. Vi har søgt råd allevegne, prior Augustinus Torneborch lånte os søndag efter Baptistæ klostrets bedste relikvie til at hænge om hans hals i en pose. Men den ville ikke hjælpe. – Jeg skal betro dig noget; uden at min husbond ved det, søgte jeg forgangen hjælp hos en gammel heks nede på Vilstermarsk, hun påstod for vist, at det ikke var nogen naturlig sygdom, Kay led af. Hun nævnede en hoben urter, vi skulle bruge, men hvor får vi dem fra? Der er kun en eneste apoteker i Danmark, og han bor ovre på Sjælland. Samme kvinde mente også, vi skulle stoppe hans hovedpude med dild, perikum og fennikel, og det råd lader til at have hjulpet noget."

"Om jeg var i Eders sted, ville jeg bringe junkeren til det hellige kors ved Vindbergen, det hjælper bedre end den kloge kvindes dild og perikum."

"Hvad er det for et kors?"

"Sådan fortæller sagnet, at der engang gik en mand og pløjede ude på sin mark, da hans okser pludselig stod stille og ville ikke mere. Manden så efter, hvad der var i vejen og fandt et lille krucifiks liggende foran plovjernet; det tog han hjem med sig og lukkede det inde i en stod kiste. Morgenen efter lå det

oppe på låget, og det skete hver gang han havde forvaret det. Han dulgte denne hemmelighed for alle, men gik til sidst fra forstanden derover. I sin sygdom fortalte han, hvad der var hændet ham. Da de hørte det, hentede de korset og lagde det oven på den syges bryst. I samme stund blev han rask og kom til kræfter igen. Da rejste han et stort kors over stedet, hvor han havde fundet krucifikset, byggede en træhytte og hengav sig til bønner og fromme tanker. Jærtegnet spurgtes vidt om i landet, der kom syge og værkbrudne allevegne fra og valfartede til korset i Vindbergen, og alle fik de deres helsen igen."

Under denne samtale rede de hen over skovbankerne mellem Bargensted og Tensbyttel. Egen og bøgen strakte deres grene ud over den smalle vej, og dannede selv i det klare dagslys en vedvarende skumring. Af og til, når træerne bevægede sig, brød en enkelt solstråle ned imellem løvet, og kastede et skarpt skær hen over mosset og den brune skovbund, før den svandt igen. Hvor skoven blev åben, hældede alle trætoppene ind ad landet til, bort fra vestenvinden og havgusen, som knugede dem. De øverste grene strakte sig visne og bladløse i vejret mod den blå himmel.

I en sådan lysning dannede den opkastede jord et gammelt voldsted, omflydt af Tensbyttel å. Midt i volden kom en stenhob og nogle forkullede træstammer til syne, sammenfaldne og overgroede med hvidt, trevlet mos og langstilkede bregner. Det var de sidste rester af Marienborg skanse, som holstenerne havde bygget og ditmarskerne ødelagt; de tålte nu engang ligesom bierne intet fremmed i deres rede. Alt var forladt og øde omkring det gamle blokhus, man hørte det faldende blad,

og flagspætten, som hamrede inde på bøgebarken og åen, der sivede hen mellem de raslende rør.

Nedenfor Alversdorf lå et hedensk offersted, Brutkamp, omgivet af en kreds mørke egetræer, og opad mod Arkebæk en anden stendysse, begge havde deres sagn, ligesom Arkebæk, hvorfra bjergfolkene lånte okser til at flytte deres gods med, da kirkeklokkerne forjagede dem; til gengæld havde de siden holdt byen fri for kvægsyge.

Under Alversdorf banker begyndte Giselå og løb mod øst, ved Tensbyttel udsprang en anden å, og dannede på begge sider af sit bugtede løb en lys og frugtbar engstrimmel. Sumpfuglen flagrede hen over sivene, dukkede ned imellem dem og kom frem igen, vandet boblede og rislede, som om det skyndte sig med at komme ned til Meldorf, hvor det forsvandt i Vesterhavet. Vibens skrig og en kirkeklokkes slag langt borte, afbrød den dybe stilhed, som hvilede over egnen.

I udkanten af Tensbyttel havde ejeren borthugget en stor strækning træer, deres stubbe ragede frem i en højde af to alen over jorden; det var nemmest at fælde dem så højt oppe, man slap for at bukke sig, og der var træ nok dengang. Undertiden gjorde de ild omkring stammen og holdt bålet brændende, til træet forkullede og faldt. Det var et endnu lettere arbejde. Egnen vekslede bestandig. Hvor skovene ophørte, begyndte et frodigt agerland, afdelt i lange marker, som efter ditmarskerskik hævede sig i midten og endte med små grøfter på begge sider. Det dyrkede land svandt igen for mørkebrune hedestrækninger, gennempløjede af utallige fordybninger, der betegnede hjulsporene i de gamle veje. Lyng, gyvel og forkrøblede enebærbuske skjulte den rødgule okkersand,

lysegrønne bregner og små, friske rodskud af egeris mindede om en fortids svundne skove. Rundt om på alle banker hævede de gamle gravhøje sig, ligesom på hederne i Jylland, klædte i samme mørke og sørgmodige farver. Vinden strøg henover dem, altid lå de netop på det sted, hvorfra de kunne ses længst borte. Hvem de gemmer, disse grave, det ved ingen, man finder en urne med lidt aske i dem, en flintestens pilespids, en ravperle eller en stenøkse, – det er alt, hvad der blev tilbage af ham, de rejste højen for.

Hvor bakkerne svandt og egnen sænkede sig, blev heden til mose. Græsset skjulte ikke længere det revnede og sorte tørveland, store buske af kæruld viftede deres frø henover det. Dale og langstrakte fordybninger i jordbunden betegnede de gamle flodlejer, sammensunkne diger det værn, man havde rejst imod dem, på en tid, da Bysum var en havomflydt ø, og Oldenvørden og Meldorf frygtede for at blive det, hver gang højvandet og springfloden kom. Over alt hvor øjet så hen, mødte det minder fra forgangenheden. – Hvad har dette land ikke været skueplads for! Først kom stormen og havet og mærkede det, dernæst knyttede sagn og eventyr sig til enhver høj, enhver gammel bakke, endelig bredte kæmperne deres bedrifter over dem, og folket går endnu omkring på denne store valplads, alvorlig, sørgmodig og grublende, som om det bar på alle de gamle minders vægt.

Overfor Tensbyttel holdt Viben pludselig stille foran en lille, opkastet jordhøj, i hvis top der var nedrammet en afskallet egepæl. Han skjulte sit ansigt i hatten og gjorde korsets tegn for sig.

"Hvad betyder det?" spurgte fru Merved.

"Ditmarskerfolk plejer at forrette deres bøn her," sagde han. "Histhenne, hvor pælen står, blev en besvangret kvinde levende begravet. Vi beder for hendes sjæl."

Da fru Merved ytrede sin afsky herover, trak Viben på skulderen. "Det samme skete til november forrige vinter. Da slog Detlef Maez fra Vellinghusen med samt hans to fættere hver sin strikke om halsen på Detlefs svangre søster, trak hende ned til søen og druknede hende under isen. Begge synderne led kun deres ret, og dertil er intet at sige, men da fogeden førte kvinden, som her blev begravet, ned i kulen og selv bandt hende til pælen, det hans pligt var, vendte hun sig om mod ham og sagde: Det er dig, Mathias Røncke, som er skyld i, hvad jeg her må lide, du angav mig, og nu griner du ad mig; men mærk dig mine ord; inden året er omme, fordrer jeg dig til regnskab i Josaphats dal, så skal jeg grine ad dig igen. – Dermed kastede de jorden over hende. Efter den dag sygnede Mathias Røncke hen, han så ud som en dødning, talte sjældent og kunne ikke le mere. Inden året var omme, lå han lig."

Fru Merved smilede. "Holder du virkelig sådan snak for sandhed? – I folk fra Ditmarsken tror da også på alt, hvad der fortælles."

"Hvad ved vi, og hvad tør vi benægte? Vi siger, det er så, fordi vi fatter det, og det er ikke så, fordi det går over vor forstand."

"Vi adelige, som har gået i skole, kalder slige gamle historier kun bedrageri og overtro."

"Ikke alle adelige," svarede Viben heftig. "Rid ned en nat til Svinemosen eller Tusenddyvelsvarf, som den nu kaldes, så vil I efter tolv slag få det at se med egne øjne, der har mere at sige, end alt hvad jeg kan fortælle. Der rejser sig Eders dræbte

frænder og venner op af den våde mose, langs med vejen. Sivene rasler omkring dem, det myldrer af folk dernede, blege dødninger ramler om i deres rustninger og fløjlskåber, de strækker deres knokkelarme i vejret og prøve på at flyve hen over den gamle vold, men falde bestandig ned igen. Langt ude i engen kan man høre dem rumstere, hyrden tør ikke drive kreaturerne hen over Hammen, når sol er gået i bjerge, koen vil ikke æde af græsset der, den snøfter, det lugter af blod. Folk, som bor i nærheden vågne op af deres søvn, og hører dem stønne og jamre sig derude og kanonskuddene og sejrsråbet: Schlag den mand dodt! – 1505 begravede vi vor fører, gamle Volf Isebrandt midt i volden, det var efter hans råd den blev opkastet, de mente, han skulle give stedet fred, men gengangerne bliver ved at drages med hinanden. Vejfarende, som går ad Hammen i de klare nætter, har set junker Slenz komme hujende med hans garde: Wahr di buer, de garde kumt! – og synker sammen og vælter sig i mudderet foran graven. De så lange Reimer fra Vimerstad stikke hellebarden gennem junkerens panser og drage ham ind over volden. – Sådan varer det ved til det dages, da synker de tilbage i mosen igen, vandet bobler og sivene rasle, man mærker ikke mere til de døde. – – Hvad forstår mennesket vel af det, der sker omkring ham?" føjede han til og faldt i tanker. – "Måtte jeg blot, som jeg helst ville, så gik jeg op og bankede på de sorte brødres klosterport i Meldorf og bad de fromme munke tage imod mig der."

"Hvad ville du hos dem?"

"Lære hvad de ved, fylde min sjæl med det, der står i deres bøger, og blive til en lærd og gudfrygtig pater. – Der er fred i klostret, siger min moder. Pateren har også magt over

gengangerne, han kan binde og mane, hvad han lyster. Når jeg så havde lært alt, drog jeg ned til Tusenddyvelsvarf. I kan tro, jeg skulle tumle med dem og skaffe dem fred i deres grav."

"Hvorfor fulgte du da ikke din lyst og gik til klostret?"

Viben rystede på hovedet. "Fader siger, vi trænger mere til en mand med sværd i Ditmarsken, end til en munk med bønnebogen, og hvad min fader siger er til det bedste."

Langs med den smalle og bugtede skovvej, de red hen over, var træerne fældet og kastet ned i grøften. Lyng, revling og gyvel skød frem imellem dem, et gulspættet rådyr stak sit spidse hoved ud fra en at buskene, så sig om til alle sider og satte derefter med et let og behændigt spring hen over vejen, en svag bevægelse mellem grenene og en raslen inde i løvet betegnede retningen, hvori det forsvandt. Aftensolen faldt hen over træernes toppe, den del af bladene, det glødende lys nåede, strålede som i ild, de øvrige lå i et dybt mørke, til et vindstød bragte dem i bevægelse og gyngende dem frem i lyset. Myggene summede i store sværme foran rytternes heste.

De red nu ad vejen til Hademarchen, foran hvilken grænsepælen står mellem Ditmarsken og Holsten. Der er gået megen nød over denne vej, ulykken har trådt tunge fodtrin i den. Det var herigennem ditmarskerne jog deres fjender ud af landet, det var også herfra de drog ud, når de ville på krigstog og plyndring i Holsten. En høstaften 1319 flygtede grev Gerhard den Skaldede hen over den, efter at han om eftermiddagen havde prøvet på at indebrænde ditmarskerne i Oldenvørden kirke. Han selv undslap, men størsteparten af hans hær blev tilbage. En anden sommeraften, da vi skrev 1404, flygtede grev Gerhard den Fjerde ad samme vej. Ved grænsepælen omringede

tolv bønder ham og kløvede hans hoved. – Ditmarskerne havde kun døden, men intet land at byde deres fjender. – Det var også gennem disse mørke og tavse skove, kong Hans og hans broder hertug Frederik flygtede, mens de, bøjede og ydmygede foran Hemmingsted, lod blomsten af Danmarks og Holstens ridderskab tilbage i moserne. Elleve tusind mand rykkede ud til kamp mod fire hundrede, der overvandt dem på tre timer; men det var også stærke bundsforvandte, som hjalp med til sejren, først en skare fortvivlede mænd, der ville vinde eller dø, dernæst Himlen, dernæst havet, som på den dag fældede flere end ditmarskerne. – Endelig var det ad selvsamme vej, kong Frederik den Anden og hertug Adolf, i sommeren 1559 skulle vende tilbage, ledede af den gamle Johan Rantzau, der bøjet og grå, bar sejrens budskab skrevet på sin pande.

Mellem træerne steg røgen op fra en stor bondegård, indhegnet af en mur, der tilligemed en tyk, jernbeslået egeport indesluttede den som en fæstning, og var i stand til at holde enhver uvelkommen gæst ude. Ejerens velstand gav sig desuden til kende ved en række små glasruder, indfattede i den øverste del af ethvert vindue, mens resten bestod af forsvarlige skodder, som stod åbne i godt vejr og blev tilspærrede, når stormen eller mørket faldt på.

"Det er Anneke Eckmes hus", sagde Viben, "hende hjalp ellefolkene til at bygge. Har I ikke hørt tale om det? – Hun tjente nede i Tensbyttel hos en ond madmoder, som holdt hende strengt. Så en dag, da hun stod og manglede tøj i dilen *(forstuen)*, kom en gammel kone, lille og styg at se til, og bad om at få to lagener tillåns. Hendes datter lå dødssyg hjemme og kunne ikke komme sig, uden at hun fik kristne folks tøj at ligge

på. Anneke lod hende tage de to lagener, skønt hun vidste, hun ville få utak for det. Idet den gamle rullede dem sammen og gik, sagde hun, at ingen måtte vide, hun havde lånt dem, i morgen skulle de blive bragt tilbage igen. Da madmoderen talte tøjet, og hendes lagener manglede, blev hun vred. Anneke sagde, hun havde vist glemt dem ude på blegen ved åen, i morgen skulle hun nok skaffe dem til veje. Dagen efter gik hun i stor angst og ventede, men den gamle kone kom ikke. Da Anneke om aftenen ikke bragte lagenerne, og heller ikke turde sige, de var lånt bort, påstod madmoderen, hun havde stjålet dem, hun lod hende binde ved siden af en hest, som en af karlene satte sig op på, så red de igennem byen, og udenfor ethvert hus, karlen kom forbi, råbte han: Her går en tyv! Anneke græd, men sagde intet og lod ham gøre med sig, hvad han ville. Udenfor byen gav karlen hende fri og red hjem igen. Anneke sad på vejen og så sig om, hun vidste ikke, hvor hun skulle gå hen. Da hun rejste sig, stod den gamle kone foran hende. – I kommer lovligt silde! sagde Anneke, og ilde er det gået mig. – Jeg måtte da unde min datter frist til at dø, svarede den gamle. Det er vist onde folks lagener, hun fik at ligge på, de ville ikke hjælpe; men det skal du ikke bøde for. Gå nu hjem, jeg har bragt lagenerne til din madmoder og sagt, de var blæst over på den anden side åen. Har de gjort dig fortræd, skal de gøre dig godt igen. Husk blot fra i morgen af, at se dig om efter det der ligger under din fod, det første skridt, du træder udenfor køkkendøren, men tal aldrig om det til nogen. Jeg ved nu, at du kan tie. – Dermed var den gamle forsvundet og Anneke gik hjem igen. Lagenerne var kommet til stede, madmoderen gjorde mange undskyldninger og lod hende læse ærlig igen ved kirkestævne den næste søndag. Men

hver morgen efter den aften, når Anneke trådte ud af sin køkkendør, lå der en guldskilling under hendes ene fod; den gemte hun og blev ved med det, til hun havde samlet sig en stor skat, så giftede hun sig og byggede Eckmes hus derhenne foran skoven. Til sidst betroede hun sin mand, hvordan det var gået med ellekonen. Efter den dag fandt hun aldrig mere nogen guldskilling. "

Før de nåede grænsen, åbnede skoven sig pludselig for et veldyrket stykke land, gennemstrømmet af en lille, grundet å, som gav sit løb til kende ved en frodig engstrimmel langs med den ene side. Den anden blev dannet af en stejl og overhængende bakke, på hvis top der stod en rest af den gamle skov, hvoraf nu kun et krat og nogle forkrøblede egetræer var tilbage. Gården, som denne jord tilhørte, vendte ud mod landevejen, omgivet af en have og en bække høje asketræer langs med gærdet. I det ene hjørne af haven lå en stendysse, der betegnede en gammel, næsten sammensunken brønd. Et vandtrug foran var dannet af en af barket og udhulet egestamme. Brøndvippen var brækket og opstanderen, som bar den, hældede ned mod jorden, grøn og mosgroet af ælde.

"Der ligger Curt Videriks gård," sagde Viben. "I den boede engang to brødre af min moders slægt, de drog over til Bysum for at fare til søs på de lange rejser. Før de rejste satte de deres vanføre søster, som var enke, til at bestyre gården. Hun forstod sig ikke på det og lod sig lede af en mand, der hed Jerren Silves, han rådede hende så slet, at hun til sidst blev nødt til at sælge huse og marker og gå omkring med en krukke i et bånd for at tigge føden hos folk i sognet. Så købte Jerren gården. Straks efter at brødrene tog bort, var der megen tale om, at de havde

gravet deres penge ned i en messingkedel et sted på marken. Da Jerren nu blev herre, ledte han flittigt efter dem, han lod grave under hver sten, under buske og træer i haven, undersøgte mure og kælder, men fandt intet. Nogle påstod, de havde set små lys vifte over en høj ude på engen, den lod han sløjfe, men heller ikke der fandt han, hvad han søgte. Mange år efter at den vanføre enke havde forladt gården, sad Jerren en dag i bislaget, da kom en fremmed mand gående hen ad vejen, dårligt klædt og ringe at se til, han bød goddag og gudsfred, og spurgte, om han måtte hvile sig lidt på bænken, han havde gået langt og var træt og tørstig. – Min bænk er kun smal, sagde Jerren, og jeg er selv træt. Jeg ville gerne byde jer noget at drikke, men der er ingen hjemme til at hente vand, vi er ude at slå græs i dag. I skulle også få et stykke mad, men. Jeg kan ikke skære brød, pigerne er nede på engen. Så snart I er gået, skal jeg også derned og hjælpe med at sætte i stak. – Den fremmede blev stående og lod, som han ikke forstod ham. – Her ser så kønt ud, sagde han. Jeg kunne have lyst til at tøve her på mine gamle dage. Vil I sælge mig et stykke af den rugmark? Jeg betaler straks og har ikke i sinde at tinge. – Dermed tog han en læderpung op af lommen og raslede med pengene. Løft engang; den er tung, det er rhinske gylden alle sammen. – Jerren Silves var en gerrig mand, han løftede på pengene og så forbavset på den anden. – Jeg vil ikke sælge min rugmark, men vær så god og kom indenfor, solen brænder så varmt herude. – Vil I da sælge mig et stykke af den eng dernede? Forlang hvad I vil. En gylden for den første favn, vi måler af, to for den næste, og så dobbelt op for enhver, der følger efter. – Jeg vil heller ikke sælge min eng, men I kan få et lille stykke til købs af haven, siden I

endelig vil det, sagde Jerren. – Den fremmede fandt, at det også kunne være godt, og valgte da det ringeste sted ved den gamle brønd, hvor de plejede at kaste stenene hen, som lå i vejen på marken. Jerren troede, manden ikke var rigtig klog, men pengene raslede i pungen. Han spurgte, hvor stort et stykke jord han ville købe, og den fremmede mente, at ni favne kunne være nok. – Det er ikke stort, I behøver, sagde Jerren. – Å nej! men vi kommer dog til sidst begge to til at nøjes med endnu ringere plads. – Så spurgte han, om den gamle brønd ikke gik med i købet? – Jerren sagde jo, men ville vide hvorfor. – Det skal jeg sige dig. Når der engang kommer en tørstig vejfarende forbi, vil jeg give ham at drikke. – De blev da enige om de ni favne jord ved brønden, og gik hen til fogeden, for at han skulle være vidne til salget. Undervejs tænkte Jerren, der må stikke noget under den handel, som han vil dølge for mig. – Det må du vide, fremmede, at du hverken har lov til at bygge hus eller stald, eller så eller høste, eller brygge eller bage på den grund, jeg sælger dig. – Den anden gik ind på det og bad blot om lov til at sætte en bænk hen ved brønden. – Hvad skal den bænk til? – For at den fremmede kan have et sted at hvile sig på, så han ikke skal sige: I Ditmarsken nægter de den vejfarende både en bænk og en drik vand. Fogeden skrev handelen op, og Jerren blev meget forbavset, da den anden navngav sig, som Curt Viderik, sådan hed den ene af de to brødre, der havde ejet gården. – Nu kan I nok forstå, hvorfor jeg købte det lille stykke have, sagde Curt. Man holder altid af sin fædrenejord, og den gamle brønd er nu det eneste, jeg har tilbage af den. – Det er måske også det bedste, mente fogeden og lo. – Det kan gerne være, sagde Curt. Det får vi nu at se siden. Så lo han også. – jeg har bestemt gjort

en dårlig handel, tænkte Jerren. – Næste dag pælede Curt de ni favne jord ind, så dannede han en bænk foran brønden, folk fra nabolaget kom hen for at se på ham, og hver gang Jerrens tyende gik ud af gården lo de og ønskede ham tillykke med handelen. Curt lod dem le og gav sig til at grave to dybe huller foran brønden. Så kom der en tømmermand og tog mål, hvad de skulle være til, fik de først siden at vide. – I husker vel nok, at I hverken har ret til at bygge hus eller stald, sagde Jerren. – Ja, og ikke bage og ikke brygge, føjede Curt til. Det har jeg heller ikke i sinde. – Derefter rejste han en høj pæl i et af hullerne, næste dag rejste han en til. Tredjedagen rejste han en tværbjælke over de to pæle. Hvad ligner nu det? spurgte han Jerren og dem som stod og så på det. – Det er jo en galge! råbte de, hvad skal den til! – Til at hænge ham i, som bedrager den godtroende enke, svarede Curt. – Næste morgen hang der en udstoppet mand i galgen, Curt sad på bænken nedenfor og svarede dem, der kom forbi, at der hang manden, som bedrog den evneløse enke. Alle folk i egnen talte kun om den galge, enhver vidste, det var Jerren og hans vanføre søster, der sigtedes til, de kaldte ikke stedet for andet end Jerrens galge. Drengene råbte efter ham, når ham kom på torvet, hans bekendte ville ikke sidde hos ham i kirken; han havde også ondt ved at få karle og piger til at tjene på gården. – Han gik til Curt, en gang, to gange, og ville gøre handelen om, men det kunne der ikke være tale om. Til sidst besluttede han sig til at sælge gården, men der var ingen, som ville købe den. En dag kom en gammel kone ind til ham. Da hun slog kåben til side, kendte han hende, det var den vanføre enke. Hun tilbød at købe gården for den samme pris, han havde givet. Jerren lo, ejendommen

var det dobbelte værd, men hun bad ham ikke at betænke sig for længe, ret nu gik hun og når hun kom igen, bød hun kun det halve for den. Til sidst måtte han sige ja, han havde ikke bedre vilkår, og de blev enige om, han skulle komme ned til den gamle brønd og få pengene udbetalt. Da de kom, sad Curt på bænken, som han plejede. – I dag køber jeg mere jord end sidst, men nu gælder det om, hvor vi får pengene fra. De fortalte jer nok, der var en skat forvaret i en messingkedel, et sted her på gården, I fandt den ikke, nu skal vi se, om jeg kan være heldigere. Han gik hen og løftede nogle af de øverste sten bort bag den gamle brønd. I et hul under den kom en irret kedel til syne, deri lå netop den sum, Jerren skulle have. – Det kan gerne være, her har været flere penge gemt, men det kommer endelig ikke Jer ved, skønt I har vogtet på dem al den tid, I boede her. I dag forstår I først ret, hvorfor jeg så gerne ville købe den brønd. – Jerren gik med sine penge, samme aften blev galgen revet ned, og de to søskende boede siden på gården, – Curt var som sagt, af min moders slægt," føjede Viben til, "og vi har levet i fjendskab med Jerrens familie siden. Den galge uden mand og den brønd uden vand, tager blod i bod, er der spået os hernede."

Hademarschen lå i udkanten af skoven og bar tydelige kendetegn på sit farlige naboskab med ditmarskerne. De nærmeste huse ind til grænsen var nedbrændte og forladte af deres beboere, glasruderne i kirken sønderslagne, muren omkring døren mærket af falkonetskud og geværkugler. Kirkerne blev nemlig dengang hyppigt benyttet som fæstninger, hvortil de både ved deres fastere bygning og den afsondrede beliggenhed egnede sig. Så snart alarmklokken lød, tyede kvinder og børn hertil og medbragte alt det gods, de kunne

bære. Mændene besatte imidlertid kirkegården udenfor, og kæmpede der, til fjendens overmagt blev for stor, så drog også de sig tilbage i kirken, stængede døren og ventede på bedre tider. I Veddingsted blev kirken også brugt til fængsel. Der var brudt et lille hul nede ved foden af tårnet, gennem det måtte fangerne på hænder og fødder krybe ned i kælderhvælvingen, hvor de blev lænket til muren med jernkæder.

Langs med vejen lå grusdynger, hvorfra en enkeltstående mur eller sværtede bjælker ragede i vejret. Brudstykker af sønderslagne plove, harver, forkullede bænke og halvbrændte dynevår lå sammenhobet i grøften. Mellem disse ruiner havde nogle af ejerne rejst en lille hytte af sammenstillede brædder, sten og halm, og boede der i fredelig forening med deres heste og kvæg. De betænkte sig på at bygge, ditmarskerne kunne komme igen i morgen til et nyt stormløb, vejen lå dem åben. Andre havde ryddet gruset bort og bygget nye huse i de brændtes sted; det eneste, som her mindede om ødelæggelsen, var de gamle asketræer, hvis forkullede grene ragede sorte og sørgende frem over det nye løv, der søgte at dække dem, som livet dækker det døde.

Over alle disse enkeltheder i landskabet kastede den opgående måne sit blege og rolige lys. Aftenen var brudt frem, tågen steg i vejret og lagde sig som et fint, gråt slør over bakker og dale. Køerne blev drevet ind fra engene, gæssene fandt hjem af sig selv og kom gående i en lang og snakkende række, anført af den ældste og besindigste i flokken. Hist og her skinnede et lys ude fra husene; udenfor et enkelt sted sad familien endnu i forstuen og spiste til aften af en stor træbøtte, som hvilede på husmoderens skød.

Ratlovs gård lå midtvejs mellem Hanerov og Hademarschen, skoven var for længst ryddet bort omkring den, kun en række gamle egetræer stod tilbage på begge sider af vejen. En høj og forsvarlig kampestens mur omgav hele bygningen og skjulte den således, at man udefra blot så et højt, rundt tårn med to små gitrede luger og nogle aflange huller, der i nødstilfælde kunne benyttes som skydeskår. Øverst oppe i tårnet var vægterens kammer; herfra skinnede denne aften et mat og rødligt lys ud over egnen. Omkring muren gik en bred grav, over graven var der en trækbro, som hvilede på pæle, og uden rækværk.

Idet rytterne red igennem alleen hen mod broen, fløj en opskræmmet krage over deres hoveder. Viben så i vejret.

"Den fløj fra højre til venstre," sagde han, "det var et dårligt varsel."

"Bryd dig nu ikke om varsler," svarede fru Merved. "De har dog kun føje at sig; tænk på hvad jeg har fortalt om min sindssyge søn. – Jeg tror på dig, jeg stoler på dig, det er det bedste varsel."

Broen var nede. Fru Merved red over og bankede på den lukkede port. Et mørkt hoved viste sig i lugen, straks efter blev der lukket op. En mand kom ud med en lygte i hånden. Han var klædt i en gammel, brun læderkøllert, der sluttede tæt ned om hofterne. Da Viben steg af hesten, holdt han lygten i vejret, således at lyset faldt hen over ham, han betragtede Viben med et spottende smil og vendte sig om mod fru Ratlov, som tjeneren hjalp ned af hesten. Viben havde lagt mærke til mandens ringe mine.

"Du der med lygten!" sagde han, "kom og tag min hest."

Den anden vendte sig mod ham, men fru Ratlov forekom hans svar, idet hun udbrød:

"Hører du ikke, Jan Ryge! tag hesten og bring den ind i stalden." Herefter gik hun op ad trappen med Viben. Da de kom til døren, standsede han, gjorde korsets tegn på karmen og kyssede det, før han trådte indenfor.

Forstuen i tårnet havde Ratlov udsmykket som et rustkammer, alle vægge hang fulde af våben. Her sås ridderens rustning og væbnerens spidse stormhue ved siden af Ditmarskernes frygtelige spydøkse eller hellebarde, panserstikkere med trekantede, spidse klinger, lange tohånds sværd og lanseknægtens firkantede pig, som han smykkede med et stykke rødt og sort bændel, alt efter anledningen. Der var også en samling låsbuer og enkelte af de tunge hagebøsser, som luntedes af på en gaffel, der blev stukket ned i jorden foran skytten, og som i en senere tid skulle fortrænges af hjullåsbøsserne. Gørres holdt af at have disse våben i nærheden og i forsvarlig stand. "Siden vi er så vant til lykkens omvekslinger i disse dage," sagde han, "at gode venner kunne blive arge fjender, er det bedst at have lidt at byde begge."

Han kom selv til syne i forstuen med et dryppende tællelys i hånden, og hans runde ansigt smilede dem i møde, idet han udbrød:

"Kommer I endelig! – og Viben Peter er med, – det var jo bravt. I blev mig så længe borte, at jeg nær havde skikket mandskab ud for at lyde efter Jer."

I det samme åbnedes døren for en ung pige, som ilede fru Merved i møde.

"Men moster! Moster;" udbrød hun smilende, og kyssede hendes hånd, "hvor bliver du dog af, og hvem er det, du bringer med?" vedblev hun og kastede et forbavset blik på Viben, "jeg troede, det var en ung og dejlig junker, siden han skal være til selskab for Kay. – Denne er jo kun en bonde," tilføjede hun dæmpet.

Viben så på hende og trak på skulderen. "Er *hun* også sindssyg?" spurgte han.

"Nej!" svarede fru Merved, "det er en uopdragen pige, som ikke ved, hvad hun selv siger. Kom nu indenfor."

"Ja nu skal vi have os noget bravt at spise," sagde Gørres. "Middagsmaden står og venter derinde. Den ville ikke smage mig, mens I var borte."

"Først må jeg hilse på junker Kay," sagde Viben, "siden det er for hans skyld, jeg er kommet."

"Det kan vist ikke lade sig gøre," svarede Ratlov, "jeg tror, han sover nu."

"Ja, hvad siger det? Sover han, så vækker vi ham, der er tid nok til at sove fra nu af til i morgen."

Gørres og fru Merved så tvivlrådige på hinanden; da lød en stemme fra kammeret ved siden af borgstuen.

"Hvem er det, som taler derinde?"

Fru Merved gik ind i kammeret og vinkede ad Viben, at han skulle følge. Der lå Kay i en stor himmelseng, omringet af blomster, malede helgenbilleder, frugter og nogle fugle i små bure, som var stillet omkring sengen foran ham. Over hovedgærdet hang et stort krucifiks omgivet af en stor grøn egekrans. Selv sad han bleg og mager overende mellem puderne og skyggede med hånden for øjnene, da de kom ind med lyset.

Viben gik hen til sengen, men Kay strakte hånden ud mod ham og råbte:

"Hvem er du, og hvorfor kommer du her?"

"Jeg er den, du har skikket bud efter," svarede Viben, "og jeg vil være din gæst, så længe du skønner på mit selskab, og jeg synes om dit."

"Det er ikke sandt, hvad du siger," sagde Kay heftig. "Jeg har ikke skikket bud efter dig, hvorfor skulle jeg det? Det var dig, der ikke ville lade mig få den fugl forgangen. Jeg husker det nok."

"Jeg havde jo engang sagt nej, og så bliver det nej, men jeg vil lære dig, hvordan du selv kan fange en fugl, så du ikke behøver at tigge andre om den."

"Du! – lære mig –"

"Ja, og jeg vil lære dig at være mild og høflig mod den fremmede, som er din gæst, for det forstår du dig vist heller ikke på. Din moder bad mig komme herop og lovede, jeg skulle lære gudsfrygt og rytteri hos Eder, det ene kan så gå op mod det andet. – Men holder du mere af, jeg skal gå, så går jeg; os to vil det være let at skille."

Kay lå og betragtede ham lidt uden at sige noget, Viben vendte sig fra ham og gik hen mod døren. Da udstrakte den syge sine arme og sagde:

"Nej, du må ikke gå, hører du! Kom hen til mig," og da Viben stod ved sengen, og hans nærværelse atter lod til at øve den tidligere magt, greb Kay hans hånd og hviskede blidt og bønligt: "Jeg mente det ikke så ilde. Sæt dig herned, jeg skal nok være mild og venlig. Jeg har ligget og længtes efter dig den hele dag, jeg ved ikke hvoraf det kan komme. "

"Ja, den tale kan jeg forstå," svarede Viben og lagde sin hånd på hans hoved. "Folk skal helst tage mig med det gode." Ratlov og hans hustru stod ved døren og lyttede forundrede til, hvad her foregik. De smilede til hinanden og lovede sig det bedste af fremtiden.

"Nu skal vi min sjæl ind og have noget at spise, " sagde Gørres igen. "Maden står og bliver kold, så kan I tales ved siden. – Viben Peter bliver her for det første, det skal jeg være mand for."

Da de kom ind til det dækkede bord stillede Viben sig bag bænken og blev stående med foldede hænder. Fru Merved smilede.

"Du venter vist på, at vi skulle læse tilbords," sagde hun.

"Er det ikke så skik og brag her?"

"Det burde være så, men min husbond har altid travlt, når han ser maden, vi holder kun bøn, når min skriftefader spiser hos os, ellers ikke."

Fru Ratlovs plads var lige overfor Viben, ved hendes side sad den unge pige, som havde taget imod dem i forstuen. Hun betragtede den ny gæst overrasket og forskende, hans djærve, hensynsløse og bydende væsen var hende imod; men hun havde med dyb forundring været vidne til det uforklarlige herredømme, han øvede over Kay.

Der var bredt en rød og blåstribet dug over et stykke af det lange egebord. Retterne bestod af kogt kød og roer. Af et stort, sort rugbrød skar enhver sig et stykke, og fra en fælles ølkande blev de tømte bægre fyldt. Midt på bordet stod et formlys i en tinstage, det kastede kun et mat og døsigt skin omkring sig og lod næsten halvdelen af borgstuen i et ubestemt mørke. Loftet var dannet af svære egetræs bjælker, et mørkebrunt panel gik i

mandshøjde omkring væggene, som ovenfor var kalkede og bemalede med fugle og blomster mellem store snirkler af gul og rød okkerfarve. Langs med panelet løb bænke, hvis sæder kunne slås op, så at de dannede en række kister, der til nød lod sig benytte til sovesteder, når der kom mange fremmede på gården.

"Nu må jeg også gøre dig bekendt med min søsterdatter," sagde fru Merved, "hende, som hilste så venligt på dig. Det er Beate, af den gamle og adelige slægt Rumor i Holsten, dem har du vel nok hørt tale om."

Viben så op fra sin tallerken, hans øjne mødte den unge piges, han betragtede hende med ligegyldighed, men svarede ikke og gav sig til at spise igen.

"Hvorfra skulle han vel have hørt tale om vore adelige slægter?" sagde hun spottende.

"Å jo! vore gamle slægter i Ditmarsken, dem, fra hvem Reventloverne og andre gode familier stamme, taler tit om Eders heroppe fra Holsten. – – Jeg kender godt Rumor," tilføjede han smilende, "min fader har fortalt om en af dem, som hed Schack. Han sloges med ham den snevejrsdag 1500; da så Schack faldt af hesten, knælede han ned på den klægede jord og bad for sit liv i Jesu navn. – Er det værd, vi taler mere om dette?"

"Lad os kun høre videre, hvad gjorde så din fader?" spurgte Merved.

"Han havde dræbt så mange af Eders den dag, han ville ikke mere. – Kryb ind under din hest og forvar dig til det mørknes, sagde han, så kan du smutte bort, og det gjorde Schack. – Jo, jeg kender godt Rumor."

"Beate hører ikke til Schacks familie, hun er et stakkels fader- og moderløst barn, som vi tog til os, da ingen andre ville, først kostede vi hende ind i Ring kloster, oppe ved Skanderborg, men der fik hun så mange ris af nonnen, som skulle lære hende, at hun løb sin vej, derfra blev hun skikket til abbedissen for de grå søstre i Bremen, men det lader til, at hun også er blevet ked af dem, og hun trænger dog til tugt og skolegang end som du hørte før."

"Hun er jo ung og kan lære," sagde Viben, "hun har rare og kloge øjne."

Beate slog med nakken og tilkastede ham et spottende blik, han bemærkede det ikke. Mens han talte, blev døren lukket op inde fra sovekammeret. Fru Merved udstødte et skrig. Kay kom frem, bleg som en dødning, halvpåklædt og indsvøbt i sengetæppet.

"Viben blev så længe borte," sagde han smilende, "jeg vil ind og se til Jer."

"Men du er jo syg," ytrede Viben, "du har kolden, så gør man bedst i at holde sengen."

"Nu bliver jeg vist rask igen, jeg har det bedre end før. Jeg må nok blive oppe."

"Så gå da ind og tag din kofte på, du ser jo ud som et spøgelse i det tæppe."

Kay gik og kom ind igen, han satte sig på bænken hos Viben og betragtede med opmærksomhed hans store, røde hænder, hans tykke, krøllede hår, og den ufortrødne iver, han vedblev at spise med.

"Lille Beate kan gå ned og hente mig en bedre kniv," sagde Gørres, "min vil ikke skære brødet. "

"Lille Beate kan fylde os den ølkande med det samme," sagde fru Merved.

"Jeg fryser om mine fødder," klagede Kay, "spring ind, Beate, og hent mig det tæppe i mit kammer."

"*Hun!*" sagde Viben. "Det kan jeg jo gøre."

"Nej, så vil jeg ikke have tæppet. Jeg fryser ikke mere."

Ved sengetid ville Gørres lyse Viben ind i det kammer, der var bestemt for ham, men Kay påstod, han skulle ligge i hans, og derimod nyttede ingen indsigelse.

"Kom og hjælp mig, Beate, så flytter vi sengen ind," sagde Gørres, og de kom straks efter tilbage, bærende hver sin ende af en stor seng, Beate blodrød og skælvende af anstrengelse.

"Gå bort og lad mig," sagde Viben til hende. Så hjalp han Gørres. Sengen blev stillet ved siden af Kays, og flere timer efter at alle var gået til bo, kunne de høre de to ligge og tale sammen derinde.

Næste morgen, da Kay vågnede, sad Viben påklædt ved hans side; han havde åbnet den lille låge, som bragte lys ind i kammeret, den friske morgenluft strømmede dem i møde.

"Er du allerede oppe?" sagde Kay forundret og strakte hånden ud imod ham.

"Du sov, du jeg vågnede, jeg nænnede ikke at vække dig, men nu må du op, vi to har meget at forrette. "

Kay smilede. "Jeg plejer aldrig at stå så tidligt op."

"Da må du gøre det i dag og i morgen og hver dag herefter. Du tænker kun på dig selv; men jeg er din gæst, og du skal vise mig alle dine herligheder. – Se! solen skinner, hør! fuglen synger, ikke en sky på himlen. – Skal vi lukkes inde her? – Du

har sagt, du gerne ville være rask, jeg skal puste nyt liv i dig; derfor er jeg her jo, og derfor vil vi ud."

"Hvor skal vi da hen?"

"Jeg vil lære gården at kende, du skal vise mig din hest. – Råbukken bladede, da vi red forbi ham i aftes, vi vil gå på jagt. Jeg skyder godt med armbrøst og bøsse og skal lære dig det. – Du kan ikke? – Du kan nok, der er kun lidt i verden, man ikke kan, når man blot vil. Det siger min fader."

"Ja, jeg vil op, jeg vil gerne gøre, hvad du råder til, men du må bære lidt over med mig, du er så stor, Viben, og så stærk, du bliver vist aldrig træt; jeg er en svagelig stakkel og duer ikke til noget."

Under denne forsikring stod Kay op og begyndte at klæde sig på; hans hænder rystede, han vaklede, idet han gik over gulvet, Viben hjalp og opmuntrede ham vekselvis.

"Du skal se, jeg skal nok få dig rask, kom herhen til lågen og indånd den friske luft, – nu koften på, – det gik jo, – herinde er der lummert og tungt, skoven kalder, stæren fløjter, den fugl, jeg skulle fange, bor ikke i stuen."

Beate kom ind med en stor skål øllebrød til Kay. Først nu, i det klare dagslys, havde Viben ret lejlighed til at betragte hende. Hun var lille og spæd og så noget anstrengt ud, havde store udtryksfulde øjne, dybtliggende som alle kløgtige øjne, og et rigt, mørkeblondt hår, som hun bar opfæstet under en klædeshue. Hendes kjole var meget tarvelig og så kort, at den viste en lille, fin ankel og fødder i store og tykke sko, ikke som man i hendes stand sædvanlig bar dem, af klæde eller fløjl, men af lyst, ufarvet læder. Hendes eneste pynt bestod i et smalt, rødt silkebånd, der, falmet og krøllet, var knyttet om halsen, og hvori

der hang et lille ravhjerte. Det havde Gørres købt til hendes navnedag, da bissekræmmeren forrige efterår var oppe på gården.

Efter at hun havde sat skålen hen til Kay, hentede hun sin syramme og tog plads ved bordet, uden at agte på Viben, som sad og betragtede hende.

"Hvad vil du egentlig herinde hos os?" spurgte han.

Hun så op og smilede. Det træk i aftes, da han hjalp hende med den tunge seng, havde stemt hende lidt mildere mod ham: "Ellers er det ikke skik og brug i et adeligt hus, at folk siger du til fremmede, den første gang de ser dem," sagde hun.

"Ikke det! Ja man må rette sig efter skik og brug. Jeg troede det ellers, siden jomfru Beate sagde du, første gang, hun tiltalte mig – nej! første gang kaldte hun mig en bonde, – men så anden gang. – Nu skal jeg ikke sige du mere."

"Jo vist skal du," sagde Kay, "siden vi to siger du til hinanden; jeg vil have det, og Beate skal også sige du, ikke sandt?"

"For mig gerne," sagde hun.

"Men du svarer ikke på mit spørgsmål," vedblev Viben, "hvad vil du herinde hos os?"

"Beate kommer jo herind hver morgen," svarede Kay, "og sidder og synger for mig af moders visebog. Hun har så køn en stemme. "

"Det er jo rart," sagde Viben. "Så syng for os."

"Jeg ville helst være fri i dag, hvis jeg må."

"Beate!" sagde Kay bydende, "hvad skal det sige? Vil du straks synge."

"Ja, ja da!" sagde hun og tog en lille, skreven visebog op af lommen, idet hun så hen på Viben, med et udtryk så bønligt,

som om hun forlangte hjælp af ham. – Han svigtede ikke heller.

"Men når man ikke har lyst til at synge, skal man helst lade det være. Det mener du også, Kay. Ikke sandt?"

I det samme råbte Gørres Ratlov inde fra borgstuen, at Beate skulle gå ned til fogeden og hente ham den bog med de mange tal i. Beate sprang op og forlod kammeret. Da hun vendte tilbage, kom en af pigerne og sagde, hun skulle ind og flette fru Merveds hår. Lidt efter førte Kay Viben ned i gården.

Det var en stor og anselig plads, brolagt med små, runde gråsten. Midt i gården lå ridebanen, en grusdækket runddel, indhegnet af et stakit. Her travede Gørres sine heste og afrettede hundene til jagt. Morgensolen skinnede ned over gården, svalerne kvidrede, mens de hjalp hinanden med at bygge rede under taget. På den ene side af det røde tårn var der indmuret en stor solskive af bremer-sandsten, så højt oppe, at den lod sig tilsyne i lang afstand udenfor gården. Denne skive og et lille sandur eller timeglas, inde over kaminen i borgstuen, var det eneste, der gav tiden til kende hos Ratlov.

Nedenfor borgerstuens vindue gik en svalegang af udskåret egetræ, hvor herskabet tilbragte de varme sommeraftener, og hvor der denne morgen var trukket snore til vask.

Jan Gyge stod midt på ridebanen og knaldede med en pisk, mens en af karlene lod en hest løbe rundt i en line. Viben syntes ikke om hans ydre den foregående aften, i dagslyset forekom det ham endnu ubehageligere, hans brune læderkøllert var falmet og afslidt i alle sømme, hans lange, magre og koparrede ansigt blev vansiret af to små, mørke og skulende øjne, der bestandig søgte at undgå den, han talte med. En anden ejendommelighed hos Gyge var en stor, rød næse, som det

mindste tryk var i stand til at bevæge, så at den kom til at sidde skævt i ansigtet, hvilket gav ham et forunderligt komisk udseende. Dette skete så meget oftere, fordi han havde den vane, når han tænkte eller grublede over noget, at sætte pegefingeren mod næsetippen, og derved bragte den ud af sin naturlige stilling, hvortil den først efter en tids forløb, og ligesom uvillig, igen vendte tilbage.

"Der har vi Jan Gyge," sagde Kay. "Han passer min hest og kan fange fugle, ligesom du."

"Og der har vi nok junker Habenix fra de ditmarsker vandhuller," sagde Gyge, "ham, for hvis skyld jeg ikke måtte komme op til herskabets bord i går, det jeg ellers plejer hver onsdag. Han skal være Kays kammerat! – Sikken prygl vi får at føde på. – Jeg siger ikke mere."

Viben smilede, men svarede ikke. Kay derimod søgte at mildne dette udbrud af dybtfølt harme ved at rose Gyge.

"Du må vide, Gyge er en adelsmand af fornem byrd, han tæller både friherrer og kardinaler i sin slægt efter hvad han selv fortæller."

"Junker kan gerne regne et par stykker af de herrer kurfyrster med," sagde Gyge og ledsagede denne forsikring med et frygteligt knald af pisken.

"Han kom herind i landet med junker Slenz og hans store garde, dengang de sloges nede ved Hemmingsted. Han er også en udmærket rytter og våbenmester, må du vide, og skal lære dig at fægte."

"Så har I besøgt min hjemstavn, Ditmarsken," sagde Viben.

Gyge så hen over skulderen og lo: "Nåda, – i Meldorf, den søndag vi plyndrede husene, pryglede karlene og trak særken af

Jeres fruentimmer – vi skulle have futtet den hele by af, havde vi bare fået lov til det."

"Ja, og så den mandag i vandhullerne, " sagde Viben, "da de Buer kammt, men da fægtede I vist ikke så meget, som I løb og bad om godt vejr."

Kay så det uvejr, der atter trak op på Jans ansigt. "Kom Gyge! så skal vi prøve på at fægte lidt, vi to, om jeg ellers har kræfter til det. – Gå og hent vore kårder. Sig til moder og Beate, De skal komme ud og se på os."

Jan Gyge lod karlen trække bort med hesten og hentede to lange, tveæggede kårder med kurvefæste, omtrent som de gamle rytterpallasker, og to dolke, hvis brede parérplader var gennembrudte med små huller. Kay stillede sig lige overfor ham, kunstret og behændig, fru Merved og Beate kom ud på svalen og så på, at de fægtede.

Hvad Viben her blev vidne til var noget aldeles nyt for ham. Hjemme i Ditmarsken sloges de kun med stridsøkser eller med de lange slagsværd, der i stedet for kurvefæste blot havde en smal parérstang foran hånden, og som blev ført med begge hænder. Det gjaldt der om at angribe og slå ned, ikke tillige om at dække sig eller afbøde modstanderes slag, hvilket disse våben på grund af deres længde og tyngde også var mindre skikket til. Man hævede sværdet op over hovedet og huggede til som en slagter med sin økse. Det blev rustningens og panserets sag at beskytte mod slaget. Jan Gyges måde at fægte på var en kunst, der udfoldede lige stor skønhed, lethed og behændighed. Han førte kården i højre hånd, stod ubevægelig på samme plads, dækket og bestandig rede til at afbøde og gengælde ethvert udfald. I venstre hånd holdt han dolken i højde med brystet og

søgte under modstanderens angreb at fange dennes kårdespids i hullerne på dolkens parérplade. Lykkedes det ham et øjeblik således at binde den andens våben, gjorde han i samme nu sit eget udfald og modstanderens liv var prisgivet til hans nåde.

Det fattede Viben straks, både at Jan Gyge var en meget øvet fægtemester, og at han skånede Kay i den grad, at han flere gange lod sig træffe af ham. Hver gang det skete, undlod Kay ikke at kaste et triumferende blik op mod svalen, hvor hans moder smilede og nikkede til ham, og Beate klappede i sine små, hvide hænder.

"Nu du!" sagde han endelig, da han træt og udmattet lod kården synke.

"Jeg forstår mig ikke på at fægte," sagde Viben, "men det ser så let ud, det lader sig vel lære."

"Ja naturligvis," svarede Jan med et uheldvarslende smil, "det kommer ganske af sig selv, så snart man blot får kården i hånden." – Han satte Viben i stilling, rettede lidt på ham og viste ham håndgrebene, tilsyneladende med stor omhu og iver. – "I skal se, det går. I er adræt og hurtig, – bøjeligt håndled! – prægtig stilling! – I kan det jo allerede."

Efter denne opmuntring stillede han sig lige overfor ham og holdt sig i begyndelsen rolig dækket, som om det kostede ham møje at værge sig. Viben blev dristigere, derpå gjorde Jan hurtigt og efter hinanden en mængde udfald, uden tilsyneladende at bevæge sin kårde synderligt, men tillige således, at han hver gang tilføjede Viben et heftigt og smerteligt stød. Viben blev blodrød, sveden perlede på hans pande, han greb fastere om kården og bed sine tænder sammen. Uden noget begreb om at dække sig, hævede han sit våben til slag og

søgte at komme ind på livet af Jan Gyge. Jan smilede, det var just dertil, han ville bringe ham, hans skikkelse syntes at være rodfæstet i jorden, hans små øjne blev større, hans lange ansigt med de hængende kinder havde ikke før været så ubehageligt. Af og til så han op mod altanen.

"Godt gjort!" råbte han, "forbandet godt! – sagde jeg ikke nok, det kommer af sig selv. – Så I foretrækker at hugge lidt? Å ja! som I behager, – Satan til karl?" – Under disse udråb modtog han Vibens gentagne udfald og lod på samme tid det ene slag følge efter det andet, hurtigere og heftigere end før. – "Lidt højere i vejret med kården, – sådan! dæng mig nu kun til, lige efter hovedet, jeg gør ikke gengæld. – Blot en lille en over højre arm, det kaldes en terts, så et par småstykker over den anden arm, det kalder man en kvart, husk vel på det, så lidt i det dybe, det opliver og forfrisker. "

Under dette onde smil og drillende og ringeagtende udbrud skånede han bestandig Vibens hoved, men lod til gengæld en sådan hagl af slag regne ned over hans arm og skulder, at den ulykkelige udstødte et dæmpet smerteskrig. Og dog pinte slagene ham i dette øjeblik ikke så meget som ydmygelsen overfor tilskuerne oppe på svalen og den fuldkomne hjælpeløshed, hvori han var prisgivet til Jans behændighed. Han blev ved at se ham fast ind i øjnene med hele sin naturs uforfærdethed, som om han bebrejdede ham den skændsel, at ville benytte så stor overlegenhed mod så megen uerfarenhed. Fra rød var han blevet bleg, han slog om sig i luften, til sidst sank hans arm, og våbnet gled ud af hans hånd.

"Nu kan jeg ikke mere," hviskede han og vaklede bedøvet hen over gården, til han faldt sammen på stenbænken under

elmetræet. Gyge lo. Beate klappede i hænderne oppe på svalen.

"Du skulle ske en ulykke, fordi du slog så hårdt til," råbte Kay.

"Slog jeg for hårdt," sagde Gyge med hyklet deltagelse. "Junker skal ikke sige det, jeg mener netop, det er den rette måde at lære på. En halv snes gange endnu, så skal I se, – han bliver en durkdreven fægter, han har anlæg, den herre ditmarsker!"

Det varede noget, før Viben var i stand til at rejse sig, men han besad stor magt over sig selv, og skjulte hvad han led. Han tænkte i dette øjeblik på sin fader, og sagde til sig selv: Man kan dog ikke alt, hvad man vil. Lidt efter gik han ud af gården med Kay.

Klokken ringede tolv ovre i Hademarschens kirke, da de vendte tilbage. Kay var træt, han lagde sig på sengen og faldt straks efter i søvn. Viben gik ind på sit kammer ved siden af Kays, skød slåen for døren og trak koften af. Hans højre arm var opsvulmet fra skulderen ned til håndleddet, han kunne næppe bøje den, ethvert af Jans slag viste sig som en ophøjet stribe, underløben med blod; han badede armen med vand og havde med møje fået koften på igen, da han blev kaldt til middagsbordet. Kay kom ikke til syne, Ratlov mente også, han havde bedst af at hvile sig. Han var glad over den heldige forandring, der var foregået. – "I går i sengen, gusten som en dødning, i dag ude i skoven, rød som en tulipan! – Det er din skyld, mester Viben, til belønning skal jeg drikke mig en kande af den allerbedste vin, vi gemmer i vor kælder. I andre kan få lov til at hjælpe med. – Beate! sæt os to sølvbægre frem, jeg må selv ned og tappe vinen, det betror jeg ingen anden til. Beate! hvor har du gjort af nøglerne?"

Da Gørres kom igen, tog han stiltiende plads ved bordet, og spiste ikke af den salte bergfisk, som ellers var hans livret, han lod også vinen stå i kanden og faldt i dybe tanker.

"Der er noget galt fat nede i vor kælder," udbrød han endelig. "Den gode spanske vin, fra fætter oppe i Angel, den jeg ikke nænnede at røre, er næsten halvt tømt, det rostokkerøl fra den kræmmer i Kiel er der også taget af. Hvem kan det være? Ingen har nøglen uden jeg, og der er forsvarlig lukke for døren."

"Ovre hos folkene er der megen tale om den kælder," sagde Beate. "De påstår, det går igen der, og Jan Gyge har set en lang én i et hvidt lagen rokke frem og tilbage under muren. De fortæller, at der i gamle dage har ligget en kirkegård, hvor nu kornhuset står."

"Det er dum snak den," sagde Gørres, "nu skal vi nok se, de døde går i kælder og drikker spanskvin, de har min tro andet at bestille. Jeg ved vel, det er ikke, som det skulle være derovre, jeg har selv mærket til det utøj, den nat jeg kom fra barselgilde hos Wisch på Hanerov, og der var ganske rigtig en lang én, som gik med sit hoved under venstre arm, men i kælderen går de ikke. Da jeg kom derned nu, var der dryppet tælle på det ene anker, og en lille stump lys stod klemt inde mellem båndene, – – hvad har spøgelser med tællelys at bestille? – Lad det nu gå for den gang. Jeg skal give pater Augustinus en tønde malt, – kanske han hjælper sig med en halv, – så maner han mig det djævelskab ned i mosen bag ellene. – Din skål Viben! og Kays skål! og din skål, Merved! og alle vore gode venners skål! – hent et bæger til, Beate, jeg kommer vel også til at give hende en lille dråbe!"

Efter bordet gik Gørres og fru Merved hver ind i sit kammer for at sove til middag. Beate nynnede og færdedes inde i

borgstuen. Hendes sang var som en fugls sang, en jubel, der gav sig hen i toner uden at søge efter form, og uden at bryde sig om tilhørere. Hendes natur havde også det tilfælles med fuglens, at den glemte uvejret, så snart det var forsvundet.

"Å, lille Beate!" råbte Ratlov straks efter inde fra sit kammer, "spring op og hent mig de store vandstøvler, som hænger inde på maltloftet, vi skal ned til slusen ret nu, når jeg får hvilet ud."

Beate sprang. Da hun kom tilbage lød fru Merveds stemme: "Hvor er du henne, barn! jeg ligger her og kalder på dig. Luk den vindueslåge, solen stikker mig lige i øjnene. – stænk så tøjet, at vi kan få det manglet. Lad os være fri for din musik, Gud ved, hvad du går og synger for, bedre var det, om du kerede dig om din ten, det varer vist til kyndelmisse, før du får den fuld. Har Kays fugle fået sand? – Hvor er Viben?"

Viben sad ude på svalen og så ind over skovene ved Hademarschen. Bag dem lå Meldorf. Han tænkte på, hvad de nu bestilte hjemme. Intet hørtes uden græshoppernes hvislen udenfor muren og lyden af en brændehuggers økse inde i skoven. Intet rørte sig, uden bladene på det gamle elmetræ foran Kays kammer, selv disse syntes efterhånden at sove ind i den almindelige stilhed og fred.

Denne blev pludselig afbrudt ved et gennemtrængende skrig af Beate inde fra Kays kammer. Kay fo'r op af sengen, Beate sad sunket sammen på bænken, foran hende stod et af de små fuglebure, døren var åben, fuglen borte. Fru Merved ilede ind til dem.

"Fuglen! Fuglen!" stammede Beate, "den røde dompap! Den er fløjet ud af vinduet. "

"Min dejlige fugl!" råbte Kay, "den jeg holdt allermest af, min lille fugl! Når jeg var syg, sad den og så på mig og kvidrede så sagte, som om den var bange for at vække mig."

"Hvad er det for en støj, I gør?" råbte Ratlov inde fra sit kammer. Ingen svarede ham. Kay vedblev at klage, han strakte hænderne i vejret og brast i en hulkende gråd. Ratlov måtte endelig bekvemme sig til at forlade sit leje. Han kom ind i stuen med håret strittende til alle sider og i skjorteærmer. Støvlerne havde han ikke fået tid til at tage på, han viste sig med lange strømper, syede af krapfarvet, hjemmegjort vadmel: strikkede strømper kendte man nemlig dengang endnu ikke.

"Hvad er det I gør sådan morderlig larm for?"

"Beate har sluppet min lille dompap ud," råbte Kay med stigende heftighed. – "Det kunne du gøre, du, som skulle hjælpe mig. – O, mit hoved! mit hoved! det brænder derinde som den gloende ild."

Han fo'r hen mod Beate, som sad og krøb sammen i krogen og holdt hånden foran sig.

"Slå mig ikke!" bad hun ydmygt, "slå mig ikke!"

Kay standsede pludselig, han så Viben stå i den åbne dør og lytte på hans klage og fru Merveds bebrejdelser. Han gik hen til Kay og lagde sin hånd på hans skulder.

"Hvad er så det hele", sagde han. "Jeg ville se til din fugl og åbnede lågen, så fløj den sin vej."

"Du!"

"Ja, du lå og sov, hvorfor skulle jeg vække dig, du fik det jo tidsnok at vide – du, Kay! – forgangen slog du mig for min fugl, kan du huske det? I dag har jeg berøvet dig *din*, – skal vi være kvit, hvad?"

Kay svarede nogle ord, som ingen kunne høre, han så på Viben og kæmpede med sig selv. Viben rystede på hovedet og strakte ham begge hænder i møde. "Hvem ville bedrøve dig med vilje. Kom med din hånd! Har du svært ved at tilgive?"

Kay slyngede armen om hans skulder og hviskede: "Jeg holdt så meget af den, jeg får aldrig en sådan en fugl igen?"

"Vi fanger dig en anden i morgen, det kan vi to."

En dyb rødme hvilede over Beates kinder, mens dette foregik, hendes hoved var sænket, som om de allerede slået hende, nu hævede hun det igen. Tårerne standsede, hun lyttede, tvivlede, bøjede legemet forover for at høre alt. De foldede hænder sank ned i skødet, hun så op på Viben med et usigeligt udtryk af tak og beundring. Fru Merveds blik gik fra den ene til den anden, hun fattede ikke ret den hele sag.

"Det var altså ikke dig, Beate; men hvorfor sidder du så og tier stille?"

Beate svarede ikke, hun brast i gråd og løb ud af kammeret.

"Lad os så komme ind og sove igen," sagde Ratlov.

Næste morgen, da Viben og Kay gik ned i gården, stod Jan Gyge atter på ridebanen og knaldede med sin pisk. Han hilste på dem og spurgte, om Viben ikke skulle have lyst til en lille omgang med kården til frokost.

"I dag ikke," svarede Viben, "lad os kun vente, men derfor skal I nok komme til at lære mig kunsten."

"Jeg tog da ikke for hårdt på jer?"

"Å nej! jeg løb jo ikke."

Nede for enden af ridebanen stod et højt træbillede, udskåret af egetræ og forsvarligt beslået med jern. Det forestillede en mand i rød kofte, store skipperbukser; og en hat med en busk

hanefjer på hovedet. Han holdt begge arme udstrakte og bar i højre hånd et lille skjold med et rødmalet hjerte, i den venstre en pose af åbent tøj, fyldt med mel eller aske. Underkroppen stod fast i et fodstykke af planker, derimod hvilede overkroppen på en tap og lod sig dreje rundt ved et stød til de udstrakte arme. Dette billede kaldtes en Roland og blev brugt ved enhver forlystelse i Ditmarsken. De unge karle steg til hest, tog et spær, en pig eller en lang stage, og det gjaldt da om at stikke skjoldet ud af Rolands hånd uden at standse hesten i dens fart. Men skjoldet sad fast, der måtte lige stor behændighed og kraft til for at få det ned, og standsede rytteren sin hest, mens han stødte, drejede Rolands krop sig rundt og overdryssede ham med melet eller asken, hvilket gjaldt for en stor skam.

Ditmarskerne fandt smag i denne leg, og Roland blev hentet til bryllup og jordefærd, han stod på den store plads i Heide hver lørdag under torvetid, vældig at se til, kalket hvid i ansigtet, et kønrøgsværtet skæg, og store, kulsorte øjne. Han gemmes endnu i det lille museum i Meldorf, som skylder den åndrige og lærde professor Kolster sin tilværelse. Det var som sagt en sådan Roland, der stod på Ratlovs ridebane.

"I dag vil vi stikke efter ham," sagde Kay og bad Jan Gyge om at hente to heste ud fra stalden. Jan kom med hestene og bragte derefter to fem alens stager med en lille træbrik på den ene ende. Viben smilede, da han så dem. Et sådant spær i en ditmarskers hånd gav ham en frygtelig overlegenhed, det var han vant til at føre med sig på enhver vandring, det hjalp ham over grøfter og sumpe og gennem den bundløse vej, hvori vogn og heste blev stående. Fra ganske lille havde enhver dreng sin springstok og øvede sig med den, hvor han kom hen, hans

anseelse blandt kammerater beroede på den færdighed, hvormed han kunne bruge den. Da kampen stod foran Hemmingsted, var det springstokken, som hjalp Volf Isebrandts mænd over grøfter og grave, hvori ryttere og fodfolk omkom; da slaget endte, og hver en tanke på de danskes og holstenernes side kun gjaldt flugt, var det atter springstokken, som hjalp ditmarskerne til at indhente og dræbe deres fjender.

Jan Gyge så det udtryk af glæde, der fo'r over Vibens åsyn, men fattede ikke årsagen.

"I kæmper vel ligeså godt med spær som med kårde?" spurgte han.

"Lige så godt! – ja! det gør I vel også?"

"Mod den trætingest," svarede Jan med et ringeagtende blik på Roland, "nej! – men mod mennesker har jeg lært at bruge spær og lanse. – Måske I skulle have lyst til at se en lille prøve? I behøver blot at stille jer overfor mig, I skal ikke være bange for, at jeres kostbare skind kommer til skade, som I ser, er der store brikker på enden af spæret. – Har I lyst?"

"Ja, siden I selv tilbyder det. – Skal det være til hest eller til fods?"

"Det er mig lige meget. De ditmarsker bønder og menige lanseknægte bruger deres pig til fods, adelige herrer slås helst til hest."

"Ja, så er den sag jo afgjort. – I til hest og jeg til fods, sådan skikker det sig for os begge. Jeg er en ditmarsker bonde, I en adelig herre og junker. "

Jan Gyge lo, han kastede med hovedet, gyngede overkroppen til siden og holdt armene runde, idet han gik over rendebanen hen til hesten. "Men," føjede han til, "jeg siger det forud som en

ærlig og redelig stridsmand, når jeg er til hest har jeg nogle fordele over jer. "

"Det havde I jo også, da I var til fods; jeg vil se at tage mig desto bedre i vare."

Kay var imod kampen. "Du skal ikke stikke med Jan Gyge, han er en lumsk én, som har fået noget imod dig og vil gøre dig fortræd; skal der stikkes med spær, så vil jeg være mod ham, mig gør han intet."

Viben rakte ham hånden: "Du er en rigtig ærlig sjæl, du! Og vil nok have, at jeg aldrig mere skal skilles fra dig; men lad mig kun friste min lykke, det er ikke hver dag, jeg taber."

Jans højrøstede ord og støjen han gjorde med hestene, kaldte Beate ud på svalen. Hun rødmede, idet hun bøjede sig over rækværket og sagde: "I skulle ikke kæmpe med Jan Gyge. – I skulle ikke."

"Bliv lidt og døm så om det", svarede Viben.

"For at se Jer tabe, det så jeg jo i går."

"Nej, for at klappe i hænderne, når han vinder, som I gjorde i går."

Gårdens folk kom op fra deres kamre i kælderen og ud fra staldene og stillede sig i dørene. Jan Gyge valgte den bedst tilredne hest, han jog omkring på banen og svingede sit spær med stor behændighed. Viben så lidt på ham og lo.

"Det gør de drenge bedre i Ditmarsken," sagde han. – "Sådan skal I bære Jer ad, se nu på mig." – Han hævede armen, greb midt om stangen og lod den løbe rundt mellem den ene hånds fingre. Efter at den først var bragt i bevægelse, kastede han den i vejret, greb den igen, mens den vedblev at snurre rundt,

hurtigere og hurtigere, så den til sidst kun dannede en mørk kreds omkring hans hoved.

"Det kalder vi at slå mølle", forklarede han, "men den leg er kun for børnene. Er I færdig, så lad os begynde."

Jan rykkede sin hest tilbage og hilste som en kavaler op til svalen, hvor nu også fru Merved var kommet til stede; derpå gjorde han tømmen kortere og lagde spærret fast under den højre arm. Viben stod midt på pladsen. Han strøg håret tilbage fra panden, spændte bæltet fastere om sin kofte og støttede sig til spærret, men gjorde ikke det ringeste tegn til at dække sig. Tilskuerne betragtede ham allerede som overvundet. Jan Gyge førte sin hest frem, han havde atter det hadefulde smil fra i går. Vibens spot irriterede ham desuden. Hesten løb, spærret var rettet mod Vibens hoved.

Da lød et skrig fra alle tilskuerne, og der skete noget, som ingen havde gjort sig begreb om. I det øjeblik, Jan i fuldt firspring nåede midt ud på banen, satte Viben med et hurtigt tilløb spæret mod jorden, hævede sig i vejret og kom ned på den anden side af hesten. I det samme bibragte han Jan et heftigt stød over skulderen, et andet og tredje fulgte efter, inden det var muligt at få hesten vendt. Da Jan endelig blev i stand til at gøre modstand, havde Viben forandret stilling og angreb ham fra en ny side. Stokken tjente ham i det ene øjeblik til spring, i det næste var den et angrebsvåben, så meget farligere ved den hurtighed og behændighed, hvormed han forstod at bruge den og beregne stedet og afstanden, han ville vælge overfor sin modstander. Jan derimod var hindret i at bruge sit spær, mens han uafbrudt måtte styre hesten og forandre stilling, for at Viben ikke skulle komme på siden af ham. Hans hest blev til

sidst utålmodig over disse vendinger, den bed i bidslet og slog ud.

Viben angreb igen, et nyt spring, blev fulgt af nye udfald. Denne gang råbte han:

"En lille én over højre arm, det kaldes en terts, så et par stykker over venstre, det kalder man en kvart, og de forfrisker. Var det ikke den lærdom, I gav mig i går?"

Ethvert af disse råb blev fulgt af et heftigt stød på Jans arme, bryst og skuldre og tvang hans hest tilbage. Viben fulgte efter.

"I glemmer da også alting i dag. – Herskabet står og ser på Jer, – af med huen!"

Han rettede et udfald mod Jans hoved, rev huen af ham, svingede den rundt på spærret og kastede den hen ad rendebanen. – Sejrens lykke var over ham, hans arm brændte under enhver bevægelse; men han mærkede det ikke mere, han ville vinde, ville udslette skammen og ydmygelsen fra i går. De samme øjne så på ham, en vild og jublende hævnlyst gennemstrømmede ham. Jan Gyge var fortabt, ethvert forsøg på at træffe Viben mislykkedes, et vildt dyrs raseri stod til skue i hans blege åsyn, årerne svulmede i hans tindinger, hans små øjne var underløbne med blod, han undveg, bugtede sig og anvendte forgæves al den smidighed, hans legeme besad. Hvad han led i dette øjeblik var en gentagelse af det, der hændtes foran moserne ved Hemmingsted, der sloges han også til hest mod en fjende til fods, som den gang havde han atter tabt, var atter i begreb med at kaste våbnet fra sig og atter at bede om nåde.

Kampen varede kun nogle øjeblikke, men dog alt for længe for Gyge, den endte, idet Viben gjorde et nyt spring og trængte

ham tilbage i et angreb mere heftigt end alle tidligere. Våbnet blev slået ud af Jans hånd, han vaklede, sank sammen og lod sig glide ned af hestens side. Da Viben så ham værgeløs, kastede han sit spær hen ad rendebanen, men hjalp ikke Jan, han blev stående midt på pladsen, så sig om og tørrede sin våde pande med ærmet af koften.

Alt det onde, der udgør summen af menneskeligt had og hævnlyst, kom frem i Jans åsyn, da han bøjet og tavs rejste sig og haltede hen over banen.

"Jeg tog da ikke for hårdt?" sagde Viben.

Jan så på ham uden at svare og listede ind i en af staldene.

Beate stod på svalen. Da Viben så derop, brød hun en gren af en gyldenlak og kastede den ned til Viben.

Han rystede på hovedet og smilede. "Hvis jeg var en køn og adelig junker," sagde han, "men jeg er kun en bonde. " Han tog blomsten og gav den til Kay.

Nogle dage efter var der fest på Ratlovs gård. De ventede prioren fra augustinerklostret i Meldorf. Viben havde ikke før set fru Merved så smuk og pragtfuldt klædt, heller ikke syntes han, at hendes åsyn havde haft et mere tiltalende eller friskere udtryk end denne dag. I køkken og kælder var der travlt, lyshullerne stod åbne. En varm damp trængte op fra dem. I borgstuen blev det gamle sølvtøj stillet frem på bordet. Der kom også forskellige skueretter til syne: store tærter med fugle og blomster og slotte, udskårne af træ, så de lignede bagværk. Enhver var i bevægelse. Beate blev skikket omkring allevegne. Først måtte hun polere sin mosters aflange stålspejl, til det blev rigtig blankt, så skulle der fæstes et hvidt, stivet kniplingstæppe

over den lille bedepult i Merveds sovekammer, derefter måtte køgemesteren have nye befalinger nede i kælderen, endelig blev der hentet friske blomster og bundet en krans af rosmarin og balsam omkring Kristusbilledet. Imedens stod fru Merved og så sig i spejlet, spurgte Beate, hvorledes den sløjfe sad, og lod hende rette på sit hår, før hun gik ud på svalen og stirrede ned mod skoven, hvorfra den ærværdige prior skulle komme.

Ratlov var ikke hjemme; det var lørdag, så skulle han til torvs i Heide, og red bort ved solopgang. Der var heller ingen, som savnede ham i hjemmet.

Pater Augustinus lod længe vente på sig. Han havde lovet at komme før middag, men skyggerne begyndte allerede at blive lange, før han bankede på porten. Jan Gyge tog imod hesten og lod til at have noget vigtigt at betro ham, han så sig om til siderne, hviskede og tøvede med at hjælpe prioren ned. Da han havde fortalt, hvad han ville, krydsede han hænderne over brystet og bøjede sit hoved, hvorefter pater Augustinus gjorde korsets tegn over ham. Fru Merved stod og svingede med sit tørklæde oppe på svalen.

Viben havde stillet sig på det øverste trin af trappen, for ham var prioren en vigtig person, han betragtede ham med dyb ærefrygt og knælede næsten til jorden, idet de mødtes. Augustinus standsede og så på ham med stor opmærksomhed, han smilede til Vibens ydmyge stilling og bredte hænderne over ham, mens han gik ind i stuen.

Der kom fru Merved ham i møde, kyssede hans hånd, og fyldte et bæger med den ældste og bedste vin, Gørres havde i sin kælder. Augustinus tog plads for bordenden i Ratlovs udskårne stol, han betragtede det dækkede bord med velbehag og spurgte

flittigt til alles befindende. Hans røst lød dæmpet og fuld af salvelse, et venligt smil ledsagede alt, hvad han sagde. Fru Merved sad på bænken lige overfor ham. Hun og præsten var alene i stuen.

Det lagde Viben mærke til, at Augustinus var en høj og velvoksen mand, klædt med stor omhu. Han havde talende og kraftige træk, mørke øjne og et kulsort skæg. Håret bar han længere end augustinerne ellers plejede, og tonsuren på hans isse var næsten ikke til at se. Hans små, buttede hænder var besatte med kostbare ringe og kom så meget oftere til syne, fordi han ledsagede det meste af, hvad han sagde med tilsvarende håndbevægelser.

Den dag blev der dækket til folkene ved den nederste bordende; da klokken ringede, kom de ind i deres søndags dragt, stillede sig foran deres pladser, foldede hænderne og lyttede med sænkede hoveder og stor andagt, mens Augustinus fremsagde velsignelsen.

Fru Merved sad ved hans side og havde sin hele opmærksomhed rettet på ham. Augustinus derimod fandt et venligt ord til enhver, han skænkede i Beates bæger, spurgte til hendes blomster, lod Kay fortælle om sine fugle og beskæftigede sig derefter med Viben.

"I er en fremmed i dette fromme hus, det alle gode helgener tage i sin varetægt," sagde han, "men jeg kender godt Eders slægt, den hører til de gode får i hjorden."

En mørk rødme skød op i Vibens kinder, da alles opmærksomhed var rettet på ham, han bøjede sit hoved og svarede halvhviskende: "Min slægt skal tjene Herren."

"Det er så meget priseligere i disse farens dage, hvor mørket vil kæmpe mod lyset, løgn mod sandhed, og kætteriet rejser sit hoved mod vor ene saliggørende kirke."

Viben var kommet godt fra sit første svar, han blev dristigere. "Det lader så," svarede han frimodig, "men det nytter dem ikke noget."

Prioren drog sine mørke øjenbryn i vejret og smilede: "Jeg bør heller ikke klage over de umyndige i ånden, siden selve hyrden bærer sig ad, som profeten siger om slangen: Den stopper sine øren til for ikke at høre besværgelsens stemme. – Mit hus er et bedehus, hvad har de gjort det til i disse dage? Forgangen søndag kom de Meldorf borgermænd fuldtvæbnede med økser og stager ind i kirken og holdt sig i to hobe, messen til ende, rede til at bruge våben mod hinanden."

"Højærværdige herre må ikke være vred på dem, det voldte vor sognepræst, hr, Nicolaus Boje, han lovede at prædike til gunst for den frafaldne munk, ham de kaldte Martinus Luther, og sankede han da alle dem, der bare hans slægts våben og bomærke, for at værge sig, om noget skulle hændes. Da min fader hørte det, skikkede han bud om til vore folk, og der er mange, som har den springende ulvs mærke, de drog med spær og økser ind i kirkestolen, som I siger, og løftede skjold i vejret, at alle kunne se det, så blev de andre straks tamme. – Den sag, Carsten Peter holder med, er vel faren, det kan I lide på. – De fromme helgener kunne for resten godt have hjulpet sig selv, men de ville ikke. Hvorfor sidder de stille og hører på alt det sludder af Antikristen og hans fule rottefængere, i stedet for at lade jorden revne under dem? – Vi havde vor trommeslager med, og han slog hvirvel udenfor den store kirkedør, men Bojes

havde ingen. Der var ikke en mand, som knyede, og Boje talte heller ikke til gunst for munken. Han skulle blot have vovet det! – Vi biede efter dem udenfor, men de listede ud af den lille dør, så lod vi dem fare."

Det var den længste tale. Viben nogensinde havde holdt, han så undselig hen på prioren og hans frejdige øjne strålede. Augustinus sad og smilede, og når han så op på fru Merved, smilede hun også.

"Du stammer fra en talrig, gammel slægt, Viben Peter! – Vi har i vort kloster optegnet en gave fra en af dine fromme forfædre, som skænkede os et alterbillede af *lignum sacrum* og dertil fem og tyve skålpund voks, holstensk vægt, for en årlig memorie over hans afdøde kvinde."

"Min slægt er gammel og velkendt i marsken," svarede Viben. "Der ligger mange gravstene omkring på kirkegårdene, alle med ulven til mærke, og afslidte af regn og sne, så skriften fast ikke lader sig læse mere. Mandstærke er vi også, og flere kunne vi endnu være, om de Vindbergens folk havde fået lov til at stå sammen med os, men det ville vi ikke. Heller ikke tog vi imod deres tilbud, da de forlangte at købe sig ind i slægten. Enhver kan være god for sig, mente min fader, men de fra Vindbergen duer ikke og har et dårligt rygte, de holdt sig tilbage, da vi jog fjenden ud af landet. Så kom den store fejde på, og vi skilte os helt fra dem."

"Hvad var det for en fejde?"

"De bar ligesom vi en springende ulv til våbenmærke. Engang sagde Carsten Peter til dem: I kommer til at tage den ulv ud af jeres skjold, ellers skal jeg slette den ud for Jer. – Det ville de ikke, men samlede deres mænd, og vi samlede vore, der var

skarpe økser på begge sider og ilde mente de hinanden det. Hvor vi mødtes, flød der blod, men de andre var værst farne, for de tabte. Til rådsforsamlingen i Heide turde de ikke komme, til sidst vovede de dem heller ikke i en fremmed kirke. Så var det en dag, vi atter stod mod hinanden, at gamle Dunkes Tede fra Bodingmanhusen gik ud af deres række og slog til lyd for sig på skjoldet. Lad os se, om vi ikke kan snakke os tilrette, sagde han, slås er der altid stunder til siden. Det er om vort våben, vi strides, ikke sandt, jeres er en springende ulv? – så sige vi nu fra i dag, at vort er en springende hund. Hvad vil I os så mere? – Alle lo ad Tedes indfald og dermed var fejden til ende. Kommer der noget på igen, så siger jeg forsandt, jeg behøver blot at gå op i hvert kirketårn, hele marsken igennem, og klemte tre små slag på klokken, det er vort tegn, for at få hundrede mand samlet i plade og våben. Men det vil ikke sige stort, højærværdige fader, vi er dog kun husfolk og gårdfolk, eller *bønder*, som nogle kalder os." Med disse ord så han over til Beate, smilede, og trak på skulderen.

Efter middagsbordet gik enhver til sit, og fru Merved blev igen alene med prioren, hun ville skrifte den dag og sendte Beate ud af stuen. Kay hvilede sig inde i sit kammer, træt og anstrengt af de udflugter, han havde foretaget, før de spiste. Om morgenen og formiddagen fulgte han Viben, veg ikke fra hans side; det livlige i Vibens natur lod til at nå ham, han anstrengte sig for at følge med, og det lykkedes til hen imod middag, så blev han træt og sank i en halvsovende tilstand, der varede resten af dagen.

Beate sad på svalen med begge hænder under kinden og stirrede op på de flyvende skyer, da Viben kom ud til hende.

Hun rødmede og greb hurtigt efter sit sytøj, som lå i hendes skød.

"Skal I ikke skrifte?" spurgte han.

Hun så lidt på ham, som om hun betænkte sig på svar. Der var et forunderligt tankefuldt, klart og gennemtrængende udtryk i hendes øjne. "Kom og sæt dig ned", sagde hun, "så vil jeg skrifte for dig."

"I skulle ikke drive spøg med hellige ting," svarede han, "de gode helgener lider det ikke."

"Jeg driver heller ikke spøg, jeg vil skrifte for dig, om du vil høre mit skriftemål."

"Det er ellers ikke skik i et adeligt hus at sige du til den fremmede," sagde han smilende.

"Du er jo ikke fremmed," svarede hun blidt, "men du har vist svært ved at glemme og tilgive."

"Det kan nok være. I det land, jeg kommer fra, tilgiver man ikke, man hævner sig. Slag for slag, hedder det, men helst to for et, sådan blev Ditmarsken til, hvad den er."

"Det gælder måske overfor mænd, men man hævner sig ikke på en kvinde. – Du mener heller ikke, hvad du siger. Hvorfor lader du være at hævne dig på mig? Jeg hånede dig jo det første øjeblik, vi mødtes."

"Ja, hvis det endda var det værste."

"Jeg hånede dig igen den dag, du kæmpede med Jan Gyge. – Jeg ved ikke, hvor det kunne falde mig ind, det var stygt. Du skal tro mig, jeg har været meget bedrøvet over det. – Hvorfor hævnede du dig ikke?"

"Der var noget i Jeres øjne, som siger: hjælp mig! forresten skal I ikke være så sikker, det kan komme endnu."

"Hver gang jeg gjorde ondt mod dig, svarede du med at gøre godt, det er nu din natur, du er den eneste, så langt jeg kan huske tilbage, der har lagt mærke til, at jeg var nærved at segne under mit åg. Ved du hvad det er at stå ene, at se sig om i øst og vest efter hjælp og aldrig finde den? Jeg er et stakkels barn, som hverken har fader eller moder, jeg flyver om i verden som den vildfarne fugl og lever af krummerne, der falder fra de fremmedes bord. – Sådan var det længe, længe, da kom du som den friske luft, og alt blev forandret. Kay taler ikke til mig som før, han efterligner dig jo lige til din gang, lige til lyden af din stemme. Gørres begriber, der er noget, som går over mine kræfter. I går skulle jeg hente badevand til moster nede fra den dybe brønd i kælderen, da hun hørte, du kom, sagde hun, du kan lade pigen bringe det. Alle retter sig efter dig, dit eksempel følger de."

"Der er noget i Eders røst, som minder mig om hjemmet."

"Sig *din* røst," bad hun og strakte ham sine hænder i møde.

"Der er noget i *din* røst, som ligner min moders."

"Det er vist en rigtig brav kone, din moder."

"Hun var den svageste af dem alle, men dog altid den stærkeste, når hun ville være det, og satte det igennem, ingen anden magtede. Nej! jeg kan alligevel ikke glemme, at du klappede i hænderne, fordi den landløber lokkede mig til at fægte med våben, jeg ikke kendte. Hvorfor klappede du ikke, da jeg vandt over ham?"

"Fordi jeg sad og græd over min uret mod dig," svarede hun og vendte hovedet bort, for at han ikke skulle lægge mærke til, at hun var i begreb med at græde igen. Han så lidt hen for sig, ingen af dem talte.

"Hvorfor vil du ikke skrifte for pater Augustinus?" spurgte han pludselig.

"Å, pater Augustinus!" svarede hun med et hånligt hovedkast og rynkede sine øjenbryn, "jeg kan ikke lide ham, – når du vidste, – lad os ikke tale om ham. – Hvorfor jeg ikke vil skrifte," – hun rykkede sig nærmere til ham og vedblev hviskende, "jeg skal fortælle dig, hvad jeg aldrig har fortalt nogen anden; – jeg tror ikke på det, de lærer os, disse hyklende munke, de prædiker mildhed og nåde, mens de brænder deres fjender, de bekender med deres mund det, de fornægter i deres hjerte, – og deres helgener, – jeg har påkaldt dem og moder Marie i min nød, når du vidste, hvor bønligt jeg bad dem om hjælp – ingen ville høre mig. Jeg fæster endnu mindre lid til de dumme afladsbreve, de rejser med i deres kister."

Viben stirrede på hende med åben mund og dyb forbavselse i alle miner. "Du afskyr pater Augustinus, du tror ikke på den gode jomfru Maria, heller ikke på Sankt Georg og Sankt Valentin! – Du må være ilde faren, Beate!"

"Sig ikke det," hviskede hun med strålende øjne, "mens jeg var hos de grå søstre har jeg hørt den Gud forkynde, som jeg tror og bygger på. – Til Bremen kom Henrik Møller kaldet Zytphen flygtende fra Antwerpen, og nogle fromme borgermænd fik ham overtalt til at holde en prædiken i Sankt Ansgars kirke. Han havde levet sammen med Luther og Filip Melanchthon, må du vide, og lært af dem, hvad de havde at sige. Det var i fjor, søndag aften før Martini, jeg glemmer det aldrig. En af nonnerne tog mig med, vi listede os tilhyllede og formummede derhen, ingen måtte se os. Folk trængte sig sammen i den lille kirke, venner og fjender, de sloges for at få plads, konerne bragte deres små børn

med og løftede dem op i armen, for at præstens øjne skulle signe dem. Han stod der alene, mellem folk, som hånede ham, løftede sværd mod ham og kaldte ham en gudsbespotter, men også mellem venner, kan du tro. Det var som om fortid og fremtid mødte hinanden. Hvor han så bleg og sorgfuld ud; men når han talte, smilede han og hans øjne de lyste, som de klare stjerner. Først lyttede jeg på ham, som på et eventyr, man ikke tror, så var det, som om jeg hørte en sang, der gav genlyd i mig, og mens jeg lyttede, blev det lyst og klart, hvad der før havde været nat og mørke. Tårerne løb ned ad mine kinder, og jeg knælede på stengulvet, mens nonnen drog i min arm for at få mig op. Hun rystede af angst, for at de skulle lægge mærke til os. Det var mildheds og forsonings ord, jeg hørte; sådan skal den religion være, jeg skal bekende. Folket trængte sig om ham, jublede, trykkede hans hænder, kyssede hans kjortel, munkene forbandede ham, han smilede og lagde hånden på sit bryst, som om han bar det i sig, der var stærkere end alle fjender. Han sagde, det måtte være nat, før det kunne blive dag. Men dagen ville nok komme. Han sluttede, idet han lyste Herrens velsignelse over ven og uven, og føjede til:

> Mig kan I dræbe, ej min Herres ord.
> Det skal forkyndes overalt på jord,
> og det skal synges udi borg og hytte.

Den hele nat lå jeg og tænkte på ham, og mange nætter siden. Det bankede i mit bryst, det lod mig ingen fred, jeg måtte høre ham igen, atter høre ham, og det lykkedes, jeg har talt med ham, du! Jeg lille pige har trykket hans hånd, han har lært mig og velsignet mig, mig alene. – Til sidst spurgtes det, så jog de mig bort fra klostret; det hed sig, jeg var uartig og ville

ikke lystre. – Viben, forstår du, – det, jeg her betror dig, er mit livs eneste og dyrebareste hemmelighed, ingen aner det, jeg tror, de slog mig ihjel, hvis de fik det at vide, du vil ikke røbe mig, – nej! du behøver ingenting at sige, du kan ikke røbe mig, det står at læse i dine øjne. – Og nu ved du, hvorfor jeg ikke går at skrifte hos pater Augustinus."

Det blev aften, inden prioren drog bort fra Ratlovs, Viben tilbød at følge ham et stykke på vejen, fordi det ikke var sikkert for en enlig rytter i disse urolige tider at ride gennem skoven, når mørket faldt på. Månen stod op, det dampede fra moser og enge, og nattergalen slog inde mellem bøgetræerne, da de nåede hen mod Hademarschen. Viben talte ikke meget undervejs, han sad og tænkte på alt det, Beate havde fortalt ham.

På den anden side af skoven førte vejen hen over den åbne hede, der engang havde været bevokset med træer, hvoraf nu kun enkelte forkrøblede og mosbegroede rester stod tilbage mellem lyngen. Priorens hest blev pludselig skræmt ved en gennemtrængende lyd af en skralde, og en mand kom i det samme til syne på grøftekanten, bag en stor hyldebusk, under hvilken han havde gravet sig ned i en bunke løv. Augustinus bragte hesten til at stå og gjorde korsets tegn for sig, mens manden strakte en pung på enden af en lang stok ud mod dem. Månelyset skinnede ned over ham. Viben så en ligbleg skikkelse med bart hoved og indhyllet i en kofte af sort lærred, som nåede ned til de nøgne fødder. Hans pande var lav og sparsomt dækket med hår, næsen bred og ophovnet. Omkring munden havde han bundet et klæde, som han drog til side mens han talte.

"Er det dig, Dreyg Jødeken," sagde Augustinus, "du havde nær gjort min hest bange."

"Hvem skulle det vel være uden mig?" svarede manden med en hæs og slæbende stemme, "bor der andre under åben himmel på den vildene mark i nat og mulm end jeg? – Jeres hest har en stald, hver hund har et hus, jeg har kun en bunke løv til at skjule min usselhed i. – Jo, det er mig."

"Herrens veje er uransagelige," svarede Augustinus, "korset, der lægges på vor skulder, tynger undertiden til jorden, men det må bæres, Dreyg, det må bæres, til forløsningens time kommer. – Våg og bed, min søn! Jeg indeslutter dig daglig i mine bønner."

"Det skal godt forslå," sagde manden. "I har let ved at trøste, det koster så lidt, og det klinger så godt. – Giv mig mit fribrev, at jeg kan få lov at komme mellem andre. Jeg fejler intet, jeg er ikke spedalsk, som I skylder mig for, men jeg bliver gal, hører I," råbte han og hvinede, "jeg bliver bindegal, hvis jeg skal pines længer."

Augustinus kastede hurtigt nogle kobberskillinger i den fremstrakte pung og red bort, mens manden vedblev at råbe efter sit fribrev.

"Det er en stakkels ulykkelig!" forklarede prioren Viben, "som Herrens vrede hviler over. Han var engang tjenende broder i vort kloster, men blev svag og sygelig uden at vi vidste, hvad der fattedes ham. Så kom den gode broder Anastasius til os fra Køln, det er en kløgtig og erfaren mand, som har studeret lægekunsten i Bologna og ved besked om mange hemmelige kræfter i naturen. Så snart han så Dreyg Jødeken, sagde han, det var spedalskhed, han led af, den forfærdelige syge, som

bragtes til vore lande for tre århundreder siden med de hjemvendende korsfarere. Dermed var Dreygs lod afgjort. Han måtte forlade klostret og blev udstødt af ethvert samfund, som lov og vedtægt byder. Mærkværdigt nok lader det nu til, at sygdommen dog ikke har fået synderlig magt over ham; selv tror han ikke på den, og hver gang vi mødes, forlanger han et fribrev af mig, for at få ret til at leve mellem andre. – Nu behøver du ikke at følge længere, min fromme søn! herfra ligger egnen åben og lys for mig i det klare måneskin. Alle helgener våge over dig! Bliv ved at vandre den vej, der fører til frelse. Din lod er velsignet: for du er valgt til frelse for Gørres Ratlovs værkbrudne søn."

Dermed skiltes de. Augustinus red over mod Meldorf. Viben blev længe holdende og så efter ham. Da han kom tilbage på heden, lød atter den syges skralde, og Dreyg Jødeken rejste sig op fra løvbunken.

"Kommer I der igen!" udbrød han i den forrige hæse og spottende tone. "Hvor mange løgne har han nu bildt Jer ind om mig, den fromme! Jeg er spedalsk, den jeg rører ved, er fortabt, ikke sandt! Broder Anastasius har sagt det, alverden tror det. Den ene er lige så god som den anden, – min salighed! ikke en sur sild værd alle til hobe."

"Er I da ikke syg og lidende?" spurgte Viben.

"Hvorfor spørger I om det i en så ynkelig tone? – Det skal være deltagelse, I føler for mig, ja vist! gå Fanden i vold! Det er nysgerrighed, ikke andet. – Nej, nej, for hede Helvede! jeg er hverken syg eller spedalsk. Jeg vidste blot for meget om, hvordan helligheden drives hos de halunker inde i klostret. Syv år lod de mig trælle og slæbe for dem, jeg var jo fattig, blev taget

op af nåde og barmhjertighed, lå i den våde kælder, så jeg kunne vride vandet af mit tæppe om morgenen; dårlig mad, harske sild, strengt arbejde, feber i alle lemmer, hvem holder det ud i længden? Så blev fromheden vred, fordi jeg kom bag på den og brugte mine øjne, jeg skulle være spedalsk, enten jeg ville eller ikke. Ind blev jeg slæbt foran alteret, der sang de dødsmessen over mig, gav mig denne lange, sorte lærredskofte på og kastede en skovl jord over mine fødder, mens en anden med handsker på klippede håret af mit hoved, så læste de op, at jeg fra denne stund var udstødt af al menneskelig samfund, aldrig måtte jeg komme hen, hvor der blev malet mel eller bagt brød, slagtet eller brygget, aldrig gå til den rindende flod eller den springende kilde. Derefter fik jeg en træskralde for at vare enhver, som kom forbi mig, og denne pung til at tigge lidt sammen, så kunne jeg spadsere af. – Er det ikke en lystig historie den?"

Manden havde sat sig ned på en sten, månelyset faldt hen over hans magre og bulede ansigt og viste tårerne, der rullede ned af hans kinder. En sværm myg summede omkring ham, nogle satte sig på hans pande og stak ham, uden at han gjorde tegn til at jage dem bort. Han sad og skrev i sandet med spidsen af sin stok.

"Giv mig nu en skilling for det, jeg har fortalt Jer, så kan I ride hjem og snakke om mig til Jeres herskab."

"Jeg har intet herskab," sagde Viben og kastede en kobberpenge i hans pung.

Dreyg så lidt på den: "En søsling! En halv lybsk skilling, det var også noget at byde. Så I har intet herskab, det ved jeg nok bedst, som er sat til at passe på Jer. Prior Augustinus betaler

godt, ellers skulle jeg fortælle rare historier om ham. – I er en tosse, ligesom alle de andre. – I dag i solen, i morgen i skyggen! Bliver de kede af Jer, gør de ligesom ved mig i klostret, finder et påskud og jage jer bort. – Jeg kender dem alle sammen. Jan Gyge slog mig med sin pisk, ham Fanden annamme! Den kønne fru Merved rider en omvej over heden for ikke at komme forbi mig. Sådanne kæltringe skal alting lykkes for, de snyder hinanden op i de åbne øjne, og det kaldes godt gjort. Stakkels Gørres med den tykke mave går omkring og fløjter og galer og aner ikke, han har lukket rotten ind i sit spisekammer. Den eneste af dem alle, som duer noget, er jomfru Beate, hun går ikke forbi mig uden at lægge en skilling i min pung. Det forstår sig, hun har let ved at give, det koster hende intet, hvad jeg får, tager hun fra de andre. – – Godnat! nu vil jeg sove. Vi to mødes vist engang igen."

Med disse ord lagde Dreyg sig ned på jorden og rodede løvbunken sammen over sig.

Kay havde i flere år haft en gammel pater til lærer, som boede nede i Hademarschen og forrettede kirketjenesten der. Han kom to gange om ugen op på gården og blev der hele dagen. Når Kay var ked af at læse, passede munken fra Merveds blomster og hjalp Gørres Ratlov med hans regnskaber. Fra nu af deltog Viben i undervisningen og Kay blev flittigere end nogensinde før. Viben var det mønster, han søgte at efterligne i alt. – Fridagene tilbragte de med at drage omkring i egnen til hest eller til fods. Viben var en dygtig skytte og lærte Kay at bruge bue og bøsse. Så gik det hen over den brune hede, den store kirkegård, hvis høje lodes op, og hvor alt blev levende, mens Viben fortalte sine sagn og historier. Ind over mosen jog

de, hvor vandfuglen byggede på tuerne mellem siv og rør, og hvor jordbunden bevægede sig, når de gik hen over den. Der lærte Kay at bruge ditmarskerens springstok, og jublede af glæde, første gang det lykkedes ham at svinge sig over en af de store grøfter. Alt var tyst og stille omkring dem, i lange mellemrum drog en enlig rytter i skridtgang hen over de smalle stier, eller en bonde med sin klægspade over skulderen. Af og til lød et svagt brøl af kvæghjorderne, som græssede mellem bakkerne inde i skoven. Histnede lå ruinerne af en gammel skanse, om den var der en lang historie fra sidste krig; længere tilbage lå *Kragernes gård*. Den blev købt af en gammel mand, som tog varsel af alt, hvad han mødte og troede fuldt og fast på det. Hans nabo havde lyst til jorden, men den var ikke til fals. – Jeg skal hjælpe dig, sagde smeden. – Efter den dag kunne den gamle mand ikke gå ud af gården, uden at der fløj en flok krager op foran ham, altid hørte han dem skrige og skræppe omkring sig. – Det tyder på ligfærd, sagde smeden, kragen er en skarns fugl, den bringer kun dårligt varsel. – Den gamle mand troede det samme og skilte sig ved gården. – Smeden havde lagt døde kreaturer omkring på marken. Det lokkede kragerne. I et andet strøg lå *Skøjerens seng*, det var to langstrakte høje, som man mente engang havde gjort skel og grænse for havet. Marehalm og hvide tidsler søgte forgæves at skjule den gule sandbund. Mellem disse høje havde der ligget en stor gård, omgivet af agerland og frodige marker. En aften i strengt vejr kom en gammel skøjer ind på gården og bad om husly, mens blæsten og regnen stod på. – Vi har ingen plads til folk som dig, svarede manden. Du kan krybe ind under bankerne derude, så har du læ for stormen. – Det kan jeg også, sagde skøjeren, men

det vil vist blive jer en dyrere seng, end den, jeg bad om her. – Manden jog ham bort og lukkede porten. Skøjeren gik ud imellem bankerne, stormen blev ved. – Midt om natten rejste han sig op og gravede en rende i jorden omkring gården. – Stormen blev ved. Da det øverste lag græstørv var gravet op, kom flyvesandet frem, stormen blev ved, den tog fat i sandet, hvirvlede det i vejret, jog det henover de frodige marker og begravede dem så fuldkomment, at der næste morgen kun var en jævn gul sandflade at øjne omkring hele gården.

Kay var henrykt over disse historier, som aldrig fik ende. "Dem skulle Beate høre," sagde han en dag. "Hun har en bog, hun skriver gamle viser og sange op i."

"Så tag hende med herud," svarede Viben, "min historie bliver ikke ringere, fordi der er to, som hører på den. Hun kan da også få at se, hvordan du har lært at bruge springstokken, for nu er du nok snart blevet min mester, du!"

Om aftenen forlangte Kay, at Beate skulle følge med næste dag. Fru Merveds indvendinger nyttede ikke, Beate fik lov at tage med, og hver gang dette gentog sig, havde Viben endnu flere historier at fortælle end sædvanlig.

Om middagen, mens solen brændte, drog de ind i skoven. Under skyggen af de gamle mosbegroede træer, der strakte hinanden de knudrede grene i møde, havde Odins præster engang sunget deres hymner, mens folket lyttede, og offeret stod og rystede og ventede foran alteret. Stenene lå der endnu, kastet omkring til alle sider, overgroede af vedbend, eller nedsunkne i mange års vissent løv. Firben kiggede ud af revnerne, en grævling havde dannet sin hule oppe på højen. Der hvilede en dyb drømmende fred over stedet. Verden var så langt

borte, vindens ånde lød ned imellem løvet som hviskende stemmer af henfarne.

Den ene fortalte, den anden hørte efter, Kay sad med Vibens hånd i sin, mens alle disse nye billeder rullede op for ham, det var, som om han vandt kraft og styrke af Vibens ærlige og trofaste natur, men hans tungsind blev også undertiden større, mens han lyttede, som en fange til en frihedssang, og tænkte på, hvad han selv manglede for at ligne dem, der fortaltes om.

En dag skildrede Viben sine landsmænds kampe, det holdt han mest af at fortælle om. Alt hvad der var stort og godt knyttede sig i hans tanker til Ditmarsken, det var kraftens og kløgtens og heltemodets hjem, det ville han vie sine kræfter, når han blev ældre, der ville han bo, stræbe og virke til at forøge sine fædres hæder. Pludselig brast Kay i gråd, slyngede armene om hans hals og lagde sit hoved op mod hans bryst.

"Du kan sagtens tale," hviskede han, "du har en fremtid, alting blomstrer omkring dig, du synger og du jubler, når den ene dag er endt, glæder du dig til den næste, til Mortensdag skal det ske, til jul vil du hjem i besøg, til Helligtrekonger rejser du til Bysum. – Hvad har jeg at glæde mig til? Der er så tomt og dødt inde i mig. Hvad har jeg stakkel forsyndet mig med, siden alt skal komme til mig som en straf og en lidelse, hvad der er lykke for andre? Så længe jeg kan huske tilbage, har jeg aldrig været til glæde for nogen."

"Det skulle du da ikke sige, når jeg hører på det."

"Å, du har kun medlidenhed med mig, jeg ved nok, hvordan de måtte tigge og bede dig, før du kom."

"Snak! hvis jeg ikke holdt af dig, var jeg blevet borte, jeg havde det godt, hvor jeg var."

"Sig det igen, en eneste gang, kald Guds moder til vidne på, at du bryder dig om mig, du ved ikke, hvor glad jeg bliver over det."

"Jeg kalder ikke Guds moder til vidne, men jeg vil sige dig noget. Jeg har forladt dem derhjemme, brødre og kammerater, for at være her. De længes efter mig, de kalder på mig, og jeg kommer ikke. Hvorfor skulle jeg blive, når det ikke var for din skyld?"

"Måske for Beates. Hun holder også meget af dig."

Viben blev blussende rød. "Det må du ikke sige, for det vil jeg ikke høre. – Hvad angår Beate mig? for hendes skyld blev jeg her knap en time til ende."

"Men hun har jo ikke sans og tanke for andre end dig, mærker du det ikke? Hun bliver rød, når du kommer, hun lytter til, hvad du siger, hun sidder og stirrer på dig ved bordet."

"Det gør Jan Gyge også. Du kan tro, det har ikke stort at betyde. Den, der lever i Beates tanker, er en anden end mig, forlad dig trygt på det. Hun drømmer om et slot og en fornem, adelig junker med snabelsko og lange lokker og fløjlskåbe, en herre, som drager til ridderspil og turnering, ikke om en bonde bag digerne i Ditmarsken."

"Den tosse!"

"Hvorfor det? Lad hende drømme, – stakkels barn! det er jo den eneste lykke, hun kender til. Din fader har sin bedrift at leve for, din moder sine blomster og gode venner og bekendte, og jeg har dig. Hvad har Beate? – Fattig og evneløs som hun er, har hun kun trældom, en tjenestekvindes arbejde og ingen løn. Den ene dag går som den anden, aldrig hvile eller forløsning, hun har kun sine drømme at sætte ind mod alt dette, i dem

lever hun, i dem kommer lykken, men du kan lide på, *jeg* bor ikke i drømmen."

"Vi er måske ikke rigtig gode imod hende."

"Det kunne vist være bedre."

"Det skal også blive bedre. Du tænker på alle og er noget for alle, jeg er intet, jeg ligner Beate, i mine drømme mægter jeg alt hvad det skal være, jeg er som en vildfarende ånd, der kan fatte store planer, men søger et legeme til at udføre dem i. – Du skulle blot vide, hvilke syner, der drager forbi mig, mens jeg ligger deroppe i mit kammer, den hele dag bundet til lejet. Hundene gør, jagttoget bruser hen over heden, jeg er fremmest, fremmest af alle. Jeg fælder hjorten. – Trommen lyder, rustningen rasler, jeg er i kamp, fjender foran mig, fjender til alle sider, hesten stejler og bider i sit bidsel, dens hov sparker til de faldne. Kongen kommer, det er mig han hilser på og rækker hånden, mig, mig! en værkbruden, der knap formår at bære sin egen kofte. Når jeg vågner op af drømmen, brænder endnu blodet i mine kinder, men så ser jeg på mine visne arme og fyldes af sorg og bedrøvelse, jeg misunder dig, rytteren, bonden, stridsmanden, jeg selv har ingen sjæl og intet hjerte. Og hvis det endda var det værste, men så at høre den evige medlidenhed, disse trøstensord, alle kommer med, jeg kunne slå dem ihjel for at blive fri for det. – Hvad kan religionen lære, andet end forsagelse? Hvad er retfærdighed? Er det retfærdigt at lade mig lide et helt liv igennem, uden at jeg har forset mig? – Han taler til mig om en anden verden, den gamle, snøvlende munk, lad ham sige mig, hvorfor jeg blev sat i denne. Jeg forlanger ikke så meget, ingen anden glæde end den, I nyder. –

Jeg vil leve, leve!" råbte han i den dybeste fortvivlelse og strakte armene i vejret, "leve en lille smule, som alle I andre."

"Har du altid været syg og lidende?" spurgte Viben.

Kay så op og rystede på hovedet. "Tys!" hviskede han, "tal aldrig om det. Da jeg var en lille dreng, gik min fader en aften og legede med mig, han løftede mig op på sin skulder, slyngede mig over sit hoved, jeg gled ud af hans hånd og faldt ned på gulvet, det kunne han ikke gøre ved, jeg skulle have holdt bedre fast. – Det var, som om noget brast inde i mig, fra den stund blev jeg syg og det har aldrig været godt siden, men han aner det ikke, det var også synd, hvis han fik det at vide."

Nogle dage efter foregik der en vigtig begivenhed på gården, Beate skulle ride ud med Kay og Viben. Hun troede næppe sine egne øren, da Kay kom med sit forslag om det, hun så op på fru Merved, der lod til at være lige så forbavset som hun.

"Men jeg forstår jo ikke at ride," sagde hun.

"Det skal jeg snart lære dig. Du er ikke så tungnem. Arbejde og trælle må du hver evige dag, det er ikke mine forældres mening at nægte dig lidt frihed engang imellem."

"Jeg har heller ingen ridekjole."

"Du kan låne en af moders, ikke sandt! den fornøjelse vil I ikke sige nej til, når jeg nu glæder mig til det."

Fru Merved skaffede en ridekjole til veje og en hat med en gammel, sort fjer i. Kay hjalp Beate, red omkring med hende på rendebanen og lærte hende at styre hesten. Det var ham, der fandt på alt. Viben stod og så til og sagde intet. Lidt efter red de alle tre ud af gården.

Beate var henrykt, den kendte egn lå i sit lyseste solskin for hende. Lykken gjorde hende smuk, hendes store øjne strålede,

mens hun vendte sig om mod Kay og sagde:

"Men hvad er det dog, jeg her oplever. Jeg er fri, og det er ikke søndag, jeg er min egen herre. Alt dette kan jeg takke dig for, Kay! så god har du aldrig for været mod mig."

"Ak nej!" svarede Kay sørgmodig, "det er som altid *ham*, der fandt på det. Kunne du ikke begribe det?"

Hun så hen på Viben, men Viben lod som om han ikke hørte hvad de talte om, og sad og stirrede op i den lyseblå luft. Hun sagde heller intet til ham. – "Nu er jeg da en fornem jomfru, som rider ud af mit slot," vedblev hun overgiven, – "lad blot være at se på mine hænder, jeg har ingen handsker. Betragt heller ikke min sorte fjer alt for nøje, den har ligget på bunden af mosters dragkisteskuffe. En fjer er det dog, og fuglen hilser mig, hør, hvor smukt den synger; og to kavalerer følger mig."

"Én!" sagde Viben, "den anden tæller ikke med."

"Det må du ikke mere lade mig høre, du vil jo ikke gøre mig bedrøvet, og jeg har bedt om forladelse for min fejl." – Hendes stemme lød så frisk, hendes latter klang så sorgløs, hun så så ung, så let og behændig ud i den lånte ridedragt, der slog folder over skulderen og var for lang i ærmerne. Enhver bevægelse klædte hende og røbede en ny skønhed.

"Det er det liv, jeg holder af!" udbrød hun, mens de fo'r hen ad vejen og jog urfuglen op inde i enebærbuskene, "det er det liv, jeg drømte om, o drømte, drømte! sådan skulle det være hver dag, – ride ud i verden, smykket, sjæleglad, fulgt af jer to, som vogter og beskytter mig. Hvad kan der tænkes bedre?"

"To er én for mange," sagde Viben.

"Ja, en af os er nok til at følge dig," ytrede Kay, "hvem skal det være, vælg selv, men vælg ærligt."

Beate rødmede, idet hun bøjede sig over mod Kay. "Du! Se hvor Viben sidder og ser på mig med sine kønne øjne, nu tror han vist, jeg vælger ham, men det gør jeg ikke. Får jeg kun lov til at rejse med en af jer, skal det være med dig; han ville befale og kommandere, det er så hans natur, og det har jeg fået nok af i mine dage."

"Mener du da, jeg ville lyde dig?"

"Ja vist, når jeg blev forvandlet til en fornem jomfru, blev rig og pragtfuld, så blev jeg dejlig tillige. Du kunne ikke modstå mig, jeg skulle sno dig om min lillefinger, jeg skulle læse ethvert ønske ud af dine øjne, men først og fremmest måtte du lystre mig. Det kan vi tale om siden. Nu fremad, fremad! sidder jeg ikke kønt til hest, jeg er en villig lærling i, hvad der behager mig. – Hele verden er min, alting kalder på mig, og der er længe til middag, før rider vi ikke tilbage." Hun ledede sin hest ind over heden og gav den tøjlen. Viben og Kay fulgte hende, hver på sin side. Foran dem sprang en harekilling op fra en gammel agerren, lagde ørene tilbage og pilede hen gennem lyngen.

Langs med grøftekanten løb en agerhøne med sine kyllinger, den gamle først, alle de små bagefter i en række og rokkende til begge sider, de holdt trolig ud med moderen, hvilket dog ikke hindrede dem i af og til at gøre et vældigt hop i vejret, for at snappe en flue, der sad på græsstråene.

Samme aften stod Viben inde hos Kay med hovedet ud af den lille åbning, som vendte mod gården. Lige overfor gik Beate omkring i sit kammer. Hun havde nylig sunget en sang om ridderdatteren, som sad indespærret i et tårn og blev udfriet af en kæmpe. Gården gav genlyd af hendes friske stemme. Da

sangen var endt, kom hun hen til vinduet og så ud, derefter blev et forhæng hæftet for åbningen og lyset slukket.

Det blev en varm og stjerneklar kat. Månen kastede sit skin ned over tårnet, mens den modsatte side af gården var indhyllet i mørke. Viben stod endnu ved vinduet og så ud over skovene, som i dette halvlys lignede en række blålige bjerge. Af og til kastede han et blik over mod Beates kammer, hvor nu altid var mørkt og stille.

"Hun valgte Kay!" hviskede han, "og det var det klogeste, hun kunne gøre. Det kommer mig for, som om jeg aldrig kan blive noget for en kvinde. – Jeg skal jo volde blod og omkomme i blod, blev der spået. Gud ved, hvad det vil sige, men de ord vender så ofte tilbage i mine tanker."

Pludselig forekom det ham, at en skygge bevægede sig nede i gården. Han lænede sig ud af vinduet og så tydeligt en skikkelse, som med langsomme og afmålte skridt gik hen under muren, over mod det sted, hvor den gamle kirkegård havde ligget. Da Ratlov gravede grunden ud for at bygge sig et kornhus, tavlmuret og to loft højt, som det kaldtes, fandt han syv læs menneskeben, der blev taget op og jordede ovre på kirkegården i Hademarschen. Sidenefter havde der aldrig været rigtig fred omkring stedet, man hørte ligesom dybe suk derovre fra, og i de mørke vinternætter stemmer, som syntes at kalde på nogen. Disse og lignende historier havde Viben hørt og glemt igen, i dette øjeblik stod de alle levende for hans erindring.

Den mørke skikkelse vedblev at skride fremad, lystløst og langsomt, det var umuligt at tage fejl. På engang forsvandt den og kom ikke mere til syne. Viben blev stående ubevægelig og stirrede ind i mørket, alt var stille og ligesom uddøet omkring

ham. Den gamle jernfløj oppe på tårnet bevægede sig i vinden med en hæs og klagende lyd. Lyset var slukket, Kay lå og sov, hans åndedræt lød hurtigt og uregelmæssigt igennem kammeret. Efter at have ventet en tid, tog Viben en daggert ned fra væggen, hævede sig op i vinduesåbningen og derfra ud i det gamle elmetræ. Han lod sig glide ind mellem grenene og nåede ned i gården, gik over mod kornhuset, lyttede og spejdede, men hørte og så intet. Skikkelsen var forsvundet. Hestene inde i stalden rystede deres jerngrimer. Månen blev borte bag skyerne og kom frem igen, den havde nu nået Beates kammer, en bleg og blålig lysstribe faldt hen over det hvide forhæng i hendes vindue. Kornhuset vedblev derimod at være indhyllet i mørke.

Mens Viben stod og ventede, forekom det ham, at en svag lysstråle blinkede igennem døråbningen nede ved kælderen; den tiltog, idet han nærmede sig. Han gjorde et spring, nåede trappen og stødte til døren, den var lukket i lås; men indenfor lød et dæmpet skrig, et nyt stød sprængte døren, han befandt sig nu i Ratlovs vinkælder.

Midt i en lav hvælving af store, utilhuggede granitsten, lå en mængde tønder og ankre; i en krog under loftet hang en staldlygte, hvis dør var lukket op for at gøre lyset stærkere. Lygtens skin faldt lodret ned over en sammenbøjet skikkelse, som sad på en tønde, indhyllet i en vid kappe, og støttende en stor kande på begge knæ, mens hans ansigt var vendt mod indgangen med et udtryk af den dybeste forbavselse. Det var Jan Gyges bekendte træk, som stirrede ham i møde. Et øjeblik syntes han at betænke sig, i det næste lod han kanden falde, kastede kappen tilbage og sprang ind på Viben.

"Stille, stille!" sagde Viben, idet han trådte et skridt tilbage, "gør blot ingen kvalm. Du er selv værst tjent med det. Hold dig fra mig, det råder jeg dig til, jeg har en daggert i hånden. Du kunne let stikke dig på den."

Jan Gyge trådte vaklende et skridt tilbage, hans mæle var tykt og stønnende, idet han svarede:

"Jeg kom herned af en hændelse, aldeles tilfældigt. De havde glemt at lukke døren."

"Du lyver! De havde ikke glemt at lukke døren, du listede herned, for at drikke dig fuld i Gørres Ratlovs vin, fægtemesteren, den adelige junker med de herrer kurfyrster til fættere er en tyv, dermed er alting sagt!"

"Hvad vil I gøre ved mig, kære hr, Viben Peter! Vi er jo rigtig gode venner. I har da ikke hjerte til at snakke om det deroppe til herskabet – vel?" Han kastede sig ned på knæ for Viben, lod som om han bad og strakte hænderne op imod ham. "Tal endelig ikke om det! Jeg forbander Jer til, ved moder Marie og alle de rare helgener i Paradisets rige, det skal aldrig ske oftere."

"Rejs dig op og gå din vej."

Jan stod op med synlig møje, tog lygten ned fra krogen og svøbte kappen om sig.

"Hvis I siger det til Gørres Ratlov, gør I mig ulykkelig," sagde han klynkende.

"Ti blot stille og gå, du røber jo dig selv med al den snak. De kan høre deroppe, at du taler."

Jan gik, Viben fulgte efter og ventede, til han havde lukket kælderdøren. "Lån mig så nøglen," sagde han. Derpå steg han op i træet igen og krøb ind ad vinduet i sit kammer.

Næste morgen, da han kom ned i gården, stod Jan Gyge ude på rendebanen. Han tog huen af og hilste på Viben med sit venligste smil.

"I har vel ikke sagt noget om det i nat?" spurgte han ydmygt.

"Nej," svarede Viben, "jeg har intet sagt. Gå ind og hent kårderne, nu skal I lære mig at fægte."

Fra den dag øvede Viben sig hver morgen i at bruge kården. Han blev snart en dygtig fægter og lærte efterhånden alle sin mesters kunstgreb. Jan lærte ham også at ride og tumle en hest, han var bestandig opmærksom og forekommende og fremkom med tusinde forsikringer om sin hengivenhed, hvoraf Viben ikke troede på en eneste. Senere op på dagen red han ud med Kay og Beate. I begyndelsen fulgte fru Merved med. Viben skulle da altid ride ved hendes side. Det var også ham, der hjalp hende af hesten. Hver gang det skete, støttede hun hånden på hans skulder og lod den glide hen over hans kind, idet hun steg ned. Første gang dette fandt sted, rødmede Viben, næste gang så han uhyre forbavset på hende, siden lod han, som om han ikke lagde mærke til det.

"Nu vil jeg ikke mere ride med Jer," sagde hun en dag til ham.

"Hvorfor ikke?"

"Du er så dum. I keder mig," svarede hun smilende.

Derefter red han og Kay alene med Beate.

Det blev efterår og vinter og forår igen. Viben boede stadig hos Ratlovs.

I jagttiden kom der mange holstenske adelsmænd i besøg på gården. Gørres var en vældig jæger og Viben delte denne

tilbøjelighed. Han drog da med de fremmede i skoven og var den dristigste rytter og sikreste skytte af dem alle.

En dag i efteråret kom Frederik den Første i besøg hos Ratlovs. Den danske adel havde samme sommer kåret ham til konge, og han var nu vendt tilbage fra lejren ved København for at holde landdag i Kiel, hvorefter han for en tid slog sig til ro i Holsten, mens han samlede en hær på Grande hede. Som hertug af Holsten havde Frederik boet på Gottorp og kom jævnligt over til Hanerov for jagtens skyld. Dette efterår tog han atter over til Clemens v. d. Wisch, og traf der blandt flere af omegnens adelsmænd, Gørres Ratlov, som gav ham en så tillokkende skildring af den talrige vildstand i skovene ved Hademarschen, hvor jagtretten tilhørte ham, at Frederik fik lyst til at aflægge ham et besøg, hvad Gørres anså for en stor ære. Til bestemt tid red kongen ind på gården og blev modtaget med al den opmærksomhed, Ratlov var i stand til at yde. Da han forestillede sin familie for den høje gæst, tog Kay Viben i hånden, så Gørres også blev nødt til at nævne ham. Kong Frederik studsede ved at høre navnet, han smilede spottende og udbrød:

"Kommer de folk fra Ditmarsken i besøg hos Gørres Ratlov?"

"Kun når man kalder på dem," svarede Viben, idet blodet fo'r op i hans kinder.

"Jeg holder af fred og godt naboskab," sagde Gørres, "og Viben Peter hører til en af de ældste og bedste slægter i marsken."

"Det er dog ikke af den grund, jeg er her," føjede Viben til.

Kong Frederik var i begreb med at gå. Han vendte sig atter mod Viben og så vist på ham. Der var noget i hans ansigt og i de

frimodige svar, som behagede ham. Han nikkede til ham og talte derefter med fru Merved.

Viben var med på jagten. Han holdt sig i begyndelsen tilbage mellem kongens følge og havde fået en dårlig hest, den blev bange for skuddene, og det kostede møje at styre den. Imidlertid kom Jan Gyges lærdom ham til gode, kun trængte hesten sig bestandig fremad, og Viben jog flere gange mod sin vilje ind i den første række, hvor Gørres og v. d. Wisch red hver på sin side af kongen.

"Det er nok ikke den færd, du er vant til at øve," ytrede kongen.

"Man hjælper sig som man kan," svarede Viben. "Om Eders Nåde havde min hest under sig, ville det måske ikke gå Eder bedre."

Jægerne blæste, jagten gik gennem moser og hede. Kong Frederik havde allerede gjort flere heldige skud, da hundene jog en gammel kronhjort op ved begyndelsen af skoven. Her blev vejen ubanet og besværlig, buskene trængte sig tæt og frodig frem mellem træerne, brombærranker og hindbærris dannede et uigennemtrængeligt krat, men kongen lod ikke til at agte på disse hindringer, han fulgte hjorten, satte over diger og gærder, jog hen over tørvemoserne, hvor jordbunden gyngede og sumpvandet slog op over hesten. To gange var han dyret på skud og skød, men traf ikke. Al orden i jagttoget var efterhånden ophørt. Enhver trængte frem, hvor han kunne, dybt inde i skoven lød jægernes hornsignaler, for at betegne den retning, herskabet skulle tage.

Viben havde byttet hest med Kay, han holdt sig ikke længere i følget, han ville fremad, efter kong Frederik, hvorfor, det vidste

han ikke selv, og det lykkedes ham; bestandig hørte kongen en pustende hest og en jublende rytter efter sig. Viben havde tabt sin hat, det lange hår flagrede omkring hans hoved, hans kinder brændte, hans øjne strålede. Da kong Frederik atter skød uden at træffe, smilede Viben og sporede sin hest til et voldsomt spring, der bragte ham på siden af kongen.

"Er det dig, ditmarsker! – Jeg traf ikke!"

"Nej, jeg så det. Det er vist på større vildt, I er vant til at øve Eders færd."

"Hvad vil du?" spurgte kongen barsk.

"Tilbyde Eder min bøsse, den er forsvarligt ladet og plejer ikke at fejle."

"Brug den selv, ifald du kan."

"Og hvis jeg kan, vil I så tilgive, at jeg kommer derovre fra marsken?"

"Skyd! Skyd!" råbte kongen, "og hold op med den snak."

Viben skød, da den gamle hjort atter kom til syne foran dem. Den gjorde et højt spring, faldt og rejste sig, gjorde nogle skridt igen og faldt atter. Da kongen kom til stedet, var Viben steget af hesten, han drog sin daggert og rakte den knælende i vejret, for at kongen kunne give det gispende dyr fangst. Følget var forsvundet. Enhver drog sin vej, inde i skoven råbte de til hinanden. Kongen og Viben red alene tilbage. Fra nu af holdt Viben sig igen i nogle skridts afstand. Da de kom over en af de nøgne lyngbakker ved Hademarschen, standsede kongen og så ud over egnen. Efterårets guld var spredt over skovene foran ham, vinden jog omkring med det faldne løv, men det var ikke på det, at Frederiks øjne hvilede. Han vedblev at stirre mod vest ind i landet.

"Kom herhen du!" sagde han til Viben. "Det er altså Ditmarsken dernede?"

"Ja," svarede Viben, "andet er det ikke, moser og banker og flade enge, som vi daglig må slås med havet om. Der bor det folk, der ikke tager plads op for nogen og ikke forlanger bedre, end at leve deres eget liv og dø i fred, når de kan få lov til det."

Kongen svarede ham ikke, han blev holdende på det øverste af bakken; et mørkt og bittert minde fo'r igennem ham og rynkede hans bryn, mens han vendte sig mod Viben.

"Hvor ligger Hemmingsted og Dusenddyvelsvarf?"

Da Viben viste ham retningen, hævede Frederik armen og truede med den knyttede hånd over mod stedet. Viben greb hans hånd og trykkede sine læber på den.

"Lad dem være, nådige herre og hertug, lad dem være, der er mange grave, men ingen hæder at vinde dernede."

"Jeg tror, du tillader dig at give mig råd," sagde kongen, "men det får at være, jeg vil svare dig i dit eget sprog, man kunne måske hævne dem, der ligger i gravene."

"Hvad vil I hævne? at de vovede at værge sig, vadmelskofter mod jernpanser, én mod tre, én mod fem, mod en halv snes, da I kom og brændte deres byer og spiddede deres små børn på lanseknægtens pig. Hvis den nødværge var uret, så må de vel bære skylden, som æggede til det; så lille er aldrig en myg, uden at den jo har en brod."

Kongen tav lidt, han så vist på Viben og satte derpå sin hest i gang igen.

"Vis vej du! lad os ride tilbage, jeg er nu ked af at jage mere i dag." Viben adlød.

"Har du lyst til at tjene mig?" spurgte Frederik. "Jeg tror, du kan blive til noget."

Viben smilede. "Jeg tjener allerede," svarede han.

"Det er måske også bedst således, men mærk dig, hvad jeg siger nu: Skulle du nogensinde trænge til min hjælp, Viben Peter, så tal frit til mig og husk mig på den jagtdag ved Hanerov."

Dermed gav han sin hest af sporerne og red tilbage til følget. Samme aften tog Frederik bort fra Ratlovs og drog med v. d. Wisch til Hanerov, fordi han ville være til stede, når fogederne næste dag tog tal på oldensvinene og delte dem mellem Hanerovs og hertugens skove.

Kay havde tilbragt det meste af vinteren i sengen. Han var blevet mere mager og afkræftet end før, og klagede sig bestandig. Af og til fo'r han op fra lejet med et smerteligt skrig og lagde hånden på panden, som om hans hoved smertede. Han så sig om og lod ikke til at genkende nogen. Derefter sank han tilbage, kaldte på Viben, lagde sin hånd i hans og sov ind.

Om søndagen og de andre helligdage gik Viben over til kirken i Hademarschen for at høre messen. Hvis Kay var sygere end ellers eller bad ham om at blive hjemme, satte han sig ind i sit kammer, lukkede døren i lås, og de hørte da, at han holdt bøn og sang salmer derinde.

En forårsmorgen drog han ned til Meldorf for at besøge sine forældre. Solen var endnu ikke stået op, da han red ud af Ratlovs gård. Tågen lå over mark og skov, ovre i øst lysnede himlen i et stærkt gulrødt skær, og lærken steg i vejret og begyndte at synge.

På den anden side af skoven førte de talrige stier i forskellige retninger hen over et stort moseland, hist og her bevokset med pors og el. Buskene skød frem fra små holme, der lå højere end det øvrige land: omkring dem sivede vandet op under græsset, og grunden var på flere steder så sumpet, at den i vådt vejr næppe kunne bære et menneske, især når man ikke nøjagtigt passede på at følge den linje af kvas og græstørv, hvormed stien var forhøjet. Der var stukket afbarkede staver og lange grene med en halmdusk på enden omkring sådanne farlige steder for at advare de vejfarende.

Da Viben kom ind i skoven lød kirkeklokken til den første morgenbøn ovre i Hademarschen. Han kastede tøjlen over hestens hals, korsede sig og blev ridende med sænket hoved, længe efter at hans bøn var til ende.

Pludselig fo'r han i vejret, der lød et ynkeligt råb om hjælp, som flere gange gentog sig han; holdt hesten tilbage, lyttede, og jog derpå afsted i den retning, hvorfra lyden syntes at komme.

Ude på mosen stod en hest, som nylig havde arbejdet sig op af dyndet og fået fodfæste på en af de små holme. Den rystede sig, vrinskede og så hen efter rytteren, der lå et stykke borte mellem rør og græs. Det var en gammel mand, kronraget og klædt i en brun kutte, næsten ukendelig i det sorte og mudrede dynd, der plaskede op over ham, mens han med udstrakte arme søgte at hæve sig i vejret. Overfladen gyngede, vandet boblede omkring ham, og enhver bevægelse bragte ham til at synke dybere ned i dyndet. Nogle skridt borte stod en anden mand med en lang gærdestav, som han rakte ud mod munken, uden dog at lade ham komme til at gribe fat i den. Det var Dreyg Jødeken, den spedalske.

"Hjælp mig! Hjælp mig!" skreg munken. "Vandet er så bitterlig koldt, hvor kan du nænne at lade mig pines så længe?"

"Jeg er blevet pint mit hele liv igennem," svarede Dreyg, "og der var aldrig nogen, som kom og hjalp mig, men det kan være det samme, du skal få lov til at tage fat i min stage og bjerge dig i land, når du ærligt vil skrifte lidt om, hvad der bringer en gammel, doven og tykmavet mand som dig til at fare afsted i mulm og tåge over heder og moser. Det må være noget sært vigtigt, kære broder Anders, en eller anden rævestreg, I har fundet på i jert kloster, nægt det ikke."

"Jeg har sagt dig, jeg rejser i ærinde for vor abbed."

"Til hvem?"

"Til prior Augustinus i Meldorf. Lad mig nu få stagen broder Dreyg. Jeg synker! Jeg synker!"

"Vist synker du, men det er jo din egen ' vilje, lille Anders! – Sikken en tudse, der kommer sejlende, lige op imod dig, hør, hvor de skræpper og skråler derhenne, det er en rar forsamling, kan du tro. Vandsnogen er også dernede, en adræt, lille herre med sorte, gnistrende øjne, jeg har set ham om morgenen løbe i duggen hen over tuerne, med halen i munden som et møllehjul. Ret straks skal du komme til at gøre bekendtskab med den hele familie, hvis du ikke fortæller mere."

"Det er skriftemålets hemmelighed, du forlanger at vide, jeg begår en dødssynd ved at røbe den."

"Ikke til mig, jeg har jo selv været munk og lært mit *Ave* og *Credo*, så godt som du, – bild dig ind, du ligger på dit yderste og skrifter for mig."

"Men abbeden tilgiver aldrig, at jeg røber hans ærinde."

"Han vil blive mere vred over, at du aldrig får det udrettet. Jeg forbander dig til, du skal blive siddende i din vælling, til du siger mig alt, hvad jeg vil vide."

Munken gjorde atter et forsøg på at arbejde sig hen mod holmen. Vandet slog op omkring ham, og han sank dybere i.

Dreyg Jødeken stod på sin tue og støttede sig til gærdestaven. Den opgående sols lys faldt hen over hans ansigt, det så spottende og ondskabsfuldt ud. Pater Anders stønnede og råbte om hjælp, hans skrig gav genlyd inde i skoven. Dreyg brast i latter.

"Ræk mig stangen! ræk mig stangen!" råbte munken, "så skal jeg skrifte, men kom først lidt nærmere herhen: se dig om, at ingen står og hører hvad jeg siger."

"Du kan være rolig. Nu ligger de alle sammen og gaber hjemme under deres dyner, eller drømmer om ny kæltringestreger for den næste dag. Det er kun mig og min kære broder Anders, som våger. Hvad var det så, der drev dig ud i mosen på fastende hjerte?"

"Jeg skulle ned til prior Augustinus Torneborch i Meldorf, for at lade ham vide, at den gamle jomfru Regine Ahlefeld til Jungkleve er død i disse dage."

"Hvad angår det Augustinus?"

"Hun havde gjort løfte og tilsagn om at dele hvad hun ejede af gods og midler mellem vort kloster og dominikanernes i Meldorf."

"Nå! det havde I sådan fået lavet sammen, hendes skriftefader og den fromme Augustinus! Det forstår jeg nok. Men hendes slægt og frænder, lille Anders, hvad sagde de til det?"

"Hun har fast ingen frænder, elleve Ahlefelder faldt i den store dræbning ved Hemmingsted år 1500. Så forgangen aften; da hun lå på sotteseng, og havde annammet den sidste olie, skrifter hun for broder Euseb, at hun var blevet anderledes til sinds og havde i gyldige og lovfaste vidners påhør forandret sin sidste vilje sådan, at Beate Rumor på Ratlovs gård skal være eneste arving af alt, hvad hun efterlader sig, en liden part til sjælemesse og memorie undtagen. Er det ikke sørgeligt?"

Dreyg slog en høj latter op, og lod nu munken få fat i stagen.

"Sagde jeg ikke nok, der var noget på færde. Jeg har ikke levet for ingen ting i klostret. – nu skulle I vel til at lægge råd op, din abbed og prior Augustinus, og se at få sagen lidt forbedret."

"Ak nej! Ulykken er netop, at der ikke lader sig gøre noget ved den sag. Den slemme synderinde har givet sig gamle ridder Povisch i vold, det er en djævel, du! Han har taget vidner på hendes mund, skrevet og forseglet alt, med ham kan ingen komme tilrette. Han har allerede skikket bud med en af de omvankende tiggermunke fra Helligåndshuset i Kiel til Ratlovs for at bringe melding om, hvad der er hændet. – Kender du noget til jomfru Beate? – hvordan står det til med hendes tro og sindelag? er hun vor hellige kirke hengiven? – Hun bliver nu en rig arving."

Viben var kommet ud at skoven, da munken begyndte sit skriftemål, han og hesten var skjult af en busk, hvorfra han hørte og så, hvad der foregik på mosen. Mens Dreyg Jødeken hjalp Anders i land på holmen, steg han til hest og red bort uden at blive bemærket. Han forsvandt inde i skoven, men kom ikke til Meldorf den dag.

Beate var stået tidligt op samme morgen. Hun skulle vaske fru Merveds kraver og kniplinger. Vindueshullerne var åbnet i den lille sidebygning, hvor et stort ildsted, en indmuret grubekedel, kar og stripper betegnede vaskerhuset. En tyk bøg trængte ud af alle åbninger, mens Beate gjorde ild på. Det sved i hendes øjne, hun måtte af og til gå ud i døren for at trække frisk luft, nu stod hun bøjet over en balle, smilende som den unge morgensol, der kastede sit lys ind over hende. Hendes hår var skjult af et stribet tørklæde, de hvide arme blottede, kjolen ophæftet. Over svalen var der trukket lange snore, hvorpå fru Merveds pelsværk og udsyede klædeskjoler hang for at soles. Ude i gården kvidrede spurvene og samlede fjer og lange hestehår til deres reder. På en bænk under elmetræet lå Gørres Ratlov med udstrakte ben, opknappet vams og uredt hår, i færd med at binde en bikube af hvedehalm. Gørres havde mange bistader ude i haven og drev stor handel på Lybæk med voks og honning. Mens han bandt på kuben holdt han flittigt øje med Jan Gyge, som gjorde sine kunster med en af hestene ude på ridebanen. Beate stod og sang:

Agnete sidder med hånd under kind,
og stirrer mod skyen med længsel i sind.
Da kommer hr. Ronsil på gangeren grå:
Min dejlige brud! nu du følge mig må,
så ville vi to bortride.

Det funked og klang for den hestehov,
mens de red over bjerg mod den grønne skov.
Da hvisked hun: Sig mig min hjertensven,
ifald jeg tør spørge, hvor rider vi hen?
Det ville jeg gerne vide.

I morgen til kirken, i aften til mig!
Hun rysted sit hoved, – det huer mig ej
i aften til kirken, i morgen til mig!
Hun smiler – ja det er en bedre vej!
Den er så dejlig at ride.

Pludselig så hun i vejret og rødmede, vinduesåbningen foran hende var, mens hun sang, blevet formørket, en skikkelse viste sig, Viben stod og lyttede og så på hende.

"Men Viben dog! hvordan kommer du her? Da sol stod op red du jo ad Meldorf til og ville først komme tilbage i aften."

"Jeg nåede ikke så langt dengang. Men du! – jeg troede du var fri for det arbejde."

"Ja, til du drager bort," svarede hun smilende, "så siger moster; nu skal vi to ned og vaske, lille Beate! derved forstår hun, at hun bliver liggende i sengen og råber på dem, til de bringer hendes varme øllebrød; når den er spist, sover hun ind igen, og jeg giver mig til at vaske. Du og Kay må blot ikke vide det, det kommer jo heller ikke jer ved. Nu skal du gå din vej, alt mit adelige blod oprøres ved, at du står og ser på mig, du – en bonde."

Viben sad i vinduet og prikkede med et halmstrå ind i et stort spindelvæv, han rystede på hovedet.

"Å," sagde hun sorgløs, "nu er det jo ingenting, luften er mild, og solen skinner, men i morges, da jeg gjorde ild på, – det var så koldt og klamt herinde, ilden ville ikke brænde, røgen fra halmen var nær ved at kvæle mig, jeg gav mig til at græde; ja du smiler, men jeg græd virkelig, jeg tænkte på min barndom, hjemme hos min moder, da de fredede om mig, kælede for mig og ikke tålte, at vinden blæste på mig. – De tanker gør ikke

godt, Viben, i det liv, jeg her må finde mig i. De skulle blot vide det, min fornemme adelige slægt, som ligger ovre på kirkegården, at deres lille Beate må stå her foran den rygende sæbeballe. – Jeg tror, de vendte sig i deres grave."

"Derfor skal du heller ikke gøre det oftere."

"Hvad vil du sige med det?"

"Det bliver vist sidste gang, du vasker strimler og kniplinger i dine dage. Jeg har spurgt sære tidender i denne morgenstund. Kender du gamle jomfru Ahlefeld til Jungkleve?"

"Om jeg kender hende, jeg er jo i slægt med hende. Jomfru Gine med det store jordbær i panden og to lange huggetænder, den stakkels gamle dame, som ejede så mange, mange penge, men ikke en eneste sjæls hengivenhed i denne verden. Jeg besøgte hende en gang, det var rædsomt! Jeg fik ikke det, jeg kunne spise, og så så hun vist på mig, for hver mundfuld, jeg tog, som om hun mente, den var lovlig stor. Siden mødtes vi atter i Kiel, i et stort selskab, hertugen kom, han skyldte hende penge, hun ville forestilles for ham. Hvor så hun i sin blege og falmede pynt fra forrige århundrede. Hun kunne næppe bevæge sig i den. Midt i salen gik hendes ene skobånd op, ingen ville hjælpe hende, så lagde jeg mig ned på knæ og bandt det: jo, du kan tro, jeg kender hende. Men hvor falder du på at spørge om det, og hvad har hun med mig at bestille?"

Viben gik ind i vaskerhuset, den ro og kulde, han hidtil havde vist, var forsvundet, han så sig om. "Jomfru Ahlefeld er død i disse dage," hviskede han, "hun har gjort dig til sin arving, testamenteret dig sine mange midler, jeg hørte det undervejs, derfor vendte jeg tilbage. Fra nu af er du den rigeste pige i hele herredet. Du vil finde tjenere, hvor du før fandt herrer, det er

derfor ikke rimeligt, de lader dig vaske fru Merveds strimler oftere."

Beate var blevet bleg, hun støttede sig til vaskekarret og så på Viben med store, forskende øjne, mens hun gentog hans ord for sig selv. "Jeg er en rig arving, – men hun brød sig jo aldrig det ringeste om mig. Tager du ikke fejl, Viben?"

"Der kommer bud om det i dag. Jeg tager ikke fejl."

Hun stod et øjeblik med bøjet hoved, derpå hævede hun det pludselig med et udtryk af jublende lykke. "Jeg rig, jeg ejer gods og gård og jord, jeg som i denne time knap har det, jeg kan skjule mig i, jeg skal aldrig slæbe vand, aldrig vaske eller polere tintallerkener mere, jeg kan klæde mig, som jeg vil, leve mit eget liv, lege, synge, og det er dig, atter dig, som kommer med lykken til mig, – Viben! Viben! min eneste, min allerbedste ven!"

Med disse ord slyngede hun begge arme om Vibens hals og kyssede ham. Han ville vige tilbage, men hun vedblev at holde ham omslynget, skjulte sit hoved ved hans bryst og hviskede: "Du ved ikke, hvor meget jeg holder af dig!" – Som det endelige udtryk for alle disse følelser brast hun pludselig i gråd, og hendes legeme skælvede, mens hun klyngede sig op til ham, derpå trådte hun tilbage og kastede hovedet i vejret frejdig og livsglad og overgiven som altid før, hun strøg sine opslåede kjoleærmer ned, tog en stribbe vand og slukkede ilden på skorstenen.

"Så ikke mere for denne gang," udbrød kun med en komisk højtidelighed og lo i samme øjeblik. "Et må du love mig, tal ikke et ord derom til moster eller nogen anden, før buddet kommer."

Uden at oppebie hans svar ilede hun ud af vaskerhuset, løb over gården og forsvandt inde i det lille kammer, der gemte så mange af hendes forsvundne sorger.

Lidt efter middag kom en munk vandrende op ad vejen fra Hanerov til Ratlovs gård. Hans ene skulder stod et stykke, højere i vejret end den anden, og hans magre ansigt syntes at påkalde medlidenhed, selv når han ikke talte. Han hørte til tiggermunkene fra Helligåndshuset i Kiel og var udsendt på vandring for at indsamle milde gaver til sit kloster. Han bar en lang, hullet kofte og en bredskygget, gammel hat, som faldt ham ned over ansigtet. Om livet havde han spændt en sele, hvormed han trak en tohjulet trillevogn, som han gemte det indsamlede i. Han blev fulgt af en lille gris, snehvid overalt med undtagelse af en sort, krøllet hale; det ene af dens øren var mærket med et dybt klip, for at ejermanden kunne skelne den fra alle profane kammerater, den undervejs fik lyst til at blande sig mellem. Grisen havde en klokke om halsen, og når de kom til en by, fik den lov til at løbe frit omkring fra hus til hus og samle sig føde i fromme folks døre.

Solen brændte, munken stønnede og gik foroverbøjet, dragende den læssede vogn hen ad vejen efter sig. Engang imellem holdt han stille, så sig om og gik hen til vognen for at indtage en forsvarlig drik af den fyldte træbimpel, smækkede så velbehageligt med tungen og drog videre.

Ratlovs port stod åben, trækbroen var nede. Munken gik ind i gården og blev holdende ved ringmuren, mens han med høj og kraftig stemme gav sig til at råbe den sædvanlige hilsen:

"Alle helgener velsigne dette fromme hus og fri dem, som bor herinde fra sot og skade. Beder om gaver til vort fattige kloster.

Almisse afrenser al synd og udfrier fra døden."

Da grisen kom til broen, galopperede den foran sin herre med halen i vejret, den var nu engang vant til at betragte enhver åben dør som indbydelse til et godt måltid.

"Jeg forlanger desuden adelig herre Gørres Ratlov i tale," tilføjede munken med hævet røst, "i lige måde hans kære ægtehustru, bringer sær vigtigt bud og tidende til dem begge fra den vældige ridder Povisch til Ramsholt."

Gørres stod oppe på loftet og kastede malt, han kom skyndsomst ned med koften under armen, kaldte på munken og førte ham ind i borgstuen.

Fru Merved havde om formiddagen flere gange været ovre i vaskerhuset for at se til Beate. Hun blev meget forbavset ved at finde ilden slukket og arbejdet ufuldført, hun kaldte, ventede og kom tilbage igen; men Beate lod sig ikke tilsyne. Efter at have søgt nede i gården, gik hun til sidst op i hendes kammer og åbnede døren, den kunne nemlig ikke lukkes i lås, der var blot en stor, rusten jernklinke til håndtag, og Beate hjalp sig med at trække en kiste for, når hun gik til ro om aftenen.

Da fru Merved kom ind, lå Beate på sengen med den ene arm under hovedet og i dyb søvn, hendes hår var gledet ud af tørklædet, hendes bryst bevægede sig hurtigt og hendes læber smilede, som om hun befandt sig under indflydelse af en lykkelig drøm.

"Men Beate dog!" råbte fru Merved, "hvad skal det sige? – sove i stedet for at arbejde!"

Beate slog sine store øjne op og gled frygtsomt ud af sengen. "Jeg skal straks give mig til at arbejde og være flittig," svarede hun ydmygt og endnu halvt sovende; men idet hun sprang op,

og erindringen om, hvad der var hændet blev levende for hende, hævede hun sit hoved, stolt og overmodig, smilede og udbrød: "Nej, jeg vil ikke være flittig, og jeg vil ikke vaske kniplinger og strimler oftere, jeg vil ikke arbejde og aldrig sætte mine fødder ovre i den afskyelige kælder."

Fru Merved studsede, målløs, tvivlende om hun også hørte ret; men inden hun fik tid til at give sin stemning luft, greb Beate hendes hånd og kyssede den.

Dg nu fortalte hun afbrudt og utydeligt, men med alle de enkeltheder, hun kendte, den hemmelighed, hun nylig havde pålagt Viben at bevare.

Straks efter kaldte Gørres dem over i borgstuen. Der sad tiggermunken foran bordet med en halvt tømt ølkande, i færd med at forelæse et beskrevet ark papir, hvori ridder Povisch underrettede sine kære venner om jomfru Regine Ahlefelds død og arven, der var tilfaldet Beate. Flere gange holdt han op for at trække vejret og tørre sig med kofteærmet over panden.

"Jeg har ilet med at komme hertil," forsikrede han, "gået en farlig lang vej og slæbt på den tunge trækvogn hele tiden, ikke at tale om, at jeg hvert øjeblik måtte hen og genne min gris bort, det lille skarnsdyr, der løb over i kornet. – Der er ikke en sky på himlen i dag, og sandvejen brændte mine bare ben; som om jeg gik på gløder." Han læste derpå lidt, men holdt straks efter op igen for en ny bemærkning. "Jeg kom forbi Emeche Siegels hus, der stod de og kærnede smør og lovede mig fire skålpund for en muslingeskal fra Genesareth sø, de fik til at lægge på deres syge barn, men jeg ville ikke tøve, mens de slog smørret op. Jeg håber, det bliver mig forskyldt. – Almisse afrenser al synd og frier fra døden."

"Det skal blive forskyldt," svarede Ratlov, "læs blot videre."

Munken så ned i kanden, som han næsten havde tømt, og vedblev, mens han glattede på brevet: "På Hanerov gav herskabet mig fem fede karper; jeg fik ikke stunder til at tage indmaden ud og strø lidt salt i dem, de ligger nu og fordærves nede i vognen, de stakler, – venter også, at det bliver regnet mig til gode. Almisse afrenser al synd ..."

"I Djævelens skind og ben! det skal blive regnet jer til gode alt sammen," råbte Gørres, "læs blot videre."

Men det stod skrevet, at munken ikke skulle få sit brev læst til ende. Idet han atter begyndte, lød der hestetrav over broen. Gørres gik ud på svalen og så en rytter, fulgt af tre tjenere, ride ind i gården. Da han kom tilbage, smilede han og gned sig i hænderne.

"Nu får vi mere nyt at vide. Der kommer ridder Povisch ridende, jeg må ned og tage imod ham. Beate! Afsted med dig og hent os tre sølvbægre – nej, det er sandt, hent du dem selv, lille, rare Merved! – Hør, hvor gamle Arved galer og støjer dernede, jeg tror, han prygler karlene."

Da Gørres nåede døren, blev den stødt op, en høj gammel mand, med en pisk under armen og hat på hovedet, stormede ind i stuen. Han havde tykke, hvide øjenbryn, og det halve ansigt var skjult af et lysegult skæg, der nåede ham ned på brystet. "Er der ingen til at tage imod mig," råbte han barsk, "sover I til middag endnu eller hvor Djævlen er I henne? – Min nådige fru Merved! Guds fred over jeres smukke ansigt. I bliver, katten tage mig, smukkere for hver gang, jeg ser Jer. – Ja, her har I mig selv, en syg og værkbruden mand, gigten sidder i mine lemmer, se hvordan de pakkede mig ind hjemmefra." Han

slog kappen til side og viste sine ben, som var ombundet med lodne lammeskind. "Jeg måtte jo herhen formedelst de vigtige begivenheder, der er hændet, siden jeg skikkede den benrad af en munk med brev til jer. Først noget at drikke! Det brænder i min hals som den gloende ild. Hvad er det, der står i den kande? Øl! Det lugter noget syrligt, Gørres! Afsted med dig, du tykmave! ned i kælderen og tag mig en kande af den spanskvin, vi drak her til Helligtrekonger. Tøv lidt, først må jeg tale med hende der, og I skal alle sammen stå ørevidne til, hvad jeg siger." Han lagde sin brede hånd på Beates skulder. "Hovedet i vejret min unge! og svar mig på det, jeg spørger om. Er du ikke Beate Gertrud Rumor?"

"Jo, jeg er Beate Rumor."

"Er du ikke en ægtefødt datter af Heinrich Breide Rumor og adelig hustru, Gunneke Helvig Rumor, af slægt Vasmer? Svar med I andre og stå ikke der og gab på mig."

"Men hvorfor spørger du om alt dette, gudfader? Der er jo ingen, som ved bedre besked om det end du."

"Ja, Gud ved jeg besked, din tosse! længe før du selv vidste det; men vi må gå lovformelig til værks alligevel. Du er Heinrichs og Gunnekes eneste barn, og jomfru Regine Ahlefeld var din nære slægt. Hun er død nu og faren til Himmerig eller til Skærsilden, med den røde vorte i panden, med huggetænderne og det hele inventarium. I går middags blev hun jordet. Da vi kom hjem, holdt vi samfrændeskifte med hele familien, der manglede min sjæl ikke en kæft af alle disse fædrenes misgerninger. Ingen brød sig om hende, mens hun levede, de lod hende sidde i ovnkrogen og gnave på sin muldne skorpe; men, mærkværdigt nok, så snart hun havde givet ånden

op, var de alle på pletten. Efter lang snak om ingenting kom der først en stor æske frem med smykker og juveler. Den lå hun med i hånden, det gamle skind, og havde knuget de magre fingre så fast sammen om den, at konerne som strakte hende, knap kunne tage den. Æsken var forseglet og med påskrift til Beate. Ædelstenene hørte ikke til familiegodset, jeg fik dem straks udleveret og bringer dig her den hele stads."

Han gik ud på svalen og knaldede med pisken og råbte ned i gården: "Asmus! herop med den æske, jeg gav dig at bære på, har du tabt den, skal du ske allandsens ulykke. Se, hvor han kommer krybende, den snegl! – Afsted med dig, du lugter af rødløg. Hvad har du gjort ved dit ene øje? Det er jo svulmet op så tykt som en knyttet næve."

"Bremsen har stukket mig," svarede tjeneren.

"Ud og læg våd jord på, bliver du ikke bedre til i morgen, skal du skæres." – Tjeneren gik, Povisch vedblev: "Så begyndte snakken mellem os om gård og jord og pantegods og bopendinge. – Herre Jesus! hvor den dyst var drøj. Sveden haglede mig ned ad panden, mens jeg sad og hørte på alle dem, der kævledes og talte, uden at have det mindste at sige. Skriftefaderen havde lokket sin part fra hende. Samme aften skikkede vi bud efter ham og hans prior og begge de to gavtyve kom – ja undskyld, I derhenne! men I kan tro, vi kneb dem, de halunker, og nappede fra dem det bedste, vi kunne. De klynkede og svor mig det hedeste Helvede til; men jeg tror alligevel ikke, deres ønsker gør det varmere for mig. Dig, Beate kendte hver og en til sidst for nærmeste og rette arving til det hele, således som den gamle udtrykkelig havde bestemt i sit testement, og kan du nu gætte grunden til den store godhed,

hun havde fattet for dig? – Engang hun blev stedet til audiens for hertugen, bøjede du dig ned og bandt hendes skobånd, da ingen anden ville; ja, det står at læse klart og tydeligt i dokumentet. – Mens hun levede, tænkte hun blot på at samle og spare, hun turde hverken æde eller drikke sig mæt, – Gud velsigne de gerrige, den fortjeneste har de i det mindste alle, at de arbejder for efterkommerne. Da vi så hendes gemmer efter, stod der pose ved pose i dragkisten, sorte af støv og spindelvæv og fulde af god og vægtig mønt. Nogle bringer jeg dig her, flere skal følge siden."

Han gik atter ud på svalen og råbte ned: "Frants og Isak! herop med vadsækken, muntert!"

To tjenere kom ilende med en tung vadsæk af brunt hestelæder. Da de havde lagt den på bordet, blev de stående.

"Hvad glor I efter, I gavtyve!"

Han gav hver af dem et fodspark og slog et frygteligt skrald med pisken, idet de fo'r ud af døren. Derefter åbnede Arved vadsækken og satte flere små, forseglede poser i en række på bordet. Da tiggermunken så pengene rejste han sig og udbrød i et anfald af henrykkelse, mens han foldede sine hænder og ivrigt drejede tommelfingrene omkring hinanden:

"Beder om en gave til vort fattige kloster. Almisse renser fra al synd og udfrier fra døden."

"Lad os være fri for den prædiken," sagde Povisch, "her er jeg præst, og nu er talen til ende. Synes I, den var værd at høre på, så kom herhen, min unge, og giv mig et trykkys for min ulejlighed, og så skal Fanden tage dig, du tykke Gørres Melsæk! hvis du ikke springer efter vinen, jeg står jo her og sprækker lebendig for øjnene af jer."

Beate fløj hen til ham. Arved delte først sit overskæg i to parter og lod sig derefter omfavne af hende.

"Det er det første kys, jeg har fået af dig," sagde han, "det bliver kanske også det sidste; men det lover jeg for, at i morgen vil et af dine kys være i langt større pris, end det var i går." Fru Merved havde slynget sin ene arm om Beates skulder og så med talende øjne ned i den åbne juvelæske. Efterhånden som henrykkelsen tiltog, omsluttede hun hende med begge arme, trykkede hende op til sig og kyssede hendes hår og pande gentagende gange. Gørres greb hendes hånd og vedblev at klappe og kærtegne den. "Du er mit eget, søde barn!" hviskede fru Merved dybt bevæget. "Vorherre nægtede mig en datter; men han velsignede mig med dig i hendes sted."

Viben stod i en krog, alvorlig, tavs og opmærksom på alt, hvad der foregik, længst borte, men dog den i forsamlingen, som Beates øjne oftest fandt vej til.

"Du rejser da ikke fra os, lille Beate," sagde Gørres, "det ville være mig en gruelig hjertesorg. Jeg har nu vænnet mig til dit rare og kønne ansigt, jeg kan slet ikke undvære at se på det."

"Hvis du vil bort, står alt færdigt," sagde Povisch. "Vi skal snart få luftet den mugne luft ud, kan du tro; når du vil, kan jeg føre dig ind på gården og overantvorde dig nøgle, lås og slå, – der er du også nærmere ved mig, din formynder."

"Rejse bort," gentog Beate med et blik på Viben, "tage fra dig og fra moster, som altid har været så gode og rare. – Jeg ville vist kede mig ihjel ovre på den fremmede gård. Alt hvad jeg holder af bor jo her."

"Ja, vi har været rigtig gode mod dig," sagde Gørres med udtrykket af en fuldkommen overbevisning, "har vi ikke? – Vi

holdt af dig og vort eget barn og lærte dig op i rytteri og kristendom, hvad jeg ville sige, i kristendom og gode sæder, vi skal blive bedre endnu, det kan du bande på; du behøver bare at forlange, du rare pige!"

Det blev meget silde den aften, før de gik til ro hos Ratlovs. Da Gørres kom ind i sit sovekammer, satte han sig ned ved bordet, støttede hovedet i begge hænder og faldt i tanker. Merved fulgte med ham, han lod ikke til at bemærke hende.

"Lykken har været god imod os," sagde hun, "det gælder nu om at benytte den."

"Jeg sidder just og grunder over det," svarede han dybsindigt. "Den rare arv kunne aldrig være kommet mere belejligt. Jeg har længe tænkt på, hvordan vi skulle få råd til at rejse os en større fæstald, kreaturerne lider bandsat ved at stå så længe ude i de våde efterårsnætter. Nu river vi den østre længe ned –"

"Å, lad mig være fri for dine kreaturer og din fæstald. Bedre var, du tænkte på din søn, vort eneste barn, han og Beate har jo altid holdt af hinanden."

"Tror du?"

"Hvorfor skulle han vel ellers gøre det væsen af hende? Hun måtte jo ikke røre sig til noget, hun skulle være med ham allevegne, synge for ham om morgenen, ride ud med ham om middagen, – jeg tager ikke fejl. Vi må nu se at få sagen afgjort snarest, for spørges det, der er sket, så får vi besøg af alle unge mænd i Holsten. Povisch har også to lange sønner, han ville hun skulle flytte op på gården, han har allerede lagt sin plan. Det var bedre, du gav dig til at tænke på det."

"Ja, men det er dog vore kreaturer, vi skulle leve af."

"Snak! det er vor søn vi skulle leve for," svarede fru Merved og udviklede derefter dæmpet og hviskende en fuldstændig plan, som henrykkelsen over Beate ikke havde hindret hende i at lægge i aftenens løb. Gørres sad på sengekanten og lod sit lange hår glide gennem fingrene, han hørte til og gabede.

"Vi må gøre nogle flere gilder herefter," udbrød han pludselig, "det holder Beate af. I skylder Rønnovs ét, og jeg har lovet, her skulle blive fest, når vi fik tærsket. Nu går de og minder mig om det."

"Hvorfor gøre gilder? De lokker kun bejlere hertil."

"Det kan nok være: men ved et gilde falder talen altid på heste og kvæg, når folk drikker, bliver de mere resolutte, de bedste handler, jeg har gjort i mine dage, blev altid sluttet, når vi havde spist til middag."

Fru Merved hørte på ham med synlig uvilje.

"Du har altså ikke forstået et ord af alt, hvad jeg sagde."

"Jovist har jeg, og det er rigtigt alt sammen; skænd nu bare ikke, det bliver alligevel, som du vil have det, sådan har det jo været i alle de enogtyve år, siden du kom til gården."

"Sådan skal det også være," svarede hun smilende og slog ham på kinden. Gørres strakte begge hænder ud mod hende, hun tog dem ikke.

"Du ser så køn ud i aften, det mente også Povisch."

"Det er uheldigt, at Povisch skal gøre dig opmærksom på det."

"Jeg finder altid, du er køn," forsikrede Gørres, "kom og kys mig!"

"Nej! dit skæg er så langt."

"Kys mig da på min kind."

"En anden gang," sagde fru Merved, idet hun tog sit lys og forlod stuen.

Den forvandling, der fra nu af fandt sted med Beate, forekom hende selv som et eventyr. Hun blev pludselig genstand for den almindelige opmærksomhed. Lykønskninger lød allevegne fra og en strøm af talemåder og forsikringer om deltagelse, som hun ubetinget troede på. Gørres smilede og nikkede til hende, når de mødtes, enhver af hendes handlinger fik betydning, og hendes person lod til at være en forening af lutter fuldkommenheder, som mærkværdigt nok, ingen tidligere havde haft øje for. Ivrigst af alle var dog fru Merved i at overtyde hende om den inderlige hengivenhed, hun bestandig havde følt for hende og som først nu fandt sit rette udtryk. Beate lod til at have glemt fortiden, dens erfaringer bar ingen frugt. Øjeblikket fængslede alle hendes tanker. Dertil hjalp den overensstemmelse, som i det mindste i en retning fandt sted mellem hende og fru Merved: deres fælles lyst til adspredelser.

"Vi må skynde os med at indhente, hvad du har til gode," sagde Merved smilende, "men allerførst må vi tænke på din pynt, man gemmer ikke juveler i en træbodike, og du er en juvel, min søde Beate, den yndigste, den mest strålende, mine øjne har set."

Så blev der sendt bud til kræmmere og købmænd i Rendsborg og Kiel; af alt hvad de bragte, var der intet for dyrt, intet godt nok. Hver en bissekræmmer i Holsten fandt vej til Ratlovs gård og var sikker på at gøre en god handel, når han bragte noget smukt og nyt med i sin kiste.

Skønt der altså var meget, der lagde beslag på Beates tid, så fru Merved dog til sin store glæde, at hun ikke forsømte de

tidligere udflugter med Kay og Viben. Det var ikke længere den gamle, krøllede fjer fra dragkisteskuffen, hun bar i hatten, ikke heller behøvede hun at skjule sine hænder af mangel på handsker, hun havde den smukkeste ridedragt, der kunne skaffes til veje. Undertiden var de flere i følge, end Beate egentlig holdt af. Der kom adelige junkere i besøg fra nabolaget, to af disse, Klaus Ahlefeld og Marqvard Rønnov, syntes især at være fortryllede af den unge pige, og kappedes i ord og gerning om at give hende beviser på dette.

Viben var blevet mere tavs i den sidste tid, han holdt sig tilbage, iagttog hvad der skete, men havde ikke flere historier at fortælle. Måske forekom det ham, at han blev fortrængt af de nye gæster, man tog mindre hensyn til ham end før, han havde været søgt og blev nu kun tålt. Han lod heller ikke til at være vel set af de unge adelsmænd, hans anskuelser stemte så lidt med deres, hans dragt var afstikkende, hans adfærd forekom dem brutal og hensynsløs, endelig var han en ditmarsker, og der var dengang ingen adelsmand i Holsten, uden at han jo havde en slægtnings eller en vens død at hævne nede i digernes land.

En dag sad han inde i haven hos Beate, Kay stod henne ved staderne og så på bierne. Beate lagde sin hånd på Vibens arm og udbrød dæmpet:

"Hvad fattes dig, hvad betyder denne tavshed? Ved du ikke, at du bedrøver mig dermed? Er jeg ikke mere Beate, som før?"

Viben så op og rystede på hovedet.

"Nej," svarede han, "da du blev rig, blev du en anden, nu er du en fornem jomfru, jeg derimod, – ja du ved nok, hvad jeg er."

"Du er et stort barn, Viben Peter, utålelig og fordringsfuld, ikke andet. Du holder dig tilbage, når du helst burde tale, – du

ser i øst, når jeg er i vest, finder du det sømmeligt? – Vi gør ikke nok af herren, vi skulle bære ham på vore hænder, ikke sandt? – Den første aften, du kom, var der én, som sagde, jeg havde smukke og kloge øjne, det har du vist glemt, jeg forstår i det mindste at se med dem, det kan du lide på."

"Der er slået bom imellem os, jeg mægter ikke at sprænge den."

"Det behøves ikke heller, for det har jeg gjort. Jeg slog min arm om din hals, jeg kyssede dig på din mund, har du også glemt det? Den dag det skete, fæstede jeg dig til at være mig en fuldtro og hengiven ven, – jeg troede, du ville være det."

"Han er vist bange for mig," sagde en blid og dæmpet stemme bag dem. Kay stak sit hoved ud fra busken, smilede sørgmodigt og vedblev: "Han hører jo hver dag moder tale om Kay og Beate, Beate og Kay, to søskendebørn, der passer for hinanden som en blomst og et vissent blad; hun vil, at de skal troloves; der tales allerede om at købe pavelig legatsbrev og lov til at slå en streg over slægtskabet; men jeg vil det ikke, livet bør ikke trolove sig med døden."

Beate så ned på jorden, Viben tav ligesom hun. I dette øjeblik kom fru Merved og betragtede dem opmærksomt og forskende, mens hun udbrød: "Hvad vigtigt forhandles her? I ser så alvorlige ud."

"Intet vigtigt," svarede Kay, "jeg sagde blot, jeg var syg. Nu vil jeg gå i seng."

"Ja, hvil dig, min kære søn, du ser så anstrengt ud." Hun tog Beates hånd. "Kom mit søde barn, vi må klæde os på. Huset er fuldt af fremmede, prior Augustinus og den evige Rønnov og Ahlefeld, – jeg husker dem ikke alle."

Om eftermiddagen red Gørres Ratlov over til Hanerov med Beate og de unge adelsmænd, Kay lå i sengen. Viben blev hjemme hos ham. Solen skinnede gennem vinduesåbningen og kastede en stråle hen over den syges leje. Viben sad og så på Kay, hans klare øjne, hans bløde, næsten kvindelige former og blege hudfarve gjorde ham yngre end han var, og gav ham et præg af skønhed og barnlig uskyld, men tillige af hjælpeløshed og mangel på kraft. Hver gang han hævede sine øjne op mod Viben, lå der et udtryk af forsagelse i dem og noget bønligt, som syntes at påkalde beskyttelse.

Gården var som uddød denne eftermiddag, en dyb tavshed hvilede over alt i den syges nærhed. Hen imod aften syntes hans tilstand at forværres, han drog sit vejr med møje, ville tale, men kunne ikke. Pludselig brast han i gråd, og et heftigt anfald af krampe rystede alle hans lemmer. Således havde Viben endnu aldrig set ham, han gik ind for at kalde på fru Merved.

Der var ingen i hendes dagligværelse, men døren til det lille bedekammer stod på klem. Idet han åbnede den, sad prior Augustinus på en stol, han holdt fru Merveds hånd i sin og kærtegnede den, hendes anden hånd hvilede om hans skulder, mens hun bøjede sig over ham og kyssede hans pande. Viben stod et øjeblik som forstenet, før han drog sig tilbage. I det samme lød et skrig, prioren sprang op, fru Merved fo'r hen imod døren.

"Hvad er der, hvad vil du?" råbte hun.

"Kay er meget syg," sagde Viben dæmpet. "I må komme derind, jeg ved ikke, hvad jeg skal gøre."

Hun ilede foran ham, ind til Kay, i næste øjeblik lå hun lænet over hans seng og lyttede til hans korte og gispende ånde og

kaldte ham ved de kærligste navne.

Augustinus var fulgt efter dem, han blev stående i døren med foldede hænder.

Da Kay lidt efter slog øjnene op, rynkede hans bryn sig, han rejste sig, pegede hen på

Augustinus og gjorde en bevægelse, som om han ville støde ham tilbage, han prøvede på at tale, men frembragte kun uforståelige lyde, ordene døde på hans læber.

"Hvad mener han?" spurgte fru Merved ængstelig.

Viben vendte sig om mod prioren. "Han mener, at han ikke holder af at se Eder her. Det er vist bedst, I går."

Augustinus bøjede tavs sit hoved og forlod kammeret.

Jan Gyge var draget ind i Holsten med en drift heste, og Viben fulgte prioren på vejen hjemad, som han plejede. Han så barsk og alvorlig ud og var imod sædvane meget ordknap denne aften. Augustinus derimod havde aldrig haft så meget at sige, enhver genstand undervejs var stof for ham, hans røst lød mild og indsmigrende, han fortalte og spurgte, og Viben svarede med ja eller nej eller svarede slet ikke.

"Det er en tung og bitter prøvelse for de stakkels forældre med den lidende søn," ytrede han endelig. "Hvad skal man sige til det? Herrens veje går i dyb og mørke for os, men fører dog alle til det bedste, og ingen spurv falder til jorden uden hans vilje." – Viben sad og så op i luften. Augustinus vedblev: "Værst af dem alle er dog den kære fru Merved faren, sorgen knuger hende, dertil er hendes sind så heftigt og let bevæget."

"Det er vist bedst, vi ikke taler mere om fru Merved," svarede Viben.

"Hvorfor ikke det, min unge søn! Du, med dit kloge og skarpe blik, har vel for længst set, hvor lidt hun forstår at holde måde med sin sorg, i dag især, jeg fatter ikke grunden, men hun var ude af sig selv, hun bad mig med grædende tårer påkalde de velsignede helgener til frelse for hendes søn. Jeg vidste ikke. hvad jeg skulle svare, da hun knælede for min fod, trykkede min hånd og teede sig fast som en afsindig, ja du så hende jo selv i ytringen af denne overdrevne smerte, ikke sandt, du så det?" gentog han med et velbehageligt smil.

Viben holdt sin hest tilbage, bøjede sig over mod prioren og slog ham i ansigtet med den flade hånd.

"Nu lyver du, præst!" råbte han. "Deroppe ville du vanære, herude bagtaler du. En kvinde gav dig sin sjæl, og du plettede den. En mand betroede dig sin ære, du bedrog ham: se, det er sandhed."

Augustinus fo'r rasende i vejret efter slaget; men Viben blev holdende ved hans side. Munkens hoved sænkede sig for disse vilde og strålende øjne og det hånlige smil, som mødte ham.

"Gud forlade dig din store synd, Viben Peter," sagde han i den blideste tone. "Du har misforstået, hvad der skete, men jeg tilgiver dig og kræver alle hellige martyrer til vidne på –"

"Kræv ingen vidner," sagde Viben, "de nytter ikke. Du roste før mit skarpe blik, jeg tror selv lidt på det. Rid din vej, forbandede munk! og kan det trøste dig, så forstår jeg lige godt at se og tie, det lærte jeg af min fader. – Men ved du nu, hvad du har gjort i dag? Du har plantet tvivl og ufred i mit bryst; jeg troede så fast på Jer alle sammen, Jeres sag var min, jeg ville gå i døden for den, hvad skal jeg tro på i morgen? Hykle og bedrage gør I, religionens ord er blevet en kappe for en lastefuld synder.

– Ja præst, var du ikke en hellig mand, eller bar en hellig mands dragt, den jeg er vant til at agte og hædre, så rev jeg dig ned af din hest, og du skulle aldrig nå dit kloster mere. – Godnat."

Da Viben red bort, åbnedes buskene efter ham, der lød en skingrende latter ud fra dem. Han vendte sit hoved, men vedblev at ride. Derefter fulgte lyden af en skralde, og Dreyg Jødeken lod sig tilsyne. Han lo endnu, da han trådte ud fra buskene og gik hen til Augustinus, som holdt stille midt på vejen.

"Jeg sagde jer det nok, I skulle vare jer for den ditmarskerknægt og ikke lade ham få sin gang på gården. Det var at lukke ræven ind i gåsestien; dengang lo I ad mig, hvordan er I stedt i aften? Jeg skulle udspionere ham; hvad tager han sig for, hed det, hvem rider han ud med, hvad taler de om undervejs, I betalte mig med store kobbersøslinge, og så udspionerer han nu Eder. Hvordan var det? slog han Jer ikke i det smukke ansigt? Jeres kind er gloende rød endnu, prior Augustinus lod sig slå, nejede og bad om forladelse og havde ikke så meget som en lille stump prædiken, ikke et anathema at kyle efter ham. – hvad man dog må opleve. – Får jeg så mit fribrev, mit fribrev! jeg vil have mit fribrev!" hylede han, da prioren red ned ad vejen til Meldorf uden at svare.

Viben vendte tilbage til gården med sænket hoved. "Nu har de taget min tro fra mig," udbrød han sørgmodig og forsagt. "De lyver og bedrager, disse munke, og fader får altid ret: man skal ikke stole på folk i disse tider. Men det, de lærte mig om de hellige, er det også løgn? – Nej, dem vil jeg holde fast ved, selv om deres præster er falske. " Dermed skyndede han på sin hest

og red hjem til Ratlovs gård, hvor han tilbragte natten foran Kays leje.

En aften i de sidste efterårsdage var der selskab hos Ratlovs. Borgstuen stod smykket med granris, små enebærkviste var strøet omkring på gulvet. Det lange egebord stod festligt dækket. Omkring på væggene sad en række lys i jernstager, fastskruet i panelet.

Beate var sjælen i denne forsamling af nabolagets herrer og damer, Beate, klædt efter fru Merveds mønster, i en dragt, afstikkende fra alle de øvriges, og som vidnede om større ødselhed end smag. Hendes ydre var næsten ikke mere til at genkende, ro og hvile og lykkelige forhold havde udviklet ethvert træk og forandret det tidligere lidende og ydmyge præg, hendes øjne havde aldrig før været så udtryksfulde og strålende, eller hendes smil mere vindende, hendes blonde hår blev ikke mere skjult af tørklædet eller den lille klædeshue, det prangede nu i al sin rigdom og skønhed omkring hovedet i en stor og tyk fletning og i en mængde små krøller, som efter den tids mode faldt ned over panden. Hun indtog uden at bekymre sig om det, hun sejrede uden at kæmpe.

"Jeg har et ønske," udbrød hun pludselig til den kreds, der havde samlet sig om hende. "Der behøves kun mod og manddom til at opfylde det, og så ved jeg da, jeg aldrig kunne henvende mig bedre end til dem, som her er til stede."

Alle herrerne trængte sig nærmere for at komme i betragtning. Beate bøjede smilende sit hoved, lyttede og tav, til enhver havde talt og tilbudt sin tjeneste, hun ville ikke miste en

eneste af alle disse ivrige og glødende forsikringer. Derefter vedblev hun:

"Min kære ven og lærer, Henrik Zytphen, er kommet til Meldorf i disse dage, kaldet af fromme kristenfolk og af sognepræsten hr. Nicolaus Boje for at forkynde evangeliet i Ditmarsken. Hemmelig og forklædt rejste han ved nattetid gennem landet, siden han vidste, at munkene ville ham ilde. Han har skrevet mig til, og glemte mig ikke, skønt der er gået år hen fra sidst, vi mødtes. Hvorledes skal jeg få ham at se og tale med ham, det jeg inderlig længes efter? Jeg tør ikke vove at ride ind til Meldorf, – jeg frygter disse mennesker," tilføjede hun smilende og kastede sine øjne et sted hen i stuen, "men moster, som altid er så god og kærlig imod mig, har givet sit minde til, at han må komme til os, hvorvel hun ikke hylder hans lære. Hvem vil drage med brev til Meldorf, når mørket falder på, og i en af de lange aftener føre Henrik ud til os?"

"Jeg," svarede Ahlefeld.

"Jeg," gentog enhver af de øvrige adelsmænd.

Marqvard Rønnov trængte sig frem foran alle andre og knælede ned for Beates fod. "Fly mig brevet," bad han, "jeg vil sætte mit liv på at bringe den munk uskadt frem og tilbage."

"Det var vi mange om at love," sagde Ahlefeld, "men jeg var den første. Min hest står og stamper nede på stenbroen, ret nu bliver det aften, og månen kommer frem, lad det i Guds navn være mig, I værdiger denne ære."

"Ja, I var den første," svarede Beate og rakte ham sin hånd, "derfor skal det også være Eder, jeg betror min sag."

"Jeg håber, at jeg vil kunne være tilbage med manden, før glasset derhenne viser midnat," lovede Ahlefeld.

"Det lader sig ikke gøre," ytrede en rolig og bestemt røst udenfor kredsen. Da de så derhen, stod Viben med begge hænder i de vide skipperbukser, lænet op til kaminen. Han syntes ikke at bemærke den uvilje, hans ord vakte. Ahlefeld gik hen til ham,

"Hvorfor skulle det ikke lade sig gøre?" spurgte han.

"Ditmarskerne lider ikke, der kommer fremmede ind i landet."

"Du kan tro, vi skal komme til dem uden at spørge om forlov," råbte Marqvard Rønnov, "vi har en lang regning at afgøre derinde."

"Den lader vente på sig," svarede Viben roligt.

"De skal ikke tabe ved at vente."

"Ja, hvis det var gjort med løfter, så blev Ditmarsken gammel. Jeg hører en mund tale, hvor mange hænder har den til at udføre det, den lover? og hvad vil I betale dem?" spurgte han trodsigt, og trådte frem på gulvet mod Rønnov.

Marqvard ville tage til genmæle, men Beate lagde sin hånd på hans arm og sagde: "Hr. Rønnov er vor gæst og Viben Peter er det også, det må I ikke glemme."

Marqvard tav, han satte sig hen på bænken og vendte ryggen til de andre. Viben vedblev:

"Drager I til Meldorf, junker Ahlefeld, og tager præsten med jer, vil I bringe hans liv i fare. Der har været stor splid i byen, siden Nicolaus Boje førte ham ind. Prædikemunkene i Augustinerklostret satte sig derimod, prioren mere end nogen anden, han drog til ærkebiskoppens vicar i Hamborg og klagede til ham. De passer på Henrik, vover han sig ud af byen med en fremmed, slår de Jer ihjel."

"Ja, nu siger jeg med Jer, Viben, – hvis det var gjort med trusler," svarede Ahlefeld sorgløs, "men jeg fører en god kårde, og i den sag, jeg her kan komme til at bruge den, frygter jeg ikke den lede Djævel selv."

"Jeg talte heller ikke om Eders mod," sagde Viben, "det er der ingen i Ditmarsken, som tvivler om. Ahlefeldernes slægt kender vi endda ret godt derinde. Jeg har stået på den liden tue, hvor Eders farbroder, kongelig feltmarskalk Hans Ahlefeld, kæmpede sin sidste kamp for at værge den gamle dannebrogsfane, de havde givet ham at føre. Det ved hver dreng at fortælle om. Han kom til at slås den dag under samme vilkår som vi: ene mod en tylft, ene mod en hel snes og vel flere endnu. Kongen flygtede, fyrsterne flygtede, hans blev, de kløvede hans skjold, så hjelmen, så stykke for stykke af hans jernrustning, han slog igen og bad ikke om nåde. Fanen trykkede han ind til sit bryst, sværdet brast, det kunne ikke stå sig for den bredbladede økse, han sloges med stumpen. Blodet dryppede ned fra hans arm, men han blev ved. Da han så ikke kunne mere, da sår gabede ved sår, og døden rugede i hans hjerte, så han sig om og smilede: Ni mand lå fældet ved hans fod, det syntes han var en god bedrift, han knugede fanen fast i sine arme, så faldt han ovenpå de døde."

Claus Ahlefeld havde lyttet til Vibens fortælling med strålende øjne, da han tav, sprang han hen til ham, slyngede sin arm om hans skulder: "Du er en brav karl, Viben, jeg holder meget af dig, det har jeg forresten gjort, fra den første dag, vi sås, jeg ville blot ikke lade mig mærke med det. Du sidder til hest som en adelsmand og fører din degen fast bedre end nogen

af os. Du har blot en stor fejl i mine øjne: du er en ditmarsker, din fader har måske slået min ihjel."

"Ikke med mit minde," forsikrede Viben smilende, "og er det sket, så bliver død mand ikke levende, om I slog mig ihjel til gengæld. – I henter knap den evangeliemunk ud af Meldorf, men det skal alligevel blive Jer, som bringer ham til jomfru Beate. I morgen kommer min broder Bartel herop på gården, han kan følge munken gennem Bojes have, bag om byen, når det mørknes. Om I så vil vente oppe i skoven ved den spaltede eg, hvor grænsepælen står, skal Bartel bringe ham til Jer. I fører ham da videre herop på gården. – Værre vil det blive, at få ham tilbage igen, men det kan vi snakkes ved om, når den tid kommer."

"Hvorfor Djævelen bringer du ham da ikke selv?" spurgte Gørres. "Ellers plejer du sjældent at være sidste mand, når det gælder om at føje Beates indfald."

Viben trak på skulderen. "Junker Claus sagde jo, han var den første, der tilbød sig. – Jeg får nok lidt med den sag at gøre alligevel."

Næste morgen tidlig kom Bartel ridende til Ratlovs gård. Viben stod og ventede udenfor ringmuren. Han førte ham op i sit kammer og lukkede døren i lås. "Hvordan lider de hjemme?" spurgte han.

"Godt og vel," svarede Bartel, "jeg bringer en ny uldtrøje med til dig og flittige hilsener fra dem alle. Vor moder kunne ikke skrive, så skar hun en lok af sit hår og skikker den her. Hun bad mig sige, du måtte ikke glemme hendes formaning fra den dag, du rejste."

"Og Reimer Grote?"

"Fader og han vil nødig sidde på bænk sammen oppe på rådstuen. Tvisten spinder sig altid videre ud, som ringene i vand, når de kaster en sten i det. Jeg ved ikke, hvordan det kan være, den Reimer holder med, er fader altid imod."

"Men Reimers Hanne?"

Bartel blev bleg, han slog sine øjne ned og tav lidt, før han svarede: "Onsdag næst Michaeli kom hun hjem fra Lybæk."

"Hun er vel blevet en køn pige?"

Bartel så ikke i vejret. "De siger det," mumlede han.

"Men hvad siger du selv om det, og hvorfor bliver du bleg, hver gang vi taler om Reimers Hanne? Der er noget, du dølger for mig, Bartel, det skal du betro mig en anden gang. – Hør nu hvad jeg har at sige dig i dag."

Jan Gyge stod ude på rendebanen, da Bartel kom ridende. Han tog imod hans hest og hilste med stor venlighed. Den Viben holdt af, holdt Jan Gyge også af. Da de to brødre havde forladt gården, gik Jan hen til Gørres.

"Det malt på vort loft ligger i dynger og bliver vist varmt," sagde han. "Nu rider husbond ud, skal jeg gå op og kaste det?"

Gørres gav sit minde, og Jan listede op af trappen, langsomt og så forsigtigt, at ingen hørte hans trin. Maltloftet var tilfældigvis lige over Vibens kammer, der sad en løs knast i en af brædderne, når den blev taget ud, kunne man se og høre alt, hvad der taltes om. Først stængede Jan loftsdøren omhyggeligt til, derefter lagde han sig udstrakt henad gulvet, åbnede for det lille hul og lyttede.

Bartel lod ikke til at ville gå ind på Vibens plan. "Det er umuligt at få præst Henrik ud af byen, uden at de fornemmer til det og sætter efter ham, de, der vil skade ham. Der er strid og

ufred overalt for hans skyld. Gaden er fuld af borgere og unge karle med spies og hellebarder, de giver agt på hver, som farer af by, og mærkelige ting går for sig i de sidste dage. Prior Augustinus fik først landskansler Gynther på sin side og anklagede Henrik for de Otteogfyrre, han lovede dem ærkebispens gunst, hvis de blot ville forbyde ham at forkynde evangeliet, også kejserens gunst og hans søsters, statholderindens i Holland, hvorfra munken flygtede. Han forklarede dem dernæst, at den nye evangeliske tro ville forandre alt hos os, sætte andre dommere og anden magistrat til regimentet, som sket er i Lybæk og Münster. De Otteogfyrre ville lade sagen stå hen til næste påske, men forbød dog Boje under tusinde rhinske gyldens straf at lade munken prædike. Det tog Reimer Grote og nogle andre borgermænd ilde op, de sagde, de selv valgte deres præst, de kunne lade prædike, hvem de ville, og Henrik holdt sin tale for alle dem, kirken var i stand at rumme. Så drog Augustinus op til franciskanerne i det hellige kloster i Lunden, fordi han vidste, de havde mere at sige hos menige og stod i nær forbindelse med flere af de store slægter i landet. De kaldte deres venner til og blandt dem tre af de Otteogfyrre, Peter Nanne, Peter Schwien og Olaus Rohde. Peter Schwien ville helst høre ham først, så kunne de dømme ham siden; men Nanne sagde: Vi vil fange ham først, så kan han synge i buret. Han skikkede dernæst bud til alle mænd af hans våbenmærke, og de kom til stede, men nogle gik hjem igen, da de hørte, hvad der var på færde. Andre ligger nu nede foran Hemmingsted og drikker klosterøl den hele dag; men hvor mængden er størst, lister de sorte kutter om, de taler, de smiler, de velsigner for godt køb, imens lægger Augustinus råd op, og

nu hvisker de om, at munkene vil lade Henrik Zytphen gribe og undlive, så snart de ser deres lejlighed til det. Da jeg drog hjemmefra i morges, var der draget en dobbelt ring af væbnere om Bojes hus, hvor Henrik bor. – Jeg kan og tør ikke følge ham ud gennem haven."

Viben gik utålmodig op og ned ad gulvet, han stod stille foran Bartel. "Du kan ikke, du tør ikke, det har jeg hørt dig sige, i alle de år, du har været til; men jeg kan og jeg tør, og han *skal* ud og være tilbage igen, inden sol står op i morgen. Rid du nu din vej igen, Bartel, her er jomfru Rumors brev, giv det til Henrik Zytphen, sig ham, at når de ringer til Ave i aften, står jeg og venter ved Bojes den røde havelåge, så kan du gå i din seng, men jeg rider med munken."

Bartel så bedrøvet på Viben og strakte ham hånden i møde. "Lad det være, lille broder, lad det være! det vil gå dig ilde. Hvad magter vel to unge som vi, mod de mange mænd, alle i våben og nogle i harnisk tillige?"

"Jeg har også våben i hånd, og dreng er myndig mand i marsk, når han er elleve, og dreng slog mand, da de kæmpede udenfor Svinemosen. Du er nu fire og tyve år, Bartel, jeg kun nitten, men du har alle dine dage helst villet stå med hænderne i lommen og krybe i krog, når der var fare på færde. Jeg vil ud til Nanne og Peter Schwien, lad os så se, hvad de vil; jeg ved, hvad jeg kan."

Bartel bøjede sit hoved ned mod bordet og skjulte det i begge hænder. "Nu går det, som vor moder sagde," mumlede han, "når tiden er der, vil den finde dig rede til at fuldkomme den hårde spådom, der er lagt om dig. Viben! Viben! vidste du blot, hvor bange hun sidder derhjemme, og hvor bønligt hun hver aften

beder om, at du må blive friet for det onde. Sidste julehelligdag, da vi læste tilbords, brast hun i gråd og sagde: bed alle mine drenge, bed flittigt for Eders broder, Viben, han vil have det nødig."

"Jeg husker også på den onde spådom," svarede han med dyb og bevæget røst, "volde blod og dø i blod, var det ikke så hun sagde? Det vil ikke ud af mine tanker. Den første nat, jeg kom herop på gården, lå jeg og drømte, jeg gik mod en åben port, hvori det lyste og glimrede som ild og stjerner; den syntes mig så nær, men jeg gik og gik, og nåede den dog ikke. Sveden løb ned over mine øjne, dråbe efter dråbe, da jeg så nøjere til, var det blod, som dryppede fra panden. – Javist tænker jeg på den spådom, Bartel, og beder mangfoldige gange Vorherre tage den fra mig, om han vil være så nådig. – Men jeg tror heller ikke, den vil fuldbyrdes i morgen," tilføjede han sorgløs.

"Lad ham vogte sig for kirken," hviskede Bartel og så op på Viben med et ansigt, der var vædet af tårer.

"Sådan lød det, ja, men det er ikke mod kirken, det her går, kirken er mild og forsonlig og fører kun til frelse og velsignelse. – Jeg vil derned, jeg må afsted!" råbte han vild og heftig, "jeg har lovet det, og var Peter Nanne den lede Satan selv, han skal få at se, om jeg flytter en fod tilbage for ham. Carsten Peter fører den springende ulv i våben. Hans søn må ikke gøre det til skamme. Rejs broder, rejs! den sag er besluttet. Når kirkeklokken lyder, står jeg ved den røde havelåge."

Da Viben og Bartel forlod kammeret, rejste Jan sig op fra gulvet og gik bort fra maltloftet, tavs og stille, som han var kommet. Han forlangte at tale med fru Merved, satte et højst bedrøvet ansigt op og begyndte en lang historie om hendes

hvide hoppe, det rare dyr, han holdt af som af en søster, og som nu var blevet så syg, at den stod og stønnede nede i stalden og ville hverken æde eller drikke. Han måtte nødvendig over til den kloge smed i Alversdorf og få noget til at give den ind. Merved lod ham drage til smeden, lidt efter jog han ud af gården. Viben fulgte Bartel over broen; da Jan Gyge kom forbi, nikkede og smilede han til dem; havde Viben kunnet tyde det udtryk, der lå i hans åsyn, ville han ikke så sorgløs have set ham ride bort. Idet han vendte sig, stod Beate ved hans side.

"Jeg søgte dig," sagde hun, "for at fortælle i dag, hvad jeg ikke kunne sige i går, men jeg må jo igen begynde med at takke dig, fordi du kom mig til hjælp. Jeg stolede også på det, og du forstod vist, det var dig jeg påkaldte, mens jeg talte til de andre. Nu om Henrik Zytphen. Jeg må fatte mig kort, moster står oppe i vinduet og giver agt på os, se ikke i vejret. Det var ikke blot for at tale med ham, jeg ville, han skulle komme hertil, jeg har hørt om farerne, der truer ham, hans fjender er mange, de lægger råd op imod ham, han må, han skal bort fra Meldorf; kommer han først lykkelig og vel til os, er han ude af Ditmarsken, jeg skal da nok få en god ven til at give ham følge gennem Holsten, ned til Tyskland. Henrik er som et barn, tillidsfuld og uerfaren, han aner ikke de farer, som truer, og ved endnu mindre at hjælpe sig ud af dem, han skal ikke leve under disse munkes rænker og sine fjenders dragne sværd, jeg vil hindre det, og du ved nok, at jeg nu er en magt, man må lyde."

"Det er vist også bedst at få ham bort," svarede Viben, "hellere i dag end i morgen. Ditmarsken har aldrig været god for fremmed mand. Jeg rider selv til Meldorf og bringer ham tilbage."

Beates blik og smil indeholdt al den tak, hun ikke fik lejlighed til at ytre med ord. Fru Merved kaldte. I den sidste tid lod hun ikke til at synes rigtig om disse lange samtaler mellem Viben og hendes kære søsterdatter.

Da middag var forbi, lod Viben den bedste af Ratlovs heste sadle og sagde, han ville ned og skyde ænder i Giesel mose. Jan Gyge var vendt tilbage og stod ude i gården.

"Det er ellers dårligt vejr til at skyde ænder i," sagde han, "tågen falder så tæt, at man ikke kan se en hånd for sig."

"I ved, jeg har gode øjne," svarede Viben.

"Ja, og en god, lang sabel ved siden," tilføjede Jan. "Bøssen, det kan jeg forstå, men hvad vil Viben med sabel på andejagt?"

"Mørket falder tidligt på nu, det er godt at have våben med i disse urolige dage."

"Hør, hvor det rasler under koften," vedblev Jan, da Viben steg til hest, "det klingrer næsten, som I bar på en panserskjorte."

"Om så var. Folk fra marsken forstår at bruge deres spær, det ved I jo af egen erfaring."

"Hvis husbond kommer hjem og spørger om sin gode hest, hvor skal jeg så sige, den er henne?"

"Sig, den er Fanden i vold," svarede Viben, idet han red bort og kastede sit blik op mod svalen. – Der stod Beate, indhyllet i sin brune mårskinds kåbe, hun foldede sine hænder over brystet som til bøn, men drog sig hurtigt tilbage, da Jan Gyges øjne mødte hendes.

Vejret var mørkt og tåget. Der faldt en fin støvregn og inde mellem træerne skjultes vejen af vissent løv. Viben red hurtigt til, hans åsyn udtrykte alvor og bestemthed, hans bryn var rynkede som en mands, der har fattet sin beslutning.

Nede i krattet ved Hademarschen lød den spedalskes skralde, og Dreyg Jødeken kom krybende ud af en lille hytte, han havde rejst sig i efteråret af grene og græstørv.

"I rider hurtigt," råbte han.

"Jeg rider, som jeg har ærinde til."

"Ja, hvem ved det? Kanske I kommer for langsomt frem endda. Før så jeg én fare hurtigere afsted i samme ærinde."

"Hvem mener du?"

"Tag jer i vare for Jan Gyge, han kan spå."

"Hvad skal al den snak sige?" spurgte Viben utålmodigt.

"Han spåede i morges, at I ville komme her forbi til middag og være ved en rød port i aften, når de lyder til Ave Maria."

"Hvem spåede han det?"

"Til Junge Martens Scherer, den bissekræmmer fra Nyenkerken. Så jog Martens afsted, alt hvad hans øg kunne løbe, for at bære den spådom til jeres gode ven, prior Augustinus, og de venter Jer sikkert, der hvor I rider hen. Jeg holdt mig gemt og så og hørte til, som jeg plejer, skønt de nu ikke mere betaler mig for at lytte. Giv mig en lybsk skilling til at købe en snes æg for."

Han rakte sin stang med tiggerpungen ud over vejen. Viben gav ham en gylden og red videre, men ikke mere så hurtigt som før.

Meldorf var den gang befæstet med mure, eller med jordvolde, grave og pæleværk, som erstattede muren. Efter det Bartel havde fortalt, ventede Viben at finde byen i stor bevægelse den aften, men alt lod til at være roligt og stille, bislagene stod tomme, det var for koldt til at sidde ude nu. Lys skinnede fra husene, og af og til sås en enlig vandringsmand

komme over gaden med tændt lygte, han skyndte sig hjemad og gik og varmede den ene hånd ovenpå lygtens luftleder.

Viben lod sin hest blive stående uden for byen, i Carsten Peters eng, og det var aftalt mellem brødrene, at Bartel skulle sætte den, han red, på samme sted, for at den siden kunne benyttes af Henrik.

Da Viben kom ned på engen, fandt han to heste tøjret der, og grundede forgæves på årsagen, Carsten plejede ellers ikke at lade sine heste stå så længe ude. Han gik op og ned ad gaden og ventede ved Bojes havelåge, da kirkeklokken ringede til Ave Marie. Lidt efter kom Bartel med præsten.

"Det skal altså være," hviskede han og trykkede Vibens hånd. "I Guds navn da, lad det ske, men det bæres for mig den hele dag, som der vil følge en ulykke efter."

"Det får jeg at tage på mig, siden det er mig, der skal føre manden."

"Vi er to om det," sagde Bartel, "for jeg rider med. Du kaldte mig i morges for en kryster, det kan gerne være, at jeg er det, men der er vist også noget af en hunds natur i mig; duer jeg ikke til at gå foran, så forstår jeg i det mindste at følge efter. Du skal få det at se."

Viben rakte broderen sin hånd. "Vi to kan komme igennem alle vegne."

"Lad os sige tre!" ytrede en frimodig røst, og en mand trådte ud fra en busk ved lågen. "Jeg rider med!" Han havde indhyllet sig i en stor kappe, men man kunne ikke tage fejl af stemmen, det var Claus Ahlefeld, som stod for dem. Viben smilede. "Det er, som det skal være," sagde han.

"Ja, for Fanden! jeg gik og frøs deroppe i skoven, mens jeg ventede på Jer, så red jeg et lille stykke videre, det var jo i mit eget ærinde, og de æder mig vel ikke derfor."

Mørket i gaden hindrede i at skelne Henrik Zytphens træk, Viben så kun en tynd og mager skikkelse i en munkekutte.

Han gik hen til ham og tog hans hånd. "Gudsfred, min fader! det er os, som skal bringe Jer til jomfru Rumor, " sagde han, "Jeres hånd ryster. I skal ikke være bange, det går nok! Vi gøre jo kun, hvad ret er, derfor må Gud være med os på vor vej denne gang."

"Jeg håber, han er med os på alle vore veje," svarede Henriks klare og bløde stemme. "Ryster min hånd, er det ikke af frygt, men mit legeme er kun svagt."

"Kom så, afsted," sagde Viben. "Mørket er godt for os, skønt vi intet har at dølge."

"Der står en mand og lurer på den anden side af husene, " hviskede Bartel. "Nu skjuler han sig bag det store kastanjetræ."

"Lad manden stå," sagde Viben, "skjuler han sig, må det jo være ham, der har noget at dølge."

De fire mænd gik nu ned gennem gaden. Ingen talte, tågen omkring dem var kold og klam, vinden strøg imellem husene; hver gang Ahlefeld trådte fejl på den slette stenbro, klirrede det under hans kappe, som når jern støder mod jern, og lyden gav til kende, at han vidste, hvor han drog hen, og havde rustet sig derefter. Bartel så tilbage, manden han talte om, vedblev at følge efter dem, bestandig i samme afstand, han holdt sig langs husene, hvor skyggen og mørket var dybest. Da de nåede til den sidste tværgade, tog han et fyrtøj frem og slog stålet to gange mod en sten, funkerne lyste igennem mørket. Langt borte lod

dette tegn til at blive besvaret af et hvislende stød i en pibe, derefter forsvandt manden, og alt blev stille som før.

På Carsten Peters eng stod de tre heste. Viben hjalp Henrik op i sadlen. "Hvordan vil I følge os?" spurgte han Ahlefeld.

"Rid kun jeres vej. Jeg skal nok komme efter. Nede bag de gamle bøge foran slusen holder en mand med min hest. Vi turde jo ikke ride i parade gennem jeres by, tilmed da I nu har gemt jer bag mur og grav, og vi måtte gennem den enge port."

Viben spændte buggjorden fastere på sin hest, han steg op og red foran Bartel fulgte med Henrik.

"Da jeg drog fra Ratlovs i middags, så jeg mænd komme sammen bag garverens gård," sagde Bartel; "der stod en af de sorte prædikemunke imellem dem, det er kun dårlige folk, som søger dernede, om du synes det, rider vi bag om hækken henover Høsekes mark, så undgår vi at komme forbi dem."

Viben rystede på hovedet. "Den lige vej, Bartel! den lige vej! de krumme fører aldrig til rette mål, det ved du nok er vor faders lærdom." Og han red videre.

Straks efter lød hestetrav, to mørke skikkelser kom jagende efter dem, det var Ahlefeld og hans svend, som sluttede sig til toget. Claus havde kastet sin kappe tilbage over skulderen, han bar et blankt jernpanser og sværd ved siden. En stridsøkse var fastgjort i en rem foran sadelbommen. Tjeneren havde en lang bøsse hængende over skulderen.

Ved en omdrejning så de et rødligt lys skinne gennem tågen nede ved garverens hus, og der lød højrøstede stemmer af folk, som bevægede sig omkring stedet.

"Nu spærrer de for os," sagde Bartel. "Jeg tænkte det nok, vi kommer ikke frem."

"Vi vil frem," svarede Viben trodsigt. "De folk der kan ikke standse os. Vi er endnu på Meldorfs grund, de ved hvad det vil sige: Den som bryder byfred og giver skel til, at mand bruger værge, skal knyttes med reb ved sin hals, til han ikke mere drager ånde. – Kom hen til mig, junker Claus, så drager vi to langs med den ene grøftekant, Bartel og Eders tjener bliver ridende med munk Henrik på den anden side; men vi to rider fremmest."

Han og Ahlefeld red i skarpt trav ned mod huset; da de kom nærmere, drog en mørk linje ud derfra, og nogle mænd, væbnede med spyd, sværd og knipler, spærrede vejen. Garveren stod udenfor sin dør med en brændende harpiksfakkel i hånden, og inde i forstuen viste sig det blege ansigt af en augustinermunk, hvis hætte var draget op over hovedet.

"Tøv lidt!" råbte en af mændene og gik frem foran de andre. "Her kommer ingen forbi."

"Så må I slå bom for," svarede Viben, "og have arme til at holde os borte. Lad os se hvad I kan."

Manden fældede spyddet, Viben kastede hurtigt sin hest til siden og sprængte igennem linjen; idet han jog forbi, slog han føreren med det flade sværd i hovedet, den trufne udstødte en klagende lyd og lod spyddet falde. Viben derimod vendte sin hest og satte atter ind på hoben. Fra nu af var enhver tanke om skånsel endt, han trængte sine angribere tilbage, red dem overende eller drev dem fra hinanden, det var umuligt at modstå ham, hans slag kom hurtige og bestemte, ethvert af dem ramte. Claus Ahlefeld red ved hans side, brugte stridsøksen og skånede endnu mindre, for ham var det gammel gæld, han her betalte. Nogle øjeblikke efter stod vejen dem

åben, garveren havde slukket sin fakkel, angriberne flygtede eller krøb i skjul på den anden side af grøften.

Ingen havde imidlertid givet agt på Bartel. Fjenderne var blevet tvivlrådige ved at se Vibens mænd delt i to hobe, de holdt sig til dem, der gjorde modstand og lod munken uantastet. Da kampen begyndte, greb Bartel Henriks hånd eg hviskede:

"Læs en bøn, gode broder Henrik! De siger, I kan gøre underværker, læs for min broder Viben, at hans liv må blive skånet. Det er et slemt land, I er kommet ind i, farer og fjender alle vegne."

"Hvor er der ikke farer, og hvor er der ikke fjender?" svarede Henriks sørgmodige røst. "De der foran os er langtfra de værste, værre huser vi i vort eget bryst, og der må strides bitterligt og længe, før vi fanger sejr over dem. Jeg beder for dig, min unge broder! og for ham derhenne, jeg beder også for mig selv, og det er mit håb, at hvis jeg skal besejres, så vil den herre, jeg tjener, veje min kamp med den magt, mod hvem jeg stred." – Han ville have sagt mere, men Viben kom i det samme jagende hen imod dem. Sejrens jubel lå i hans stemme, da han råbte:

"Nu er det ovre. Den bom var den første, men den lukkede ikke rigtig. Afsted igen! – det klarer op i vejret," vedblev han i samme opmuntrende tone, hvori han nylig havde prist mørket og tågen. "Månen stikker sit gule ansigt ud af skyen, det tyder på lykke, så ser vi i det mindste, hvem vi får at bestille med. Sporerne i siden, Bartel! Histhenne har vi skoven, bag den ligger grænsen, og der er al vor nød til ende." Bartel svarede ikke, han sad og så på Viben. Der var noget aldeles nyt og fremmed for ham i hans broders adfærd, i denne færdighed i

våbenbrug, i denne kække sorgløshed og overlegenhed, der lod ham besindig og rolig som en mand, der kender faren, snarrådig og bestemt som den, der allerede ofte har besejret den. Viben syntes at vokse i hans øjne.

Mens han fordybede sig i disse betragtninger, gav Viben agt på Ahlefeld. "I grunden holder han ikke af mig, den adelsmand," sagde han til sig selv. "Jeg står ham i lyset i aften, han lægger mærke til mig. Lad ham det, han skal få at se, hvordan en ditmarsker slås."

Månelyset kæmpede sig efterhånden frem igennem tågen, det faldt ned over Henrik Zytphen og tillod nu at skelne et blegt og magert ansigt, uden skæg, med hule kinder og en smal og skarptegnet mund. Der hvilede en ubeskrivelig mildhed over den unge præsts træk, undertiden et præg af sørgmodighed, som om han allerede havde overlevet sin ungdoms illusioner, eller som om han anede, hvad der ventede ham, og den skæbne, han gik i møde. Hans øjne var store og mørke, de besad et barns troskyldighed og åbne tillid og hæftede sig fast og ufravendt på den, han talte med.

Da de kom til krattet, hvor skoven begyndte, raslede det inde i løvet, der faldt to skud, intet af dem traf, men den ene kugle peb forbi Vibens hoved. Straks efter lysnede det igen, der faldt atter et skud.

"Den bom bliver vist værre at bryde end den forrige," mumlede Viben, idet han drog sin bøsse fra skulderen og skød hen i den retning, lysglimtene havde betegnet ham.

Der hørtes et kvalt skrig inde fra buskene, men ingen af de skjulte fjender lod sig tilsyne. Ahlefelds svend ville affyre sin bøsse, Viben holdt ham tilbage og sagde:

"Tøv lidt og spar dit skud, lad os først se, om vi ikke kan tale os til rette."

Han red hen imod krattet og holdt stille foran de første buske. Månelyset faldt skarpt og bestemt ned over hans skikkelse mens han hævede sig i sadlen og råbte: "Hvad er det for stimandsfolk, som ligger der i mulm og nat og bryder vejfarendes fred? Ditmarskere kan det ikke være, de viser helst deres åsyn, når de kæmper."

"Det er ditmarskere," svarede en grov røst, og en mand red ud af krattet, som hidtil havde skjult ham og hesten. Han blev fulgt af en skare til hest og til fods, som langt overgik Vibens. "Giv Jer med det gode," føjede den første til, idet han holdt stille og strakte hånden bydende hen mod Viben, "vi ved Jeres ærinde og er skikket ud for at gribe den evangeliemunk, I fører med jer."

"Ved I også, at der vil blive en blodsag ud af dette?" spurgte Viben. "Jeg er Carsten Peters søn, med den springende ulv i våben. Er der nogen her, som bærer samme mærke, så hører han til på min side, hvis ikke, så lad mig blot vide, hvem I er, at det kan huskes siden."

"I vil altså ikke give Jer med det gode?" vedblev manden. "Vi er flere end I og har gode våben tillige."

"Vi vil give Jer døden og Djævelen," svarede Viben, "nævn blot Jeres navn og lad os så begynde."

Den fjendtlige flok red sammen om føreren og lod til at rådslå med ham. En røst hævede sig foran Viben: "Lad os bare komme ind på dem. Jeg drog med Jer herned for at slås, I lovede det, og nu spilder vi tiden med unødig tale."

Bartel red hen til Viben. "Er der nogen af Jer derovre, som bærer Reimer Grotes mærke, så må han også være på vor side.

Der lød en røst, som jeg synes, jeg skulle kende. Var det ikke Pavel Seke af Lytke Jebemands-slægten, den med to nagler i korset og to palmegrene til mærke, som talte sidst?"

"Det er mig," råbte manden, "jeg er Pavel Seke. Hvad har Reimer Grote ellers med den sag at bestille?"

"Der er talt om bryllup mellem de to slægter," svarede Bartel, "så tager den ene den andens sag på sig. Forgangen onsdag kom Pavel Seke ind til Reimer Grote og fik løfte på penge til sit hus; hvad vil Reimer sige, når han hører, du står imod hans slægt og bryder fred på alfar vej i nat?"

Manden red nærmere hen imod Bartel, han betænkte sig lidt, derpå slog han ud med hånden og råbte: "Siden det er således, som Peters Bartel siger, og siden I andre holder mere af at krybe i skjul og skyde fra busk end at slås mand med mand, som I lovede i aftes, så siger jeg mig nu fra Peter Schwien og hans folk og går over til Carsten Peters og Reimer Grotes. – Sikke noget! skal det være slagsmål? Fyre med bøsse og ligge og lure." Efter denne erklæring red han langsomt over i de andres række.

"Jeg tænkte nok, det var Jer, I Lundener mænd," sagde Viben med al den hån, han kunne lægge i sin stemme, "I har altid haft ord for de bedrifter, som dølger sig i mørke."

"Der er en mand endnu af Lytke Jebemands slægt," råbte Pavel. "Frem med dig, Claes Spergens, du hører til herovre, hvor jeg er." – En anden rytter kom langsomt ridende ud af klyngen og drog over i Vibens række. – "Jeg vidste tilforladelig ikke, der blev slægtskab mellem Reimers og Carsten," forsikrede Pavel med stor ivrighed, henvendt til Bartel. "Nu har I mig, men I skal også love, det bliver alvor, og jeg får noget at bestille hos Jer.

Hvad bryder jeg mig om den visne munk med det gule ansigt! Lad ham gå Fanden i vold. Jeg vil røre mine lemmer, jeg vil slås, vil jeg, derfor drog jeg fra kvinde og barn."

"Du skal nok få din lyst styret," sagde Viben og vendte sig om imod fjenderne. "Altså, gør plads for os, eller vi skal gøre det selv."

"Fly os munken!" råbte Peter Schwien, "så lader vi jer fare, på anden vis kommer I ikke frem."

"Det skal I få at se," råbte Viben. "Ind på dem, alle mand!"

Han sporede sin hest til et voldsomt spring, rejste sig i stigbøjlerne, i næste øjeblik var han midt inde i sine fjenders kreds, hans sværd hævede sig og sank, lynsnart og uberegneligt, det var alle Jan Gyges lærdomme og kunstgreb, han her for første gang bragte i anvendelse. Han ragede op over de øvrige og søgte altid den tætteste klynge.

"Kom frem, Peter Schwien!" råbte han overmodig, "hvorfor viger du tilbage? lad mig få dit ansigt at se, du, som ellers kun bestandig er at træffe mellem skarnet. Sidst du gjorde optøjer, dømte de dig til at valfarte til St. Jago, hvor mon de skikker dig hen for det, du bedriver i aften?"

Hesten stejlede og slog ud, når et stik ramte den, man hørte suk og undertrykte klageråb, idet en mand sank ned på jorden, en ed og et jubelskrig, når hans fald blev hævnet, men man skelnede intet tydeligt i denne brusende, sammentrængte og bølgende klynge. En stemme lød højere end alle andres, det var Pavel Sekes, han var fulgt efter Viben, han trængte sig efterhånden foran ham, bugtede sig som en slange og lod en hagl af stød og slag regne ned over hver ny modstander, han tørnede mod. Et vildt og ustyrligt raseri var over ham, hans

brune ansigt med de gnistrende øjne og strittende skæg lignede et rovdyrs og ethvert nyt fald af en overvunden modstander blev fulgt af et skrig eller et hånsord eller af den ejendommelige lyd, hvormed en skovhugger ledsager slaget af sin økse, når han fælder træ.

Claus Ahlefeld fulgte med de øvrige. Idet han ved kampens begyndelse sporede sin hest fremad, havde han taget en pibe, der hang ved en af naglerne i hans harnisk, og udstødte en skarp og gennemtrængende tone, som gav genlyd dybt inde i skoven, derefter tog han del i kampen.

Overmagten var imod dem. Peter Schwiens mænd sluttede efterhånden en snævrere kreds om Carstens sønner. Vibens hest stønnede under et spydstik i bringen og et dybt hug af en stridsøkse, der havde truffet den i hovedet. Dens herres mod forslog ikke. Bartel var omringet, og Henrik Zytphen genkendt. En rytter rev kappen af ham, greb ham i skulderen og kastede ham ned af hesten; denne gang vidste de, hvor de skulle søge.

I dette øjeblik, da alt var nød og håbløshed for Viben, hørtes lyden af en skralde, der overdøvede kamplarmen, og en gennemtrængende stemme skreg hen over vejen:

"Nu er det vist bedst I lister af, I Lundener folk! hvis I ellers tænker på at fare med frelste lemmer. Inde i skoven kommer de, der vil jer ondt og ilde."

Claus Ahlefeld hørte dette råb, der blev fulgt af en tiltagende lyd, som lignede hestetrav. Han udstødte et glædesskrig og udbrød: "Claus Ahlefelds mænd herhen! herhen! ind på dem!"

En sluttet rytterhob i pansere og jernhuer kom raslende ud fra skoven, Claus sporede i det samme hesten frem mellem fjenderne og nåede lykkeligt ud på den anden side. Han lod sine

folk spredes i en række, som indtog hele vejens bredde, et skrig fulgte efter, og hele skaren jog ind på ditmarskerne. Dermed var stridens udfald afgjort. Peter Schwiens folk trængtes tilbage, Viben fik luft, nåede hen til præsten og rev ham ud af hans fjenders hænder. Pavel Seke sang og skreg ikke mere, han brølede og sloges med dobbelt så stort raseri som før, han måtte skynde sig, fordi der kun var så kort tid tilbage. Fjenderne studsede, så sig om til siderne og spredtes straks efter i små hobe. En mand bøjede sig over hestens hals og jog ned ad vejen til Meldorf, to andre fulgte ham, en rytter satte over den brede grøft og red bort bag denne. Peter Schwien så ingen mere, han var forsvundet inde mellem buskene. Lidt efter lyste den klare måne ned over en adspredt og rådvild hob, der søgte at undgå sine forfølgere, den sloges ikke, men løb, alene de sårede og dræbte lå endnu omkring på vejen som vidner om, hvad her var foregået.

"Det var den anden bom," sagde Viben og rakte Ahlefeld hånden, "den lukkede I op for os; det var også på tiden, de trængte farligt hårdt på."

"Det er mig, I skal takke for det," råbte Dreyg Jødeken oppe fra diget, hvor han havde stået og set på kampens slutning. "Jeg varede Eders ryttere, jeg sagde, hvordan I var farne, jeg vidste bedst, hvor mange I havde imod jer. – Inde i skoven slog de fjælene fra broen, I skulle over, og spændte reb imellem træerne for at få hestene til at snuble, det var en ny fælde, jeg viste rytterne en anden vej. Hvad får jeg for det? Giv mig en skilling til at købe æg for."

Ahlefeld kastede sin pung med hele dens indhold i hans fremstrakte pose. Den spedalske udstødte et glædesskrig.

"Det kan jeg lide! den hele pung! – I må ellers komme bandsat let til Eders penge, siden I rutter sådan med dem, – og al den kvalm og strid for en munks skyld! – se, hvor han står derhenne i måneskin med hænderne foldet over den slunkne mave. Hvor mange lispund hovmod, tror I, der gemmer sig bag hans ydmyge mine? Stol ikke på dem, de præster! De lyver, selv når de ingenting siger. Jeg har gået i skole hos dem. – Jeres pung er tung," vedblev han og vejede pengene i hånden, "lutter sølv! Det skal I ikke have gjort for intet. Jeg har endnu en nyhed til Jer, som er mere værd end alle dem, I kender. Kom herhen og hør vel efter! – I bilder Jer vist ind, at I er vel farne, fordi den flok der løber sin vej, Viben står og ser sig om og tror, han er en Satans karl. – Der er mere tilbage. Munken er listig og står aldrig stille på halvvejen. Jan Gyge har været ude i aften og sagt dem, at I ville bringe den evangelieprædikant tilbage igen engang i nat; så aftalte de, at når I drager fra Ratlovs gård, skal Jan liste sig op i Hademarschen kirketårn, og lyse ud af det ene glamhul til vest med en tændt lygte, det er tegnet for dem til at samle sig, og I får da at tage, hvad der følger efter. Jan er en listig ræv, han og jeg har en gammel afregning at opgøre. Han slog mig engang med sin pisk. Lad nogle af Jeres jernmænd holde flittigt vagt oppe i tårnet, så har I ham, lad dem lytte, men ikke svire, ellers kan det hænde, at vejen tilbage vil falde Jer mere knudret end den herhen. Nu har jeg fortalt nok for Jeres penge, der skal blive spist æg for dem, kan I tro. Alt hvad jeg har sagt er til at lide på, jeg taler gerne sandhed, når jeg ser min regning derved, jeg holder også af at gøre folk tjenester, når de betaler mig for dem. – Gud i vold!"

Med disse ord svøbte Dreyg sin sorte lærredskappe om sig, steg ned af diget og gik ind i skoven.

Vibens hest var styrtet af blodtabet, den lå på vejen, gispende og udstrakt i de sidste krampetrækninger.

"Hvad vil Gørres sige til det?" spurgte han Ahlefeld.

"Han får at finde sig i det. I morgen tidlig skal der stå bedre hest og skrabe udenfor hans port end den, han mister her i aften. En af mine folk kan stige ned og spænde sadlen af, du tager da hans hest, og lad os så komme afsted, de vente os hos Ratlovs."

Viben steg op på svendens hest, lidt efter red han ved Ahlefelds side, og toget bruste gennem skoven, så hurtigt hestene kunne løbe.

Det var langt over sengetid, da rytterne nåede Ratlovs gård, men ingen af herskabet tænkte på at gå til ro den aften. Der brændte et vældigt bål af store favnestykker i borgstuens kamin, foran dette sad Beate, med fødderne støttede på jernristen og indhyllet i et stort tørklæde. Af og til forlod hun sin plads for at gå ud på svalen og stirre hen mod Hademarschens skove, hun så intet. Uglen skreg derovre, mørke og sønderrevne skyer jog forbi månen efterhånden som den bølgende tåge steg i vejret, lyset på bordet var ikke i stand til at sprede mørket i den store sal. Henne fra bænken under vinduet lød en dyb og langtrukken brummen. Når bålet flammede i vejret kastede det sit skin over en mand i en lang vadmelskofte, det var Gørres Ratlov, han ventede på sin måde. Endelig lød der hestetrav ind over broen, Gørres rejste sig gabende og strakte hænderne i vejret. Beate fløj ned ad trappen for at tage mod Henrik Zytphen, som Ahlefeld hjalp af hesten.

Der lå så megen lykke i den unge adelsmands hilsen og det triumferende smil, han fremstillede sig for hende med. Hun rakte ham hånden og førte Henrik op i huset. Viben holdt sig noget tilbage, men hendes første øjekast havde dog fundet vej til ham i mørket.

Hvad der denne nat blev forhandlet mellem hende og præsten, fik kun fru Merved at høre. Beate indviede ham i alt, hvad hun havde bestemt til hans befrielse, skildrede ham farerne, der truede i Ditmarsken, anvendte de mest rørende bønner og overtalelser for at få ham til at vende landet ryggen og drage ned i Tyskland. Hun troede allerede at have vundet sejr, den sidste tids lykkelige omvekslinger gjorde hende uforberedt på at møde afslag i det, hun ønskede. Henrik bevarede den dybeste ro, mens hun talte, nævnede ikke et med ord, hvad han på henrejsen allerede havde erfaret af sine fjenders sindelag, han afbrød hende ikke, men lagde sin hånd velsignende på det bøjede hoved ved at se hendes store bønlige øjne stråle igennem tårer. Da hun tav, smilede han, som man smiler til et barns overtalelser og beviser, og svarede blidt og roligt:

"Min pligt kalder mig til Meldorf. Jeg må tilbage igen."

"For at lade Eder dræbe?"

"For at forkynde den Herres ord, hvis tjener jeg er kaldet til at være."

Det bløde og milde, som ellers syntes at være hans natur egen, forsvandt i dette øjeblik for en bestemt og fast vilje, der ikke lod sig lede eller påvirke. Hun begreb ham ikke ret og kendte så lidt til det menneskelige hjerte. Pligt havde hun tidligere kun forstået som tvang, nu opfattede hun den blot, for

så vidt som den stemte overens med hendes lyst og tilbøjelighed.

Fru Merved gik ud og ind af stuen, standsede lidt og lyttede, mens Henrik med glødende og bevingede ord skildrede folkets lyst til at høre ham, den smerte og forlængsel, hvori det var nedsunket, den deltagelse og lykke, hans nye lære vakte. Hun smilede vantro og gik igen. Da hun atter kom ned, lå Beate knælende for Henriks fødder, græd og strakte ham sine arme i møde.

Han ville bort, alle hendes bønner havde været frugtesløse, hun formåede ikke at holde ham tilbage. Aftensbordet stod dækket i borgstuen, han kom ikke derind, da han rejste sig med begge Beates hænder om sine, var det for at vende tilbage derhen, hvor han havde forklaret hende, at pligten kaldte ham.

To korte timer varede dette besøg, derefter så Beate ham ride bort igen ved Ahlefelds side. Udenfor porten ventede Viben og Bartel med deres heste. Fru Merved fulgte dem ned i gården, Gørres blev stående oppe på trappen, gabede og bukkede og slog ud med begge hænder. Da de steg til hest, skyndte han sig tilbage til borgstuen, Han frøs.

"Han er just ikke videre smuk, din præst," sagde fru Merved, efter at rytterne havde forladt gården. Beate hævede sine våde øjne op til hende med et udtryk af dyb forbavselse.

"Det er heller ikke derfor, jeg søgte ham," svarede hun.

"Nej, det ved jeg nok, men det er alligevel en farlig lang og styg næse, det menneske har. Hans tynde læber er jo næppe i stand til at skjule tænderne, og så hans øjne, du, hvor de var matte og glansløse." Dermed skyndte også hun sig tilbage til borgstuen.

Beate blev stående i den åbne port og lyttede, til det sidste hovslag af de bortdragende ryttere hendøde på vejen. Hun lænede sit hoved til brostolpen og stirrede ud i natten.

Vejen til Meldorf lå åben for Viben og hans venner. Månen skinnede ned mellem træerne i skoven. Foran krattet lå endnu de dræbte heste, minder om den sidste kamp, mændene var derimod skaffet bort.

I daggry førte Bartel præsten gennem Meldorfs port. Da han bankede på, kom skildvagten ud af den lille sidelåge med en tændt lygte i den ene hånd og en gammel hellebard i den anden, han holdt lygten op mod Bartel, talte nogle ord med ham og skyndte sig derefter tilbage i den varme vagtstue. Gaderne syntes at være uddøde, en dyb og åndeløs stilhed hvilede overalt. Det var havblik før stormen.

Mens Bartel førte Henrik ind i byen lagde Viben og Ahlefeld hjem vejen om forbi kirken ved Hademarschen. To ryttere holdt vagt udenfor lågen, to andre havde stillet sig med sværdet på skulderen, foran et af de store asketræer, der stod langs kirkegårdsmuren. I en af træets underste grene hang en tændt staldlygte, hvis skin faldt ned over Jan Gyge, som stod snøret fast med reb til træstammen. Han havde blottet hoved, et blegt, forslået ansigt, koften hang i pjalter omkring hans legeme. Da rytterne så Ahlefeld og Viben komme op imod dem, smilede de og hilste. Den ene greb Jan i øret, som om han ville trække ham bort fra træet, han stod bundet til.

"Her har vi ham," sagde han. "Han kom ganske rigtigt listende ind i tårnet og vi gav ham stunder til at få sin lygte tændt og krybe op i glamhullet, før vi annammede ham. Så ville han ikke skikke sig med det gode, men gav sig til at rive og slide

i os, til vi fik ham brav gennemsmurt og snøret fast til stammen her, det lettede, han tiggede og bad, og lovede os guld og grønne skove, bare vi ville slippe ham løs. Nu nylig begyndte det onde at komme over ham på ny, og vi skulle just til barke ham lidt af igen, da vi hørte nådigherrens stemme dernede."

Viben gik hen til Jan og så vist på ham, synderen sænkede sit hoved for dette blik.

"Du har nu to gange krydset min vej og villet mig ondt," sagde Viben, "vogt dig for den tredje gang, så holder vi afregning. – Slip ham kun løs," vedblev han, "nu kan han ikke skade os mere." Dermed forlod de kirkegården.

Samme formiddag skulle Henrik holde sin næste prædiken i Meldorf. Før han gik op til kirken, viste Nicolaus Boje ham brevet fra de Otteogfyrre, som forbød ham at prædike oftere. Han forestillede Henrik, hvad følgerne kunne blive ved åbenbart at trodse sine fjender. Den unge præst smilede og drog Boje hen til vinduet, udenfor hvilket den talrige mængde stod og ventede på ham.

"Se dem," sagde han, "de tørster, de længes, de kalder; for deres skyld kom jeg til din by, og Guds bud må jeg nu lyde mere end de Otteogfyrres. Om det er hans vilje, at mine fjender her skulle sejre og volde mig døden, vil jeg vist være Himlen lige så nær i Ditmarsken som ethvert andet sted." – Dermed gik han.

Mængden, som kom sammen for at høre ham den dag, lod til at være langt talrigere end nogensinde før. Alle pladser blev optaget fra den tidligere morgen, folk trængte hinanden, larmede og sloges til sidst for at nå inden for kirkedøren. Ude blev der stillet stiger ind til muren for at krybe op i vinduerne, og på kirkegården stod en talrig skare kvinder, der havde bragt

deres små børn med, og løftede dem op i armen, da Henrik kom forbi, for at han skulle lyse velsignelsen over dem.

Straks efter middag samledes en anden skare omkring Augustinerklostret, nogle i rustning, andre med en lille jernplade i en rem over brystet, men alle bevæbnede. Prior Augustinus lod til at være velset blandt dem, han gik omkring og talte til de forskellige klynger, smilede og havde noget at sige enhver. Hvad disse mennesker ville, og hvor de kom fra, vidste byfolkene ikke at forklare. De fleste var fremmede, uden noget kendt mærke, blot det var øjensynligt, at deres hensigt ikke kunne være fredelig, og at deres antal tiltog, efterhånden som det led mod aften.

Mens Viben førte Henrik Zytphen hjem til Ratlovs, havde Augustinus og hans venner holdt råd hos landsskriver Günther. De bragte et antal af de otteogfyrretyve regenter med, folk, siger krønikeskriveren, af de mest blodtørstige, de kunne finde, og helst sådanne, der vidste mindst besked om sagen, de skulle forhandle. I denne kreds blev Henrik anklaget og dømt, uden at være forhørt og uden at finde en forsvarer. De kom dernæst overens om at møde næste dag, som var første fredag efter Mariæ Undfangelse, udenfor Hemmingsted. Vejen til Meldorf skulle Peter Nanne og hans mænd på samme tid besætte og afspærre, for at det, de havde for ikke blev røbet i utide. Det blev pålagt enhver høvedsmand, som stod med dem, at samle så mange af slægt og venner, som han kunne. Når Avemaria-klokken lød gennem byerne, skulle de bryde op og først da åbenbare for menigmand, hvad de havde i sinde. Høvedsmændene måtte være ansvarlige for, at deres folk fulgte med og fik lov til at styrke de vankelmodige i Claves Peters hus,

hvor der i den anledning var henlagt tre tønder gammelt hamborgerøl. Efter at dette var vedtaget og de Otteogfyrretyves dom var nedskrevet, holdt prior Augustinus en tale, priste sine venners iver for den gode sag og nedbad Himlens velsignelse over deres fromme gerning. Derefter skiltes de. Augustinus drog ind af den ene port i Meldorf by i samme time, Henrik Zytphen og Bartel kom igennem den anden.

Det er allerede fortalt, hvad der skete om dagen. Med mørket tiltog mængden, som havde samlet sig om klosteret. Efter klokkens tolvte slag drog omtrent fem hundrede mænd ind i byen, væbnede med de forskellige våben, tilfældet havde givet dem i hænde. Støjende og vildtudseende skikkelser ilede gennem gaden, opflammede af munkene, berusede af hamborgernes øl, beredte til alt. På et givet tegn blev porten lukket op, munkene kom langsomt og højtideligt ud og omdelte lys og fakler til mængden, for at deres offer ikke skulle undslippe dem i mørket. Hele skaren stormede nu ned til magister Bojes hus. En underkøbt mand kastede nøglen ud fra loftslugen til dem; men der behøvedes ingen nøgle, døren blev sprængt, møblerne i stuen sønderslået, kun hvad der fandtes af guld og sølv stak de til side og beholdt. Boje var en anset mand, men hvad han sagde i dette øjeblik blev talt for døve øren, de greb ham og kastede ham forslået og blødende ud af døren. Her omringedes han af byfolkene, der havde indfundet sig som tilskuere. De sluttede kreds om ham og førte ham ind i huset igen.

Mens dette skete, gennemsøgte en anden hob lejligheden og fandt Henrik Zytphen sovende i sit kammer. De rev ham ud af sengen, bandt hans hænder fast på ryggen og drog ham, hver i

sit reb, ud på gaden, hvor han blev fremstillet for mængden. Et bedøvende jubelråb hilste ham, de slog efter ham med deres våben, knyttede flere reb om hans hals og arme, og således slæbte de ham ned ad gaden for at standse igen, når en ny hob strømmede til og ville se ham. Overalt blev han hilset med spot, slag og glædeshyl, han svarede ikke, fulgte villigt og så hurtigt han kunne, hans ro og blidhed fordoblede bødlernes raseri. Af og til hævede sig et dumpt brøl, som overdøvede alle andre:

"Slå ham ihjel, slå ham ihjel!" blev der råbt i den yderste kreds. Enhver ville være med til at håne ham, enhver søgte at give ham sit slag, han vaklede og faldt, men rejste sig igen med stor anstrengelse; pinslerne og mishandlingen tiltog endelig i den grad, at Peter Nanne trængte sig ind i hoben, drev de ivrigste tilbage og bad om nåde for fangen. Byfolkene kom frem i deres døre og lyste ud for sig med lange, brændende fyrretræspinde, jubelen og glædeshylene tiltog, jo længere toget kom frem. Faklerne sprudede, den lysebrune røg, som strømmede ud i nattens våde mørke, det rødlige, flammende skin, der faldt hen over våbnene og de nærmeste huse, mens baggrunden af gaden vedblev at være indhyllet i dunkelhed, gav hele dette optrin noget vildt og dæmonisk, i hvilket mændene så ud som en skare dødninge, der ilede frem fra en grav, og trængslen om den nøgne og bundne fange og det raseri, hvormed de nu førte ham til døden, kunne alene sammenlignes med den jubel og henrykkelse, de havde vist i morges, da de strømmede sammen om kirken for at høre ham prædike.

Augustinus drog i spidsen for toget, omringet af sine venner og fulgt af en række munke, der i enkelte mellemrum hævede deres stemmer til en dæmpet sang; hans ansigt smilede som

altid, men han sagde intet, sad sammensunken og bøjet på hesten, mere truende i sin tavshed end mængden i dens vilde skrig. En del drog med alene som tilskuere af det, der forestod, nogle andre, og det var ganske få, fulgte i en endnu mindre fjendtlig hensigt, de troede nemlig, at Henrik, med døden for øjnene, ville tilbagekalde sin lære, munkene havde lovet det, og prior Augustinus gjorde sikker regning på det. Det var måske lige så meget Henriks sjæl som hans lære, han ønskede at se betvunget.

Da toget kom udenfor Meldorf, valgte det Balke Johan til at føre Henrik videre. Han var en kæmpestærk mand med et vildt og råt ansigt, et rødgult hår faldt ham ned over øjnene. I hånden bar han en jernbeslået stav, der lignede en kølle. Han lod til at føle sig smigret ved valget, kastede rebet, hvori præsten var bundet, over sin skulder og slæbte ham hen ad vejen gennem vandhuller og is, spottede hans klager, lo af hans lidelser og så sig smilende om blandt mængden, der tiljublede ham bifald.

Himlen var mørk og skyfri, der faldt et fint lag sne. Vesterfra strøg blæsten henover digerne og de nøgne enge, og i enkelte mellemrum hørtes en hul og brummende lyd som en fjern kanontorden. Det var Vesterhavet, der våndede sig.

Fra Meldorf til Heide er omtrent halvanden mil, imellem disse to byer ligger Hemmingsted; da skaren nåede dertil, måtte den standse, Henrik Zytphen faldt og var ikke i stand til at rejse sig igen, trods de stød og slag, Johan anvendte. Nye hobe trængte sig omkring ham, de så en ligbleg skikkelse ligge udstrakt på vejen, kun iført en sønderreven skjorte, og den var overstænket med ler og blod, hans hår hang sammenfiltret

omkring tindingerne, hans fødder var sønderskårne af isstykkerne, Balke havde slæbt ham hen over, armene opsvulmede og blå, hvor rebet snørede dem sammen, hans blege læber skælvede, men udstødte ikke en klagelyd.

"Hvad vil du her blandt os?" spurgte én. "Hvem har kaldt på dig? Hvorfor hjælper Boje og hans mænd fra Veslingburen dig ikke i nat?"

Henrik svarede mildt og venligt. Augustinus frygtede, at hans ord skulle røre mængden, og råbte: "Afsted med ham! Han har spottet Gud og den hellige jomfru Maria. Hører I på ham, vil han også gøre Jer til gudsfornægtere. Lad os drage videre!"

Kæmpen hævede sin kølle og lod atter slagene regne ned over ham. Henrik prøvede på at stå op, men det lykkedes ikke. Da trængte en mand sig frem og stillede sig foran Balke.

"Lad ham hvile lidt. Du ser jo, han kan ikke gå."

Balke kastede et spørgende blik på Augustinus. Prioren trådte hen til manden og betragtede ham. "Hvad er det for en røst, som befaler her? Natten er mørk, jeg kan ikke se dit ansigt, især når du skygger for det med hånden. Hvem er du?"

"I har hørt min røst i en nat, der var mørk som denne, I har kendt mit ansigt, og I har følt min hånd. Vil I vide mere?" Med disse ord stillede han sig hen i lyset foran den nærmeste fakkel, hans ansigt viste Vibens alvorlige træk. Prioren trådte et skridt tilbage.

"Lad os tøve lidt," sagde han til Balke Johan.

Kæmpen nikkede og sparkede Henrik, så han faldt om igen på vejen.

"Hvil dig og bed," vedblev Augustinus og tilføjede hviskende, idet han bøjede sig ned over Henrik: "Det er Viben, du ser efter,

men i nat kan han ikke hjælpe dig. – Du stoler på ham?"

"Nej – på Gud!" svarede Henrik.

Nye hobe trængte sig om ham. En mand rev i hans blodige skjorte. "Hvorfra stammer du, munk? Du bærer ikke dit våbenmærke på dine klæder. Hvor er den slægt, du hører til?"

"Deroppe!" svarede Henrik og pegede mod himlen.

"Hvad hedder den?"

"Martyrernes!" sagde han og bøjede sit hoved.

Lidt efter løftede Balke Johan ham i vejret, bar ham et stykke i sine arme, og hele skaren drog videre, fra Hemmingsted til Heide. Det var sildig nat, da de nåede byen, regnen og snevejret tog til, en kold og bidende blæst jog henover heden. Henrik vaklede som en beruset, hans bryst stønnede, hans legeme rystede i feber, han så omkring sig og fandt kun spottende åsyn, han så til himlen og fandt kun nat og mørke. Udenfor et af de første huse i byen sank han sammen igen og kunne ikke mere.

"Slå ham ihjel! slå ham ihjel!" råbte en røst, "er det værd at trækkes længere med ham?"

"Nej!" svarede en bydende og kraftig stemme, "han må dømmes først. I Ditmarsken er loven for alle."

Augustinus mødte atter det mørke og trodsige åsyn, der indgød ham frygt, og denne gang blev Vibens ord understøttet af dem, han stod imellem.

"Han skal blive dømt, og det skal gå, som loven byder," svarede Augustinus. "Til det kan ske i morgen, ville vi sætte ham ind i Raldeners hus her næst ved."

Raldener stod i sin dør og sagde: "Over mit hus byder kun jeg og det er ingen arrest. Jeg vil ikke have med jeres munk at

bestille."

I dette øjeblik lød et bønligt råb blandt mængden. En ung og rigtklædt kvinde trængte sig frem med udslået hår, bleg og grædende. Da hun nåede Henrik Zytphen, knælede hun ned på jorden ved hans side og strakte sine arme op mod Augustinus. "Skån ham!" råbte hun, "jeg beder Eder så mindeligt om det. I er folk, som står med loven, I kan ikke dræbe, før I dømme. Jeg er Vibe Junge, Peter Nannes søster, I kender mig, men I ved ikke, det var mig, som tiggede og bad magister Boje skrive munk Henrik til, for at vi kunne få ham at høre. Skal han dræbes, fordi han forkyndte den Gud, han tror på? – Er folk i marsk blevet til stimænd, som søger nat og mørke, fordi de frygter at lade det klare dagslys skinne på deres åsyn? – Tusinde rhinske gylden vil jeg give, og det er al min formue, om I tilsteder, at præst Henrik blot må sikres liv to dage til ende, så kommer landsforsamlingen her, lad den dømme ham."

Mishagsråb fra prioren og hans venner afbrød Vibe Junge, de trængte hende tilbage, spær og knipler hævedes imod hende, men Viben trådte hen til dem.

"Agt vel på hvad I gør," råbte han, "der kan let blive en blodhævn ud af dette. Hvor er Peter Nanne? Jeg så ham før, kryber han i skjul nu, mens de håner hans søster?"

To mænd tog Henrik hver under sin arm og slæbte ham hen til Reimer Hozekens hus. Her bandt de ham med udstrakte arme til en lang stage, og valgte to af de vildeste og mest berusede bødler til at holde vagt over ham. Viben fulgte med. Hvorhen Augustinus den nat vendte sig, fandt han bestandig Carsten Peters søn i sin nærhed, han sagde ikke meget, lyttede og lagde mærke til, hvad der skete, det var kun udtrykket i hans

åsyn, som talte og truede. Han lod dog til at være fornøjet med det udfald, sagen for øjeblikket havde fået. Udsættelse var for ham det samme som håb.

Henrik Zytphen lå bundet i Hozekens hus. Vagten omkring ham drak og sang. En af barfodmunkene fra Lunden kom ind og satte sig ved hans side.

"Skrift nu for mig," sagde han, "så skal du få tilgivelse."

"Har jeg da også forsyndet mig imod dig, min broder?" spurgte Henrik. "Hvis ikke, hvad er det ellers, du vil tilgive mig?" Munken rejste sig fortørnet og gik igen.

En lampe hang ned fra loftsbjælkerne og oplyste kammeret, et stort bål brændte i kaminen. Sneen og regnen slog på skodderne. Udenfor var mængden forsvundet; efter råbene fulgte en dødsstilhed, man ventede på dagen.

Da det gryede ad morgen, lå begge vogterne indsovede, hver på sin knippe halm, lampen var i færd med at gå ud, Henrik sad på gulvet med armene udspændt over den stage, de havde snøret dem til, han bad, opgjorde sit regnskab og gav Gud sin sjæl tilbage.

Pludselig vakte en svag larm ved vinduet hans opmærksomhed. Da han så tilbage, steg en mand ind af åbningen, med et blottet sværd under armen, han kastede et forskende blik omkring i kammeret og gik derefter hen til præsten. Idet han bøjede sig ned for at overskære rebene, faldt bålets skin på hans ansigt. Det var Viben.

"Følg med!" hviskede han, "jeg vil frelse dig."

"Jeg mægter ikke at stå op," sagde Henrik, "endnu mindre at gå."

"Så bærer jeg dig. Blot udenfor! Du er min, du er fri. Mænd af mit våbenmærke står vagt omkring huset, nede bag haven holder Bartel med to heste. Slyng din arm om mig, så går det."

Han bukkede sig ned og løftede Henrik i vejret. Da de kom til vinduet, stak en mand sit hoved ind af åbningen.

"Vi er røbet," hviskede han ængsteligt, "skynd dig herfra."

"Ja, når jeg får præsten med. Vore mænd venter jo derude."

"Det gør de," svarede Bartel, "men omkring dem har Peter Schwien slået ring med dobbelt så mange væbnede mænd, og udenfor dem holder igen Nanne med alle sine. Se selv!"

Viben så en dobbelt kreds indeslutte hans venner, alle tavse og med sænkede våben. – Tre mod en, det var umuligt at bryde igennem dem. Han stod et øjeblik fortabt i en uhyre smerte, han støttede sin blege pande mod vindueskarmen, søgte efter en udvej, et middel, men fandt intet, al hans kløgt og snarrådighed forslog ikke.

"Peter og Nanne taltes ved bag hækken," hviskede Bartel "da jeg listede herhen: Lad Viben fare i fred, sagde de til deres mænd, vi vil intet klammeri have med Carstens og Reimers, men om I får øje på præsten, stormer I ind på ham, og hver mand stikker sit spies i hans bringe. – Kom broder! her er intet at gøre."

Viben slyngede sine arme om Henriks hals, tårerne rullede ned over hans kinder. "Gud bedre det for dig," hviskede han, "jeg kan ikke hjælpe."

Idet han gik hen til vinduet, rejste den ene af vagterne sig op fra halmknippet og styrtede hen mod ham. Viben kastede ham voldsomt og foragteligt tilbage på gulvet og steg igennem vinduet. Udenfor greb en kvinde hans arm.

"Er han frelst?" hviskede hun. Viben rystede på hovedet. "Du lovede det," sagde hun klagende, "og jeg stolede så vist på dig, du har venner, du er stærk og højmodig, du alene kan hjælpe ham."

"Gud ville ikke tillade det," svarede Viben klangløst. "Bed for ham, Vibe Junge, han er fortabt." Han og hans mænd gik igennem Nannes kreds, uden at nogen standsede dem.

Dagen brød frem, tåget og mørk, regnen og snevejret vedblev. Da klokken slog otte, samlede Augustinus sine venner på kirkegården, som stødte op til torvet og kun var skilt fra dette ved en stor gyvelhæk. Talrige hobe trængte sig omkring dem, våde, sammenkrøbne, blålige af kulde; de havde ventet hele natten på det, der nu skulle ske. Over deres hoveder fløj allikerne, som boede oppe i tårnet, de sværmede hen over pladsen med skarpe og langtrukne skrig. Drenge klavrede op i træerne, alle bislag, svaler og tage var besat med mennesker, der ville høre eller i det mindste se, og som smittede hinanden med deres had og utålmodighed. Rundt om lød råbet: "Til ilden, til ilden med præsten!" – Ti gylden kostede det at få kirkefogeden til at bekræfte, hvad de Otteogfyrretyves udvalg havde besluttet den foregående aften. Han stod på kirketrappen og fældede følgende dom:

"Siden denne ryggesløse og misdæder bar prædiket mod Maria Gudsmoder, mod de kære helgener og vor kristelige tro, så dømmer jeg ham i biskoppen af Bremens, min nådige herres navn, til at dø i ilden."

Henrik stod nedenfor trappen med foldede hænder, bøjet hoved og hørte til. Et jublende skrig lød henover torvet, loven var sket fyldest, der behøvedes ikke mere. Hele skaren satte sig

nu i bevægelse til en banke udenfor byen, som nu kaldes Munkebjerget. Den nyfaldne sne lå over gaden, naturen havde bredt sit liglagen over den ulykkeliges vej. En række mænd gik i spidsen med oprakte forke, hvorpå de havde hæftet brændende høvlspåner og små knipper fyrrepinde, dyppet i tjære.

På Munkebjerget var der om natten rejst en stabel brænde, der blev tændt, da toget nærmede sig, men ilden ville ikke fænge. Man forsøgte på ny at få træet i brand, overgød det med tjære, kastede halm og spåner på stablen, straks efter slukkede sneen atter ilden. Da samlede mængden sig omkring den stakkels fange, tålmodigheden var til ende, ophidselsen nået til vildhed, et rasende skrig rystede luften, og i den kreds, som lukkede sig omkring ham, foregik der optrin, så rædselsfulde og modbydelige, at man ikke kan ønske at dvæle ved dem. Henrik blev dræbt, så at sige tomme for tomme, de slog ham med deres hellebarder, søndertrådte hans bryst, kvalte ham i rebene, knuste hans lemmer med en stridshammer og kastede til sidst det lemlæstede lig henover det rygende bål, der ikke ville brænde.

Hos Neocorus står denne historie fortalt, og Morten Luther har i et lille skrift: "Van Broder Henrico in Dytmarschen vorbrent", givet en omstændelig skildring af alle de forfærdelige optrin, som fandt sted omkring bålet.

Viben var fulgt med igennem byen. Han blev stående, bøjet og støttet til sit sværd, endnu længe efter at mængden havde forladt stedet og stirrede tavs og ubevæget ind i røgen. Da han atter hævede sit hoved, så han en kvinde knæle på den våde jord, nærmere ved bålet. Hun strakte sine foldede hænder ud af den sort- og rødstribede kagel og bad med inderlighed og

ærefrygt foran det lemlæstede lig. Et smertefuldt udtryk hvilede over hendes åsyn, den hævede pande var hvid og skinnende, alene de rødgrædte øjne viste, hvor meget hun havde lidt i denne nat.

"Nu har de taget min tro fra mig," hviskede Viben. "Kan det være nådens og mildhedens fader, som lader lyse sit ansigt over det, her er sket? Hvor er de fromme og kærlige helgener, de råber på, mens de piner og myrder deres brødre? – Hvem af dem skal jeg tro på og hvor skal jeg vende mig hen? – Munken lyver og hans helgener lyve, de skulle brændes tilhobe på det samme bål."

Kvinden lå endnu tavs og ubevægelig med udstrakte arme, da Viben langsomt gik hende forbi. Begge havde de mistet, hvad der var dem kærest, men kvinden bad, manden truede.

2. del

Der var stor jagt på Hanerov. Enhver af de tilsagte adelsmænd skulle møde med sit kobbel hunde. Fra den tidlige morgen havde gården genlydt af jægerdrengens larm, piskesmæld og hestevrinsken. Porten var åben, solen skinnede ned over de røde mure og spejlede sig i den blanke isflade, der lå over graven.

Hanerov stod dengang i sin fagreste pragt. V. d. Wisch havde gjort mange forbedringer, siden han blev ejer af slottet, udstyret det med luksus og overdådighed, bygget nye tårne, større og lysere værelser. Hanerov var toldstedet, hvor alt måtte vurderes og beskattes, Hanerov var en bestandig trussel mod ditmarskerne, dengang en af de stærkest befæstede borge på vestgrænsen af Holsten, – hvad er det nu?

Der ligger et enligt, lille hus mellem lyng og gyvel, midt i en nøgen og milevid hede, huset hedder Keller, og er et beværtningssted, Gud ved for hvem, for der går ingen landevej forbi det, og der er hverken huse eller byer i dets nærhed. Udenfor højner sig en firkantet banke, indkredset af en fordybning, som betegner gamle voldgrave. Løvetand og brændenælder trænger sig frem mellem små dynger af rødbrune munkesten og sønderslået sortglaseret tegl. Når muldvarpen skyder sin høj i vejret på denne banke, følger der altid kalk og grus og små stykker trækul op med jorden. Imellem græsset kommer en brolægning tilsyne af spidse gråsten, der minder om en gårdsplads. – Det er det gamle

Hanerov. Den hensmuldrede kalk, det forkullede træ og de små stykker mursten er alt, hvad der blev tilbage af slottet, den knyttede hånd, som ditmarskerne kaldte det. 1644 stak svenskerne Hanerov i brand, Claus Ahlefeld lod sidenefter murene sløjfe og byggede sig af stenene et andet Hanerov, en halv mil borte, nede ved den gamle mølledam. Værten på Keller graver hver vinter et stykke bort af slotsbanken og jævner det ud i voldgravene, om nogle år vil ploven gå hen over stedet, og dermed de sidste spor af slottet forsvinde.

Det var da jagtdag på Hanerov, og alt hvad der kunne gøre den behagelig syntes at forene sig for deltagerne. Vejret vedblev at være klart og strålende, de foregående dages frost havde lagt bro over enge og moser, vildtet kom talrigt til syne, på nært hold, og skytterne var heldige. Enhver udførte sin bedrift og fandt smukke øjne og friske læber til at beundre den. Beate og fru Merved fulgte med i skoven, en livlig og opmærksom kreds omgav dem som sædvanlig. Viben var også blandt de indbudte. Det, han nylig havde oplevet i Heide, gjorde ham mere ordknap og mørk end tidligere, han holdt sig tilbage, og syntes at være tilfreds med at forsvinde blandt mængden.

Da Beate om morgenen red ud af Ratlovs port hilste hun på ham, smilede og rakte ham hånden.

"Du ser så alvorlig ud, mester!" sagde hun. "Dit ansigt passer ikke ret til lejligheden. Du skal le og juble som jeg: det bæres mig for, at denne dag vil blive rigtig lykkelig." – Han kom til at huske på hendes spådom siden.

Efter middag, da de nærmeste skove var afsøgt, vendte fru Merved i Ahlefelds selskab tilbage til slottet.

"Hvor er Beate?" sagde hun og så sig om. "Hun fulgte nylig med v. d. Wisch og Gørres, nu ser jeg dem ikke mere."

Jan Gyge red hen til hende, hilste og udbrød dæmpet: "Jomfru Beate er i det selskab, hun synes bedst om."

"Hvad skal det sige? Det bedste selskab for en adelig jomfru er hendes moder og næreste frænde."

Jan smilede ondskabsfuldt. "Jeg så hende nylig ride toften igennem med sin kæreste og fæstemand, Viben Peter," svarede han uden at skræmmes af fru Merveds fornemme og tilbagevisende mine.

"Hvilken usømmelig tale vover den karl at føre! – Min søsterdatter, har ingen kæreste og ingen fæstemand, mindst af alle Viben Peter."

"Måske tager jeg fejl, nådige frue regne mig det ikke til last, hvad ved jeg andet end det, der fortælles. – Troede såvist, det kun var med herskabets minde, den ditmarsker altid fik lov til at være sammen med jomfru Rumor. Hjemme hjælper han hende med at plante blomster, rider de ud, følger han ved hendes side, selv i disse dage, da stakkels junker Kay ligger værkbruden i sin seng og ikke mere kan tjene til skærmbræt. Spørg dem ad på gården, om ikke alle lagde mærke til, at den unge jomfru bestandig havde noget at sige ham i løndom, et ord kun, men et, der gælder for ti. Selv nys forleden, da hun skikkede junker Ahlefeld af by efter den Djævelens munk, var det jo Viben hun talte til, mens hun så på de andre, ham, hun helst ville have til at udrette dette ærinde på liv og død. – Deri tager jeg da ikke fejl, for jeg hørte hende selv sige det nede ved porten, da hun bød ham farvel."

"Og af den grund antog du, de var trolovede, tåbelige menneske!" sagde fru Merved med en ringeagtende hån, der dog ikke kunne dølge hendes pinlige forlegenhed over, at Ahlefeld skulle være vidne til denne samtale. "Du har vist fået dig en dygtig rus på jagten i dag, vinen taler ud af din mund."

"Nådigfruen holde mig også dette til gode. Jeg tænkte i mit hjertes enfoldighed, når fremmed karl kysser en ærlig kvinde, må han enten være hendes kæreste eller fæstemand. Det gjorde Viben samme morgen, den glade nyhed kom til gården om jomfru Beates velstand og rige arvelod. Jeg så ham lægge sin arm om hendes hals og bøje sin mund mod hendes."

"Det løj du en adelig jomfru på," råbte Ahlefeld og slog Jan Gyge med sin ridepisk over hovedet.

Jan krøb sammen under slaget, men rettede sig igen i sin fulde højde og vedblev: "Lyver jeg, så lyver køgemesteren også, for han stod i kælderlugen og så det samme, og dernede kommer nu de to ridende, som bedst kan sige, om mit ord skal stå til troende. Havde jeg kunnet tænke, at herskabet ville lønne en tro tjeners hengivenhed med piskeslag skulle jeg visselig ikke have talt."

Med disse ord pegede han over mod skoven, hvorfra Beate og Viben kom ridende ud på stien ved hinandens side. Deres heste gik i rolig skridtgang, Beate lo og bevægede hånden mod ham, men han sad bøjet over mod hende og lod til at være fortabt i at se og høre. Fru Merveds øjne glødede af harme, hun kæmpede for at vise en ro, som hendes blussende kinder modsagde.

"Rid tilbage du! der hvor du hører hen," sagde hun bydende til Jan, "og om du oplader din mund med noget af det, du her har sagt, før jeg får talt med dig i morgen, skal du komme til at søge

dig et andet hjem end hos Ratlovs." Jan bøjede sig tavs og red tilbage, derefter vendte fru Merved sig mod Ahlefeld: "I begriber nok, junker Claus, at denne karls udsagn gør en forklaring nødvendig, skønt jeg ikke tror et eneste ord af, hvad han fortalte; her er heller ikke stedet at forhandle om sligt, men I må følge med hjem, det er vel ikke så vanskeligt at overtale Eder dertil. I hørte anklagen, I skal også være vidne til, hvad min kære søsterdatter har at sige til sit forsvar. Lad Viben intet ane, jeg stoler på Eder."

Da Beate kom, blev hun modtaget med en blid og smilende hilsen, og samtalen hjem til Ratlovs gård gjaldt alt andet end netop det, der var genstanden for fru Merveds tanker.

Efter aftensbordet blev dagens vigtigste hændelser drøftet. Beate sad i sin lænestol ved kaminen og hørte til.

"Det var et rart selskab," sagde Gørres, "rigtig rart! De drak, de mennesker, som de var gale. Gudbevares for den mængde vin de kunne sluge, jeg sad og lirkede og passede mit snit imedens og købte to brune plovheste af Ditlev Vasmer, han med hareskåret."

"Ja, det har været en indholdsrig dag," afbrød fru Merved ham.

"O! meget mere," sagde Beate, "det har været en dag af dem, man aldrig glemmer siden. Jeg anede det lige fra jeg slog mine øjne op i morges, og så det klare sollys skinne ind i mit kammer, jeg sagde det også til Viben, da vi red ud."

"Du har megen fortrolighed til Viben."

"Ja naturligvis! hvorfor skulle jeg ikke have fortrolighed til ham? Det har vi jo alle."

"Men man lægger mærke til det og drager slutninger."

"Hvilke slutninger?"

"Sådanne, som lader sig mistyde."

"Hvem gør det?" spurgte Beate smilende.

"Folk, som ikke har ret til det," vedblev fru Merved med en stedse skarpere betoning. "Jan Gyge dernede taler om –"

"Ja det er en dårlig person, denne Jan Gyge, du ved det da, søde moster! – nej, du ved det måske ikke, Jan har også været på spil i forrige måned, da Viben, eller hvad jeg ville sige, junker Ahlefeld bragte min ulykkelige ven Henrik Zytphen op til os. Jan afskyr og hader Viben, fra den første dag han kom til gården. Nu skal du høre, hvordan han bar sig ad –"

"Er det værd at tale om den tossede Jan Gyge," råbte Gørres. "Kom herhen til mig, Claus, lad os få os et spil dam, tag brættet, lille Beate, hvad jeg ville sige, lille Merved, eller skal vi rafle om gylden? Det er kanske sundere."

Fru Merved tilkastede sin gemal et yderst harmfuldt blik og vedblev med hævet stemme: "Jan beskæftiger sig også med dig, Beate, og da du nu imod min formaning vedbliver at give dig af med denne Viben, har han bragt dig i omtale og fortalt det, jeg aldrig ventede at få at høre."

"Om mig?" sagde Beate og sprang op fra stolen. "Hvad er der at sige om mig?" Hendes slanke og fine skikkelse hævede sig, idet hun trådte fru Merved nærmere, hun havde ikke lagt mærke til den overvindelse, hendes moster hidtil havde måttet anvende for at synes kold og rolig, og anede først nu, at hun stod for sin dommer. – "Hvad kan folk vel sige om mig?" gentog hun, "tal moster! jeg vil vide det."

"De siger, – de siger, du er gode venner med Viben."

"Ikke andet, det er jeg også."

"De siger, du holder af ham, de kalder ham for din fæstemand, de påstår at have set ham slå sin arm om din hals og kysse dig."

Beate forandrede ikke en mine, hendes øjne bevarede deres klare og strålende udtryk, mens hun svarede: "Folk lyver. Det ville Viben aldrig have vovet."

"Det var min sjæl også lovligt glubsk," råbte Gørres og slog heftigt i bordet for at give sin mening større eftertryk, "især at lade folkene se på det."

"Det er altså usandt," gentog fru Merved triumferende, "jeg var fuldkommen overbevist om det, men måtte dog høre det af din egen mund."

"Vist er det usandt," gentog Beate, "det var mig, der kyssede ham. – Men dette ligner jo et forhør, er det derfor, vi sidder så længe oppe i aften?"

"Du kan kalde det, hvad du vil. Hvis dette uværdige rygte taler sandhed, sidder vi her som dine nærmeste slægtninge, hvem du er ansvarlig for din adfærd, og hvis navn og ære du har krænket. Os giver loven den ret, at støde dig ud af vor kreds og fratage dig gods og arvelod."

"Vi kan gøre det, der er værre endnu," forsikrede Gørres, "vi kan lade dig levende indemure, til du opgiver ånden."

"Tal, mit barn, fortæl mig alt. Er jeg ikke din moder med naturens ret, er jeg det i det mindste med kærlighedens."

"Ja, vi vil vide, i hvilken grad du har forsyndet dig," tilføjede Gørres højtideligt, "så skal først du, dernæst Viben få sin dom."

"Og I, junker Ahlefeld" spurgte Beate og hævede sit frimodige ansigt i vejret, "siden I er til stede, så skal I formodentlig fuldbyrde dommen?"

"Jeg ville ønske, jeg havde fået lov at ride min vej," sagde Ahlefeld, "men fru Merved forlangte, jeg skulle følge med herop. – Jeg ser Eder og jeg tror Eder, man nar mig ikke med Eders uskyldige øjne."

"I må gerne blive," sagde hun blidt, "og I skal få alt at vide, der er intet i min adfærd, som trænger til skjul og mørke. Jeg har slået min arm om Vibens hals, og jeg har kysset hans mund, det skete første og sidste gang den morgen, jeg stod træt og segnede under mit arbejde og han kom med forløsning og bud til mig om moster Regines arv. Se kun på mig! Er der noget i mit åsyn, som taler om brøde, eller slår jeg mine øjne ned som den, der vil bedrage? Hvis I tror så fast på Eders egen ære, burde I også stole lidt på min. De længtes efter Viben hjemme, men han vidste, han kunne bringe en glæde, derfor drog han tilbage og lod de andre vente. Det har altid været så, lykken kom kun til mig igennem Viben. – Tænk jer om! Er der noget arbejde, I ikke gav mig at forrette; hvis træl har jeg ikke været her i huset, hvem forhånede mig ikke og sled i mit stakkels skind, kun han ikke."

"Var jeg da ikke god imod dig, Beate?" spurgte Gørres.

"Ak, mine kære frænder, jeg står jo ikke her for at anklage nogen af Eder, jeg forsvarer kun mig selv. Husker I, første aften han kom, hvor jeg hånede ham, han tålte det og hjalp mig til gengæld, han rakte mig hånden og tog sig skylden på for mine fejl, han vidste altid at finde noget til mit forsvar, eller noget, der voldte mig glæde, lys og luft og solskin bragte han, men det har han jo bragt flere end mig. Måske er jeg den eneste i dette hus, som føler taknemmelighed derfor, men I kan også stole på, jeg føler den for os alle sammen."

"Og han –?"

"Ja, det er det ydmygende ved sagen. – Han har aldrig sagt mig et ord om det, I formoder. Han bryder sig slet ikke om mig," tilføjede hun med et smil og med et kast med hovedet, der syntes at tyde på en lykkeligere overbevisning. "Han veg tilbage for mit kærtegn, så lidt smigrende det end er at sige, han har aldrig trykket min hånd, han hjalp mig blot, fordi han så, jeg var i nød, og fordi det nu engang er hans natur at hjælpe, ligesom det er solens at varme uden at forlange noget til gengæld. Hvad han tror og tænker, det gemte han i sit hjerte. – Jeg holder af Viben, som jeg aldrig vil holde af nogen anden, jeg ville give ham mit liv, min sjæl, min hele tilværelse, han har blot aldrig forlangt den."

"Til ulykke er han kommet i vort hus," sagde fru Merved, "han er for en ufri mand at regne, det adelskab, disse bønderfolk råber på i marsken har kun føje at sige, han er desuden fattig, ubemidlet, – du må jo være afsindig!" tilføjede hun og brast i en lidenskabelig gråd, – "Beate! mit søde barn! kom hen til mig! du er syg, kom og læg dit hoved op til mit bryst, du ved ikke, hvad du selv siger, du, med din skønhed, dine gaver dine evner, har fordring på en anden og bedre lykke."

"Ak moster, tal dog ikke så, alle mine gaver og evner fik jeg først den dag, salig Regine testamenterede mig sine penge; om valget var mit, ville jeg hellere dele Vibens armod end Eders forgyldte pragt. Og dermed ved I alt, I kære frænder og venner, mit skriftemål er nu til ende."

Viben sad inde i det næste værelse, ingen anede det, han havde hørt ethvert ord af samtalen. Var det lykke, der gjorde

hans ansigt så blegt, eller var hans stolthed blevet såret af den ringeagt, der lå i fru Merveds ord?

Et øjeblik varede denne kamp, dens mærker stod endnu skrevne i de dybe rynker over øjnene og i det hårde udtryk omkring hans mund, da han rejste sig og gik ind i borgstuen. Han trådte frem på gulvet og så sig om.

Alle tav, alles opmærksomhed hvilede på ham.

"Jeg kommer for at sige Eder farvel, Eder som her er til stede," sagde han.

"Hvor vil du hen?"

"Jeg rejser hjem til Meldorf."

"Nej, Viben Peter," sagde Beate, "således forlader du os ikke."

Han tog hendes hånd og kyssede den. "Jeg kom jo til ulykke i dette hus. – Nu behøver du mig ikke mere."

"Når kommer lille Peter igen?" spurgte Gørres.

"Aldrig!" svarede han og gik. Han holdt sine mørke øjne hæftede på Beate, mens han forlod stuen. Det var hende, han bød farvel i dette dvælende blik. Lidt efter hørte de ham ride bort fra gården ud over vindebroen.

Himlen var skyfri, stjernerne skinnede Viben sporede sin hest fremad til et voldsomt løb, som om han troede, han kunne ride bort fra det, der tyngede ham. Han begreb først i dette øjeblik, hvor meget han efterlod hos Ratlovs. Halvt drømmende, ubestemte og stormfulde tanker fo'r igennem ham, nye og fremmede tanker, der alle bevægede sig om den samme genstand. Hvis Carsten Peter havde kunnet tænke sig, hvad der på det fremmede sted skulle fylde hans søns sjæl, ville han måske have vægret sig ved at lade ham drage bort.

Da Viben kom op på hedebankerne foran skoven, holdt han stille og så tilbage på gården.

"Farvel!" hviskede han, "farvel! det varer vist en stund, før jeg rider den vej igen."

"Var det ikke mine ord?" råbte en stemme ud til ham fra buskene. "I dag i solen, i morgen i skyggen. De folk fløjtede kun for at brække tænderne af dig, du lod dig lokke som en tosse og begreb ikke, det kunne blive mørkt, fordi du så solen skinne." Viben hørte Dreyg Jødekens hæse og spottende latter, han svarede ikke, men jog ind igennem skoven.

Næste morgen sad han i sine forældres kreds, og der var stor glæde over hans hjemkomst. Carsten Peter fulgte ham, hvor han gik, og betragtede ham med synligt velbehag.

"Folk taler meget om dig i den sidste tid," sagde han. "Du har slået to af Peter Schwiens mænd til skamme, den nat I stredes, og to andre ligger hjemme og kan hverken leve eller dø. De mistede også tre af deres bedste heste."

"Jeg måtte jo værge mig," svarede Viben.

"Ja, og de kan ikke sige noget til det, ikke heller få gjort sag af det, for de begyndte, og de var fem om en: Bartel har været vidne. – Det er ellers godt, vi har dig hjemme nu, her er stor strid og ufred i byen, og ingen ved, hvad det kan blive til. Den ny lære vinder plads og Boje prædiker for den. Forgangen var vi alle oppe hos dominikanerne og hørte prior Augustinus, hvad den mand kan tale, og hvor han roste de meldorfer byfolk for deres manddom og nidkærhed, det hører de gerne, især da han har ret i, hvad han siger."

"Også dengang de slog Henrik Zytphen ihjel?"

"Det var ikke vore folk, men Augustinus mente dog, det ville skaffe os hæder. I Holland lod de ham gå, i Bremen fik han lov at sige, hvad han ville, i Tyskland bærer Luther sig ad på samme vis, men i Ditmarsken slår vi de fremmede prædikanter ihjel."

"Ja, her samler de sig femhundrede om én, her spytte de ham, pine ham, myrde ham, – det er dumt, det er slet, og det skaffer os ingen ære."

"Hvad siger du?"

"Jeg siger, det er slet; ditmarskerne er ikke, som jeg tænkte mig dem, de kunne være bedre."

"Du holder da med den nye lære?"

"Jeg holder med dem, der lider uret, det har du lært mig, – nej, det har min moder lært mig. Hvordan går det med Reimer Grotes?"

"Han var her i går, og vi taltes ved vist en time til ende. Du må gå ind og hilse på ham i formiddag, han har noget at sige dig. Hanne er nu blevet en rig pige, hendes farbroder, den gamle skipper Delf i Bysum har købt hus i Oldenvørden, hun skal arve alle hans penge, når hun gifter sig ind i vor slægt."

"Så lad os hilse på Reimers," sagde Viben, "men jeg går ikke alene, fader må følge med."

"Jeg kan ikke gå i dag, det værker i mit ene ben, helt op i hoften."

"Så skal Bartel følge med."

Bartel sad på bænken med bøjet hoved, han var den eneste, som ikke lod til at glæde sig ved Vibens hjemkomst. Da hans navn blev nævnet, fo'r han op.

"Jeg går ikke med," råbte han heftigt, "jeg vil ikke, siger jeg."

Viben gik hen til ham. "Og jeg siger, du skal med. Jeg går foran, lad os se, om det er sandt, hvad du den dag påstod, at du forstår at følge efter."

Bartel afslog igen at gå, men Viben bøjede sig over mod ham og hviskede: "Du skal med, tag din hat. Jeg har noget at sige dig undervejs."

Mens Viben stod foran ham, bydende, overlegen og bestemt, lå der i hans åsyn et udtryk, som Bartel følte sig behersket af, det var den samme magt, der tidligere havde ytret sin indflydelse på Kay, håb måske, eller en forjættelse; han tav, og lidt efter gik de to brødre op ad gaden til Reimer Grote.

"Du bliver dig dog altid selv lig," sagde Viben undervejs. "En kryster er du, viljeløs er du og let at bøje. Hvorfor ser du så bleg ud, hvorfor drypper tåren fra dine øjne, hvorfor er din kind så hul? Du ved det nok, Bartel, men du har ikke mod til at komme frem med det. Skal jeg sige det? Du holder af Reimers Hanne, du har holdt af hende i alle de år, du kan huske; nægt det, om du tør."

"Ak Viben! Viben! hvad siger du der?" hviskede Bartel med skælvende læber, "du holder jo også af hende, og det er dig, de har bestemt hende for."

"Og det er det, vi nu skal tale med Reimers om; tør dine øjne, du, han står i sin dør derhenne, hvem ved, hvad han har at sige os."

Reimer kom imod de to brødre, Hanne udstødte et skrig og løb ud af stuen, da hun så dem åbne døren.

"Ja, nu går vi to ind i kammeret her næstved, hvis Reimer Grote synes det, så kan Bartel søge Hanne op og sige hende, at hun behøver ikke at skrige, fordi hun ser os komme."

Reimer gik med Viben, og døren blev lukket efter dem. Lidt efter kom Hanne tilbage. Bartel sad med hovedet gemt i begge hænder, da hun trådte hen til ham, hævede han sit forgrædte ansigt og hviskede:

"Så ulykkelig som jeg er, troede jeg aldrig, et menneske kunne blive."

Hanne tav, tog hans hånd og vedblev at holde fast på den.

Hvad der taltes om i den næste stue hørte de ikke, men det varede længe, før døren atter åbnedes. Idet Viben trådte ud, smilede han, gik hen til Hanne og drog hendes hånd bort fra Bartel.

"Nu er det afgjort," sagde han, "og med Guds hjælp skal det blive til det bedste. Hvorfor ryster så din hånd, Hanne, synes du, det er at byde en gammel ven velkommen? Hvorfor har du grædt dine øjne røde og ville ikke tale, som jeg bad dig om, den dag jeg fulgte dig til kirken? Han der, med det purrede hår, kunne jo ingenting sige, det vidste du nok, så måtte jeg – du og Bartel er gode venner, og Reimer har givet sit minde til, at I får hinanden til ægte, er det så godt?"

Bartel sprang i vejret, han stirrede hen på Reimer Grote, som stod i døren og smilede og nikkede til ham, han udstødte et jublende skrig, sprang hen mod Viben, knugede ham til sig, kyssede hans mund, hans klæder og skjulte ansigtet ved hans bryst, for at de ikke skulle se ham græde. Hanne havde grebet Vibens arm og holdt den omsluttet med begge sine små, røde hænder, hendes øjne strålede, og det kostede hende synlig umage at tvinge ordene frem over de blege og skælvende læber.

"Det har du gjort for os, du!"

"Ja, det var ikke så stort," svarede han med et lykkeligt smil. "Reimer Grote er en brav og fornuftig mand, jeg behøvede blot at sige ham, hvad I to skulle have sagt, så var det godt."

Bartels næste handling var at løfte Hanne op i sine stærke arme, han bar hende igennem den lange dile. "Hun er min! Hun er min!" råbte han jublende, "ak nej, det er kun mig, der er blevet hendes." – Da han kom til Reimer Grote, satte han hende ned, kyssede begge hans hænder, fo'r derefter tilbage til Viben, omslyngede ham på ny og mumlede nogle ord, som ingen kunne forstå.

"Hvad vil vor fader sige, når vi kommer til ham med den besked?" ytrede han på hjemvejen.

"Han får at finde sig i, hvad der ikke kan være anderledes. Du skal blot lade mig tale."

"Hvad sagde så Reimer?" spurgte Carsten, da de kom ind.

"Han ville vide, hvad jeg syntes om Hanne, dertil svarede jeg, at jeg kendte den, jeg holdt mere af."

"Det var en dårlig begyndelse."

"Jeg ville ikke lade ham tale videre. Mellem Hanne og mig kunne det dog aldrig blive til noget, hun er for lille og for god til at tage del i den lod, jeg har i vente."

Carsten rejste sig heftig op fra bænken, men Vibens rolige ansigt og bestemte mine standsede ham, der lå desuden noget i hans sørgmodige tone, som stemte ham mildere.

"Hvad bliver det da til med vor aftale? – Og Hanne, som gamle skipper Delf giver alle sine penge, – han vil nu have, hun skal giftes ind i vor slægt."

"Jeg tænkte på det, det lod også til at være din vilje, og den rettede jeg mig efter. Hanne bliver gift i vor slægt, – om mig

kunne der ikke være tale, siden hun holder mere af min broder."

"Det er ikke muligt," forsikrede Carsten i den dybeste overbevisnings tone.

"Hvad skal man sige til det, de påstår det begge to, så gav Reimer Grote sit minde, og nu er hun og Bartel kærester."

To måneder efter var der fest i den gamle by Oldenvørden. Hannes og Bartels trolovelse blev fejret hos skipper Delf. Foruden brudens familie var enhver, som kunne regnes med til Carsten Peters slægt indbudt.

Roland stod på den åbne plads foran kirken, kalket snehvid i ansigtet og omringet af en jublende skare. Husene og vejen op til Delfs gård var smykket med grene af frisk udsprunget bøgeløv. Hans og Reimers våbenmærke, ankeret med stjernerne, var opslået over brudehuset. – "Der er alligevel flere med den springende ulvs mærke," hviskede Carsten til Viben.

Om aftenen blev der tændt brudelys på de nærmeste diger og høje, og Viben sang ordene til sværddansen, og Bartel var konge i den som i festen.

Der blev drukket forsvarligt den hele dag, og Carsten Peter syntes at føle sig så tilfreds i Reimers selskab, som ingen af hans sønner havde set ham tilforn. Han sad lidt vaklende og usikker på hesten, da de i den tidlige morgenstund drog til Meldorf, dog tillod han ikke, at Reimer red ved hans side, endnu mindre, at han understøttede ham, når det hændtes, at han gled frem eller tilbage i sadlen.

"Den dag skal hverken du eller dine opleve, at jeg trænger til jeres hjælp," sagde han. "Jeg er bedre rytter end du, har du lyst, kan du få det at se, lad os sætte et anker gammelt brunsviger mumme på, hvem af os to der først rider hjem og skriver et kors

over din dørbjælke, så skal alle de gode mænd af din slægt og af min slægt, som her rider med, tømme det inde hos en af os i formiddag, din Hanne og Bartel til ære."

Reimer smilede, men undslog sig.

"Jeg tænkte det nok, svoger min!" råbte Carsten overmodig. "Når har du vel haft mod at vove noget."

"Fader taler kun i spøg," lød Vibens alvorlige røst, "han har selv lært mig visen, de lagde om sagnet derovre ved Eppenvørden, og deri står Reimer nævnet som den, der både forstår at vove og vinde."

"Fanden i vold med din vise!" råbte Carsten, "det var dengang, nu er han blevet gammel og slunken og mægter kun at sidde og hoste i ovnkrogen. Skal vi ride, du, og se, hvem der kommer først hjem fra skipperens gilde, eller er du bange for at tabe dit anker brunsviger mumme?"

Reimer var efterhånden blevet opirret af hans spot og af tilhørernes latter, fra alle sider opmuntrede de ham til at vove forsøget, han kunne ikke undslå sig længere.

"Så lad os ride," sagde han, "men det skal hver mand her være vidne til, at jeg gør det imod min vilje og først sagde nej to gange."

Med disse ord jog han sporerne i hestens side og fulgte Carsten, som allerede satte afsted ind over vejen til Meldorf. Mængden omringede dem med råb og opmuntrende skrig, solen kom frem og kastede sit varme lys ned over en hob ravende og halvdrukne mænd, der svingede med deres hatte, piskede på deres heste og hist og her blev kastet af, mens de søgte at holde linje med Carsten og; Reimer Grote.

Carsten red den bedste hest, men havde ikke tilstrækkeligt herredømme over den, hans hat fløj af ham undervejs, flere gange truede han med at glide ud af sadlen og måtte holde sig fast i hestens manke, imidlertid undgik han at falde, og det varede ikke længe, før han havde vundet et kendeligt forspring for alle de andre. Da holdt Reimer sin hest tilbage og vinkede med hånden.

"Jeg ser jeg har tabt mit anker øl," sagde han. "Det ville jeg gerne have gjort uden væddemål. Lad Carsten nu ride, som han lyster, mærker han, jeg ikke følger efter, sagtner han nok sit løb, så farer vi andre i mag, som det skikker sig for agtbare og ædruelige mænd."

Carsten så tilbage; da Reimer standsede, udstødte han et spottende skrig og fortsatte sit voldsomme ridt over broen ind i byen.

Det var blevet et smukt og klart solskinsvejr, da han kom op ad gaden. Stæren fløjtede på tagene, og byfolkene åbnede deres skodder og døre. Carsten jog afsted så hurtigt hesten kunne løbe, det lange hår flagrede omkring ham, hans ansigt var rødt og ophidset. Da han nåede Reimers hus, kom der en læredreng gående med en kobberkedel over hovedet. Hesten sprang til side, slog ud og kastede Carsten hen ad stenbroen. Han udstødte et kvalt skrig, prøvede på at rejse sig, men faldt tilbage igen. Folk samlede sig omkring ham, da de løftede ham op, var hans kofte fuld af blod, og en blodpøl betegnede det sted, hvor han havde ligget.

Han vedblev at vånde sig, rystede og lukkede derefter øjnene uden bevidsthed om, hvad der skete.

Da Reimer Grote og hans venner red op igennem gaden, så de en talrig skare bevæge sig hen imod dem, de skelnede en menneskelig skikkelse liggende udstrakt på noget halm, der lå over en dør, som fire mænd bar. Det var Carsten Peter, de bragte hjem. Han lå endnu med lukkede øjne, ligbleg og blodig i mundvigene, begge hans arme hang slappe ned fra bårens sider. – Han kom først hjem fra skipperens gilde.

Carsten blev bragt i seng, uden at hans bevidsthed vendte tilbage. Rygtet om ulykken udbredte sig i byen, og hele dagen kom folk til huset for at høre nyt om den syge.

Nanne lod gå bud op til dominikanerklosteret, hvor en af munkene gjaldt for en lærd og dygtig læge. Han undersøgte Carsten med stor omhyggelighed, tav og rystede sørgmodig på hovedet. Alle de omkringstående så munkens bevægelse, den forekom dem som en dødsdom. De vovede ikke at spørge. Stuen var som uddøet, man hørte kun Carstens afbrudte og rallende åndedrag. Pludselig rejste Viben sig op og lagde hånden på munkens skulder. "Tal," sagde han, "hvad mener I?"

"Han er faldet hårdt," hviskede den gamle. "To af ribbenene synes at være brudte og trængte ind i brystet. Hans hoved lider også, denne lange søvn er ikke naturlig. Jeg vil gå hjem til klosteret og hente urter og hvad jeg ellers behøver til hans hjælp, om lidt kommer jeg tilbage igen."

Munken gik. Udenfor huset stimlede folk sammen om ham, han trak på skulderen og svarede ikke på deres spørgsmål.

Hen imod aften åbnede Carsten sine tunge øjenlåg og så sig omkring med en forvildet mine. Han vinkede ad Viben og drog ham over mod sig.

"Det er galt fat, min dreng, jeg står aldrig op mere."

"Munk Johannes havde dog bedre håb, han kommer nu ret straks med urter og lægemidler til dig."

"Han kan gå til Helvede med sine lægemidler, det jeg fejler, gror der ingen urter for. Bøj dig nærmere herover. – Skik straks bud op til Reimers, han skal komme og tage Hanne med, munken skal vie hende og Bartel, – herinde, endnu i aften, den villighed gør han mig nok, men bed ham skynde sig, døden har fået tag i mig, den slipper ikke."

Viben sendte sin broder Johan op til Reimer og tog atter plads ved hovedgærdet. Carsten lå og stirrede hen for sig og bevægede tommelfingrene omkring hinanden.

"Det er Reimers skyld," hviskede han med et hadefuldt og bittert udtryk. "Alt, hvad jeg må lide, kommer fra ham."

"Tal ikke så," sagde Viben med den unges strenge retfærdighedsfølelse. "Reimer ville jo ikke ride med dig."

Carsten lukkede sine øjne. Nanne knælede ned foran krucifikset ved kaminen og bad. Hver gang hendes husbond talte, bøjede hun sit hoved hen mod ham og lyttede, hendes ansigt var lige så blegt og farveløst som hans. Da Carsten atter slog øjnene op, gentog han: "Det er Reimers skyld, fra ham kom alt det onde over mit liv. – han skal få det betalt."

Viben ville svare, men Nanne lagde sin hånd på hans arm. "Sig ham ikke imod," hviskede hun.

"Men han har uret, og Reimer er uden skyld."

"Hvad ved du om det," svarede hun med en heftighed, der ellers ikke var hende egen. "Reimer har større skyld mod din fader, end du kan tænke."

En time senere blev Hanne viet til Bartel foran dødssengen. Mens denne handling fandt sted, var Carsten atter faldet

bevidstløs tilbage, han vågnede ikke, før munken lyst velsignelsen over det knælende par.

"Er det også vist, at de er viet?" spurgte han og strakte hånden ud imod Bartel, men den sank kraftløs tilbage på dynen. – "Så vil jeg nok have det hellige sakramente, skik bud efter det og lad dem tage benene med sig, hvis de skal komme tidsnok. – Ja, nu skal du have tak, Reimer Grote, jeg vil dig ikke mere for denne gang. Lad mig være lidt alene med Viben."

Da Reimer gik, bøjede han sig hen over sengen og rakte Carsten sin hånd. Den syge ville ikke se det, han rynkede sine bryn og bed tænderne sammen, som om han undertrykte et udbrud af smerte, men tog ikke mod Reimers hånd. Da han blev alene med Viben strakte han sig over mod ham og så sig om, mens han talte, som han var bange for, at nogen skulle høre ham. Hver gang Nanne åbnede døren og så ind, fandt hun Viben lænet over mod hovedgærdet, han havde foldet sine hænder og nikkede uden at svare, for ikke at afbryde faderen.

Lidt før mørkningen drog kordrengene fra dominikanerklosteret syngende igennem gaden med tændte vokslys og røgelseskar, anført af en høj munk, som bar helgenens billede på en stang. De standsede udenfor Carsten Peters hus, og alle dørene blev åbnet, mens folk trængte ind i stuen og dilen efter præsten og knælede ned, idet kordrengens klokke lød til tegn på, at Carsten modtog sakramentet. Da den hellige handling var endt, gik de igen, kun en lille, halt og puklet mand, der var kendt i byen under navn af Lamme Ties, blev tilbage. Han havde engang været mægtig og anset i Meldorf, men levede nu i trange kår, hvortil man mente, han selv var skylden. Ties gik hen til Viben og sagde:

"Om I vil have det, skal jeg gerne våge hos Carsten Peter i nat, han har taget til takke før med mit selskab, og jeg er vant til at passe syge."

Viben afslog hans tilbud, men Carsten havde hørt, hvad han sagde og kaldte ham tilbage. "Det er galt fat, lille Ties," mumlede han, "bedre var vi to farne, dengang vi løb og fiskede nede i åen og sprang med vore klyvstokke over hver en grøft om Meldorf."

"Det var i de dage," svarede Ties, "der er groet mos på os siden."

"Ham skal du gøre vel imod," vedblev Carsten henvendt til Viben, "han lånte mig penge, han hjalp, da jeg begyndte at arbejde mig i vejret, og ingen anden ville hjælpe."

Han vinkede Ties nærmere til sengen, talte nogle dæmpede ord til ham, som ingen af de andre forstod, derefter gik den halte igen, tørrede sine øjne og lod som han græd, idet han kom forbi Nanne, men Carsten sank tilbage på lejet. Dagen svandt, det blev en rolig og stjernelys aften.

"Bare jeg måtte leve til i morgen," sagde Carsten, "og få solen at se en eneste gang endnu, men det tilstedes mig vist ikke, jeg skal dø i mørke. – Det er Reimers skyld." – Han bøjede sig til siden og greb Hannes hånd. "Hvorfor græder du over mig, Nanne? Jeg har dog været dig en hård husbond, – skal vi lade det være glemt og skilles ad i det gode?"

"Jeg har aldrig klaget," svarede hun med sitrende læber og trykkede sit ansigt ned i dynen.

Han prøvede på at lægge sin hånd over hendes hoved. "Nej, klaget har du ikke," sagde han blidt, "du tav, det var så din måde at bære det onde på."

"Det var også din måde, Carsten, bedre havde det vist været for os begge, ifald du havde talt."

"Hvad ved du om det?"

"Jeg ved alt, det har jeg vidst i syv og tyve år."

Han hævede sit hoved og så længe på hende, der lå et forbavset og sørgmodigt udtryk i hans øjne.

"Din stakkel!" hviskede han endelig med et blik så mildt og bønligt, som om han ville afbede al den uret, han mente, hun havde lidt. Straks efter sank han tilbage, en blodstrøm piblede ned over begge mundvige. "Hvor er Viben? Viben! – Han skal være familiens hoved efter mig, ham skal I lystre, Bartel duer ikke til at styre. Husk på Lamme Ties, lad ham ikke gå uhørt fra dig. – Alting bliver så rødt for mine øjne, jeg ligger i blod og kan ikke få mit vejr. – Kom med din hånd. Viben! – *Giv aldrig din ret fra dig.* – Nu rinder livet ud af mine sår. – Gud være min arme sjæl nådig!"

En blålig skygge fo'r hen over Carsten Peters ansigt, han sank tilbage, strakte sig ud på lejet og døde.

Nanne satte en række tændte lys omkring sengen, de måtte ikke slukkes, før liget blev jordet. Udenfor gadedøren rejste Viben en lygte på en høj stang, om natten brændte der et lille, svagt lys i den, om dagen blev det slukket. Det kaldtes ligvarsel. Imidlertid gik Bartel op til Reimers for at underrette dem om faderens død; Viben og Nanne sad alene i dilen.

"Hvad mente du før med Reimers skyld," spurgte Viben pludselig. "Fortæl mig moder, hvad han har forbrudt sig mod vor fader."

"Det er bedst, vi ikke tænker mere på det. Nu har han jo fået fred, som led under det."

"Jeg må vide det for at rette mig efter det."

"Du skal også få det at vide. Et ord først, hvad var det, din fader hviskede til dig i mørkningen," spurgte hun ængstelig. "Han talte ikke om at gøre ondt, han gav dig ingen hævn i arv, ingen hævn, Viben, gjorde han det, vil du ikke tage imod den. Ræk mig din hånd, hvorfor kommer den dybe rynke i din pande? Lad det gode vinde, det jeg bad dig så mindeligt om, da du drog op til Hanerov. Du har intet lovet ham, vel?"

"Der er da noget at hævne, noget, han har lidt under?"

Nanne nikkede, mens hendes matte og tåreløse øjne vedblev at være hæftede på Viben og iagttog det hårde udtryk, der lagde sig over hans ansigt. "Han har haft sit kors at bære," mumlede hun, "det knugede ham næsten til jorden, skønt han aldrig tilstod det for nogen. Tiden bragte ham heller ingen lindring, det var det værste. – Hør og døm: – Han var ung og stor og anset i sin slægt. Alle tyede til ham, når de ville have råd eller hjælp; hvor han kom, gjorde de af ham. Så trolovede han sig med Mari Zitgen, af den rige Isemans stamme, Iseman med plovjernet, men det skete mod forældrenes vilje. Mari havde stor formue, mere i vente, og dengang ejede Carsten Peter kun sit gode håb, men ingen midler. Han bad og hun græd, lige meget hjalp det. De havde en anden til mand for hende, det var Reimer Grote. Han kendte godt Maris tanker til Carsten, hun faldt på knæ for ham, sagde alt og bad om nåde, men der var ingen nåde, hun lå og græd på brudeskamlen, ja, hvis det endda havde været de eneste tårer, men der blev grædt mere siden."

"Jeg tror, man kan forvinde de tanker, man fæster på en kvinde, når man blot rigtig vil det," sagde Viben sørgmodig og uden at se i vejret. "Fader giftede sig jo siden med dig."

"Det gjorde han. Han tog mig, som Mari tog Reimer. Forældrene ville det så."

"Jeg har dog aldrig hørt ham nævne Maris navn."

"Jeg har hørt det. Jeg har våget mangen lang nat, imens den stærke mand lå med hovedet under dynen og græd som et lille barn. Hun var aldrig ude af hans hjerte. – Tiden gik, min dreng, jeg håbede på det bedste, jeg bøjede mig for ham, søgte at læse hvert ønske ud af hans øjne, bad Vorherre komme mig til hjælp, lige meget forslog det. – Mindes du den påskeaften, I kom hjem fra dans hos Reimers? – Det sølvtøj kunne have stået på mit bord, sagde han, – det var hende, det gjaldt, Mari var og blev Mari for ham, hans drøm, hans lyst og eneste tanke."

"Du kan tage fejl, moder. I de mange år har han nok glemt hende."

"Kom og se."

Hun strakte en rystende hånd ud efter lyset og gik ind i stuen til den døde. Da hun havde gjort korsets tegn over ham, tog hun lagenet fra hans bryst og holdt lyset hen til det. Viben så en tynd jernkæde om Carstens hals, i kæden hang en lille ring, hvis kanter var afslidte og runde.

"Det er Maris ring," hviskede Nanne, "den har han båret, siden de skiltes. Hendes navn står præget inde i den."

"Vi skikker hende den tilbage."

Nanne rystede på hovedet. "Vi lader ham beholde den," sagde hun bestemt. "Nu, da hans tanke står stille, er den det eneste, han har fra hende. Har han båret den så længe, skal den også følge ham i hans grav."

"Fader havde da stor uret imod dig, efter hvad jeg nu kan skønne, – hvor du har måttet lide!" sagde Viben og kyssede

Nannes hånd.

Hun trak på skulderen. "Hvad skal jeg svare dig? Din fader var fattig, jeg havde penge, han arbejdede, det var for at trodse hendes slægt, han ville i vejret, det var for at stå jævnsides hende, altid hende, hvad magt lå der da på mig, hvad magt lå der vel på et hjerte, som måtte briste? Jeg vævede hans brystdug og lavede hans spise, jeg gjorde hans stue lun, hans hjerte kunne jeg ikke varme. Da så jeg mig om efter det gode, jeg mægtede at nå, jeg havde mine tre drenge, jeg havde jo dig, mit kæreste barn. Du vil ikke bære naget videre. Har din fader talt til dig i sin bitre pine, så glem det, lad det onde ikke få lov at blomstre frem i dit sind, lov mig det, Viben, her ved hans dødsseng, så vil jeg forgette, hvad jeg led og endda prise Gud for min lykke."

"Det lover jeg," sagde Viben højtideligt, "at jeg skal aldrig gå afvejen for Reimer Grote og hans slægt, men heller ikke gøre et skridt imod ham, så længe han lader mig og mine være i fred."

Tre dage efter jordedes Carsten Peter, og hele byen kom i bevægelse. De nærmeste gader var bestrøede med bøgeløv og hvidt sand. Udenfor sørgehuset, så langt Carstens grund nåede, stod dækkede træborde med forskellige spisevarer, og langs med stuehusets mur lå ølankre på gaden, som følget kunne tappe af, så meget enhver ville. Fra Geestland og marsken strømmede folk sammen den hele formiddag, det var en æressag for alle dem, der bar ulvens mærke, at være til stede. Klokkerne ringede, grædekonerne gjorde deres pligt efter bedste evne.

Nærmest kisten fulgte Nanne, sortklædt og indhyllet i et langt, mørkt slør, som aldeles skjulte hendes ansigt. Hun gik

imellem sine to yngste sønner, Viben og Johan, og havde taget enhver af dem i hånden. Reimer Grote og hans slægt sluttede sig også til skaren. Der blev længe efter tale om den jordefærd og ingen i Meldorf kunne mindes et større eller mere anseligt ligtog end Carsten Peters.

Da Nicolaus Boje havde læst bønnen, og følget forlod kirkegården, gik Reimer Grote hen til Viben og tog hans hånd.

"Du er nu hovedet for slægten, efter hvad Carsten bestemte, og jeg har et ord at sige dig, før vi skilles. Der var noget imellem din fader og mig fra vor ungdomstid, som aldrig ret kunne forvindes. Jeg troede, det skulle blive glemt og gjorde mit for det, men det kom altid frem igen. Mellem os to er der jo intet, vel?"

"Synes I da, min fader havde grund til at være jer uvillig sindet, Reimer Grote, eller hos hvem lå skylden?"

"Jeg har tænkt meget over det, og skal jeg sige min mening, så tror jeg forvist, at Carsten ville handle som jeg, om det havde stået til ham."

"Det kan være, men I var dog den sten, han altid faldt over, nu er han borte, og jeg har ikke den samme grund som han til at bære nag imod Eder, hvorvel jeg tager arv og pligt efter ham, heller ikke agter jeg med min gode vilje at lægge jer noget i vejen, især nu, da vore slægter står hinanden nærmere end før, tværtimod, det skal være min bøn på denne hellige grund, at I ikke træder mig eller min ret for nær, så kan vi leve som gode frænder. – jeg søger nødig strid, men Vorherre gav mig et strengt sind, jeg har ondt ved at glemme." Han tog Reimers fremrakte hånd og fulgte derefter hjem med sin moder og Johan.

Om eftermiddagen gik Nanne atter op på kirkegården for at pynte den opkastede grav, da var hun alene. Lågen stod åben, solen skinnede ned over de hvide ligsten, svalerne var kommet og fløj kvidrende omkring i luften, og blomsterne sprang ud og åbnede deres bægre. Træt af arbejdet hvilede Nanne sig på bænken under en busk foran graven og sad længe tavs og stirrede på de mange fodspor og det bøjede græs, som ligfølget havde trådt ned om formiddagen. Var det på fortiden eller fremtiden, hun tænkte, på de levende eller på den døde?

Der kom en kvinde op ad gangen, langsomt og tøvende, som om hun frygtede, og indhyllet i et tørklæde, som om hun ønskede at være ukendt, hun så sig om og standsede foran Carsten Peters grav. Idet hun drog klædet tilbage, viste sig et ansigt med smukke, regelmæssige og fine træk, næsten lige så blegt som det hvide lin, der omgav det. Hun knælede ned foran graven og lagde en lille krans af grønne blade, som hun havde båret skjult under sin kåbe, på den friske jord. Nanne rejste sig og trådte ud i gangen.

"Hvad har I ved *min* mands grav at bestille?" spurgte hun heftigt.

Den fremmede kvinde fo'r sammen, hilste dybt og svarede: "Bliv ikke vred, jeg lagde kun en ringe krans på den."

"Jeg kan selv pynte Carsten Peters grav, det behøver vi ikke Mari Reimers hjælp til. – Og hvad er det så for en krans, I bringer? Fortjente han ingen bedre af Jer? Den er jo næsten vissen."

"Det er også en vissen hånd, som bringer den," svarede Mari ydmygt.

"Carsten trænger kun til fred nu, men ikke til blomster. Lad ham ligge i ro dernede, siden han ikke kunne få ro heroppe."

"Var jeg da skyld i det?" spurgte Mari dæmpet.

"Ja, hvem ellers? Havde I ikke været, ville andre have haft det bedre."

"Å, sig ikke det, Nanne! sig ikke det! Jeg har dog kun taget så ringe plads op her i verden og troede ikke, jeg stod i vejen for nogen. Jeg har også fået min del at bære," tilføjede hun, og søgte at kvæle den krampagtige gråd, hvorunder hendes stemme skælvede.

"I havde det alligevel bedst af os to," svarede Nanne, idet hun lagde begge hænder på Maris skuldre.

"Jeg? – Og det siger I, som levede sammen med ham, I, som så ham hver dag og kunne høre ham tale. – I var jo hans hustru."

"Men I var jo den, han tænkte på alle sine dage. – Kom Mari! Græd ikke mere, vi to har spildt vore tårer. Sæt Jer ned på den ligsten der, så vil vi tale om Carsten."

"Vil I? Vil I?" hviskede Mari og slog sin arm om Nannes hals, "Gud fader velsigne Jer! Ja, tal lidt om ham, for første og sidste gang. Ak Nanne! Hvor I gør mig glad, – når I vidste, – dersom jeg blot turde –"

"Ja, så ville I slet ikke fortælle mig noget nyt. Jeg ved det alt sammen, stakkels Mari! mere end I ved. Kom, stenen er så kold, sæt dig ned her på min kåbe – hvad vil du så vide om ham? Spørg kun, vær ikke bange, nu er det onde gået over."

Der lå i disse kvinders ydre ro og kulde, i alle deres korte svar, en heftig tilbagetrængt sjælekval, som begge søgte at skjule for hinanden.

"Der var en ring – en lille guldring," hviskede Mari.

"Ja, den ring så jeg ham bære om sin hals i syv og tyve år. Kæden sled han i stykker og fik sig en ny, ringen blev ved at være den samme, den kom aldrig fra ham."

"Hvis jeg måtte få den?" spurgte hun frygtsomt.

"Det kan du ikke, Mari, ringen fulgte ham i jorden, som den fulgte ham i livet, han ligger med den dernede." – Mari svarede ikke, hun trykkede Nannes hånd op til sine hede øjne. – "Hvad så mere?" vedblev Nanne med en stedse mildere røst. "Du ville gerne vide, hvad han tænkte, hvad han sagde, hvem du gav dit liv hen for, og det er *mig*, der skal fortælle dig det, – ja, hvorfor ikke? – se i vejret og græd nu ikke mere. Han glemte dig aldrig. Hvem kan vide, hvad det var blevet til, hvis han havde fået sin vilje? En mands lyst ligger mindre i det, han har, end i det, han attråer. Sådan som det gik, var du aldrig ude af hans tanker. Jeg kæmpede med de evner, jeg havde, men det nyttede ikke, du var mig for stærk. Jeg så det ene blik, han kastede til dig, når vi gik ned ad kirkegulvet om søndagen, jeg så også dine øjne nå hen til ham og fattede ret godt hvad de sagde, – hvad tror du, der er størst, Mari, en kvindes evne til at se eller til at dølge og gemme det, hun ser."

Mari rystede på sit hoved. "Jeg tænkte tit på, det var en synd mod Gud og mod dig, at jeg lagde mærke til ham, men vær ikke vred, det var det eneste, jeg levede af den hele uge."

"Jeg er jo heller ikke vred, det hører du nok. Hvad ville jeg mellem jer. – Man kan nå jævnsides hinanden, du, og dog stundom være langvejs borte, man skilles ad ved bjerge og dybe dale og går dog ved hinandens side. – Jeg nøjedes med den lod, de bød mig, og tænkte jeg kunne bringe noget godt ud deraf,

det har jeg vel også gjort, lidt godt, Mari! mine evner strakte ikke videre."

Solen sank ned bag byens huse, dens sidste røde lys skinnede hen over tagene. Foran den friske grav sad endnu to kvinder på den samme kåbe, bøjede over mod hinanden. Den blegeste af dem lænede sit hoved til den andens skulder, mens hun foldede begge hænder omkring hendes. Hun tav bestandig, hun lyttede, der drog efterhånden ligesom et forklaret smil over hendes åsyn, mens Nanne vedblev at tale.

Da aftenklokkerne ringede, rejste de sig og forlod kirkegården hånd i hånd. Men idet de skiltes, slyngede Mari pludselig sin arm om Nanne, trykkede hende heftigt til sit bryst og hviskede:

"Tak! Tak, Nanne! Du skal blive priset og velsignet for det, du i dag har været så nådig at fortælle mig. Det var det eneste, jeg brød mig om at vide. *Der er ikke mere tilbage.*" Lidt efter gik hver til sit.

Viben syntes at mene det ærligt med det løfte, han havde givet Reimer Grote. Han besøgte ham vel ikke ofte, men viste sig venlig og forekommende, når de mødtes. Derimod kom Reimer hyppigere til ham. Om sommeraftenerne så man ham sidde ude i Viben Peters bislag, og de skiltes først, når folk lukkede deres døre ved sengetid. Siden drog Viben på rejser og blev længe borte. Han var en tid nede i Tyskland, og folk i byen talte om, han ville søge krigstjeneste hos de fremmede, hvilket dog ikke skete. Derefter drog han op i Danmark, hvor kong Frederik lod til at have bevaret erindringen om den jagtdag, de tilbragte sammen på Hanerov. Den egentlige årsag til disse gentagne rejser nævnede han ikke, hans natur var så lidt

meddelsom. Ved de gilder, hvor han var til stede, og hvor talen ellers faldt fri og tvangløs, holdt han sig tavs og indesluttet, lyttede til og iagttog, men undgik bestandig alt, hvad der angik hans egne forhold. Det var, som om der tyngede noget på ham, en sorg eller et savn, hvem kunne sige det? Selv i hans smil lå der mere tungsind end glæde.

Bartel lod alt til at lykkes for, han var en god ægtemand, blev fed og rødkindet, nød stor anseelse i byen og holdt gode miner med alle. Ifølge gammel skik skulle efter Carstens død hans plads som rådmand besættes med en af hans slægt. Viben var den nærmeste til det som familiens overhoved; men da han lå så hyppigt på rejser og hjemme ikke syntes at bekymre sig synderligt om byens tarv, faldt det enstemmige valg på Bartel. Han var altså rådmand nu. Året efter kom en omstændighed til, som forøgede hans anseelse. Gamle skipper Delf i Vørden døde og efterlod Hanne alle sine midler. Nu var det vedtægt dengang i Ditmarsken, at kvinden beholdt fri rådighed over alt, hvad hun erhvervede ved arv og skifte, men i Bartels hus havde Hanne ingen anden mening end sin mands, hun så sig glad og lykkelig i hans smil, var desuden overbevist om hans uhyre overlegenhed og lod ham handle og styre, som han fandt for godt.

Det var ikke alene Reimer Grote, der søgte over til Peters bislag efter Carstens død. Siden den eftermiddag på kirkegården så naboerne, når det begyndte at mørknes, en kvindelig skikkelse indhyllet i sin stribede kåbe gå igennem gaden over til Vibens hus. – "Det er Reimers Mari," hviskede de, "hvor langsomt hun dog vakler afsted, hende har døden peget på."

Mari var blevet blegere og forfærdelig mager, enhver bevægelse lod til at trætte hende, hun frøs i den stærkeste sommervarme og talte med synlig anstrengelse. Det lagde dog Reimer mærke til, at hans hustrus øjne ikke nogensinde havde haft et så lykkeligt udtryk eller hendes smil så megen ynde, som netop nu. Der var en ubeskrivelig mildhed udbredt over hende, som han ikke ret vidste at forklare sig grunden til. Aftenen syntes at være hendes kæreste tid, når den nærmede sig, grebes hun af en heftig utålmodighed efter at få sin gerning bragt til ende og komme over til Carsten Peters enke. Kulden og mørket afholdt hende ikke. – "De taler vist om deres børn," sagde folkene, som så dem sidde alene sammen i stuen, den ene lyttende og bøjet over mod den anden, altid hviskende, aldrig forstået eller hørt af fremmede. Da Mari blev så svag, at hun ikke længere turde gå alene over gaden, lod hun sig ledsage af en pige, Nanne fulgte hende derimod selv tilbage til hjemmet.

"Du må gøre alvor af det og søge råd for dit onde," sagde hun en aften, da de skiltes.

"Det gør jeg jo," svarede Mari smilende. "Du har været så god at tillade, jeg må komme over til dig, det er det bedste råd."

"Men du holder det vist ikke længe ud på den vis."

"Jeg synes også, det har varet længe nok," hviskede hun, "hvad er der vel tilbage? – Inden i mig døde det jo for mange år siden." Hun slyngede armen om Nannes hals, kyssede hende og støttede sig til dørkarmen, idet hun gik ind i stuen.

Viben var nylig vendt tilbage fra en lang rejse, da Lamme Ties kom ind til ham og satte sig ned på bænken i dilen.

"Du er nok sjælden at træffe," sagde han, "jeg har været her to gange og spurgt efter dig."

"Enhver passer sit," svarede Viben.

"Ja, jeg kan tænke, du har meget at tage vare på nu, du er blevet første mand for din slægt, så ung du er. – Det er ret! Virk og stræb i din alder, så kommer man frem. Det gjorde jeg også, jeg tjente mange penge dengang, det kunne din salig fader sande, han fik gavn af dem."

"Det har jeg hørt."

"Jeg holdt meget af Carsten, det var en mand efter mit sind, sådanne folk har vi nu ikke mange af. Kan du huske, hvad han bad dig om den aften, han døde?"

Viben så forundret på Ties. "Hvad vil du egentlig sige med det, du her sidder og fortæller?"

"Du kunne gøre mig en stor tjeneste, hvis du ville. Reimer og hans venner mener rigtignok, det nytter ikke, jeg beder dig om det, de tror, du er bange for at stå mig bi, men da jeg nu just gik forbi din dør, kom jeg i tanke om din salig faders sidste ord. Havde han blot levet, vidste jeg nok, hvem der ville hjælpe mig gamle stakkel."

"Lad mig høre dit ærinde, Ties, du spilder tiden med al den snak."

"Der er tilfaldet mig en sum penge efter en slægtning, Markus Hebeken Bless, han, der handlede på Hamborg med grise."

"Det ved jeg."

"Her ser du hans brev og tilsagn, påtegnet af kirkefogeden, sagen er i orden, der mangler intet: men nu nægter de at betale mig pengene. Den og den her i byen har hjulpet mig, når jeg

trængte, siger de, gaver, du! som de nu gør til gæld og som først skal trækkes fra de få skillinger, der tilkommer mig; det vil med andre ord sige, der bliver intet tilbage. – Hvad skal jeg gribe til? Havde jeg slægt og venner, var jeg velhavende og mægtig, skulle jeg nok sætte sagen igennem, levede din fader blot! – men jeg ejer ingenting og fattigmands ret ligger i den riges lomme. – Du kan hjælpe mig, om du vil, du alene, Viben! Alle holder dig for en ærlig og retsindet mand, dig er de bange for, dig tør de ikke gøre arven stridig. Køb den af mig, du skal få den for det halve!"

"For det halve!" gentog Viben. "Er det din mening?"

"Synes du, det er for meget?" spurgte Ties med en hyklet ydmyghed. "Du skal få den lidt billigere endnu."

"Endnu billigere. – Ved du hvad det er at være en ærlig og retsindet mand, som du nylig kaldte mig?"

"Ved du hvad det er at være en fattig mand, der ikke har det, han kan hælde sit hoved til? Du ryster på hovedet, ja så er det vist bedst, vi lader den snak fare. Alt, hvad jeg ejer, er den lappede kofte, du ser på min krop. Jeg er gammel og værkbruden, mine hænder ryster, de siger, det er af drik, men det er den hårde nød, der har kløer i mig. Det, meste af hvad jeg sparede sammen i gode dage, hjalp jeg mine venner med. Resten tog sygdom og uheld. Nu ville jeg bruge den smule arv til at tinge mig ind hos min brodersøn i Hamborg, jeg trænger kun til en lille krog, hvor jeg kan dø i fred. Køb den arvelod, Viben, giv mig for den, hvad du vil, du gør en god gerning. Jeg længes efter at vende Ditmarsken ryggen."

"Vil du komme igen til middag, så skal du få mit svar."

Lamme Ties så i vejret, hans magre ansigt fortrak sig til et spottende smil. "Nå, du skal først betænke dig, så går det, som Reimer Grote sagde, du er bange for dem."

"Hvad har Reimer med den sag at bestille?"

"Han er blevet vred på mig," svarede den anden undvigende, "han kan ikke glemme, at din fader var min gode ven, han forfølger ham i hans grav, det ærgrer ham, at mit navn var det sidste, Carsten Peter nævnede i denne verden."

"Hvem har fortalt ham det?"

"Din moder kom og sagde det til mig på kirkegården, den dag vi jordede Carsten. – Skal Reimer have ret, er du bange for at stå mig bi?"

"Nej, han har ikke ret," svarede Viben heftig. "Jeg vil købe din arvelod og betale dig den fuldt ud, så skal vi siden se, om de, der har den i værge, kan nægte mig pengene."

Han gik ind i næste kammer, hentede den sum, som stod nævnt i brevet, og stillede den op på bordet foran Ties. Den haltes øjne strålede. Han stod og bukkede, mens Viben talte pengene, og udbrød i lovtaler over ham.

"Hellige jomfru!" råbte han, "hvor du ligner din fader, hans trofaste øjne, hans ærlige ansigt! Det er, som om jeg så ham lyslevende for mig. – Den gylden der er vist ikke rigtig god, den ser så rød ud, men det kan være det samme. Du vil sove godt i nat, for du har gjort en brav gerning." – Med denne forsikring tog han brevet og skrev på foden af det sin tilståelse for de modtagne penge. Derefter forlod han stuen.

I aftenskumringen kom Reimer over til Carsten Peters bislag og hilste på Viben, som denne gang modtog ham endnu mere

ordknap end ellers. Han lod dog sætte ølbægre frem og hørte tålmodigt på, hvad Reimer fortalte.

"Har Lamme Ties været inde hos dig i dag," udbrød Grote pludselig.

"Hvorfor spørger I om det?"

"Han kom hjem til os og talte en hel del snak, som hans vane er, og lovede, jeg skulle få nyt at vide, inden jeg gik til sengs i aften. Jeg fattede ham ikke ret, men hans spot og latter spåede ilde."

"Han har nok et arvebrev efter Markus Hebeken Bless?" sagde Viben.

"Han har så, men det er det ikke stort bevendt med."

"Da har jeg dog købt det af ham og betalt det fuldt ud."

"Nej, du har vel ikke, det vil jeg nødig tro, skønt hans ord lod sig tyde så. Købte du den arveret, er jeg bange for, du gjorde en dårlig handel."

"Tag jer ikke det nær, er handelen slet, bliver skaden jo køberens."

"Hvem ved, hvad der kan komme ud af det? Har du engang taget sagen i hånd, vil du også se at drive den igennem, jeg kender dig, der vil blive splid mellem dem, som nu lever i fred og ikke forlanger bedre."

"Hvad ved I om det?"

"Det er jo mig, sagen nærmest angår. Der har været tale om Ties og hans arv i al den tid, du var borte. Den grisepranger, Markus Hebeken, efterlod ham penge, det nægter ingen, jeg har dem i mit værge og skal udbetale dem, men i mange år levede Ties her i Meldorf af borg og gæld. Så snart folk hørte tale om arven, kom de til mig med deres forskrivninger og

forlangte, jeg skulle holde tilbage, hvad de havde til gode. Ties skylder også mig penge, jeg har hans bevis for seks og tredive tønder rug, han efterhånden lånte på bøn og gode løfter, han har dertil boet i elleve år i det lille hus, jeg ejer nede på Søndergade, uden at betale en søsling for det, det vil jeg gerne slå en streg over, nu hellere end før; men han har lånt penge af byen, han står i gæld til folk, der alle har meget at sige, hvordan skal jeg komme til rette med dem? Gælden er vokset langt over arven."

"Mig synes, I kunne svare dem, at det er én sag, de folk har penge til gode hos Ties, en anden, at Ties har arv at kræve efter Markus."

"Og det tror du, de lader sig nøje med?"

"Måske ikke med det gode, men de kan jo blive tvunget til det," svarede Viben koldt og roligt. "Vi vil lade loven dømme os imellem, for det er, som I siger, fra nu af tager jeg den sag på mig."

"Loven vil dømme dem til gunst, og du vil tabe, Viben, lad være at befatte dig med det, jeg beder dig i aften så bønligt om det. Nu har vi fået fred og gode dage mellem vore slægter, der er lyst velsignelse over dem, vil du lede det til det onde?"

"Det være langtfra, men jeg vil stå på min ret," svarede Viben bestemt, "jeg forlanger jo ikke andet."

"Og hvis nu dommen går dig imod, som jeg i forvejen indestår for, hvad så? – Tro mig, Viben Peter, der vil kun flyde ulykke af den sag, jeg varer dig for den i tide. – Har da min bøn slet intet at sige?"

"Bønner skal man ikke regne stort på," svarede Viben med et spottende smil, "hvad betyder de vel? Jeg har hørt tale om én,

der kom med bøn til Reimer Grote, og han lo ad det; jeg kender to, som ville have velsignet ham, hvis han havde lyttet til det, de bad om, han gjorde det ikke, hvorvel det var liv og død, den bøn gjaldt, og der fulgte mange bitre års ulykke efter. – Der sidder brave mænd til doms i Ditmarsken, de skal dømme os vor trætte imellem."

"Er det din bestemte vilje?"

"Det er min vilje."

Reimer sad længe og så ned for sig, der fo'r et bittert og pinefuldt udtryk hen over hans ansigt, idet han udbrød: "Nu fatter jeg først ret, hvad Lamme Ties mente med sin spot og latter i dag; mere ydmyg var han før, når han trådte over mit dørtrin, nær ved at støde panden mod gulvet. – Jeg ved også, det var mindre sagen, du tænkte på, da du købte hans arv, og mindre din lyst til at hjælpe ham, du gav efter for, end dit hårde sind, som han opirrede imod mig. Han går omkring i byen og praler af, at Carsten Peter døde med hans navn på læben; jeg har hørt andre føje til, at din fader tog løfte af ham og af dig i sit sidste øjeblik, at hævne den uret, han bildte sig ind, jeg havde tilføjet ham; men det vil jeg dog ikke tro om Carsten, trods det, der ellers kunne være os imellem."

"I taler vel, Reimer Grote," sagde Viben smilende, "men ord har altid været godt køb hos jer. Det bliver silde nu og duggen begynder at falde. – Jeg vil intet ondt, og ingen ufred volde, – det er kun en sag mellem Ties og de andre, dem skal loven dømme imellem."

"Lad den det," sagde Reimer sørgmodigt.

Viben rejste sig op fra bænken og blev stående, som om han ventede, at Reimer skulle gå, han gik også, rakte ham hånden

uden at sige mere og vandrede langsomt, med hænderne på ryggen, op igennem gaden.

I Meldorf blev dengang enhver strid imellem byfolkene dømt af to borgmestre, hvis myndighed strakte sig så langt stadens grund nåede. Dersom de stridende parter var utilfredse med dommen, havde de lov til at bringe sagen for tolv rådsherrer, der valgtes mellem borgerne, og blandt hvilke otte stemmer da gjorde udslaget. Rådsherrernes dom kunne igen forandres af de otte og fyrretyve regenter i Heide. I sager derimod, som angik landets ve og vel, når nye love skulle fastsættes, skattepålæg, når det gjaldt om at bestemme sig for krig eller fred, eller som tidligere ved prøven af jernbyrd, lod de otteogfyrretyve fogeden i Veddingsted gøre opråb til alle kirkesogne, hvorefter ditmarskerne en bestemt lørdag kom sammen på den store torveplads i Heide, og et antal af fem hundrede fogeder, rådsherrer og regenter dannede der en landsforsamling, som besluttede ved at stemme ja eller nej for sagen.

Otte dage efter samtalen med Reimer bragte Viben sin klage for de to borgmestre. En uge senere faldt dommen, som gav Reimer ret til at holde pengene tilbage, og til af dem at betale byen og byens folk. hvad Lamme Ties havde givet sit skyldbrev for.

"Dermed nøjes jeg ikke," sagde Viben, "vi fører den sag videre."

Dommerne rådede ham fra det, Viben hørte på deres grunde, tav og gik. Nedenfor rådstuetrappen mødte han Reimer Grote, han lod, som om han ikke så ham, men Reimer standsede og sagde:

"I Guds navn! lad det nu fare med at drive den sag videre. Tro mig, Ties ville dig ikke til det gode. – Følg med hjem, så tales vi ved og får det afgjort i mindelighed, så du kan være fornøjet og ikke kommer til at lide tab."

"Nej," svarede Viben, "har jeg engang begyndt, vil jeg også føre det til ende, jeg forlanger en dom og intet forlig."

Reimer ville have sagt noget, men Viben gik og bragte straks sagen for de tolv rådsherrer, blandt disse var Reimer Grote den ene. Otte dage gav loven dem til at rådslå og overlægge indbyrdes, så skulle de fælde dom, og Viben blev kaldt op for at erfare, hvad de besluttede.

Den dag var rådhuset fuldt besat af tilhørere. Enhver, som stod Carsten Peters og Reimer Grotes slægt nær, anså det for en æressag at være til stede. Det var ikke blot for interessen, men også for den personlige forfængelighed, der kæmpedes; Vibens navn begyndte at blive kendt, man omtalte ham og lagde mærke til ham i byen; det, at han gjorde den lammes sag til sin, gav den større betydning, end den ellers ville have fået, vandt han i dag, ville han ydmyge Reimer, det var en triumf for den springende ulvs venner, tabte han, ville han uden tvivl føre sagen videre, måske selv tage hævn eller give anledning til strid, hvem kunne vide det? For at være rede til alt, havde nogle af de tilstedeværende fundet det rigtigst at bringe deres våben med og kom fuldt rustede op på rådhuset, hvilket ellers var strengt forbudt. Der hvilede en spændt forventning over forsamlingen, det var, som om alle disse mennesker anede, hvor betydningsfuld dagen skulle blive for begge parter og de ulykker, der ville følge efter den.

Det blev en trykkende varme, mørke tordenskyer hang ned over byen, alle rådhusets vinduesluger stod åbne for at skaffe luft til den talrige mængde i salen, hvor landsherrerne nu samledes for at afgive deres stemmer.

Da Viben gik over torvet, blev han standset af et vældigt råb. En høj og bredskuldret mand med langt, rødt hår og iført et nyt og skinnende brystharnisk, kom løbende efter ham. Det var Pavel Seke, kæmpen fra den nat, Henrik Zytphen blev ført til Beate. På skulderen bar han en stor og blank poleret stridsøkse fuld af skår og dybe hug, der mindede om tidligere bedrifter.

"Godt, at jeg traf dig," udbrød han, "du ser, jeg er rede til, hvad der kan falde for. Nu følges vi ad til rådhuset. – Jeg har været inde i våbensmedens bod og sat mine sidste penge i pant for at låne hans brystharnisk i dag. Den halunk! en gylden vil han drage af for hver en bule, de slår i den, billigere mente han, det ikke kunne være, men hvis de kløver jernet, så jeg får ulivssår, skal jeg slippe for at betale. Alle de jeg mødte i dag mener, at det bliver til noget deroppe. Du giver ikke efter, vel! Dømmer de dig til forlis, gør vi kvalm først med munden, siden med næven, det går af sig selv."

"Hvad vil den snak sige?" svarede Viben. "Der skal ingen strid være for min skyld. På den vis agter jeg ikke at vinde min sag."

"Du lader dem da ikke tage din ret fra dig," sagde Pavel bedrøvet. "Jeg regnede så vist på at komme til at røre mig lidt i dag, jeg har samlet alle mine bedste venner deroppe, sikke mennesker; der er også nogle lange æsler af Reimers, som kunne have godt af en svingom. Du ved, hvordan jeg forstår at klemme på, du har set mig ved arbejdet. Du vil ikke komme vand i mit øl, Viben."

"Jeg skal sige dig, hvad jeg vil, og du får at rette dig derefter, Pavel Seke! Om du gør kvalm på rådhuset eller løfter hånd mod en eneste, som går derop i dag, så bliver det en sag mellem os to, jeg stiller mig imod dig, og du skal komme til at røre dig, kan du tro. – Du har også set mig ved arbejdet."

"Er det dit sidste ord?" spurgte kæmpen, idet han standsede og slog det jernbeslåede skaft af stridsøksen ned på den brolagte gade, så det klang i stenene. "Vil du gøre mig den sorg?"

"Det er mit sidste ord, du kan lide på det."

"Så skal helsoten tage mig, hvis jeg sætter min fod derop i dag," svarede Pavel modfalden. "Kommer jeg først ind, ved jeg nok, hvordan det ender, jeg dyr mig ikke. Kvinden sagde det, da jeg drog hjemmefra i morges, hun kunne se det på mine øjne. Der er blod i dem, mente hun." Med disse ord vendte han Viben ryggen og slentrede langsomt og modfalden hen til våbensmedens bod for at give ham det lånte panser tilbage.

I rådhussalen var enhver plads optaget, skulder trykkede mod skulder, fra væg til væg sås kun et bølgende hav af hoveder, Viben måtte anvende hele sin kraft for at trænge igennem og nå hen til bænken indenfor skranken, hvor hans plads var. Da rådsherrerne havde samlet sig, trådte Reimer Grote ud af deres kreds, hævede sin røst og sagde:

"Siden jeg i dag på byens og egne vegne er part i den sag, der skal dømmes i, så træder jeg tilbage og forlanger en anden valgt i mit sted."

Mod dette ønske kunne ikke indvendes noget, det stod enhver af de tolv herrer frit for at nægte sin stemme, i så fald valgte de andre en af borgerne til at træde i hans sted, og det

skete i dag. Man så også Bartel blandt rådsherrerne. Hans røde kinder var blevet blege, det var øjensynligt, at han befandt sig under trykket af en pinefuld kamp, jo nærmere det afgørende øjeblik kom. Hans blik fo'r henover mængden, forsagt og spørgende, som om han søgte råd og støtte, uden at vide, hvor han skulle finde dem. Da Viben tog plads indenfor skranken, gik han hen til ham og der fandt en dæmpet samtale sted mellem de to brødre, som endte med, at Viben rystede på hovedet, og Bartel gik, endnu mere nedtrykt og sørgmodig end før. Idet rådsherrernes kreds sluttedes, syntes han at have fattet sin beslutning, han trådte bort fra dem og udbrød med en stemme, der rystede af indre bevægelse:

"Jeg siger mig også fra min plads i dag. I kommer til at vælge en anden i mit sted, jeg vil ikke fælde dom i min broders sag."

"Du tager fejl," svarede Vibens klare og rolige røst, "det er Lamme Ties og ikke mig, som her fører klage. Jeg bringer kun hans klage for retten."

"Jeg kan ikke dømme," råbte Bartel og vred sine hænder. – "Lad mig være fri!" vedblev han med et bønligt blik. "Jeg vil ikke dømme!"

"Er Carsten Peters søn da bange for at sige, hvad han holder for ret?" spurgte Viben spottende. "Den dag, du første gang kom herind, gjorde du ed for Gud og hellige mænd at dømme efter dit bedste skøn, det skal du fuldbyrde, nu mere end nogensinde før. – Jeg forlanger af dig, at du beholder din plads og ikke træder tilbage."

Bartel stod lidt og betænkte sig, hans mægtige skikkelse syntes at vakle, han vovede ikke at se i vejret, af frygt for at møde sin broders bestemte øjne.

"Gå, Bartel," tilføjede Viben dæmpet, "Gå og døm. Hører du ikke, de kalder på dig."

"Du vil det," hviskede hans blege og skælvende læber.

"Gå," gentog Viben bydende.

Bartel svarede ikke, han trådte ind i kredsen til de andre.

Der havde allerede fundet en lang rådslagning sted mellem dommerne, før de viste sig for mængden. Inde i salen delte de sig nu efter sædvane i tre kredse, fire i hver. Den ene kreds stemte med ja, den anden med nej, det parti, som den tredje forenede sig med, afgjorde sagen. Det var så lidt indviklet som muligt.

En røst hævede sig fra dommerne indenfor skranken: "Vi fire stemmer for Lamme Ties."

"Og vi stemmer for Reimers," sagde en i de andres kreds. – Det tredje parti overlagde og førte en dæmpet, men levende samtale indbyrdes. Lidt efter trådte en mand ud og gik over på Reimers side.

"En for Reimer," lød det triumferende blandt tilhørerne.

"Han skylder Reimer penge," sagde en af Vibens tilhængere.

To andre fjernede sig atter og gik over i Reimers kreds. "To til for Reimer," lød det atter fra mængden. – "Brave folk! – Skylder de ham også penge?"

"De vil måske låne hos ham i morgen," svarede manden, som holdt med Viben.

"Det kniber for ulven i dag, han viser tænder."

"Derfor angriber du ham helst fra halen", lød den andens svar.

Rejmer havde nu fået syv stemmer. Viben derimod kun fire. Bartel stod alene mellem begge kredse, alles øjne rettedes på

ham. Længere tilbage støttede Viben sig op mod skranken, rank og dristig, med et roligt smil omkring munden og en dyb rynke over øjnene, som modsagde smilet. Bartel så ikke på ham, men følte dog, at hans broder betragtede ham så skarpt og gennemtrængende, at ikke en mine, måske ikke en af hans tanker undgik ham. Under indflydelse af dette blik stod den ærlige natur bøjet og sammenknuget i den heftigste sjælekamp, og det hjælpeløse, klagende udtryk i hans ansigt var åbenbarelsen af alle de pinsler, han led. Tilfældet ville det således, at han her ikke blot måtte dømme, men at hans stemme tillige skulle gøre udslaget i dommen. Enhver beslutning stod stille for denne overbevisning. De andre ventede på ham, han hørte sit navn blive nævnet, alt drev ham til handling. Pludselig forandredes hans ansigt, en bestemt vilje viste sig i det. Han vædede de tørre læber med tungen og udbrød:

"Jeg stemmer mod min broder Viben."

Den røst, hvormed han sagde dette, lød hul og klangløs, men blev dog hørt til den yderste ende af salen. Han vaklede hen over gulvet, alt blev mørkt for ham, hans øjne lukkede sig, og han greb med begge hænder fat i skranken for ikke at falde.

Et jublende bifaldsskrig lød fra alle tilhørerne. Endnu mens dette varede, så de Viben træde hen til Bartel, understøtte ham og trykke ham heftigt op til sit bryst.

"Det er ret! det er godt!" sagde han så højt, at alle hørte det. "På den vis måtte Carsten Peters søn handle. Her har jeg tabt min sag, men det bliver ikke ved det."

Efter disse ord hilste han for dommerne og gik ud fra skranken. Mængden gjorde plads for ham, en tæt

sammentrængt række dannede sig på begge sider, alle tav og betragtede ham, kun én røst hævede sig, idet han gik forbi.

"De siger, Reimer Grote for mange år siden vandt over Carsten Peter, i dag vinder han over hans søn."

"Dengang tog han faderens kvinde," tilføjede en anden, "i dag tager han sønnens penge, hvad vil han tage næste gang?"

Ethvert af disse ord nåede Viben, de faldt ned over ham som kølleslag, en glødende rødme viste sig på hans kinder og forsvandt igen i samme øjeblik. Han svarede ikke. I hjørnet af salen stod Reimer Grote, Viben troede at læse den tilfredsstillede triumfs smil i hans ansigt. Han vedblev at gå og forlod rådhuset.

Op på dagen opfyldte himlen sin trussel fra om morgenen. Solen forsvandt, skyerne forsvandt og lyset forsvandt, havgusen kom ind fra Nordsøen, alt var en tung blygrå tåge, som sænkede sig ned over byen, og under hvilke huse, træer og mennesker blev usynlige. – Hvad er havgusen? Ingen ved at forklare det. I de lyseste sommerdage kommer pludselig en lille, mørk sky til syne på den klare himmel, bestandig fra nordvest, breder sig, vokser og iler fremad, den sænker sig ned på jorden, indhenter rytteren, skibet, den flyvende fugl, det er umuligt at undgå den. En klam og isnende kulde følger med, man lukker sig inde, spærrer døre og vinduer, den trænger igennem de tykkeste mure, man beskytter sig med de varmeste klædningsstykker, den gennembløder dem, svalerne søger skjul, køerne brøler, står med ludende hoveder og vender ryggen til, bladene sænker sig, blomsterne lukkes eller visner, den slapper alt, forstemmer alt, virker på huden som tusinde nålestik og efterlader en bitter, saltagtig smag på læberne. Når en tid er gået, synes dens

heftighed at være udtømt, det bliver lysere i luften, en sitrende solstråle bryder gennem tågen, varmen vender tilbage, havgusen hæver sig, drager videre og med færre kræfter, jo længere den når ind over landet.

Lidt før middag kom Bartel gående ned igennem gaden, langsomt og uden at se i vejret eller hilse på venner og bekendte, som han ellers plejede. Han standsede ved Viben Peters dør, tog sin hat af og blev stående med blottet hoved nedenfor bislaget. Enhver vidste allerede at fortælle, hvad der var gået for sig om formiddagen oppe på rådhuset, rygtet har brede vinger: Viben tabte, men Bartel vandt, om den førstes adfærd var der forskellige meninger, om Bartels kun én, hans navn lød fra alles læber. Folk studsede ved at se ham tøve udenfor faderens hus med blottet hoved, nysgerrige ansigter kom frem i genboernes vinduer, men det påfaldende i hans adfærd blev adlet af den dybe smerte, hans åsyn udtalte.

"Hvad står rådmand her for?" spurgte en bekendt, som gik forbi.

"Jeg venter på min broder Viben," svarede han og indlod sig ikke videre med spørgeren.

Havgusen kom, folk flygtede skyndsomst ind i deres huse, lukkede vinduesskodder og døre, gaden blev tom, Bartel stod der endnu, lænet op til muren, tavs og ubevægelig som en støtte, med hatten knuget sammen i begge hænder.

Viben var ikke hjemme, det varede flere timer, før han vendte tilbage. Da han så Bartel, standsede han og sagde: "Hvad vil du?"

Bartels røst skælvede, han strakte hånden hen imod Viben. "Jeg kommer for at bede dig om forladelse," hviskede han.

"Hvorfor går du ikke ind?"

"Jeg vidste ikke, om jeg måtte."

Viben lod til at betænke sig, det kæmpede i ham, han tog broderens hånd og sagde: "Kom indenfor Bartel, aldrig har du stået mit hjerte så nær som i dag. Vi to vil tale sammen." Dermed førte han ham ind i stuen.

Nanne lyttede bag vinduesskodden, hun havde længe set Bartel ved bislaget, men ville ikke gå ud til ham. Da de kom ind, stillede hun sig hen ved kaminen, med hænderne under forklædet. Hun ventede også. Bartel lagde ikke mærke til hende, hans øjne vedblev uafbrudt at søge broderens.

"Er du vred på mig," stammede han; "jeg kunne ikke andet."

"Sig ingenting," udbrød Viben, "det behøves ikke; du handlede som det skikker sig en af vor slægt; jeg forliste min sag hos dem, det er vist, men folk vil dog tale længere om Carsten Peters sønner, end om Reimer Grotes proces. Hvad vil du mere?"

Der blev lettet en uhyre vægt fra Bartels bryst mens Viben talte, smilet og lykken vendte tilbage på hans ansigt, han drog sit vejr så dybt, at det hørtes i den anden ende af stuen. Først nu fik han øje på moderen og vedblev at nikke til hende, mens han svarede: "Jeg har et ærinde til og kommer for at gøre en handel med dig. Sælg mig den arv, – vil du? Jeg betaler tilbage alt, hvad du her givet Lamme Ties for den, og enhver, som har hans skyldbrev for mere, skal også nok få sine penge."

"Det synes mig ellers var et godt tilbud," sagde Nanne.

Viben rystede på hovedet. "Det kunne jeg gøre i går, men ikke i dag. Mens vi sidder her, går der ridende bud med sagen til de

otteogfyrre i Heide, siger de nej, så bringer jeg den for landsforsamlingen, som kommer til stede på lørdag otte dage."

"Og hvis den også siger nej," ytrede Bartel frygtsomt.

En truende rynke lagde sig om Vibens pande mens han svarede: "Det vil vi tale om, når den tid kommer, de skal dømme først. – Men man må altid helst se frem for sig, som vor fader sagde. Skulle det også gå mig imod i Heide, så drager jeg fra Meldorf, jeg kan ikke blive ved at leve mellem disse mennesker, det må have en ende. Hver gang jeg får Reimers navn at høre, vil det minde mig om Lamme Ties og den arv og vor faders ord og – noget mere. – Når jeg går forbi hans hus, ville de mørke tanker komme frem i mit sind. Jeg må herfra."

"Du rejser bort," gentog Bartel dybt bedrøvet. "Kan det ikke være anderledes?"

"Det er besluttet."

"Men moder bliver da tilbage?"

"Nej!" svarede Nanne hurtigt og bestemt, som om hun i forvejen ville afværge enhver modsigelse. "Jeg må følge med min dreng. – Ja, I er begge to mine drenge, men han der vil trænge mest til mig."

"I rejser da alle sammen fra mig," sagde Bartel, "hvor vil I drage hen?"

"Hvem ved det? Verden er stor nok for os to, – ind i Holsten, op i Danmark, jeg tænker vel, vi finder et sted."

"Jeg rejser med," råbte Bartel pludselig.

Viben rystede på hovedet. "Du bliver, hvor du er, dig knytter bånd og forhold her til byen. Når jeg er borte, skal du være slægtens hoved, de fik ikke rigtig held ved at gøre mig til det."

"Hvad vil du tage dig for blandt de fremmede?"

"Det kommer an på," svarede han mørk, "jeg vil handle, som jeg finder ret, og forresten give mig Gud i vold."

Bartel sad og hørte til med våde øjne uden at indvende noget, han kendte sin broder og vidste, at alt, hvad der kunne siges dog ikke ville være i stand til at rokke hans bestemmelse. "Jeg må da i det mindste komme og besøge jer?" spurgte han. "Og jeg kommer tit," føjede han til, idet Viben rakte ham sin hånd over bordet, "det ved jeg forud. Jeg vil længes efter jer. Mens Viben er borte, synes jeg altid, jeg mangler en støtte. Jeg lever først ret, når jeg har jer alle sammen hos mig. – Vi var dog så lykkelige og havde det så godt, hvorfor kunne det ikke blive ved?"

"Fordi det var bestemt anderledes."

"Du mener den kvinde fra Amerswurth. Jeg havde næsten glemt hendes spådom."

"Jeg har aldrig tænkt så meget på den som i disse dage," svarede Viben.

"Jeg heller ikke," hviskede Nanne.

Aftenen brød frem, de tre sad endnu ude i dilen. Nanne deltog ikke synderligt i samtalen, hun hørte til og havde slået forklædet op over sit ansigt. Af og til brød et undertrykt suk frem derfra og en lyd, som når man søger at kvæle gråden. – Viben talte, Bartel sagde ja til det, han bestemte. Han købte huset, jorden, alt hvad familien ejede i Meldorf, han modtog råd, hvorledes han skulle forholde sig som slægtens overhoved. Det var for ham, som om han sad ved sin broders dødsleje og hørte på hans sidste vilje. Vibens stemning, det tungsindige udtryk i hans ansigt, det afbrudte og bitre i hans tilbagetrængte røst, bidrog kun til at gøre billedet mere levende.

Sagen var altså nu bragt for de otteogfyrretyve regenter, og begge brødrene drog op til Heide. Det var en gammel skik dengang, at parterne dagen før dommen faldt, skulle gå omkring til regenterne for at hilse på dem og anbefale dem sagen. Det kaldte man spotvis at gå tiggergang, og Viben kunne ikke undslå sig for det, hvor meget det end var hans natur imod. Regenterne, som kom til byen, boede sædvanlig hos borgerne i de små huse omkring torvet, her gik de til og fra hinanden eller mødtes i bislagene for at rådslå indbyrdes. Denne gang var der større bevægelse i byen end ellers. De otteogfyrre havde ladet gøre opråb og sammenkaldt landsforsamlingen i et vigtigt kirkeligt anliggende, som ikke vedkommer denne historie. På dette møde gjorde Viben regning, idet hans plan var, straks at bringe sagen for landsforsamlingen, hvis regenternes dom skulle gå ham imod.

Fredag aften var borgernes huse besatte med fremmede gæster. Enhver af dem havde sit våbenmærke malet i stærke og skrigende farver på et skjold, der blev hængt op over døren, hvor han boede, eller fæstet til en stang ude på gaden, så venner og bekendte kunne se, hvor de var at finde. På det store torv foran kirken, som efter en beretning skulle kunne rumme ti tusinde mennesker, slog de boder op til markedet, der blev holdt hver lørdag, før dommerne trådte sammen. Piger og karle fejede fortov og strøede grantoppe og enebærkviste udenfor dilerne. Enhver havde sin bestilling. Bartel sad hjemme og ventede og læste i salmebog, mens Viben gik tiggergang.

"Nu vil jeg bære mig rigtig besindig ad," sagde Viben til sig selv, "komme dem venligt i møde, hvad slags folk det så er, og

høre tålmodigt på al deres snak. Ingen af dem skal få mig opirret med min gode vilje."

Den første han besøgte var en af Carsten Peters gamle venner. Manden tog venligt imod ham og bød ham plads hos sig ude i bislaget. – "det er en vanskelig sag, du har for," bemærkede kan og rystede på hovedet. "Der står mange imod dig, og næsten alle af min slægt holder med Reimers, så jeg ved ikke, hvad jeg skal sige til det."

"Stemmer I da efter slægt og venskab?" spurgte Viben heftigt, og glemte allerede i første øjeblik, hvad kan nylig havde besluttet.

"Jeg stemmer efter ret og billighed," svarede manden, "det er jeg bekendt for. Desuden var din fader min gode ven, han gjorde mig engang store tjenester, men Reimer Grote er også brav, jeg slår mangen god handel af med ham; der er ingen, som betaler bedre priser for mit korn. Kniber det imellemstunder for penge, er han også villig til at låne."

"Ja, og da nu Carsten ikke kan købe korn og ikke kan låne dig penge, så er en levende hund bedre end en død løve, som ordsproget siger."

Den anden smilede, han fattede ikke meningen af disse ord og gjorde sig heller ikke den ulejlighed at tænke over dem. "Netop," svarede, han hen i vejret, "det er just hvad jeg mener. Man vil nødig lægge sig ud med gode venner, de kan blive én til nytte, før man tænker det. Du forstår mig nok."

"Det forstår jeg godt," sagde Viben. "Noget for noget. Du er handelsmand og sælger din stemme, som du sælger dit korn, til den, der betaler bedst. – Farvel!"

I det andet sted lå manden og sov. Da Viben trådte ind, rejste han sig overende på bænken og støttede hænderne på sine knæ. "Hvad vil du?" spurgte han og gabede.

"Jeg vil anbefale den sag til dig, som du skal dømme i i morgen."

"Nå, så det vil du. Ellers er det sært, du kommer til mig om det, Viben, Carsten Peters søn. Din slægt og min plejer helst at gå af vejen for hinanden, der var nu det med de får, som løb over på Meldorf grund, og som din salige fader fik mig til at bøde svære penge for, jeg glemmer det aldrig og svor ham torden og lynild til, men hvad gør det? – Derfor vil jeg alligevel handle efter bedste skøn, det er så ligefremt, retten må have sin gang. Det siger jeg dog forud, jeg holder med Reimer. Jeg ser hverken på gunst eller gave, men vi skal nok lave det sådan, at du får nej i morgen, og at det bliver din fader dyrere får, end de blev mig. Det kan du lide på."

"Jeg må trøste mig med, at du er ikke den eneste, som skal dømme."

"Det er vist, men den, jeg siger nej til, siger også alle mine nej til, folk sætte pris på mig, må du vide, og jeg har rare gaver til at tale for dem, jeg synes om. Er jeg ikke den første af de femhundrede, så mener jeg nok, jeg tør regne mig som den anden i tallet, – i det mindste som den tredje," føjede han mere beskedent til.

"Det tror jeg også," sagde Viben, "regn dig både til den anden og tredje, der følger jo to nuller efter det første tal i femhundrede." Han vendte manden ryggen og gik.

I det næste sted fandt han en stor forsamling siddende omkring et bord, hvorpå øl- og vinkanderne gik flittigt rundt.

Reimer Grote og landsskriver Gynther var til stede i kredsen. Da Viben trådte hen til bordet og nævnede sit ærinde, opstod der almindelig tavshed i stuen. En af mændene rejste sig op fra bænken og sagde:

"Mit navn er Hans Schwien, om du ellers kender det. Du sloges en nat med min fader, som er død, og jeg hørte dig råbe på, at vi kun var at træffe mellem skarnet. Hvorfor søger du mig da i aften?"

"Om jeg havde ret dengang, kan du jo gøre alle de hæderlige mænd, som her er til stede, det samme spørgsmål. Bor du i skarnet, Hans Schwien, er du for dybt nede til, at jeg vil have med dig at bestille."

"Og mig da!" spurgte en anden. "Jeg stammer fra Jerren Selves, ham din moders nære slægt drev fra Curt Videriks gård. – Mig søger du vist heller ikke."

"Jeg undrer mig over, at du tænker på det nu, da du skal dømme i min sag. Vor slægt havde dog ingen anden skyld mod din, end at de hængte den mands billede op i en galge, som stjal den evneløse enkes penge. Regner du dig til ham, så sidder jo tyvens slægt til doms i morgen over en ærlig mand." Der opstod en forfærdelig larm efter disse ord, Jerren, sprang over bænken og rev en af økserne ned fra væggen, men Viben blev roligt stående og sagde: "I ser nok, jeg kommer uden våben, lad derfor den strid fare, til vi mødes igen, måske du så har mindre lyst til at slås end i aften."

Da Reimer og landskriveren atter havde bragt nogen ro til veje, vendte Gynther sig om mod Viben og sagde: "Hvem er den mand, som ukaldet vover at trænge sig ind i vort lag? Jeg tror, han gør bedst i at gå sin vej igen."

Viben var efterhånden bragt i en tilstand af ophidselse, der lod ham glemme enhver tanke på det fredelige forsæt, han nylig havde fattet. Fra alle sider i kredsen mødte han spottende og hånlige blikke, man lo ad ham og talte højt om ham. Furen trådte frem over hans øjne, årerne i hans pande stod spændte. "Jeg må have set dig et sted før," tilføjede Gynther, "jeg mindes ikke hvor, men dit ansigt forekommer mig bekendt."

"Ja, vi to har mødt hinanden tilforn," svarede Viben. "Det var den nat, de mordere gik til Heide og brændte Henrik Zytphen på Munkebjerget, du var i deres spids og førte dem, du og prior Augustinus. Munken er det gået tilbage for. Da vi antog Luthers lære, vendte folk ham ryggen og jog ham bort fra klosteret. Jeg så ham på en af mine rejser flygte ud af landet. I Meldorf gik han med præster og kordrenge i følge, da han listede over grænsen, fulgte kun én mand, det var den spedalske Dreyg Jødeken, han løb bag munken, lo og gjorde støj med sin skralde. – Augustinus har fået sin straf. – Dig venter den på endnu."

"Tal dog besindig!" sagde Reimer Grote dæmpet, idet han trådte hen til ham. "Du fortæller om dine rejser her, du har måske set meget, men ikke lært meget på dem."

Viben gjorde et skridt tilbage for at undgå Reimers fremstrakte hånd. "Noget har jeg dog set, mens jeg drog af by, som jeg mindes endnu. Fra Schalkholz til Tellingsted rejste jeg, der stod at læse på en sten:

Claus Grote
slog hyr syne Broder zu Tode.

"Var Claus Grote ikke Reimers fader?" tilføjede han spottende.

Under den almindelige bevægelse, dette spørgsmål vakte, satte Viben sin hat på hovedet og forlod stuen.

"Så ikke mere for i aften," sagde han til sig selv ude på gaden og tørrede sveden af sin drivvåde pande.

Bartel stod i døren og ventede med ængstelig utålmodighed. "Hvordan gik det?" spurgte han, og søgte at læse sit svar i broderens ansigt.

"Jeg havde ikke rigtig held med mig," sagde Viben.

Om aftenen sad de to brødre i bislaget og så ud på folk, som gik forbi. Det begyndte at blive silde, da der kom en mand hen imod dem, indhyllet i en lang kofte. Han gik op og tog plads på bænken foran Viben. Da han slog koften tilbage, kendte de Reimer Grote.

"Jeg kommer igen," sagde han, "skønt du ventede mig vist ikke, efter de hårde ord, du lod falde deroppe. – Nej, bliv siddende, Viben, og lad os tale sammen som to retskafne mænd, der sætter større pris på at jævne deres sag med ord end med våben."

"Retskafne mænd handler ikke som I og Eders gode venner i forsamlingen," svarede Viben. "De vender den mand ryggen, som beder om, hvad de ikke kan give, men de håner ham ikke."

"Der faldt hårde ord," svarede Reimer, "de havde uret, ja vist! men du æggede dem. Lad enhver svare for sig, jeg vil ikke tage de andres skyld på mig. Din slægt lå i strid med Hans Schwien, den havde gammelt fjendskab mod Jerren Selves, men hvorfor skulle jeg undgælde for det? Jeg ville jo dog kun vende det til godt for dig. – Der er noget, du har imod mig, Viben, nægt det ikke, er det din faders sag, er det hans råd, du følger, eller er det andres? Du vil hævne dig, tage gammelt nag op på ny, hvorvel

jeg har gjort alt for at få dig til at glemme det. Du så dig om efter en lejlighed, da kom Ties med sin arv haltende dig i møde. Du troede slet ikke på den sag, det har du aldrig gjort, dertil var du for klog, det var en sten, du fandt undervejs for at slå mig med, og du tog den op. Er det nu også dig værdig, den måde at hævne sig på? Det er lidt, det er småt, Viben, for småt, synes mig, for dig. – Følg mit råd og hør min bøn, vi er to om at bede her, for jeg kan se på Bartels øjne, at han tænker ligesom jeg, tag mod den åbne hånd, jeg byder dig i aften, du skal få forlig, på hvilken måde du selv vil. I den strid, vi fører her, sigter du på mig, men rammer kun dig selv."

Viben havde siddet med sænket hoved og hørt på Reimer, hans ansigt forrådte intet, det var ham altid en lydig tjener, som kun fortalte hvad han tillod. Da Reimer tav, svarede han:

"Jeg tror nok, at min sag er en sten, som ligger jer i vejen; hvem den rammer, får vi først at se i morgen, når dommen falder, og jeg *vil* have en dom, har jeg sagt, og intet forlig med jer." Han rejste sig og forlod bislaget uden at agte på Bartels fremstrakte hånd, som søgte at holde ham tilbage.

Næste dag var Heide fuld af larm og bevægelse. Om morgenen begyndte markedet og varede som sædvanlig til middag, derefter blev retten sat af de otteogfyrretyve regenter, og denne gang skulle tillige landsforsamlingen fælde dom i den sag, for hvilken den var indkaldt. Det store torv myldrede af mennesker, man så en mængde fremmede ansigter rundtom, som ellers sjældent lod sig tilsyne i byen, folk oppe fra St. Annen af de ansete Russebiller, som hørte til Carsten Peters slægt, skibsbyggere og sømænd ovre fra Bysum, der havde været venner med gamle skipper Delf og nu stod på Reimer Grotes

side. De forskelligste udtryk lå i alle disse åsyn, uro, tvivl og ængstelse, når de tilhørte Vibens venner, overmod og triumf, når de holdt med Reimer. Da klokken ringede, flyttede markedsfolkene deres boder og borde til side, og dommerne viste sig på en ophøjet plads, der var dannet foran kirken. Alle trængte frem for at nå hen i deres nærhed. På et givet tegn af landsskriveren kom en mand til syne med en stor tromme, slog hvirvel og råbte, at nu var retten sat i Heide, og at enhver, som i ord eller gerning forstyrrede den, havde at bøde tolv lybske mark efter landsbogen. Samme bestemmelse udråbte han under en ny trommehvirvel på alle fire hjørner af torvet.

Mens dette fandt sted, drog en skare ældre og alvorlige mænd ind over pladsen. Deres anfører red på en høj, hvid hest, og i ham kendte alle Viben Peter. Toget trængte sig langsomt og højtideligt frem gennem mængden, som villigt gjorde plads, til det nåede op foran skranken, hvor rådet var samlet. Enhver af disse mænd bar Carsten Peters våbenmærke, den springende ulv, anbragt så synligt, at det straks faldt i øjnene. De holdt sig samlede omkring Viben, rolige og forventningsfulde og tog ikke del i de andres samtaler. Da kredsen havde lukket sig efter dem, kom en anden hob til syne med støj og latter og udfordrende ord, vilde og tarvelig-klædte skikkelser, væbnede med de forskelligste våben. En høj og bredskuldret kæmpe, hvis lange, røde hår strittede ud til alle sider under hatten, gik foran dem med en bredbladet økse på skulderen. Det var Pavel Seke. Hans ansigt perlede af sved, det var blodrødt af anstrengelse, hans klædning fuld af støv ligesom folkenes, der fulgte efter ham, alt tydede på, at de havde tilbagelagt en lang vej den dag og ilet for at komme tidsnok. Pavel Seke og hans mænd blev ved at arbejde

sig frem, til de nåede op mod skranken, her slog de en kreds om Viben og hans følge, derefter så Pavel hen på mængden med et veltilfreds smil, tørrede panden og tog plads nede på jorden. Idet hans blik mødte Vibens, nikkede han og pegede med tommelfingeren om på sine folk, men Viben lod som om han ikke så det.

Solen skinnede ned over torvet, gød sit lys over alle disse stirrende, lyttende, forventningsfulde åsyn, luften var strålende, klar og gennemsigtig. Viben alene med sin tavse skikkelse, tankefulde, uigennemtrængelige pande, dannede en skygge i dette lys. Han var synlig for alle, således som han sad der, og alle blik var rettet på ham. Hans hest stampede og skrabede i jorden, som om den ville fremad, den tyggede på sit bidsel. Han lod ikke til at ane den opmærksomhed, han var genstand for, udtrykket i hans ansigt vedblev at være koldt og bestemt. Da Reimers venner kom frem blandt dommerne, rynkedes hans pande, han lod hånden glide henover den, rynkerne forsvandt, den blev atter tavs og rolig som før. Under stilheden, der herskede omkring ham, hævede han sig i stigbøjlerne, vinkede med hånden og udbrød:

"Jeg har sag i dag og er kommet for at høre min dom. De mest ansete af vor slægt tog jeg med mig, for at de alle skulle være vidne til, hvordan retten plejes af så hæderlige og kyndige mænd som dem, jeg her ser til stede." Med disse ord blottede han sit hoved og bøjede sig dybt og hilsende mod skranken. "Som I se, har vi lagt værge fra os og kommer ubevæbnede for Eder, vore navne er lige så vægtige som våben, mente vi, og rettens majestæt hviler over dette sted, det sømmer sig ikke at

træde den nær med væbnede hænder. Gud være med Eder, døm mig nu efter bedste formue."

Hans stemme var klar og gennemtrængende og blev hørt af alle, de dæmpede bifaldsytringer, som lød omkring ham, vidnede også om, at han havde gjort et gunstigt indtryk. Man undrede sig kun over den dødelige bleghed i Vibens ansigt, da han tog hatten af. Forklaringen herover fik de først senere.

Rådsforsamlingen varede ikke længe, da den var til ende, trådte landsskriver Gynther ud af de otteogfyrretyves kreds, bøjede sig frem over skranken og vinkede til tavshed. Hans øjne fæstede sig ufravendte på Viben, idet han råbte:

"Retten dømmer til gunst for Reimer Grote. Lamme Ties har tabt sin sag, og dommen lyder som den, det agtbare råd allerede fældede i Meldorf."

Viben hørte til uden at forandre en mine. Da Gynther tav, hævede han sit hoved og sagde: "Jeg tager ikke den dom for god og bringer min sag for landsforsamlingen, som her er til stede."

"Det kan du," svarede Gynther, "om du ellers vil vinde noget derved."

"Det får landsforsamlingen og ikke I at bestemme."

Gynther smilede og drog sig tilbage. Viben ventede.

Mens dommerne rådslog, ophørte for en stund den almindelige tavshed, som hidtil var blevet iagttaget. Hen over torvet lød den utydelige summen og larm, som opstår, når forskellige stemmer taler på engang i det samme rum. Imod hvad der ellers plejede at være tilfældet under uheld, syntes kredsen af Vibens venner at blive større og tættere omkring ham, efter at dommen var faldet. Han deltog ikke i deres samtaler, blev holdende tavs og ubevægelig på stedet uden at

forråde den storm, der rasede i hans indre, alene hans skikkelse var en truende påmindelse for de fem hundrede bag skranken.

Pavel Seke rejste sig trevent og langsomt op fra jorden, først strakte han sine vældige lemmer og gabede, dernæst kastede han øksen med de mange skår over skulderen, i dag var den dobbelt så blank som ellers, han satte albuerne frem og borede sig med en uimodståelig magt ind i kredsen, til han nåede Vibens hest.

"Du ser, jeg er på pletten," sagde han. "Vi var nær kommet for silde, men jeg måtte først hen og banke dem sammen fra øst og vest, de karle, jeg kunne stole på, siden havde vi en slem lang vej herop til Heide. – Der bliver nok lidt at bestille i dag, tror du ikke?"

"Hold dig bare rolig," svarede Viben, "andet får du ikke at bestille."

"Djævelen stå i din sagtmodighed," sagde Pavel skuffet, "men dine øjne taler alligevel et andet sprog end din mund, Viben Peter. Sig blot et ord når det skal gå løs, et vink, blink bare med dit ene øje, så er jeg der, så får de det."

Viben tav og så hen til en anden side. Pavel slentrede tilbage til sine folk, rystede på hovedet og lagde sig ned på jorden blandt dem.

Der blev atter kaldt til stilhed fra skranken, og landsskriveren kom frem. Samtalerne ophørte, alle tav, alle lyttede, nu skulle det sidste, det endelige ord falde, som afgjorde sagen. Gynther lænede sig ud over rækværket og råbte med al den kraft, han kunne lægge i sin stemme:

"Det svarer landsforsamlingen Viben Peter, siden han gør sig til talsmand for Lamme Ties, at den ikke vil have med hans sag

at bestille."

Viben drog en stor foliant ud fra sin kofte, hævede den i vejret og råbte: "Landsforsamlingen har uret, her holder jeg Ditmarskens lovbog i min hånd, efter den forlanger jeg at dømmes."

"Det bliver ved, hvad der er bestemt," erklærede Gynther.

"Er det Jeres mening, I dommere?" råbte Viben og strakte hånden ud mod skranken. Et almindeligt Ja hørtes fra den tætte kreds af hoveder deroppe. – "Er det Jeres mening?" gentog han, og atter lød bekræftelsen ham i møde.

Han tav lidt og syntes at overlægge. "Siden I nu afviser min sag og nægter at dømme, som landets lov byder, så hør, hvad jeg har at svare: Jeg er sket uret, I dømte, som I ville, ikke, som I skulle, I var mine fjender og sammensvor Jer imod mig. Havde I været to eller tre, så kunne jeg tumle Jer, var I fem, gik det måske også an; men I er fem hundrede, jeg kan ikke magte så mange. Jeg siger mig da fri fra Ditmarsken, jeg vil ikke have mere med det at bestille, ikke bo eller bygge her, jeg erklærer mig fra denne stund for hele landets fjende, og der skal være krig og ufred mellem Jer og mig på hver en vej og sti vi mødes."

Dette råbte han roligt, langsomt og bestemt og med et blik, der bekræftede, hvad hans mund forkyndte.

Et almindeligt brøl lød hen over forsamlingen. Enhver vidste og havde hørt eksempler på, hvad disse ord betød, og Vibens hele personlighed egnede sig kun til at give dem endnu større eftertryk. Det bølgede gennem torvet som et hav i oprør, trængslen foran skranken tiltog, økser og spyd hævedes af folk, der bar den springende ulvs mærke. Pavel Seke hylede af glæde, der var pludselig faldet en lysstråle, et håb over ham. Den

jernmur af dragne våben, som omgav Viben, var en levende forklaring over hans ro og kulde, mens han udstrakte sin hånd og råbte på stilhed for at høre, hvad Gynther gjorde tegn til at ville sige.

"Du erklærer dig for landsfjende," ytrede han, "har du også overvejet, hvad det betyder? – Frist til solnedgang giver loven dig, efter den tid står du udenfor ret og sikkerhed. Hvad du ejer af gods og midler, så langt vort herredømme over Geest og Marsk strækker, er taget fra dig, du kan ikke arve og ikke skifte, din faders lod hører dig ikke til, dit hus er ikke mere dit."

"Jeg ejer hverken lod eller hus," svarede Viben.

"Du er da fra nu af erklæret for en lovløs mand, dit skjoldmærke er brudt, dit navn slettet ud blandt vore slægter; ingen kendes mere ved dig, hvor du træffes på gade og vej, i hus eller kirke har enhver ret til at bære våben imod dig og slå dig ned, og det skal regnes ham for en hæderlig gerning at forrette."

"Føj til: ifald han magter det," råbte Viben hånligt. "Der skal mere end ord til for at gøre mig bange. – Hør nu også det lidet, jeg har at svare: Fordi I dømte efter gunst og venskab og ikke ville følge landsbogens bud, har jeg sagt mig fra Eder, hvad det betyder, ved jeg; men I ved det ikke, og den mand, som nylig lyste mig alverdens ulykker på halsen og nu står og griner, fordi han har fem hundrede bag ved sig, ville ikke finde et musehul lille nok til at krybe ind i, hvis han var alene med mig. – I har haft ret i dag, jeg skal bevise, I har uret i morgen. Vogt jer, dommere! den, som truer her, han slår til. Løs hunden for din dør, Hans Schwien, og stæng vel for dig om natten; når det banker på og ramler sammen om dig, er det mig, som er på færde. Tæl dine skibe, Volf Harpyt, bliver de borte på havet, er

det ikke sø eller storm, men mig, der brød dem. Duk dig, Reimer! duk dig! bedre var nu dit listige hoved forvaret under en hue af jern end under de grå hår. Sluk jeres ild, jeg skal få den til at brænde igen, smed våben og rust jer, vejfarende mænd! I vil have dem nødig på hver en sti til landet eller fra landet. – I har brændt præsterne, dræbt ridderne, hånet kvinderne, der kom og tiggede om deres lig, I har hørt jammerskrig overalt i marsken og lét ad det, ret nu skal I få andre skrig at høre, som I skal komme til at græde over. Luk for havnen, gem på skatten, sluk jeres lys, at det ikke viser vej, det skal lidt nytte. – Spørger I, hvem der tog, hvem der slog ned, hvis den hånd var, som faldt tungt over jer alle, så tænk på i dag, og nævn mit navn. – Enhver, som er til stede, hører mine ord, Gud hører dem, hans straf skal ramme mig, hvis jeg lader det ufuldbragt, jeg her har lovet –."

Noget, der lignede frygt og gysen, gik over den hele forsamling, mens Viben talte. Mængden syntes at vige tilbage, der dannede sig efterhånden en åben plads mellem ham og de andre. Han blev holdende, ene mod tusinde, han slængte sin hån hen over alle disse mænd med let vakte lidenskaber, og som så at sige alle var født med våben i hånd, han var indenfor deres armes længde, de vedblev at tie, han truede, det var dem, der syntes at frygte, hans ord gjorde luften kold omkring dem.

Kun engang bølgede dette hav, som om det ville lukke sig sammen over ham, et brøl, der lignede en skare rovdyrs, lød henover pladsen, våben og skjolde blev hævet; men i samme øjeblik var Viben omgivet af en skare venner, hvis truende holdning beviste, at de alle havde i sinde at gøre hans sag til deres.

"Fred!" råbte de og stillede sig mod den fremtrængende mængde, "fred! til solen går ned, så lyder loven."

Det blev atter stille, kredsen drog sig tilbage igen, og Viben holdt i det åbne rum, som om intet var hændet. Kun én mand blev stående ved hans side, det var Bartel, han knugede sine hænder sammen om hinanden, hans hjerte gemte på en forudfølelse af alle de ulykker, denne dag ville fremkalde.

Lidt efter vendte Viben sin hest bort fra skranken og ledte den hen over torvet. Mængden gjorde villig og stiltiende plads, ingen hilste ham, ingen fulgte ham mere, ikke engang Pavel Seke, han red alene. – Ditmarsken havde tabt en borger, mørket vundet en sjæl.

Hjemme i Meldorf stod hans moder og ventede i døren. Hvad hun led den dag, fik aldrig nogen at vide, det er også umuligt at beskrive udtrykket af den angst, frygt og forventning og alle de overgange fra håb til tvivl, som hendes ansigt vekslede imellem, da hun så sin søn komme ridende op ad gaden.

"Hvordan gik det så?" spurgte hun frygtsom og skælvende og søgte at læse sin dom i et åsyn, der intet fortalte.

"Jeg rejser min vej," svarede han undvigende, som om han undså sig for at lægge hele ulykkens byrde på denne hengivne sjæl. Men Nanne kendte ham og tog ikke fejl, hendes hoved bøjede sig ned mod brystet, som om hun havde modtaget et dødeligt slag. Hænderne knugede sig sammen om forklædet, mens hun tav og kæmpede.

"Så er det vel bedst, jeg pakker resten af vort tøj sammen?" spurgte hun.

"Er det da bestemt, at du følger med, moder? Du skulle hellere blive her tilbage, det er en slem, trang vej, der ligger

foran mig."

"Hvor mange milde øjne har du til at se på dig undervejs foruden mine?" spurgte hun.

"Så lad os da rejse, siden du vil det," svarede han.

Nyheden spurgtes hurtigt omkring i byen, enhver, som vendte tilbage fra Heide, bragte sin fortælling med. Folk samlede sig i klynger foran Carsten Peters hus, de så Viben komme ud med en økse og hugge våbenmærket bort, som sad over døren. Inde i stuen gik Nanne omkring og traf de sidste forberedelser til rejsen. Viben satte sig på bordet, slingrede med benene og så frem for sig uden at tale. Bartel krøb sammen i en krog og græd højt.

"Jeg hører vel snart fra jer," stammede han, "ikke sandt! Fordi I rejser, glemmer I mig ikke."

"Det var vist bedst, du aldrig hørte mere fra mig," svarede Viben.

"Nej, nej! det holder jeg ikke ud."

"Du skal nok få hilsen fra mig. – Men klokken er mange, nu falder aftensolen hen over bagerens skorsten, om lidt går den ned, og vi skal jo være borte forinden."

"Jeg vil med jer, jeg vil med jer," stønnede Bartel. "Mer end Hanne, gods og gård er I mig dog, jeg kan ikke leve jer foruden."

Viben vendte sig om mod ham. "Du bliver, hvor du er," svarede han bestemt, "din vej er ikke min, du er fra nu af slægtens hoved og skal vare på den, du har fred i dit hjerte, jeg har kun hævn i mit. Sig intet! det må være så, min kære broder. Farvel!"

Hestene blev ført frem, Viben hjalp sin moder op på den ene og steg op på sin. Venner og bekendte hilste dem, han lod, som

han ikke så det, de strakte ham deres hænder i møde, han rystede med et sørgmodigt smil på hovedet.

"Vi må nu ikke mere kendes ved hinanden."

Bartel havde fulgt dem ud i bislaget, han skjulte sit ansigt og støttede sig til den ene pille. "Guds fred med dig!" råbte Viben, idet han vinkede hen imod ham og red bort. Nanne talte ikke, hun havde draget kåbens hætte op over sit hoved. Mængden gjorde plads og lod dem ride. Solen var i begreb med at gå ned, og den givne frist var dermed til ende. Da de kom op i gaden, holdt Viben et øjeblik stille og så tilbage på sit barndoms hjem. Hvad lå der ikke i dette sørgmodige og dvælende blik!

"Dengang folk sidst stod stille udenfor vort hus, jordede vi vor fader," sagde han, "i dag er det min ligfærd, de kommer sammen til her. Jeg er ellers bange for, jeg får ingen rigtig fred i min grav," tilføjede han spottende. "Jeg vil vist spøge for dem."

Lidt efter lukkedes byens port efter de to ryttere. Da Nanne kom et stykke frem, hævede hun pludselig det sænkede hoved, vendte hesten tilbage og løste sit forklæde.

"Den Meldorf by har kun været mig et kummerligt hjem i mange år," råbte hun. "Nu ryster jeg alle sorger og minder fra mig, som jeg her ryster mit forklæde."

Med disse ord kastede hun klædet og lod det flagre hen ad vejen.

Otte dage efter var der marked i Meldorf. Folk kom ind fra landet for at slutte handeler, hovedgaden ventede dem og havde smykket sig med de mest tillokkende og iøjnefaldende genstande for at påkalde deres opmærksomhed. Fortovene var skjult af lerkar, pander og potter, som grydemændene bragte

fra Jylland. Længere nede på gaden stod bord ved bord, dækket med hørgarn og drejler, med gørtlervarer eller skotøj, klægspader og andre markredskaber. Det største tilløb fandt dog sted omkring bissekræmmernes boder, hvor flagrende silkebånd, stribede bændler og uægte guldsmykker strålede enhver i møde.

Om formiddagen, da handelen gik livligst, og mængden var talrigst, kom en folkehob bærende med en død mand igennem gaden og standsede udenfor et stort hus, ikke langt fra dominikanerklostret, hvis munke var blevet fordrevet, da Luthers lære vandt tilhængere i landet. I huset boede en mand ved navn Jost Jerremen, rig og anset, hvorfor han også var blevet valgt til borgmester i Meldorf. Ovenfor hans gadedøj hang en uhyre stor og kunstigt forarbejdet nøgle, som skulle betegne, at han tillige var smed.

Da skaren nåede hans hus, lagde de den døde ned på gaden og bankede heftigt og gentagne gange på døren. Jerremen kom ilende ud fra sit værksted med skødskindet på, armene blottede op til skulderen og sværtet omkring næsen af trækul.

"Hvad er der på færde, godtfolk! I dundrer jo, som om I ville rive huset ned," råbte han og trådte forbavset et skridt tilbage ved synet af den døde og blodige mand.

"Det er på færde, at markedsfolk, der drog igennem Hademarschen i formiddags, har set gaden spærret af tolv væltede vogne, som kørte med korn herinde fra Meldorf. Hestene lå dræbte foran dem, kuskene slået til skamme, sækkene skåret sønder, og der stod en mand på stedet og grinte og råbte: Marskfolkene brændte jeres huse, kom nu og tag deres korn i stedet."

Denne beretning blev råbt borgmesteren i møde af ti forskellige stemmer, og idet den ene søgte at overdøve den anden. Jerremen stod lidt og grundede dybsindigt, tog sig til næsen og gjorde den endnu sortere, før han udbrød:

"Det er en slemme sag den; men vi må gå ordentligt til værks, og jeg vil hente min skrivetavle, at jeg kan tegne Eders forklaring op."

Han gik ind i huset og vendte tilbage i en mere værdig og sømmelig dragt, med en stor og hvid krave om halsen og et ansigt, der var blevet blodrødt under anstrengelserne for at befri det for kulstøvet. Imidlertid tiltog mængden udenfor huset, nye hobe viste sig, gaden blev sort af mennesker. Enhver søgte at nå hen til borgmesterens trappe.

"Hvad er det så, I har at melde?" sagde Jerremen, "og hvorfor bringer I den dræbte mand hen til mig? Jeg kan sørge over, at han er død, men I forlanger vel ikke, jeg skal gøre ham levende igen."

"Plads!" råbte en stemme, "jeg kommer lige fra stedet, og har set det hele."

"Jeg også," sagde en anden, "og hele min krop bærer endnu på friske mærker derefter."

Mængden veg til side, og den af mændene, der sidst havde talt, kom til syne med et blodigt ansigt og sønderrevne klæder; hele hans ynkelige ydre retfærdiggjorde fuldstændig den almindelige deltagelse, som ytrede sig omkring ham. "Du ser fæl ud," sagde Jerremen. "Fortæl mig så, hvordan det er gået til."

"Vi drog tidligt hjemmefra," begyndte den ene, "da vi kom ned til kirken, stod folk og kiggede ud af husene, og nogle løb med deres sække, som de havde fyldt med korn."

"Det er løgn!" råbte den mishandlede, "der var hverken sække eller korn, det var heste, vi drog afsted med, det var heller ikke ved kirken, men ude på engen."

Den første gentog sit udsagn, den anden benægtede det med stigende heftighed.

"Ja, når I sådan bliver ved at kævle i munden på hinanden, kan ikke den skinbarlige djævel selv forstå jer. En ad gangen!"

"Da vi kom længere ned ad gaden, var vognene væltede, den ene i øst, den anden i vest, det så bedrøveligt ud, og det rare korn lå spildt i store dynger omkring dem."

"Det kan jeg forstå," sagde Jerremen og vendte sig til den sårede. "Nu du!"

"Der er ikke mening i hans tale. Hvor Fanden skulle det korn og de sække og de vogne komme fra? – Vi red fra Tellingsted til Alversdorf i aftes med seksten retskafne heste, som Reimer Grote havde købt omkring i højlandet og nu skikkede ad Holsten til; da vi kom ud over mosen, så vi folk drage mod os med våben og det blanke værge; men vi tænkte ikke på ondt og lod dem komme, de stimlede sammen om vore heste, skar bidslerne sønder og tog, hvad de ville. Dem af folkene, som fandt sig i det, lod de fare, men dem, der satte sig til modværge, rakkede de til, som I her kan se. Garre og jeg holdt stand, så længe vi kunne, men hvad havde det vel at betyde, mig slog de ned med en knippel, ham gav de den bitre død at smage, og om I nu vil vide, hvis forklaring der bør stå til troende, så luk bare munden op på den døde, de har stukket ham en seddel mellem hans tænder, som beviser, hvad jeg siger."

Dermed satte han sig ned på Jerremens trappe, lukkede øjnene og lænede sig tilbage mod bislaget. Borgmesteren gik

hen til den døde, i hans mund sad en seddel med påskrift: Godmorgen fra Viben.

"Hvor blev så de løse heste af?" spurgte borgmesteren.

"Dem tog Fanden ved, nogle løb over moser og enge, andre ad de store skove til. Lad os se, hvordan de får fat på dem igen."

"Kendte du ingen af voldsmændene?"

"De gav os ikke synderlig tid til at betragte dem. Føreren så jeg holde noget borte uden at tage del i striden. En mand med et langt, rødt hår, svær og bred over skulderen, var den værste af dem alle, han hylede og skrålede af glæde, da de begyndte at slå til, han viste tænder og sprang fra den ene til den anden som en besat. Da han så, jeg vaklede, skreg han: 'Tøv lidt du, bliv stående og lad mig også give dig et håndtryk. Dermed løb han ind på mig og gav mig et dask lige midt i panden, så himmel og jord løb rundt for mine øjne. Ved I hvad, borgmester! jeg tror nok, jeg tør sige, at jeg har gjort meget for Vorherre, jeg har kastet hans gamle religion bort, da de sagde, den ikke duede mere og straks taget imod den nye, som Martin Luther prædikede, jeg har også ofret ham mangfoldige, rare vokslys, lidt tynde måske, men så var de desto længere til gengæld, ville han nu blot unde mig at få fat på den rødhårede, så jeg kunne give ham det håndtryk, når jeg kommer til kræfter igen, – jeg skulle ikke forlange mere."

"Det gør Vorherre vist," forsikrede Jerremen med uskrømtet deltagelse, "han kan ikke godt være andet bekendt. Ved du navnet på den mand, der redte dig sådan til?"

"Nej, men han er let at kende på sin vækst, han havde et nyt brystharnisk over koften, med to skinnende, gule stjerner i, jeg har ikke set det mærke før."

"Nyt harnisk med to skinnende, gule stjerner!" råbte en mand og sprang ud fra hoben, "det kendes jeg ved, det er gjort i mit værksted og banket ud med disse to hænder. Jeg kan også nævne jer manden, som bar det. Han kom ind i min bod forleden, tiggede og bad om at få det brystharnisk på borg, lovede det dobbelte af, hvad jeg forlangte, når han blot måtte få lov at tage det med sig straks; jeg sagde nej, han gik og kom igen og bød bestandig mere. Så i lørdags nat, da jeg vendte hjem fra drikkegildet, fandt jeg min dør brudt op, – brudt op, siger jeg, nej, den var splintret fra ende til anden, bordet væltet, skabet skilt ad og brystharnisket borte. – Det er ham, der har gjort det, jeg vil sværge min saligheds ed på det."

"Men I har endnu ikke nævnet os hans navn. Hvad hed den mand?"

"Pavel Seke, borger her af byen."

"Hvem taler om Pavel Seke?" råbte en skingrende røst og mængden skiltes på ny, idet en kvinde trængte sig frem til borgmesterens trappe. Hendes grå hår kom til syne under et falmet hovedtørklæde og omgav et skarptegnet og rynket ansigt, med et højst kummerfuldt udtryk. "Hvem taler om Pavel Seke?" gentog hun, "ved I, hvor han er, så lad mig det vide, kan I skaffe ham til veje, gør I en god gerning, jeg har ikke set ham for mine øjne i de sidste otte dage."

"Som det lader til, er Eders mand kommet ind på en farlig vej, stakkels Telse!"

Konen trak hånligt på skulderen. "Å! Hvad vil det sige? Hvornår har han ikke været på farlige veje? Det ved jeg bedst, som sad hjemme og ventede i dødsens angst imedens."

"Men denne gang er det værre end før, han har givet sig Viben Peter i vold, og folk skylder ham nu for vejrøveri."

Telse slog sine hænder sammen og brast i gråd. "Jeg tænkte nok, der var ondt på færde. Jeg kunne mærke det på ham i de sidste otte dage, han gik omkring hjemme som en bjørn i sit bur, skændte og brummede ad os alle. – Hvad er der i vejen? spurgte jeg. – Hvad der er i vejen, sa'e han og viste tænder, jeg vil ud, jeg vil afsted, jeg trænger til at røre mig. – Så gav han sig til at slå alting i stykker, der blev ikke en kop, ikke et bord eller en bænk hel i huset. Jeg lod ham handle, som han ville, han måtte slå i stykker, han kunne ikke andet, det lå i blodet på ham. Næste dag mørbankede han os alle tre, først mig, så begge vore drenge, den ene af dem slog han gul, den anden grøn, det kaldte han at røre sig, den sjæl! – Samme aften gik han sin vej og jeg ulykkelige kvinde har ikke set ham siden."

"Jeg synes, I må love jeres Gud, I slap fri for ham," sagde Jerremen.

Telse trak igen på skulderen. "Hvad forstår I jer på det, borgmester! Jeg holder af ham, og jeg vil hen og søge efter ham, og jeg skal finde ham, om han så er gået ud i den vildene sø, det kan I lide på. Er han sammen med Carsten Peters søn, har det ingen nød, Viben melder nok, hvor han er henne." Med denne forsikring drog Telse sig tilbage.

Jerremen lod nogle af byfolkene bringe den døde bort. "Det er synd, han ligger der, solen stikker ham lige i øjnene," tilføjede han deltagende, da de gik.

Den sårede mand var imidlertid blevet siddende på trappen, han syntes ikke rigtig om, at Telse drog mængdens opmærksomhed bort fra ham.

"Hvis forklaring holder borgmester så for den rette?" spurgte han, og rejste sig op for at man bedre skulle kunne se ham.

"Den enes er lige så god som den andens, " svarede Jerremen, "vognene ligger væltede oppe ved Hademarschen, og hestene er slået løs ved Alversdorf, sandheden er, at disse fule mennesker har øvet overfald begge steder."

"Ja, det gør da ikke sagen bedre! Hvad skal enden blive? Ret snart tør vi ikke vove os udenfor vor byport, uden at få liv og lemmer skamferede."

"Hvad siger du der? Den snak kunne du komme med, hvis der ikke sad to nidkære borgmestre i Meldorf, som passede deres sager og vågede over fred og mandstugt; men I er bedre farne. Mens du står her og glaner op i skyerne, har jeg været ude og virket og handlet. I morges før det blev lyst, gik der ti mænd, velvæbnede mod bøsser og det tunge jern, ud for at gribe Viben Peter og dem, der har slået sig sammen med ham, de kunne snart være her tilbage igen, jeg troede det var dem, da I dundrede på min dør."

Et almindeligt bifaldsråb lød fra mængden. Jerremen lo og nikkede takkende omkring sig.

"Borgmester er altid på færde," sagde en mand, der stod foran i kredsen og havde trykket sin hat så dybt ned i panden, at dens brede skygge næsten skjulte ansigtet.

"Borgmester tænker og handler for os alle, men ved I også, om de ti mænd have held på deres tog? Hvis det nu gik dem lige så galt som med alle vognene og hestene, Fanden tog ved, hvad så? Hvor skal de søge Viben Peter? Den fugl bliver nok ikke længe siddende på én pind. Før I skikker bud til en mand, må I da vide, hvor han er at finde."

"Det er fornuftigt talt, og jeg ved, hvor han er at finde," svarede Jerremen med den overlegne sikkerheds smil. "Jeg kan gerne fortælle jer det nu, da sagen er så godt som afgjort. I går middags bankede en mand på min dør og spurgte, om jeg ville vide, hvor Viben Peter søgte til og sikkert var at tage. Jeg bød ham indenfor, men han havde hastværk og blev siddende på hesten. Skik seks mand op til det lille hus ved Borrenholt krat, sagde han, lad dem være der inden månen kvælder, og slå ring om stedet, så har I ham, – dermed red han. – jeg skikkede ikke seks, men ti mand derop, folk, jeg kunne stole på, og mens vi stå og tale her, ligger Viben Peter med samt sit slæng i bast og jern og gør os ingen fortræd mere."

"Med mindre den fremmede havde taget fejl eller blot skuffet jer. – Ja, borgmester må ikke blive vred, jeg taler kun så af mit hjertes enfoldighed."

"Hvorfor skulle han skuffe mig. Det var en pålidelig mand, som har en hel del at sige mellem de holstenske herrer, en af deres høje adel, hvorvel han så sært beskeden ud i klæder; jeg har mødt ham før i følge med Gørres Ratlov, når han drog ned i marsken. Han tæller kurfyrster i sin familie, – efter hvad han selv fortalte."

"Hvad hed den fornemme adelsmand, med forlov at spørge."

"Han kaldte sig Jan Gyge."

"Det er altid rart at vide det," sagde den anden og drog sig tilbage uden at gøre flere spørgsmål.

I det samme kom nogle mænd op igennem gaden og trængte sig frem i folkeskaren, til de nåede borgmesterens trappe. Deres klæder var sønderrevne og dækkede med støv, et påfaldende sørgmodigt og nedslået udtryk hvilede over enhver.

Da Jerremen så dem komme, slog han sine hænder sammen og råbte:

"Du kære Gud! Hvad betyder det? Hvordan er det, I vender tilbage? – I har altså ikke set noget til Viben? – I kom for silde – hvad?"

"Nej, vi kom tidsnok," sagde en af mændene, "han var der, og han tog også imod os, det kan vi ikke klage over."

"Men så fortæl dog, fortæl! kom herop i bislaget og sæt dig ned. Du står jo og dingler! Heden har vist taget på dig."

"Jeg har ikke stort at fortælle. Vi fandt stedet og omringede huset. Der stod en hvid hest ude på engen, den tog vi straks, for vi vidste, den tilhørte Viben. Straks efter blev der slået ild med et fyrstål inde i krattet, funkerne lysnede; på dette tegn blev døren lukket op, en mand kom ud og spurgte, hvad vi ville. Det var lyst nok til at kende ham og røsten var heller ikke til at tage fejl af. Mens han stod i døren, sigtede Frants med bøssen, og skuddet faldt, så det dundrede ind over krattet, men Viben blev stående, han grinede ad os og råbte: Nå, I vil have det på den måde, ja, det kan også ske. Dermed snappede han sin stridsøkse og sprang ind imellem os. En fulgte ham, en til, atter en og det blev ved, endda var der flere tilbage, for en mand blev stående ved køkkendøren og kløvede brænde, mens de andre sloges, så lidt brød han sig om os. Hvad der fulgte efter, ved jeg kun lidt om. Pavel Seke fo'r ind på mig, hylede som et dyr, slog min højre arm fordærvet, og gav mig i tilgift dette, før han tog fat på en af de andre." Med disse ord løftede manden sin hat i vejret og pegede på en forbinding, der var snøret sammen om hovedet og gennemtrængt af størknet blod. – "Det hele stod heller ikke længe på; inden jeg fik mig rejst efter slaget, var de

herrer over os alle og kylede vore våben ud i den dybe mose. – Nu kan I drage hjem til dem, der skikkede jer, sagde Viben og grinte igen, i dag tog jeg jeres våben, næste gang skal jeg tage jeres liv. – Ti drog vi ud, to blev liggende i krattet, den tredje sank sammen nede ved garverens bro."

Borgmesteren hørte med dyb opmærksomhed på mandens fortælling. "Jeres uheld går mig nær til hjertet" sagde han. "Jeg havde ventet noget bedre; – men hvis han tror, det er gjort med det, tager han fejl. Inden næste døgn går til ende, skal jeg skikke ham en ny flok på halsen, ifald han ellers har mod til at vente på den."

"Det har han vist," svarede manden med den brede hat. "Just nu, da I taler om det, falder det mig ind, at jeg i morges mødte en, som bad mig hilse borgmester, at Viben havde lyst til at snakke lidt med Jer selv."

"Sagde han det? Gud give, han bare ville prøve på det, han skulle blive vel modtaget."

"I kan tro, han prøver det," vedblev manden smilende. "Buddet føjede til, at Viben lovede, I skulle få ham i tale, inden det ringede til middag igen, med mindre I selv ville ride ham i møde, så kunne det ske endnu tidligere."

Jerremen vedligeholdt sin værdige stilling, han blev blot lidt blegere, mens den ubekendte talte. Han nærede heller ikke den ringeste tvivl om, at Viben jo ville holde sin trussel og hans ansigt viste en dertil svarende forlængelse.

"Alt dette bringer du først besked om nu," ytrede han og betragtede manden nøje. "Hvem er du, og hvor hører du hjemme?"

"Der hvor gæssene går barbenede," svarede den ubekendte, og drog sig beskedent tilbage.

Lidt efter skiltes hoben til forskellige sider for at bringe alle disse nyheder videre. Borgmesteren delte penge ud til de overvundne, og vandrede derefter langsomt og dybsindigt op ad gaden, til han nåede byens port. Foran faldgitret stod som sædvanlig en mand på vagt, Jerremen stillede en til. "Pas nøje på, hvem der går ud og ind," sagde han, "og om I fornemmer til Viben Peter eller de folk, som har med ham at bestille, så drager I dem ind i vagthuset og skikker mig hurtigt bud." Samme befaling gav han vagten ved den anden port, derefter gik han op og ned på markedspladsen, fulgt af to bymænd i lange kofter, en messingplade på brystet og store stokke i hænderne.

Det blev aften inden han vendte tilbage.

I hele denne tid havde Viben ikke været ude af hans tanker. Da han kom til sit hus, blev han siddende ude i bislaget og så på den støjende mængde, som vendte hjemad eller sang og drak foran ølskænkernes boder.

"Det Satans menneske gør vist alvor af det," mumlede han, "han slår til, når han truer, jeg kender ham, men vi skal se at narre ham alligevel." Han kaldte på de to bymænd: "Der er mange folk på gaden i nat og de drikker forsvarligt. I gør derfor bedst i at blive her i nærheden, om noget skulle hændes; sæt jer op i bislaget og hold god vagt, jeg skal lade en god kande øl bringe ned til jer. Kommer der bud, eller mærker I til ufred, så bank straks på med dørhammeren." Efter denne formaning gik han.

Jerremen havde i mange år været enkemand og lod sit hus bestyre af en aldrende pige. To af arbejderne i værkstedet havde

deres kammer hver på sin side af dilen, en læredreng sov oppe på kvisten. Det var alle stedets beboere.

Da borgmesteren kom ind, slog han ild og tændte lys, derefter gav han sig til omhyggeligt at efterse den vældige slå, som lukkede for gadedøren.

"På den er der intet at klage," sagde han, "men i morgen tidlig skal jeg alligevel sætte en til. Derinde sover folkene, og nu lukker jeg min dør ud til dilen, så gad jeg nok se, hvad vej den Satan skulle komme."

"Han er kommet," svarede en dyb høst og en hånd lagde sig på hans skulder, Jerremen vendte sig om, Viben stod for ham. Lyset gled ud af hans rystende hånd og rullede hen ad stengulvet; idet Viben bøjede sig og tog det op, sprang borgmesteren hen mod folkenes kammer. Udenfor hver dør stod en mand i våben, den ene trådte i vejen for ham, den anden viste et livsaligt smilende ansigt, omgivet med en skov af ildrøde hår, han udstrakte sin kæmpearm og skød borgmesteren lempelig bort fra døren.

"Gør I støj, går det ud over Eder selv, Jost Jerremen," hviskede Viben, "er I tavs og stille, kan vi tales ved i det gode."

"Hvad Djævelen vil du mig?" råbte Jerremen, bleg som et lig og med en stemme, der skælvede af de anstrengelser, han gjorde for at synes fattet og mandhaftig.

"Følg med herind, så skal I få det at vide."

Han åbnede døren og lod Jerremen gå foran sig ind i det næste værelse. Det var ligesom om borgmesteren vandt hele sit ufortrødne mod tilbage ved Vibens fredsommelige adfærd. Da han kom ind i stuen, antog han en barsk og truende mine, trådte hen foran Viben og sagde:

"Du skulle ske allandsens ulykker, hvis du ikke var kommet bag på mig. Bare jeg havde våben og værge i min hånd som du, så var din sidste time nu kommet."

Viben lagde sin stridsøkse på bordet foran Jerremen, derefter spændte han sværdet fra siden og kastede det hen til øksen. "Nu er jeg våbenløs," sagde han, "sådan vil jeg også helst tale med Jer. Gør imod mig, hvad I vil."

Men borgmesteren benyttede ikke tilladelsen, han vendte sig bort fra Vibens våben, strakte den opløftede hånd ud imod ham og råbte: "Det skulle blot have været i gamle dage, en fredløs mand kom listende ind på mig! Var jeg kun ung og stærk som du! – Sig straks, hvordan du nåede herind?"

"Let nok! Gårddøren stod åben, og folkene lå og sov, ingen af dem har mærket til noget."

"Og hvad vil du mig, din fredløse sjæl! Frem med det, du har at sige, førend jeg kalder på bymændene herudenfor og lader dig slutte i bolt og jern."

Viben trak på skulderen. "I er ikke nær så slem, som I truer til, jeg ved det bedre."

"Er jeg ikke så slem," gentog Jerremen, og det syntes, at hans heftighed og vrede tiltog, hans stemme lød også mere gennemtrængende, mens han vedblev: "Du har ingen værre fjende end mig, jeg skikkede byfolkene efter dig i nat, og bad dem tage dig levende eller død, dengang slap du, men glæd dig ikke for tidligt, jeg skal sende dig en anden flok på halsen, inden du venter det, og ikke raste, før de har taget dit liv, at sige, hvis jeg forresten lader dig slippe helskindet ud af denne stue i nat."

"Det var nok også Jer, som ville dømme til gunst i min sag, hvis I havde kunnet."

"Det husker jeg ikke."

"Det var vist også Jer, som siden gik om fra dør til dør hos de otteogfyrretyve i Heide og talte for mig, bedre end jeg talte selv, og jeg har siddet på dit knæ, Jost Jerremen, og du har båret mig på dine arme, kaldt mig gudsøn og sagt: Går det dig fejl min dreng, imens mine øjne ser solen, så kom til mig, jeg skal være med dig, så langt min arm rækker."

"Det har jeg aldrig sagt, det er noget, du der står og finder på, og skulle jeg have sagt det, så tager jeg mine ord tilbage. Du, min gudsøn? En fredløs, en drabsmand, en landsfjende! – Jeg vil give dig den værste af alle djævle i vold, jeg vil hænge dig op i den allerhøjeste galge og lade krager og ravne hakke din syndige krop til skamme, det vil jeg!"

Jerremens vrede lod til at stige med enhver sætning, den fandt omsider sit højeste udbrud idet han gik hen til bordet og greb stridsøksen. Heldigvis betænkte han sig atter, inden han slog til, sænkede det hævede våben og råbte:

"Hvad er det så, du vil? Forklar dig!"

"I overmorgen er det Carsten Peters dødsdag."

"Det ved jeg, hvad kommer det mig ved?"

"Min moder vil op på kirkegården og bede ved hans grav, det må hun vel?"

"Din moder er en brav og retskaffen kone, skade at hun skal have sådan en søn. Lad hende komme, hun har jo intet gjort, den bøn kan tilstedes."

"I vil tage imod hende i jeres hus, nu da Bartel er rejst til Vøren."

"Ja, hvorfor ikke, hun er jo lidt af min egen slægt. Er det dit hele ærinde, så er det nu forrettet, og jeg kan kalde på bymændene og lade dem tage dig."

Viben vedblev at tale med samme sørgmodige ro og uden at agte på Jerremen, der fra trusler gik over til håndgribeligheder og tog fat i hans arm.

"I har altid haft meget at sige hos min moder, tal til hende, se at få hende til at blive her i Meldorf; hun har det ikke godt, hvor hun nu er."

"Det vil jeg tro. Hvordan skulle det være muligt hos så slet en søn? Det er ikke blot dig selv du har bragt i ulykke, – hvad magt lå der vel på en karl som dig, men alle de andre lider også derunder. To hundrede år brugte din slægt for at gøre Jeres navn stort og hæderligt i marsken, to år har du kun behøvet for at dække det til med skam og skændsel. Jeg ved ikke, hvad der holder mig fra at slå dig ned for min fod, når jeg tænker på det." Han greb atter efter øksen, men det gode sejrede også denne gang over ham, efter at have betænkt sig lidt lagde han den ned igen på bordet. "Hvad fattes din moder?"

"Hun er så alene på det fremmede sted, den hele dag sidder hun med hånd i skød henne ved vindueshullet og stirrer ud efter mig, til jeg kommer tilbage. Det rusker, det blæser, og regnen slår på skodderne, hun mærker det ikke, hun lytter og lytter, om hun ikke kan høre mig. En dag kommer jeg hjem med benene foran, det er ikke værd, hun får det syn at se."

"Hvad udsigt er der vel til det mere i dag end i går? Sådan en karl som du er slemt sejlivet."

"Jeg har skikket bud op til Hans Schwien og undsagt ham på liv og død, han skal træffe mig om to dage ude på heden ved

Hademarschen."

"Han kommer ikke; hvem tror du, der vil have med dig at bestille?"

"Han kommer. Det var ham, som krænkede mig mest den dag i Heide, det var hans ord, de andre fulgte, hans hån de lo af."

"Ja, det er en grund for dig, men ikke for ham."

"Jeg lod buddet føje til, at hvis Hans Schwien ikke indfandt sig til bestemt tid, stak jeg ild på alle fire hjørner af hans gård en mørk nat, når han mindst ventede det, og slog ned dem, som var derinde, så ville det gå ud over kvinder og børn tillige, kom han derimod selv, skulle de andre være frelste. – Hans lovede at komme."

"Jeg skal tale med din moder. Her er plads nok til hende her i huset, og hun er en velkommen gæst hos mig. – Så vidt har du bragt det, fortabte søn! Din egen moder vil ikke være hos dig, alt hvad der kommer dig nær, ånder du ulykke henover. Du kunne være blevet hos os, haft det godt og levet i overflod alle dine dage, hvad brød du dig om det, hvad havde vi vel at sige, som holdt af dig."

"Pust lidt, Jerremen! Vejret går fra dig, du gør uret i at dadle mig så meget, jeg er jo dog kun blevet det, som de andre har gjort mig til, jeg er virkning, ikke vilje, jeg er straffen, ikke skylden. Hvad jeg forliste blandt jer er heller ikke det værste, kunne du give mig tilbage, hvad jeg har mistet i mig selv, først min tro på Gud, dernæst min tro på menneskene, så var alt det andet intet. Nu har jeg kun tro på mig selv tilbage. – Lad os ikke tale mere om det. Du har lovet at opfylde min bøn, mit ærinde er besørget, – farvel!"

"Hvordan vil du komme ud? du elendige krop!"

"Ad samme vej, jeg kom ind."

"Jeg har jo stillet bymændene på vagt om mit hus."

"De lader os nok slippe bort, og I hindrer mig jo heller ikke, vel?"

"For denne ene gang skal du da få lov til at gå. Jeg gider ikke gjort støj i gaden ved at slås med dig, men næste gang, Viben, næste gang!" – Han gik hen til vinduet, åbnede skodden og råbte med sin blideste stemme: "Ja, nu kan I så godt gå hjem, lille folk! Der er ikke det mindste mere at vente efter. God rolig nat! – Der gik de, se så, at du kommer afsted, og Gud nåde dig, når vi træffes igen, der skal ikke være den vej eller sti, du er sikker for mig, tag dine våben med. Sikken en økse! Den ligner jo livagtig en slagters, og hvad er det for en ussel brystplade, du har på? Kom herhen til skabet, drabsmand! så skal jeg vise dig en rustning, der har andet at sige." – Jerremen tog en kunstigt forarbejdet ringskjorte frem. "Den kæmpede vi os til anno 1500 nede ved Eppenvørden, efter en af de faldne adelsmænd, – mailandsk mærke, hver en ring er snoet af seks tråde, – og løft så, let og blød som en uldtrøje. – Hvad siger du?"

"Den er bedre end min," svarede Viben. Jerremen stod lidt og betænkte sig. "Stik den til dig, – ind under koften med den, der hvor du gemmer dit andet tyvegods, så kan vi lade, som du har stjålet den."

"Er det alvor, I giver mig Jeres ringskjorte?"

"Bild dig bare ikke ind, det er for at gøre dig en foræring. Her i skabet hænger den og ruster, du vil i det mindste pudse den og holde den blank."

"Er Gud da med mig, siden han sender et lys i min nat?" råbte Viben, og dermed var hele det kunstigt tilkæmpede herredømme, han hidtil havde vist, forsvundet, han slyngede sin arm om den gamle borgmesters hals, lagde sit hoved på hans skulder og brast i gråd.

"Nej," sagde Jerremen, "Gud er ikke med dig, du har fortørnet ham, da du blev dit lands fjende. Hvordan kan en fader vel holde af en slet søn?"

"Farvel," hviskede Viben, "tal ikke mere, lad os skilles i det gode, vi to mødes vist i nat for sidste gang."

"Nej, du kan stole på, vi mødes igen," råbte Jerremen heftigt, "jeg fører folkene og bærer våben på dig, jeg skal være dig nær, når du mindst venter det, og ikke tøve, før jeg har fået dig vel hængt. Lad din moder komme, med hende har jeg fred; når vi to ses igen, så ve dig, synder!"

Viben tav og gik. Bag den halvåbne dør havde to mænd lyttet til hele samtalen, den ene af dem, en rødhåret, trådte et skridt frem, bøjede sin kæmpekrop i den mest ydmyge stilling, idet han strakte hånden ud mod Jerremen og sagde:

"Der sidder en fattig kvinde og to barbenede drenge oppe i huset bag kirken, de lider nød, – borgmester tænker vel nok engang imellem på dem?"

"Gå Fanden i vold, alle sammen, jeg har tænkt på dem, men nu er jeg så træt og søvnig, at jeg knap kan holde mine øjne åbne."

Det havde været en brændende hed dag. Moser og enge dampede, ovre i vest forsvandt det sidste gulrøde skær, som mindede om den nedgående sol, og mørket begyndte at falde

på. Fra hovedbygningen i Ratlovs gård skinnede et lys ud igennem tågen, dets sitrende stråler bredte sig hen over efterårsløvet på de gamle træer udenfor muren. Lyset kom fra Beates værelse, hvor hun mod sædvane befandt sig alene denne aften. Gørres og fru Merved var draget i besøg til Hanerov og havde først bestemt at vende tilbage næste dag. Beate tog ikke med, hun var træt, hun var anstrengt, – hun huskede selv ikke mere det påskud, hun gav for at blive hjemme. Ensomheden havde i lang tid været hendes bedste selskab. Hun sad ved bordet, støttede hovedet i sine hvide hænder og stirrede frem for sig med et sørgmodigt og drømmende udtryk. Enhver genstand, hendes øje mødte, gav et begreb om den tids smag og overflod. Det havde ikke været fru Merved muligt at tilvejebringe kostbarere møbler, rigere forgyldte tapeter eller mere spraglede tæpper, end de, der ophobedes i hendes kære søsterdatters værelser. Beate selv forstod hurtigt at finde sig til rette i alle disse omgivelser, hun var vedblevet at være den friske og uberørte kvinde; blomsten havde udfoldet sig, og dens skønhed vundet under lidenskabens sol, dens duft og farve blev rigere, der var kun en tåre mere i dens bæger. Hun havde oplevet så få hændelser i sit liv, set så lidt af verden, og dog var det allerede til fortiden, hun sendte sine tanker, erindringen om den udbredte sit lys over hende, ligesom solen efterlader sit varme skær på himlen, længe efter at den er forsvundet. Hun troede på Viben og vidste, at han ville komme engang igen tilbage til hende, han havde vel ikke lovet det eller nogensinde røbet, hvad han ønskede at skjule, det behøvedes ikke heller, hun hengav sig sorgløs og ubekymret til en følelse, der drog næring af alt, hvad hun så omkring sig, af lyngen på heden, af

blomstens duft, af skovens stilhed og det skælvende blad; hans fordringsløse hengivenhed, hans ord og disse gennemtrængende, alvorlige øjne, der aldrig lod hende udenfor deres synskreds, fulgte hende overalt. – Kærligheden består ligesom svalen næsten kun af to lange vinger, man kalder dem håb og længsel, når de har hævet sig over alle tårne, alle bjerge, alle hindringer, mister de først deres evne til at flyve, dernæst dør fuglen.

Samme aften, mens Beate sad i sit kammer, drømmende og ligegyldig for enhver ydre påvirkning, red to mænd igennem skoven ved Hademarschen, ad en af de smalle stier, som kvæget havde dannet imellem buskene. Tågen sænkede sig, blev til vand og dryppede ned på deres hoveder fra grene og løv, det var næsten ikke muligt at skelne den bugtede sti mellem træerne. Rytterne gav heller ikke synderlig agt på den. De lod deres heste gå, som de ville, vejen og mørket var dem ligegyldigt. Den ene sad kroget og bøjet i sadlen, med en stor stridsøkse foran sig, hans ansigt bar Pavel Sekes bekendte træk, Viben var den anden.

"Ja, det har rigtig været en velsignet dag for os," sagde Pavel fornøjet. "I morges sloges du med Hans Schwien ude på heden og gav ham det på kryds og tværs, så han ligger med næsen i vejret og vil blive gammel, inden han står op igen. Det var næsten lige så rart at se på, som om jeg selv havde været med, derfra måtte vi efter de mænd, meldorferne skikkede imod os. Tre gange slog vi os igennem dem og slap, skønt de flængede mig morderlig. Nu skal vi hen til aftensang og gøre afregning med din landsskriver Gynther, det er at bruge tiden. Bare vore folk ville være hurtige til at samle sig på det aftalte sted, din

broder Johan er med dem, men jeg stoler ikke ret på de mænd fra Jevern. Give til Gud, du havde seksten små karle som mig i stedet, vi skulle trille dem Ditmarsken ud i den dybe sø. – Tror du ikke?"

Viben tav, han red med sænket hoved og havde ikke hørt et ord af alt, hvad Pavel Seke sagde.

Pludselig lød et skrig inde i skoven, langtrukkent og skarpt som en ugles. Begge hytterne standsede deres heste. Pavel Seke spændte sin stridsøkse løs fra sadlen og sad og klappede den, mens Viben besvarede skriget. Straks efter raslede det i løvet, en halvvoksen dreng kom springende hen imod dem.

"Johan bad mig løbe efter jer," sagde drengen. "De meldorfer mænd har besat begge veje fra skoven ned til moserne og rykker nærmere på os. En ny flok er kommet til dem ovre fra Alversdorf. Folkene kan ikke trænge frem."

"Lad dem sprede sig og vente indenfor skellet, til jeg kommer," sagde Viben, "meldorferne skal få det nok en gang, siden de ikke er blevet trætte endnu. – Afsted med dig, brug dine ben!" Drengen forsvandt.

"Dejligt, dejligt!" råbte Pavel. "Herre Jesus, sikken en dag! Det er, som om jeg lyslevende var kommet op i Himmeriges rige."

Viben svarede ikke. Idet han red hen i en åbning af skoven, så han det lille lys skinne ud i mørket fra Beates kammer. Lyset fængslede ham og bragte ham til at standse.

"Afsted, afsted!" hviskede Pavel Seke utålmodigt, "hvorfor tøver du?" – Viben blev holdende. – "De venter på os, hører du, der faldt et skud, atter et," råbte Pavel og lagde sin hånd på hans arm. "Vi skulle til at gøre lidt rent igen."

Viben hævede sit hoved, som om han vågnede op af en drøm. Han lod til at være tvivlrådig og betænkte sig. Pavel Seke genkendte ham ikke i dette øjeblik.

"Rid hen til dem, Pavel! Sig de skal skilles og hver for sig søge herind på Holstens grund, det bliver ikke til noget i nat." Pavel fremkom med forskellige indvendinger, men Viben vinkede utålmodigt med hånden. "Rid blot, rid! Det skal være, som jeg siger, jeg kommer til jer siden."

Pavel måtte adlyde, det var en højst fortvivlet slutning på hans lykkelige dag. Man kunne høre ham skænde og beklage sig imellem træerne, endnu længe efter at han var ude af syne.

Viben blev holdende, han hørte ikke de skud, der faldt omkring ham, eller larmen af rytterne, når deres heste brød igennem buskene, hans øjne var fasttryllede til det lille lys, hvis stråler sitrede og viftede ud igennem tågen, alle hans tanker rettede sig mod Beate med en lidenskabelig higende uro og heftighed. Han havde længe følt, at lykken forlod ham siden den aften han drog bort fra Ratlovs; hver gang Beates billede senere trængte sig frem i hans travle og eventyrlige liv, stod det stille, blev til tanke, til drøm og savn. Hun havde en gang fyldt ham med ubestemte, farverige håb, hans første ærgerrige tanke opstod ved samlivet med hende, senere søgte han at forjage enhver af disse erindringer, der drog forbi ham, lyse og glimrende som skyerne over hans hoved; men det lykkedes ikke, de vendte bestandig tilbage igen og gjorde sig omsider til hans herre og mester, han overgav sig da og kæmpede nu ikke mere.

Det var ikke blot Beates friske skønhed der behøvede så kort et solglimt af lykke for at udfolde sig, som gav hende magt over ham, dette fortrin havde hun tilfælles med andre, det var den

levende deltagelse, hun bestandig havde vist ham. Frimodigheden i hendes natur, det uskyldige i hendes blide og tankefulde øjne, det tungsindige i hendes smil, kort sagt, det som netop gjorde hende til Beate, havde knyttet hans ungdoms lykkeligste øjeblikke til hende; endelig gjorde også den smigrende forfængelighed over at vide sig foretrukken for mægtige medbejlere sig gældende i denne sum af følelser.

Det blev silde, månen kom frem og skinnede ind i Beates kammer. Hun sad endnu ved bordet og stirrede hen for sig uden at opfatte nogen af de genstande, hendes øjne mødte. Pludselig hævede hun sit hoved, der lød skridt ude på gangen, døren gik op, langsomt og tøvende, Viben stod for hende. Beate hviskede hans navn, en glødende rødme fo'r over hendes kinder, hun havde ikke set ham siden den aften, hun røbede sit unge og rene hjertes hemmelighed. Han blev stående i den åbne dør uden at træde ind.

"Dit lys skinnede ud på vejen," sagde han, "det drog mig herop, – hvad jeg lod tilbage her, kaldte på mig."

"Og jeg da!" udbrød hun og gik ham i møde.

"Alt hvad der kaldte, var jo dig, vidste du ikke det?" spurgte han dvælende, som om det kostede møje at fremføre disse afbrudte, dæmpede ord.

Hun greb hans hånd: "Jeg vidste nok, du ville komme, hvorfor varede det så længe? – Og hvordan nåede du herind?" tilføjede hun hurtigt, af frygt for at høre sit første spørgsmål besvaret, – "porten var jo lukket, og broen trukket op."

"Hvad nyttede det at lukke for mig, jeg kendte jo vejen fra gamle dage og krøb hen over pæleværket."

"Men den dybe grav, – faren! tænkte du ikke på den?"

Han smilede og rystede sit hoved. "Der er ingen fare, når man længes."

Hun stod med hans hånd i sin, ingen af dem talte, men der var større overflod end mangel på tanker i denne tavshed. Han havde ikke før betrådt hendes værelse, hans blik gled henover enhver genstand, som her fortalte om Beate, denne pragt, blomsternes duft, disse hilsende og strålende øjne dannede en fuldstændig modsætning til det, den senere tid havde vist ham, kaldte lyse minder frem, billeder af lykkelige dage, af vågne nætter, hvori han havde stået og stirret over mod hendes kammer for at få det første blik, den sidste hilsen af hende.

"Hvad du har prøvet, hvad du har måttet lide, siden vi to så hinanden sidst!" hviskede hun endelig og lod ham sætte sig ned på bænken.

"Jeg havde ventet det bedre," svarede han med et tungsindigt smil. "Verden blev mig ikke god, det må min værste fjende selv bekende."

"Men de frygter dig dog, de skælver, når de høre dit navn, jeg har flittigt spurgt fra dig, kan du tro, du giver folk noget at tale om, du! Vore venner heroppe i Holsten holder alle sammen med dig og bliver ikke kede af at rose dine bedrifter."

"Jeg er en fredløs mand, dermed er alt sagt, det brænder nede i Schafsted, det er min bedrift, de ligger fældede på vejen, mænd og heste har jeg dræbt, skibene plyndrede jeg, og godset gav jeg til dem, der ville tage det; et sådant liv kan ikke vare ved, det indeholder intet og volder mig lede. Jeg begyndte med tro og ender med tvivl, folket, som jeg ville virke for, så jeg ikke forherliget i storhed og retsind. Hvor er den Gud, jeg påkaldte? Han kom ikke til mig i strålerne af mildhed og nåde, dem der

forkyndte hans navn lod han dø i fortvivlelse, – venner er blevet til fjender nu, de forlangte krig, og den skal de få. – Det var en sørgelig arv, de gav mig at bære. – Så tænkte jeg på dig, på den tid, vi red til skoven, over den brune hede og gennem de grønne enge, da det lysnede og skinnede omkring os, og alle fugle sang, som det sang herinde i vort bryst. – jeg troede ikke, jeg kunne længes så meget. – Når du vidste, hvor jeg har kaldt på dig og ønsket de dage tilbage og sendt dig hilsen med den flyvende sky og listet op i skoven om aftenen for at se, om der ikke skinnede et lille lys ud fra dit kammer. – Da blev du alt for mig, – slå ikke dine øjne ned, du var det jo længe, længe før jeg selv vidste af det, min religion blev du fra den dag, de tog den anden fra mig. Engang tænkte jeg: Hvem ved, om lykken ikke kan blive mig god, jeg vil vove det, som ingen anden tør vove, for at stige så højt, at jeg kan nå op til hendes hjerte; – nu er også den drøm forbi."

"Ved du det så vist?" spurgte hun næppe hørligt.

"Ja," svarede han med sin blødeste røst, "for at sige dig, hvad jeg siger her, må man enten være ved målet eller vide, at det aldrig lader sig nå. Du er højhed og hæder, jeg fornedrelsen, om dig lyser og stråler det, jeg går ind i mørket for at forsvinde, hvorledes kan vi to mødes? – Hvorfor tog I mig da herop, hvad ville jeg her? Kunne jeg se dig og på samme tid lukke mine øjne for det, du er, tilbringe hver dag i dit selskab uden at holde af dig, uden siden at tænke på dig, leve mit rigeste liv med disse tanker, kæmpe og aldrig vinde, hige og aldrig nå? – Men hvorfor kunne jeg ikke vinde?" råbte han og sprang op fra bænken og kastede sit hoved tilbage med al den overmodige trods og vildhed, der gjorde ham til Viben. "Jeg er dig ikke værd, jeg er en

bondesøn, blev der sagt den aften, det ditmarsker folk er ikke vore lige. – Hvad har de da mere end jeg, alle de, der knæler for dine fødder? Jeg er ung, jeg er stor, jeg er stærkere end de, jeg tænker og føler som de, jeg ville lægge dig ved mit hjerte og bære dig over al livets nød og trængsel, hvis jeg kunne, – jeg vil gøre, hvad ingen af dem kan. – Du er min lykke, min eneste glæde, alt det gode i mig drog sin næring fra dig, – jeg giver dig tilbage til dine, gå, tilhør en af dem, og Guds fred være med jer begge, min bliver du dog ved at være i hver en lønlig lyst og attrå. – Du græder, du ryster dit lille hoved, du holder af mig, dine øjne siger det og du tror på det i denne time, men der vil komme en dag, Beate, da en andens mund synger sin lovsang for dit øre, en andens øjne lyser velsignelse over dig, på den dag vil han bo i dit hjerte, og jeg vil være glemt, som det løv, der faldt i fjor."

Hun havde nærmet sig frygtsomt og skælvende, hun lænede sit hoved til Vibens bryst og lod det vugges af hans hjertes bankende slag, mens hun lyttede til alle disse udbrud af en vild og brændende lidenskab, der blot syntes at søge ord for at danne en uoverstigelig kløft mellem sig og sin genstand. Hun græd over dette skriftemål af en sjæl, der tilbad og forsagede på samme tid. En uendelig smerte afprægede sig i hendes åsyn under påvirkning af alle disse sindsbevægelser. Når hun så op på ham, fandt hun ham stor og frygtelig i sin trussel, men i hans røst var det noget ydmygt og hengivent, som rørte hende dybt. Han beholdt hendes hånd indesluttet mellem begge sine, som om han frygtede for, at den skulle blive ham berøvet, hun gjorde intet forsøg på at drage den tilbage, men rystede blot på hovedet, da han talte om kærlighed uden at ane, hvor stort et

rum den indtog i hendes tilværelse. Hans dom lød så bestemt og overlegen, som om der ikke kunne gøres nogen indsigelse imod den, eller som det alene var ham, der skulle beslutte og bestemme. En stund stod han tavs og betragtede Beates ansigt, der var mat og blegt som den hvide kjole, hun bar, det lod til, at han ville søge trøst i den skrift, han læste i hendes dybe og håbløse smerte, for det offer, han bragte, hans øjne syntes at lukke sig over hende, efter at han havde sendt dem omkring i værelset for at bringe et farvel til alt, hvad det gemte. Beate prøvede på at tale, hun mente at have så meget at sige, hendes læber bevægede sig og søgte efter ord, men fandt dem ikke.

Det ene af vokslysene brændte ned i stagen, månen skinnede ikke længere ind i stuen. Nattens højtidelige fred og stilhed omkring dem blev pludselig afbrudt ved et langtrukkent råb ovre fra den anden side af ringmuren, Viben lyttede, råbet gentoges, han vågnede af sin drøm og blev atter handlingens mand.

Beate klyngede sig frygtsomt ind imod ham. "Hørte du?" hviskede hun, "hvem kan det være?"

"De er ude efter mig," sagde han med et hånligt smil.

"O min Gud! Det har du jo ikke talt om."

"Jeg glemte det, da jeg så dig. – Den byfoged i Meldorf holder ord og raster ikke." Han satte lysene ned på gulvet for at komme udenfor deres skin, idet han gik til vinduet. Beate fulgte efter ham. "Se!" vedblev han, "der henne i månelyset kommer de, som vil mig ilde. Nu spreder de sig og slår ring om gården. Jeg bandt min hest ved et af træerne, det må være den, som ledede dem på spor."

En skare ryttere jog henover vejen og holdt stille foran graven, der blev løsnet et skud og kastet stene over mod vindebroen, straks efter gentoges skriget, vildere og mere udfordrende end før, det gav genlyd inde i skoven. Nogle af gårdens folk ilede halvpåklædte op fra kælderen, åbnede lugen i porten og råbte over til ditmarskerne, hvad de ville.

"Luk op! Luk op!" skreg en stemme, "vi søger en fredløs mand, som er flygtet ind til jer."

Viben havde hørt alt. "Jeg må afsted," hviskede han og trådte bort fra vinduet. "De mænd ville ellers volde ulykke."

"Vi lukker ikke op," sagde Beate.

"Åbner I ikke med det gode, forstår de selv at skaffe sig indgang."

"Men hvorledes vil du komme bort?" spurgte hun skælvende.

"Havedøren står åben, i muren går et hul ned til vandledningen, og udenfor er graven ikke dybere, end at jeg kan vade over den."

"Nej," svarede hun bønligt, "du må ikke gå, det ville være at sende dig i døden. Kom! skjul dig herinde, hos mig vil ingen falde på at søge dig." Hun tog lyset og åbnede en paneldør, som førte til et lille sovekammer. "Gå derind," hviskede hun, "det dørtrin har aldrig nogen fremmed trådt over."

Viben blev stående i døren, hans blik omfattede enhver genstand, himmelsengen med det stivede omhæng, den opslagne bønnebog på det brune, udskårne egetræs bord og en lille porcelænsskål, hvori to grønne grene stod i vand. Alt var hvidt og blankt og skinnende derinde, – det hørte nu også til den tids luksus, – alt var så uskyldigt og jomfrueligt i denne helligdom; han nølede med at gå frem.

"Men de vil blive holdende derude," indvendte han, "de forlader ikke gården før den lyse dag i morgen."

"Så bliv her til i morgen," sagde hun.

Et øjeblik stod han uden at svare, i det næste bøjede han sig ned og kyssede dørtrinnet, han indesluttede hende i sine arme og trykkede hende vildt og heftigt til sit bryst, hendes ånde forenede sig med hans, hendes blik søgte hans, to brændende flammer mødtes, den mørke strøm af hendes opløste hår udbredte sig over ham som et nyt kærtegn; det var som om et gloende jern havde berørt hendes læber, idet hun atter gled ud af hans favn. – Derefter hævede han sig op i vinduet, vinkede med hånden og sprang ned i gården.

Beate støttede sig til bordet, lyttende og åndeløs, hun vovede ikke at gå hen til det åbne vindue. Da blev døren revet op, og Kay styrtede ind med et lys i hånden. Han var indhyllet i et uldent sengetæppe, under hvilket de nøgne fødder stak frem, hans ansigt viste en frygtelig magerhed, og den grågule hud rynkede sig over de fremstående kindben. Han så sig forbavset og ligesom skuffet omkring i værelset, før han udbrød:

"Viben! Hvor er Viben? Han må være her, jeg kan føle det på mig, det var, som om jeg hørte hans stemme, mens jeg lå og sov, hans røst kaldte på mig. Har du set ham, Beate? Nægt det ikke."

"Han var her," svarede hun klangløst, "nu er han borte og kommer aldrig igen."

Lyset faldt ud af Kays rystende hånd, idet han satte sig ned på bænken. "Han var her og tænkte ikke på mig," hviskede han klagende. "Han holder af dig, det var for din skyld, han kom, det kan jeg forstå; men et ord, et håndtryk måtte der vel være

tilovers for mig. Jeg har længtes efter ham hver dag, siden han drog fra os, han derimod glemte mig."

"Du gør ham uret, han ville være kommet over til dig, men hans fjender banker på porten derude, hører du, hvor de råber? Han måtte flygte! Kay. – Kay! min kæreste broder! Hjælp ham, gå ned til dem og søg at opholde dem, så han kan få tid til at komme bort, lad det være dig, han skylder sin frelse."

"Ja, ja, jeg kan måske hjælpe ham," råbte Kay heftigt, "jeg fryser, ser du, hvor jeg ryster, men jeg vil redde Viben. – Tøv lidt," råbte han ud af vinduet, "luk ikke op, før jeg er hos jer." Han forlod værelset og støttede sig til muren, idet han ilede ned i gården.

Da Viben steg ud af vinduet, svang han sig over i et af de gamle træer, som stod langs med muren, og lod sig glide ned af grenene, til han nåede gården. Skjult af stammen tøvede han lidt for at lytte efter samtalen mellem Ratlovs folk og mændene udenfor. Kay kom til, han nægtede, at Viben var der, men ditmarskerne foretrak at overbevise sig om det, de forlangte at komme ind og truslerne blev stedse heftigere.

"Hvis I lukker op for os med det gode," råbte Jost Jerremen, "skal intet ondt vederfares Eder."

"Tvinger I os til at bruge magt, stikker vi fyr på gården, og der slipper ikke en mand levende ud," tilføjede en mere bestemt røst.

Kay så fortvivlet op mod Beates vindue, der var ingen til at hjælpe ham. Folkene rådede til at give efter, vindebroen blev da omsider ladet ned, porten åbnet og ditmarskerne stormede ind i gården.

"Frem med jeres lygter!" råbte de, "sæt lys i alle vinduer, skynd jer! Det har varet længe nok."

"Hjælp os at søge," sagde Jerremen beroligende til Kay, "jeg skal nok holde på orden og fred, så I ingen overlast sker. I kender mig vel, jeg er borgmester i Meldorf og vil kun hvad ret er."

Under den almindelige larm og forvirring listede Viben sig i skyggen af hovedbygningens mur over til sidehuset, hvorigennem der gik en gang ned til haven. Den yderste dør stod på klem, den næste fandt han derimod så forsvarligt aflåset, at ethvert forsøg på at åbne den mislykkedes. I det samme blev gårddøren smækket i bag ham, og Jan Gyges gennemtrængende og jublende stemme råbte:

"Her har I Viben."

Kay havde lagt mærke til Jan, da han hørte råbet, styrtede han hen imod ham, greb ham i brystet og hviskede:

"Et ord og du er dødsens! – Nej gå ikke, du bliver hos mig."

Jan følte ånden af dette ligblege ansigt, der var fortrukket af raseri og viste to rækker fremstående tænder. Han veg tilbage fra døren og lod Kay åbne den.

Ditmarskerne havde imidlertid spredt sig til alle sider, nogle af dem var trængt ned i kældrene, andre ilede igennem værelserne oppe i hovedbygningen. I spidsen for hver skare gik en mand med et tændt lys, en fakkel eller en lygte. Da Jans råb lød i gården, stormede de hen til stedet. Der stod Kay endnu i den åbne gangdør, indhyllet i sit sengetæppe, rystende og bleg som en dødning. Idet de omringede ham, lo han og sagde:

"Jan Gyge narrer jer med sit råb og tager mig for den, I søger."
En mand holdt lygten i vejret og lod dens lys falde hen over

ham. – "Ja se kun ret på mig," vedblev Kay med et bittert smil, "jeg ligner den store, den mægtige Viben Peter. Ikke sandt!"

Efter disse ord slog han sengetæppet til side og fremviste sit magre, halvnøgne legeme. Folkene trak på skulderen og forlod ham. Borgmesteren blev stående nede i gården. "Hold et vågent øje omkring med ringmuren," sagde han til mændene, der omgav ham, "ret nu går månen ned, og mørket falder på. Han vi leder efter, kender vejen bandsat godt og ved, hvor han skal liste sig over."

Folkene gik til muren, Jerremen blev alene, han havde bemærket en sammenkrøben skygge bag et af sidebygningens hjørner. Da han kom derhen, hævede skikkelsen sig i sin fulde højde, Viben stod for ham, men Jerremen så vist ikke godt i mørke.

"Du, Volf!" råbte han, "gå ud til dem, som venter ved hestene, sig, de skal sprede sig langs med graven. Afsted med dig!"

Mens borgmesteren gav denne befaling, løste han sin kappe og lod den glide ned på stenbroen. Viben syntes at betænke sig. Derpå tog han kappen og svøbte sig ind i den.

"Du har vist svært ved at forstå mig, lille Volf," vedblev Jerremen, "vil du se, du kommer afsted!" Han greb under disse ord til sit sværd, og idet Viben gik forbi, slog han ham af al magt over ryggen med den flade klinge.

"Hvem er det, borgmester slår?" spurgte en mand, som kom til.

"Volf Hargens, mit dovne tjenestetyende, han står og gaber og vil ikke høre, hvad jeg siger."

"Han så mig ellers for stor og mægtig ud til at ligne Volf Hargens," ytrede den anden og kastede et mistænksomt blik

hen efter manden i kappen, som langsomt og roligt slentrede ud over broen.

"Der ligger kun lidt vægt på, hvad du synes," svarede borgmesteren, – "kom med, så vil vi to spørge Ratlov, om han har en drik vin i sin kælder. Natten er kold og vinden blæser."

Da Viben kom over broen, listede han sig hen under træerne, der stod i række på begge sider af vejen. I nogen afstand holdt tre mænd med rytternes sammenkoblede heste. Det var ikke dem, han søgte. Længere tilbage så han to andre med en hvid hest, der hidtil havde vist stor utålmodighed i sit fangenskab. På en gang stod den stille, strakte halsen og ørerne fremad og udstødte en glad vrinsken. Mere brød Viben sig ikke om at vide. Han listede frem fra træ til træ, sank derefter sammen udenfor det sidste og gled langsomt og uhørligt hen igennem lyngen.

De to vogtere sad på jorden, hver med sit stykke reb i hånden.

"Det varer længe med dem derinde," ytrede den ene, "og så får de ham ikke endda. De siger, han kan hverve vind og vejr og gøre sig usynlig, når han lyster. Imens skal vi sidde her i mulm og nat. Jeg holder ikke af det."

"Er du ræd?"

"Jeg, ræd, ikke for den lede Djævel, ikke for den gloende ild, jeg synes bare ikke om at være i mørke. Hør, hvor det tuder, der er én, som klager sig nede i mosen."

"Ja lad ham klage, det er ellekokken," hviskede kammeraten. "Han bor ude i de store sumpe og kær sammen med tudserne. Det skal være helt vist, for min fader kender én, som har set ham."

"Hvad er en ellekok?" spurgte den anden, idet han så sig om til siderne og rykkede fortælleren nærmere.

"Ellekokken er en gammel, grøn én, større og førere over skulderen end folk nuomstunder. Han kommer først frem om aftenen efter solnedgang, eller når tågen falder, så kryber han op mod land imellem sivene og tager på som et grædende barn, eller som en, der er i nød og råber om hjælp, alt for at lokke vejfarende mennesker ud i det gyngende dynd. Når de kommer ham nær nok, drager han dem til sig og suger dem ud, til der ikke bliver andet end benene og bælgen tilbage. – Hør! nu tuder han igen, livagtig som et lille, grædende barn."

"Herre Jesus!" hviskede den anden og krøb endnu nærmere til fortælleren. "Hvis han gav sig til at suge på os."

"Han kan ikke nå ind til land, så går kræfterne fra ham, han må blive nede i dyndet. Der var en mand fra Lytke Rade, som uforvarende fik ham at se i det klare måneskin. Han sagde, han var ganske grøn på hele kroppen, med en knuppet og vortet hud som en frø, og ingen klæder på."

"Ingen klæder på!"

"I stedet for havde han om livet et bælte af menneskeknogler, trukket på en snor, og om halsen og begge håndled en krans af hvide tænder, sådan til erindring om dem, der var suget færdig, det forstår du nok."

Manden fik kun lejlighed til at svare med et nik. I det samme raslede det i lyngen, en mørk skikkelse hævede sig i vejret foran dem, en jernhånd lagde sig om den enes hals, knugede den sammen og drog rebet, som han holdt, til sig. Manden udstødte et kvalt suk og fægtede omkring i luften med armene. Den anden sprang op. Viben rejste sig uden at give slip på sit bytte.

"Hvad vil I med min hest?" sagde han dæmpet. "Af vejen, eller du skal få det kolde jern at smage."

"Til hjælp!" råbte manden og fo'r ind på ham. Viben slængte den, han holdt på, fra sig, gav den anden et næveslag, som strakte ham til jorden, sprang op på hesten og jog bort i nattens mørke.

Først da solen kom frem, drog ditmarskerne tilbage fra gården. Kay havde været vidne til det, der foregik mellem Jerremen og Viben, han klyngede sig til den gamle borgmesters arm, lod hente Ratlovs bedste vin op til ham, skænkede for ham og fulgte ham ud til vindebroen, da de forlod gården. Ingen af dem fandt lejlighed til nærmere forklaring, den behøvedes ikke heller.

Der forløb nu år, hvori Vibens skæbne vedblev at være den samme. Tiden, som læger de slagne sår og bringer fred efter stormen, havde ikke dæmpet hans nag over den lidte uret, tværtimod, hans vrede og hævnlyst lod til at vokse med årene. Han havde brudt med hele sit tidligere liv, med dets vaner og tilbøjeligheder, skovene husede ham, natten vakte ham til bedrifter. Alle veje i Ditmarsken førte til det mål, han søgte, og han var at træffe på dem alle. Han slog ned som lynstrålen og forsvandt igen lige så hurtigt, men efterlod bestandig et blodigt mærke der, hvor han havde hærget. Han blev jaget fra sted til sted, forfulgt nat og dag, skuffet og forrådt, men kom altid tilbage igen, ventede ikke på sine fjender, men søgte dem og gik dem i møde. Ditmarsken gemmer mange sagn om ham, og der lod sig skrive tykke bind om Viben Peters eventyrlige bedrifter fra hin tid, måske ville de dog blive noget trættende og

ensformige, eftersom man kom til at læse om kamp og drab og overfald næsten på hver side.

Engang blev han fanget og ført til Rendsborg, her frelste hans venner, den holstenske adel ham. Dommerne, der afgjorde sagen, erklærede ham ikke blot for uskyldig, men fordrede tillige, at hans fjender skulle erstatte alt, hvad han havde lidt ved at blive angrebet og fængslet. Derefter forsvandt han en stund for en fredeligere syssel, han gjorde et udtog af Ditmarskens lovbog, lod det trykke og bragte sit værk til hertug Adolf på Gottorp med bøn om at hjælpe ham til sin ret. Hertugen vægrede sig, tiden til at handle var endnu ikke kommet, og Viben drog med en ny bog og en ny bøn ned i Tyskland til kejser Karl den Femte, men også der fik han afslag. Ydmyget og krænket vendte han tilbage og indviede sig fra nu af alene til den blodige gengældelse, han havde svoret sine fjender.

En dag i høsttiden, da rådet var samlet i Meldorf, førte rådstuetjeneren en mand ind, som forlangte at tale med borgmesteren. Han bar sin ene hånd indsvøbt i et stykke linned og hans klædning var plettet af ler og jord, som om han kom lige fra marken.

"Det er en sær usømmelig dragt, du lader dig se i," sagde Jerremen.

"Jeg har været ude og måle den bylod op, borgmester og råd lovede ham, der viste jer vej til Viben Peter, – for, ikke sandt! I har jo lovet den lod ud nede ved åen? Der står skrift at læse om det ude på den sorte tavle."

"Det er, som du siger. Hvad har du ellers med bylodden at bestille?"

"Den ligger godt for sol og vind, men der er klippet fire alen af i det ene hjørne. Skelpælen står ikke på sin plads."

"Ved du, hvor Viben Peter er at finde?"

"Jeg! – I må ikke tro, jeg lader mig betale for at gøre min pligt, jeg hedder Dik Bøikens og er fuld af borgerdyd og retsind, men jeg tager alligevel med, hvad jeg kan få, og de fire alen må lægges til."

"Lad os høre, hvad du ved om Viben."

"Er der skøde og brev på den jord, og kan det udstedes straks, når jeg har aflagt min bekendelse?"

"Det skal være i orden endnu i dag. Kom blot frem med, hvad du har at melde."

"Jeg er en ulykkelig bødker fra Veslingburen. Viben sagde, gå med, så skal du føre et lystigt liv og tjene mange penge, går du ikke med, stikker vi fyr på dit hus. – Hvad var at gøre ved det? Øksen over hovedet, kniven på brystet, jeg måtte følge; men jeg bødede altid på det onde. Hver gang de ville gøre en skarnsstreg, sagde jeg: Lad være! Jeg er fuld af borgerdyd og retsind, og det var ikke til at holde ud i længden, så løb jeg min vej og gik hen og målte den bylod op, og nu vil jeg sige den rene sandhed. – Når I går langs med Gisel å efter Offenbyttel til, kommer I op i den store skov, som ingen djævel kan finde rede i, der er forresten kun én vej, og den er synlig nok og trådt flad af mange hestehove. Midt i skoven ligger en gammel høj, kullet og bar at se til. Det spøger i den, siger de, som brænder kul i høst, og sandt er det, for der huserer vi, der bor vi, hver gang vi har noget for i marsken. Men hvad skal den høj forslå? Mændene kan knap få plads derinde, seksten i tal, rundt om har vi rejst skur til hestene, der er en hel lille by for alle de

tyveknægte. Når I vil, kan jeg føre jer derop, jeg kender vejen ved den klare dag og i den sorte nat, det er mig lige meget."

"Hvorfor løb du bort fra Viben, siden du havde det så godt hos ham?"

"Jeg løb ikke, de havde jo slået mig halvt fordærvet, jeg gik ganske langsomt. Tre nætter og tre dage måtte vi husere uden at få søvn i øjnene, finder I det ret, er det at handle med det kostelige menneskeliv? Dengang skulle Bojen Claus Boje holde for, en af de otteogfyrre i Heide. – Det gælder manden, sagde Viben, den, der rører ved godset, flækker jeg hovedet på. – Hvad ligner nu det? Kan en død mand have gavn af sit gods? – Det der fulgte på, kan I vel tænke. Jeg holdt mig tilbage, som jeg plejede, og stod og formanede til fredsommelighed; men så var der tre store sølvbægre i hjørneskabet, dejlige bægre, af mester Jacobs i Lybæk, dem satte jeg til side, for at de andre ikke skulle komme i fristelse. Da Viben ser det, hugger han mig på kæben med skaftet af sin økse, så det sortnede for mine øjne. Jeg sagde ingenting dengang, hvad ville det have nyttet? På hjemvejen kom vi forbi Paven Claesses, ham, der lod mig pante, fordi jeg ikke ville betale, det var også ham, der nægtede mig at få på borg, så jeg blev til den fattige bødker siden. Nu havde jeg endelig lejlighed til at sige tak for lån, men der var Viben også på spil. – Du rører ham ikke med en finger, Dik! – Det gjorde jeg ikke heller, jeg kom blot til at tabe en gnist i halmen, en ganske lille gnist, den gav sig til at svide huset af, derfor fik jeg nok et knubs, som nær havde taget livet af mig. Til sidst var vi tre, der ikke kunne holde det længere ud og listede ind i Vibens gemmer for at tage, hvad der tilkom os med ret og ærbarhed. Der lå Pavel Seke og sov. Nu skal borgmester se, hvad han gav

mig i betaling." – Under disse ord viklede Dik Bøikens klædet af sin arm og holdt en blodig og frygtelig lemlæstet hånd hen over bordet.

Jerremen gyste. "Det ser jo ud som lutter bid," sagde han.

Dik nikkede bekræftende. "Det er også netop målet af alle Pavel Sekes to og tredive tænder, han har sat der."

"Den karl er ellers bekendt for at slå, jeg vidste ikke, at han bed tillige."

"Han var lovlig undskyldt dengang, han kunne jo ikke slå, formedelst han kvalte en mand med hver hånd, mens han bed mig. Da jeg var færdig, fik jeg et spark i siden, så kunne jeg gå. Nu er jeg her for at opfylde min pligt, jeg er fuld af borgerdyd og retsind og vil vise Jer alle Vibens veje. I har aldrig kunnet komme rigtig efter, hvorfor han vidste så god besked med Eders anslag og var borte, hver gang I ventede at tage ham, det skal vi straks få forklaring over. Skik rådstuetjeneren ned til den ene af Pavel Sekes lange drenge, Maes Frents, og lad ham hente herop, men det siger jeg Jer forud, I korter mig da ikke de fire alen af min lod, vel borgmester?"

Der blev sendt bud efter drengen, Dik Bøikens vedblev imidlertid at fortælle: "Værre gavtyv end den Maes Frents findes ikke fra Hanerov til Vesterhavet, det kan I lide på. Hår han kigger med det ene øje i vest, vender han altid det andet mod øst for at lægge mærke til, hvad dér foregår, han piler af som en stormvind, er på færde nat og dag, Fanden ved, hvor han får sin kundskab fra, han lurer, han lusker, han lytter, og så afsted! – I dag kører de med malt til Garding, i aften skikker de et kobbel heste ned til Hamborg, i nat venter de et læs købmandsvarer ind over grænsen. – Den dreng er jeres værste fjende, alt hvad

han får at vide tyller han i Viben, natten bliver han gerne over i lejren og bestiller intet andet end at æde; så i morgengry, når han ikke kan mere, lister han fra os, sanker sig et knippe tørre grene i skoven og vender hjem til Meldorf med brændet på sin ryg, nok så troskyldig. – Der har vi ham."

Maes Frents blev ført ind og lod sig uvillig og højst undselig stille frem for rådet. Det var en lang og mager dreng med nøgne ben, smudsige og pjaltede klæder, et solbrændt og fregnet ansigt, hvis pande aldeles skjultes af tykke, ildrøde hår. Hans øjne hæftede sig sky og ængstelige på dommerne, kloge og gennemtrængende øjne, i en uafbrudt bevægelse, og som syntes at opfatte og iagttage alt, hvad de mødte. Da rådstuetjeneren hentede ham, var han just i begreb med at fortære en gulerod, af hvis saft mund og hage endnu var farvede, to andre gulerødder med vældige, grønne toppe stak frem af begge lommerne i hans benklæder; stemmen lød klagende og dæmpet, mens han benægtede alt, hvad Dik Bøikens kom frem med, omgik ethvert spørgsmål og indlod sig ikke på nogen forklaring. Dik stod og hørte til, da alle Jerremens forsøg mislykkedes, gik han hen til bordet og sagde: "Om borgmester nu tillader, at jeg taler med, skal jeg nok hjælpe lidt på drengens hukommelse. Se ret på mig, lille Maes Frents, kender du mig ikke?"

Drengen nikkede og trak mundvigene i vejret, hvilket hos ham skulle betyde det samme som et smil. "I er vist den bødker fra Veslingburen, som på markedsdagen har stade udenfor bagerens med jeres bøtter."

"Du har ellers ikke set mig sammen med Viben og Pavel Seke? – Nå, det har du ikke, heller ikke sovet hos mig nede i hytten

den nat, vi havde det svære uvejr? – Tænk dig om! Du hjalp heller ikke med at slagte, den dag vi tog de grise fra Ralfs? – Jaså! Du ryster på dit kønne ho'de, du bliver ved at nægte og tænker ikke på din samvittigheds besværelse for Gud og kristendom. Du er jo en rask, lille Maes Frents! – Lazarus! Hvad gjorde dit bæst da hos os hver hellig ugedag, når du kom farende i galop med tungen ud af halsen og forlangte Viben eller Pavel i tale?"

"Jeg har ikke set min salig fader, siden den dag, han drog bort fra Meldorf," forsikrede drengen. "Motter skikker mig af by med røde bændler, som jeg går og sælger omkring på landet; når jeg ingen flere har, sanker jeg pinde og vindfælder i skoven og bringer dem hjem til hende." Efter disse ord gav Frents sig til at græde højt og holdt hænderne op for ansigtet for at skjule sine øjnes fuldstændige mangel på tårer.

Dik Bøikens var rasende, han gjorde endnu et forsøg. "Du er en stor gavtyv, Maes Frents, men du slipper ikke med at lyve dig fra det. Kan du heller ikke huske den dag, de tøjrede mig med fødderne til jorden, og din salig fader bøjede et ungt bøgetræ ned og bandt mine arme fast til det, derefter gav han slip, så træet rettede sig igen og strakte og rakte mig, til jeg fast blev en alen længere end dagligdags mål. Du stod og grinte ad mig. Ja, se, nu griner du igen, hukommelsen vågner. Vær nu en rar, lille Maes Frents og gå til bekendelse."

Drengen gentog forsikringen om sin uskyldighed.

"Om du nu ikke bekender," sagde borgmesteren, "så kalder vi Volf ind med stigen og lader ham strække dine lemmer til svarlig pine."

"Jeg kan da ikke bekende, hvad jeg ikke ved," sagde Maes og brast i gråd, denne gang lykkedes det ham at få tårerne frem.

"Borgmester har ikke nødig at kalde på Volf," forsikrede Dik, "den sag kan vi gøre nemmere af. Her har jeg et stærkt, lille stykke tarmstreng, det slår vi to rendeløkker på. To forsvarlige løkker, se så! nu stikker vi begge hans tommelfingre ind i løkkerne, skaftet af min kniv imellem, og drejer så tarmstrengen om, til blodet sprutter ham ud af neglene. Det skal være godt at bekende på, jeg har set stivere hals end hans bøje sig for det."

Mens Dik talte, havde han taget tarmstrengen frem, knyttet løkkerne og nikket og smilet gentagende over til Maes Frents. Han greb derefter fat i drengen, drog ham hen på bænken og stillede ham mellem sine knæ. Pludselig holdt han inde, betragtede Maes nøje og udbrød:

"Hvad er det? – Nu har vi dig! – Hvordan er du kommet til de to knapper, der er syet i din trøje? Lange Dibsjung'! alle Helvedes knægt! dem har du stjålet fra mig, den nat du sidst lå og sov ude i hytten, – sølvknapper med koøjne i, – se blot! Jeg bærer mage til dem her i min kofte. De to, som mangler, blev borte, den morgen du forlod os."

Maes Frents var overlistet og bragt ud af sin tidligere sikkerhed, stemmen begyndte at svigte ham, han havde fået knapperne hjemme, han havde haft dem længe, de havde tilhørt hans bedstefader.

"Vi tog dem i forrige uge, den nat vi var inde hos landsdommeren," bemærkede Dik, "spørg ham ad, hans mærke, to andreaskors, står ridset ind på den anden side, se kun efter."

Dik havde åbenbart ret, knapperne lignede nøjagtig dem, han selv bar, og ved øjet af hver stod der indridset to skrå kors. Maes Frents tilstod endelig, at han havde fundet dem ude i hytten, denne første indrømmelse ledede til den næste, og inden rådet forlod salen, havde han aflagt en fuldstændig tilståelse om alt, hvad man ønskede at vide. Han blev ført ned i kælderen og lænket fast til muren. Maes Frents var tretten år gammel og altså efter ditmarsker lov fuldkommen ansvarlig for sine handlinger. Under forhøret sad Dik Bøikens og smilede og gav sit bifald med dommerens snilde spørgsmål tilkende ved af og til at stå op og gøre et dybt buk for ham. Da drengen blev ført bort, fandt hans beundring endelig ord.

"Skal jeg sige mit hjertes sandfærdige mening," udbrød han, "så har jeg aldrig kendt borgmesters lige i kløgt og fiffighed. Det er ikke Jer, man bør ønske tillykke med, at I sidder som dommere her, men byen med at have fået så gode dommere. – Nu var det den lod, vi skulle snakke om. Klokken er blevet mange, og jeg længes efter at se min kære hjemstavn igen. Vil I lade mig få det brev og skøde med Eders underskrift og segl?"

"Siden!" svarede Jerremen, "men vi betaler ikke pengene på ambolten. For at kunne have dig i frisk erindring, er det bedst, du følger efter Maes Frents og bliver her på rådstuen til i morgen."

Denne dom forekom Dik aldeles ubegribelig, han tog hele sin gode mening om borgmesterens kløgt tilbage, mens tjeneren førte ham ned i rådstuekælderen.

Nogle dage efter foregik der atter et larmende optrin i Meldorf. Maes Frents blev hængt på byens vold, overbevist om

at være spion for Viben Peter. Han kunne ikke undgå sin skæbne.

Det var ellers fogedernes sag at fuldbyrde enhver af rådets og regenternes domme, men ved denne lejlighed tilbød Dik Bøikens at forrette bøddelens tjeneste.

Maes Frents led sin straf ved solens opgang og blev hængende på den høje pæl, der tjente som galge, til om aftenen, så skulle liget tages ned og jordes i en lergrav et stykke udenfor byen, hvilket den tjenstvillige Dik også havde påtaget sig at besørge. Hele dagen strømmede store skarer af nysgerrige op til volden for at betragte den ulykkelige dreng, som hang på pælen med bagbundne hænder og huen trukket ned over ansigtet. På jorden nedenfor sad hans moder, sammenkrøben og ubevægelig, med hænderne foldede omkring knæene. Hun havde trukket sit skørt op over hovedet, således at det aldeles skjulte ansigtet. En lille lerkrukke stod foran hende, hvori tilskuerne kastede penge. Af og til hævede hun sit hoved og så i vejret, det viste da et forfærdeligt udtryk af fortvivlelse, som fik luft i et dybt suk eller et kvalt skrig, derefter sank hun sammen igen.

Samme aften, da skumringen begyndte, kom en mand kørende ind til byen med et læs rug. Han holdt stille på broen og forlangte, der skulle lukkes op for ham. Vogteren åbnede den lille låge i porten og råbte ud:

"Endelig har jeg da ikke behov at lukke op for ridende eller agende mand, efter at sol er gået ned, det ved du nok, men tiden er kostbar i høst, du skal få lov at komme ind. – Kør så!"

Med disse ord åbnede han porten og trådte til side. Kusken drev på hesten og kørte ind over broen. Da vognen kom midt i

porten, standsede den pludselig, et af hammelrebene var sprunget. Kusken steg ned fra læsset for at udbedre skaden, imidlertid blev porten stående åben. To mænd kom gående ind ad den, efter dem fulgte to andre, og atter to. Disse seks mænd overvældede portvogterne, bandt dem og førte dem ind i vagtstuen, derefter kørte manden med sit ruglæs. Alt dette foregik i et øjeblik, lydløst og uden at vække ringeste opmærksomhed. Det begyndte desuden at blive silde, og gaden var tom. Da de fremmede mænd havde gjort sig til herrer over vagten, lod de porten stå åben, og der kom straks efter endnu en mand til syne, som vekslede nogle dæmpede ord med dem, før han gik op mod volden til galgen. Nede på gaden holdt en karre med en ligkiste af uhøvlede brædder, og Dik Bøikens var netop i færd med at fuldende sin forretning som bøddel. Han havde stillet en stige op til pælen, skåret den hængte ned og bar ham hen til ligkisten på karren.

Da han nåede vognen, trådte en mand imod ham, en høj, bredskuldret skikkelse lagde sin hånd på hans arm.

"Du er jo Dik Bøikens," sagde kæmpen, "og det er dig, der har angivet min dreng, ikke sandt!"

Dik Bøikens slap liget og ville svare; men han fik ikke lejlighed til det. Idet Pavel endte sit spørgsmål, hævede han den knyttede hånd og lod et så forfærdeligt slag falde på Diks pande, at den ulykkelige sank i knæ, og hans hoved faldt ned på brystet.

"Det var vist også dig, som i morges hængte lille Maes Frents?" tilføjede Pavel.

Dik gav intet svar, hans pande var knust, en blodstrøm blændede hans øjne. Pavel ventede heller ikke på svar, denne

gang greb han Dik i begge skuldre, hævede ham op i sine arme og trykkede ham derefter ned på jorden med al den voldsomhed og kraft, hans uhyre legeme besad. Der fulgte en lyd som af brudte ben, Dik blev liggende på stedet, sammenknuget, gispende, hans sønderknuste lemmer dannede en uformelig masse og rystede under dødskrampen. Pavel Seke værdigede ham ikke et blik mere, han løftede sønnens lig op i sine arme og bar ham ud af byen.

Nede på gaden blev han standset af de forbigående, som stillede sig op imod ham.

Kæmpen skød dem lempeligt til side.

"Af vejen," sagde han, "der er ingenting at se, det er kun en fader, som bærer sin døde dreng."

I det samme trådte fire mænd til og dannede en linje mellem Pavel og de andre. Han skred fremad, med liget trykket til sit bryst og uden at ænse, hvad der foregik bag ham. Da han var kommet over broen, løste mændene vagten og forlod porten. Straks efter så man dem stige til hest nede på engen og forsvinde i retning af skovene ved Hademarschen.

Pavel Seke holdt drengens lig foran sig på hesten og støttede hans hoved til sit bryst, store tårer løb ned over kinderne, mens han vedblev at stirre på det blege ansigt, som døden havde givet et barskt og alvorligt udtryk, der tidligere ikke var det egent. Af og til fik hans fortvivlelse luft i et gennemtrængende og truende skrig, der skingrede ud i natten, som et vildt dyrs brøl. Straks efter blev han rolig igen, han kærtegnede liget og tilhviskede det milde og kærlige ord.

"Nu står månen op, lille Maes Frents, det var den, du altid holdt så meget af, og som du bedst kunne bruge, så fo'r du

afsted gennem skov og de bundløse enge, bragte bud og besked, hverken hare eller rådyr kunne hamle op med dig. – Du var den eneste, jeg brød mig om, din broder duer kun til at labbe mælk og gå i læ af sin moders skørt. Sikke næver og sikken et bryst! Hvad kunne du ikke være vokset op til? – Herre Jesus!" vedblev han med et af disse hvinende skrig, "nu ligger du stiv og kold i mine arme, – men Dik Bøikens fik det, du, han mjaver ikke mere ad dig. – Og nu bilder du dig vist ind, lille Maes Frents, at vi vil putte dig ned i den kolde jord, uden at du får en kiste at ligge i, – du kan tro nej, jeg skal sørge bedre for dig end som så."

Der var noget rystende i at se Pavel fortabt i sin smerte, den bløde og bevægede stemning, hvori han denne aften befandt sig, var ham aldeles ny og ukendt, han havde hidtil kun fået andre til at græde. Tøjlerne hang slappe ned fra hestens hals, mens han red ind igennem skoven, det kloge dyr behøvede ikke sin rytters hjælp for at finde vej. Når månelyset trængte ned imellem træerne, belyste det kæmpens mægtige skikkelse, bøjet over mod liget, hvis nedhængende ben bevægede sig frem og tilbage efter hestens gang. Han omsluttede den døde dreng med begge arme og trykkede ham tæt op til sit bryst, som om han ville meddele ham noget af sit hjertes varme, hans stemme lød stedse mere blød og klagende og kvaltes undertiden af et krampagtigt suk, der bragte hans legeme til at skælve.

Under et af asketræerne ved Hademarschen kirke stod en mand og ventede.

"Alting i orden?" spurgte Pavel, da han kom hen til kirkegårdslågen. Manden svarede bekræftende. Pavel lagde drengens lig ned i græsset og gik over til det nærmeste hus, hvor et lysskær strømmede ud fra de hjerteformede huller i

vinduesskodderne og tydede på, at folkene endnu ikke var gået til ro. Han bankede på skodden og åbnede den.

"Kender I mig?" spurgte han og stak sit røde hoved ind i stuen, "jeg er Pavel Seke, af Viben Peters folk, kanske I har hørt mig omtale. – De har hængt min dreng nede i Meldorf, og han skal jordes i nat, men jeg har ingen kiste. Der står skrin og kasser til jeres klæder ude i dilen, hist henne ser jeg også en kiste, lad være, den er blå med tulipaner på, sælg mig den med det gode, jeg har nitten lybske skillinger i min pung, dem kan I få; siger I nej, skal jeg skikke jer den lede lynild og torden på halsen, før I venter det. Skynd jer bare, lang mig den ud af vinduet."

Folkene kendte godt Pavel Seke, hans bedrifter havde allerede skaffet ham et vist ry på grænsen, der blev ikke gjort ringeste indvending til hans forslag. Da den blå kiste var tømt, hjalp de ham den ud igennem vinduet.

"Om du vil have et lagen til at svøbe liget i, så kan det fås," ytrede manden.

Pavel blev rørt, han lagde lagenet i kisten og tog mandens hånd. "Når du går ud af din gård en morgenstund, kan det være, der ligger en sæk ditmarsker korn til dig, kanske en stukken oldengris, hvem ved det. Tænk så på i nat." Dermed slængte han kisten op på sine skuldre og gik over til kirkegården.

"Nu var det præsten," sagde han til manden, efter at de havde lagt drengens lig ned i kisten, – "han vil ikke gå på kirkegård ved nattetid, mener du. – Godt! jeg skal bære ham herover, det lader sig gøre." Med disse ord gik han ned til præstegården og slog med skaftet af sin økse en stor og glubsk hund til jorden,

idet den kom farende imod ham. Lidt efter så man ham vende tilbage, fulgt af en gammel mand i en sort kofte og med en bred pibekrave om halsen. Det var præsten, Pavel havde vækket op af søvnen, og som kun tøvende og højst uvillig forlod sin bolig. Han gik og knappede den lange kofte til og udbrød imidlertid i en strøm af bebrejdelser, på hvilke Pavel lyttede med sjælden tålmodighed.

"Hvad nytter det, I bliver vred?" ytrede han endelig, "jeg har jo ikke valgt tiden, vi måtte tage den, som den faldt. I er vel ikke bange for at gå herover i mørke? – De levende skal intet gøre Jer, så længe I følges med mig, det kan I lide på, og de døde er I selv mand for at holde fra livet. Skænd nu ikke mere, højlærde herre! I skal blive godt betalt for Jeres gang. – Om I ville være så god at sige nogle rigtig kønne ord ved graven, så gjorde I mig en stor glæde."

"Hvad skal jeg sige?" spurgte den gamle præst, "jeg kender jo hverken dig eller den døde, som du på en så usømmelig tid forlanger stedet til jorden."

"Min dreng er blevet hængt, men det skete ikke med hans vilje, han var sin faders bedste glæde, – lad os sige, næstbedste, – altid flink til sin gerning, sådan som han kunne sno sig i en snæver vending, – og kræfter, – og aldrig forsagt, aldrig lod han ørene hænge, – jeg skulle have gjort en mand af ham. – Nu ligger han stiv og kold derhenne i sit lagen. – Her har vi præsten," vedblev han, da de kom hen til asketræerne, hvor manden stod og ventede, "tag du nu i den ene hank på kisten, så tager jeg fat i den anden."

De tre mænd fulgtes nu ind på kirkegården. Månelyset faldt ned over de små, hvide kors på gravene omkring dem og sitrede

i dugdråberne på græsset og buskene. Henne ved kirkegårdens mur viste en frisk opkastet jordbunke det sted, Pavel Seke havde valgt for sin søn.

Mens de sænkede den blå kiste ned i graven, blev nattens stilhed afbrudt ved en skare ryttere, som i et hurtigt trav kom op igennem gaden. De koblede deres heste sammen omkring asketræerne og gik derefter ind ad den lille låge i kirkegårdsmuren, to og to, uden at tale og uden at kunne dølge den klirrende lyd, som forrådte deres våben og jernpanserne, de bare indenfor koften. Da de kom op til graven, slog de kreds om den og fandt Pavel knælende med foldede hænder, efter at han havde sænket kisten ned i jorden. Præsten fremsagde en kort bøn og udbrød derefter med hævet røst: "Sov i fred! du, som blev kaldet bort så tidligt."

Da han tav, så Pavel i vejret. "Kan det ikke blive til mere?" gentog han og strakte hånden ud imod ham.

"Jeg ved ikke mere at sige."

Kæmpen sænkede sit hoved for dette svar.

Da gik den ene af de fremmede ryttere ud af kredsen og slog sin kappe tilbage. Pavel kendte Viben, først i dette øjeblik havde han lagt mærke til dem, der stod omkring graven.

"Tag jeres hatte af," udbrød Viben med sin dybe, alvorlige røst, – "vi hilser for den døde." – Mændene blottede deres hoveder. "Hvorfor forlanger du flere ord?" vedblev han. "Den dreng dernede har gjort sin gerning, han var til velsignelse for dem, som kendte ham. Hvad er der mere at sige?"

Pavel Seke lå og knælede, han lyttede til med foldede hænder, et lyksaligt smil udbredte sig over hans hårde træk, mens han bøjede sig ud over graven og råbte ned i den:

"Hører du, lille Maes Frents! det er Viben og alle hans mænd, som står ved din grav, de tager hatten af for dig; han siger, du har været til velsignelse for os. – Dæk så kun jorden over ham, – Viben har ret, der behøves ikke mere."

Lidt efter var kirkegården forladt, rytterne red ind mod skoven. Der blev kun en mand tilbage, som kastede graven til og rejste en lille høj over den døde.

Inde i skoven skiltes rytterskaren og drog videre hver sin vej. Viben og Pavel blev tilbage.

"Nu trænger jeg til at røre mig lidt oven på dette," sagde Pavel og strakte sine vældige arme i vejret. "Om Vorherre ville være så god at sende os en rar bedrift, så skulle jeg ikke forlange bedre."

"Den kan bekommes," sagde en mat og slæbende stemme fra busken, og Dreyg Jødeken trådte ud på vejen. "Jeg ligger og venter her siden i morges for at sige Jer, at der er noget at bestille, ifald I tør vove Jeres skind."

"Hvad har du at fortælle?" spurgte Viben.

"Folk af de otteogfyrre kommer sammen i morgen ovre ved Alversdorf, de skal ud og mærke træer. Har I lyst at hilse på dem, kan I træffe Boldes Johan fra Oldenvørden, Claus Harms fra Syderdik, Rode Jahn, Reimer Grote, – ja, hvem husker dem alle? Jeg har luret og frittet, de holder til ovre i landsskriverens den røde gård, fireogtyve mand så jeg ride ind ad porten i aften. – Sagen er sikker."

Viben udstødte et råb for hver ny person, den spedalske nævnede, det var hans fjender alle tilsammen, han havde en uafgjort regning med enhver af dem.

"Folk vil vist spørge nyt om den træmærkning," sagde han.

Pavel så på sin økse. "Der er retfærdighed til i Himlen," forsikrede han, for dog også at sige noget.

"Ja, tag jer vel i agt," tilføjede den spedalske, "de er kommet mandstærke sammen og ved, hvad de kan vente så langt oppe mod grænsen, hvor du og dine færdes, de holder deres øjne og øren åbne. Jan Gyge så jeg ride imellem dem, hvor han er til stede, får I altid med en listig ræv at bestille. Jeg kendte hans lumske fjæs, da han red igennem skoven i aften, lad være, han havde trykket hatten dybt ned i panden og svøbt kappen om sig. Han pryglede mig engang med sin pisk, det bæst! – Nu ved I besked. Enten slår de Jer for panden, eller I falder over dem. Hvad kommer det mig ved? – Får jeg så fire lybske skillinger til at købe æg for?"

Dreyg fik pengene og forsvandt igen bag sin busk. Viben og Pavel drog ind igennem skoven. Hvad de undervejs aftalte blev indtil videre en hemmelighed mellem dem; men Pavel syntes at være ualmindelig veltilfreds med det, Viben bestemte. Han gik og nikkede bifaldende, fortrak sit solbrændte ansigt til et glad smil, rev sig i håret og så på øksen, som om han gjorde den fromme løfter.

Næste dag hen imod aften gik Pavel til Alversdorf kirke, indsvøbt i en lang kappe af brunt sækkelærred og med øksen på skulderen. Det var en almindelig udbredt tro i middelalderen, at man ved at skærpe sine våben på en kirkesten kunne få lykke i kampen; endnu i vore dage bærer sokler og trappetrin på de gamle kirker i Tyskland mangfoldige vidnesbyrd om, hvor hyppigt krigsmændende have søgt at sikre sig denne lykke.

Pavel tog plads på jorden og begyndte med stor iver at slibe sin økse, idet han tilhviskede den de mest strålende løfter om

alle de behageligheder, den ret snart kunne vente. Hans hat var trykket dybt ned i panden og prydet med en uhyre busk hanefjer. Under arbejdet faldt hans blik på nogle friske fodspor i den fugtige jord omkring kirkedøren.

"Ser vi det!" mumlede han, "hvor kommer de fra? Her har jo ikke været kirkegang i dag, alle sporene er friske, alle vender de indefter, folkene må altså være der endnu."

Han rejste sig og lyttede, rundtom var det stille, ikke et menneske på kirkegården. Solen skinnede. Spurvene kvidrede. Han begyndte igen at slibe, stod lidt efter atter og lagde øret til nøglehullet, det forekom ham, at der gik nogen inde i kirken, derpå hørtes en lyd, som endte enhver tvivl. Nøglen blev indefra stukket i døren, og en dreng kom til syne med to store ølkander, en i hver hånd. Han lukkede omhyggeligt døren efter sig og stak nøglen i lommen, før han gik ud af kirkegården.

Pavel var trådt til side bag hjørnet af tårnet, han skjulte øksen nede i det høje græs mellem gravene og fulgte efter drengen, idet han påtog sig en langsom og slentrende gang og begyndte at synge. Når Pavel Seke sang, lod det som et dyrs brøl. Ved hans første toner gav drengen med de to ølkander et hop i vejret, ved de følgende løb han over på den anden side af vejen og så sig forfærdet tilbage.

"Sikke to rare kander," sagde Pavel, "jeg skal hjælpe dig at bære den ene."

Drengen vovede ikke at afslå hans tilbud. Pavel lugtede til kanden. – "Øl?" råbte han og stod stille, mens han stak hånden ned for at lade fingeren løbe langs med bunden og smage på hesten af indholdet. "Nej! ægte brunsviger mumme, det er ikke så galt. Hvor hører du hjemme?"

"Nede hos købmanden ved hestemøllen."

"Og du skal hente mere mumme, ikke sandt?"

"Til hvem?" spurgte den forsigtige dreng.

Pavel huskede på, at han havde set ham stikke nøglen i lommen. Han pegede med tommelfingeren over skulderen hen mod kirken. "Til dem deroppe," hviskede han smilende. "Ja, du behøver ikke at glo så mistænksomt på mig, du rare dreng, for jeg hører med til familien."

Drengen troede ham ikke rigtigt, der var noget mistænkeligt ved Pavel, hans barske røst, det lange, ildrøde skæg, de lynende øjne og den brune lærreds kappe, under hvilken der af og til viste sig et blankt poleret harnisk med to gule stjerner på brystet, alt dette indgød ingen tillid. – "Hvem er det, I hører til?" spurgte han undvigende.

"Nåda! Du vil også have alt for meget at vide. Er vi ikke ude at mærke træer, vi? Og landsskriverens den røde gård dernede på engen, hvor vi skal mødes i aften, – tror du mig nu? – Jeg siger ikke mere. – Du skal altså hente mumme til de slughalse! – og sådanne to store kander."

"Dem har de tømt siden i middags," tilføjede den uforsigtige dreng.

"Og nu to til, de varer vist ikke længe, for jeg følger med tilbage til kirken og skal hjælpe at tømme dem."

"I får dog at nøjes til i morgen med det, jeg nu henter, for jeg går ikke over kirkegården, når det først bliver mørkt."

"Vi skal altså tøve hele natten deroppe, det glemte jeg jo. – Ved du hvad! Jeg vil sige til dem, at de lige så godt kan sætte sig ned i købmandens bod og tøve der, så behøver du ikke at slæbe de tunge kander frem og tilbage."

"Det var rart; men dernede kan I vist ikke se tegnet."

"Tegnet?"

"Ja, lyset fra landsskriverens gård."

"Det har du min sjæl ret i, du lange dreng, jeg glemte jo lyset."

"Nede fra os kan I heller ikke give tegn til dem, der venter ovre i præstens lade."

"I præstens lade!" råbte Pavel og faldt pludselig ud af den rolige og ligegyldige tone, hvori han hidtil havde talt. Han betænkte sig lidt og så om til siderne, – der var ingen at øjne i nærheden. – "Sæt din kande! – og hægt mig den skulderrem fast på min brystplade!"

Han bøjede sig ned, greb drengen om livet og lagde hånden på hans mund for at dæmpe det skrig, han udstødte, derefter bar han ham over i et åbentstående tørvehus ved vejen og trak døren til.

"Hør, min jung!" udbrød han og stillede den rystende dreng foran sig, "lad os nu se, vi får ende på al den sludder! – Hvad er det for folk, I har stoppet op i kirken og ned i præstens lade? Tal tydeligt! – frem med hvad du ved, eller jeg drejer halsen om på dig."

Drengen bad og klynkede, Pavel gentog sit spørgsmål, lovede ham penge, når han skriftede, alverdens ulykker, når han tav, og fik omsider under flere afbrydelser følgende forklaring: Regenterne fra Heide havde for at sikre sig mod Viben og hans folk stillet seks mand på vagt oppe i Alversdorf kirketårn og seks andre nede i præstens lade, hvor de kunne iagttage enhver, som kom forbi på den eneste vej, der førte til byen. Disse to poster fik befaling til dagen over at give nøje agt på alt. Om aftenen kom rådet sammen i landsskriverens gård, på engen

ved Arkebek, et godt bøsseskud udenfor byen. Hvis noget hændtes, ville der blive sat et brændende lys oppe i gavlvinduet, et tegn, som vagtmandskabet i kirketårnet måtte meddele folkene nede i laden, hvorefter hele flokken skulle ile dem til hjælp på gården. Da drengen havde fortalt dette med alle de omstændigheder, han vidste at tilføje, lod Pavel Seke ham gentage sin forklaring og nikkede med hovedet, efterhånden som han indprentede sig sagen.

"Jeg skal selv bringe dem mumme," sagde han, "men du får at blive her, til jeg har forrettet mit ærinde. – Hvad tuder du for? Der er jo ingen, som gør dig noget. Jeg vil blot være sikker på, at du ikke bringer tingen i ulave og snakker om det, du har set, til andre." Efter disse ord halede kæmpen en mængde strikker og bånd op af sine lommer, bandt drengens hænder og fødder og endte med at vikle ham hans eget halsklæde om munden. Da dette var forsvarligt besørget, tog han kirkenøglen fra ham og sagde:

"Nu bliver du her, til der kommer bud efter dig, det skal ikke vare længe." Han bar ham ind i en krog mellem tørvestablerne, bandt døren til efter sig og gik med de to kander til købmanden.

Aftenen faldt på, det begyndte at blive mørkt. Pavel var ukendelig i sin brune kappe og med hatten trykket dybt ned over øjnene.

"Her har I Jeres kander igen," sagde han til manden i boden. "Jeg skulle hente os en frisk drik mumme oppe i tårnet, men undervejs fik jeg anden besked. De slås nede ved Tensbyttel, – hør hvor de skyder, bum! Bum! – Reimer Grote bad mig løbe herhen, for at I som en pålidelig mand kunne bringe bud til de

seks i præstens lade, de skal skynde sig sønderpå, det hurtigste de orker; fornemmer de ingenting, når de kommer derned, kan de tøve inde hos ølskænkeren, til de får nærmere besked. De har lov til at drikke så meget, de lyster, alt sammen på Reimers regning. – Har I nu forstået mig? Jeg må afsted igen."

Købmanden løb ned til præstens lade med det vigtige budskab. Pavel tøvede, til han havde set ham gå, derefter vendte han tilbage til kirkegården. Ved et af de sidste huse i byen stod en mand, som lod til at vente på ham.

"Hvor kommer du fra?" spurgte den fremmede.

"Jeg har været ude at spadsere, men du kan hilse Viben, at alt er i orden."

"Følger du da ikke med tilbage?"

"Siden, min søn! Siden, vi mødes nok, jeg skal først ud at spadsere lidt mere," sagde Pavel og forlod ham. – Havde det været lyst nok til at skelne hans åsyn, mens han skyndte sig tilbage til Alversdorfs kirke, ville man have fundet et strålende og sjæleglad udtryk i det. Han nærede kun én tanke, hans hjerte var opfyldt af ét håb, under indflydelsen af dette hentede han sin kære økse og bankede på kirkedøren. De drabelige slag gav genlyd indenfor, dog lod det ikke til, at folkene hørte dem, han lyttede, tøvede lidt og opstillede imidlertid følgende regnestykke:

"Én mod seks, – det vil tage for meget på kræfterne, og jeg må spare mig til siden. Én mod tre, gør to gange, det er også lovlig stærkt, lad os sige én mod to, det slår til." Han bankede atter og råbte op mod tårnet:

"Hej! I folk på vagt! Kom ned og hjælp mig døren op, den må være gået i baglås."

Der hørtes fodtrin indenfor, lidt efter kom to mænd til syne i døren, som mærkværdigt nok lod sig åbne, så snart de drog i den. Pavel stod i mørket af den dybe indgang, det var ikke muligt at skelne hans skikkelse.

"Hvad tøver du efter?" spurgte vagten.

"Der lister en enlig mand om her udenfor kirken, det tyder vist ikke på godt, jeg så ham for lidt siden og synes, jeg skulle kende ham, – rigtig en køn mand i en brun lærreds kappe, med ildrøde hår og et dejlig langt skæg, han bar en økse på nakken, livagtig som det kunne være Pavel Seke."

"Lad os komme hen til ham."

"Å ja, lad os det," sagde Pavel.

De to ditmarskere gik ud på kirkegården, et stykke bort fra tårnet, i den retning, Pavel Seke betegnede dem. Hvad der fulgte efter foregik i mørket, man hørte en larm som af folk, der kæmper, skrig, som endte i stønnende suk, lidt efter blev det stille igen. Tre gik ud, der vendte kun én tilbage.

Indenfor kirkedøren førte en stejl og snæver trappe op til tårnet, hvor vagten holdt udkig. Da Pavel kom ind i kirken lukkede han døren efter sig og råbte:

"Her bringer jeg jer fyldte ølkander, kom ned og hent dem, Djævelen selv kan ikke finde vej op til jer i mørket."

En mand viste sig på trappen med et viftende tællelys i hånden, en anden fulgte efter. Pavel var trådt til side. Da mændene kom ned i kirken, slog han tårndøren i efter dem.

"Hvor blev de andre af?" spurgte den, som bar lyset.

"De gik udenfor."

"Hvad ville de der?"

"Tage mål af deres grav," brølede kæmpen, "ret nu skal I få den samme bestilling."

Lyset gled ud af mandens hånd, idet han sprang tilbage for et øksehug, Pavel under disse ord rettede imod ham, hans kammerat udstødte et gennemtrængende råb om hjælp og drog sit sværd; men mørket og overraskelsen hindrede ham i at gøre tilstrækkelig hurtig brug af det. Lidt efter hørtes lyden af to legemer, der styrtede om på stengulvet.

"To og to gør fire," råbte Pavel og støttede sig betænksom til øksen, "fire fra seks kommer to, så påstår de endda, jeg ikke kan regne."

Mændene, som endnu var tilbage i tårnet, havde hørt nødråbet og larmen af striden, der fulgte efter. Den ene kom ilende ned af trapperne med et langt spyd i hånden, den, som fulgte ham, bar en tændt lygte. Pavel stod lænet tæt op til døren, idet den første trådte ned i kirken, fældede han ham med sin økse, den sidste standsede, han blev stående et øjeblik på trappen og så frem for sig, lygtens skin faldt over de fældede mænd, han udstødte et skrig, satte lygten på trappen og flygtede tilbage til klokketårnet. Pavel fulgte efter, men inden han nåede enden af trappen, blev døren slået i og aflåset. Det var en stærk egetræs dør, Pavel satte skulderen til og søgte forgæves at sprænge den.

"Du deroppe," råbte han, "kan du høre, hvad jeg siger? Mærk dig mine ord! Hvis du prøver på at klemte med klokken eller blot får den til at give en lyd fra sig, slår jeg døren ind og kaster dig ned fra tårnet, og der skal ikke blive et helt ben i dig, giver du dig derimod med det gode, kan du få lov at slippe levende herfra."

"Hvem er du, og hvad er det, du har for?" råbte en skælvende stemme bag døren.

"Jeg er Pavel Seke, ham med det kønne, lange skæg, og jeg har min økse hos mig. – Luk straks op."

"Du vil ikke gøre mig fortræd, vel?"

"Jeg har lovet at skåne dit liv, og folk plejer at stole på mit ord."

Manden åbnede døren og fo'r tilbage, da han så Pavel med sønderreven kappe, overstænket af blod og med øksen på skulderen.

"Jeg har lovet dig livet," sagde han, "og det er du sikker på, men for at du ikke skal gøre fortræd i nat, nødes jeg til at binde dig." Han skar klokkerebet ned og snørede det fast om mandens hænder og fødder. Den overvundne jamrede og bad for sig. "Hold din mund," sagde kæmpen, "du slipper dog bedst af dem alle. I morgen kan du gå hen og drikke den kande øl, du ikke fik tømt i aften, dine kammerater vil ikke forlange at dele med dig."

Efter denne forsikring steg han ned at tårntrappen, kastede et selvtilfreds blik henover kamppladsen og aflåsede begge døre med stor omhyggelighed, før han forlod kirken.

Landsskriverens gård lå på en lille høj ude mellem engene ved Arkebek. Hovedbygningens røde mure ragede op over tre langstrakte forrådshuse, tækkede med strå og lyng, som den fjerde side havde ejeren opført en kvægstald og udfyldt åbningerne mellem disse udbygninger med murværk, således at hele gården lignede en lille fæstning, der lod sig aflukke og forsvare mod enhver udefra fremtrængende fjende. – Man tænkte altid lidt på krig og overfald i de dage. Kornet var nylig

indhøstet og stod i store stakke omkring gården. Langs med vejen over engene gik to brede sivbevoksede grøfter, på digerne bag disse voksede en række gamle og forkrøblede pile, hvis toppe bestod af tynde, bugtede grene, der svajede for enhver vind og var skudt i vejret fra det sted, hvor man tidligere havde kappet den oprindelige stamme.

Lidt efter solnedgang red et muntert og støjende tog hen over en af de mange stier, der løb igennem heden ved Alversdorf. Det var ditmarskerne, som kom oppe fra skovene på grænsen, hvor de efter Dreyg Jødekens forklaring havde mærket træer. Fire dage var gået med denne beskæftigelse, de vendte nu tilbage for at tøve natten over i landsskriverens gård. Reimer Grote var en af de sidste i skaren. Da han kom forbi tørvehuset, hvor Pavel havde gemt drengen, standsede han sin hest og lyttede.

"Hører I?" sagde han, "der er nogen, som klager sig derinde, lad os se efter, hvem det kan være."

De andre lo. "Det er vel en fuld mand," svarede én. "Reimer er altid så forsigtig, siden ulykken er kommet ind i hans slægt, drømmer han kun om nød og fare. – Han ser spøgelser ved solskin."

Derefter drog de andre videre, men Reimer red hen til tørvehuset, bandt sin hest ved stolpen og åbnede døren.

Under forsøget på at gøre sig fri havde den bundne dreng snæret båndene fastere omkring sig, hans håndled og ben var underløbne med blod, og forårsagede de heftigste smerter. Reimer fandt ham sammenkrøbet og klynkende imellem tørvestablerne og drog ham ud i lyset. Han skar båndene over og løste tørklædet, der var snøret om hans hoved. Drengen så

ængsteligt hen mod døren og fo'r sammen, hver gang vinden bragte den til at bevæge sig, mens han fortalte, hvad der var hændet. Den kloge Reimer begreb alt, han kendte Pavel af drengens beskrivelse, for ham var der ingen tvivl om, at Viben havde noget i sinde, og at vagten, de havde opstillet i tårnet, var røbet. Ryttertoget havde nået landsskriverens gård, inden han kom ud af hytten. Han satte drengen på sin hest og steg selv op, idet han smilede og sagde:

"Nu kan I ride til gilde i landsskriverens gård, men jeg rider hjem til Meldorf, det er nok så sikkert. Vorherre vare os for det der vil ske i nat!" Dermed forlod han hytten.

Aftenen var varm, luften blev tung og trykkende, efterhånden som mørket skred frem; ovre i vest lynede det, og skyerne viste sig i store og sammentrængte masser, som stridsmænd på en slagmark. Fra den røde gård skinnede lysene ud i mørket, inde i hovedbygningen sad en talrig forsamling omkring de dækkede borde og spiste og drak med al den iver, et anstrengende dagværk kunne fremkalde. Hundene gøede udenfor, men larmen i værelserne forbød at høre dem. En tavs og alvorlig skare mænd kom gående op ad vejen mellem piletræerne, standsede lidt, lyttede og drog derefter videre, ingen lagde mærke til dem. Da de nåede ind under forrådshusene, drog de en kreds omkring gården. Mørket var nu så tæt, at man ikke kunne se en alen frem for sig. Lidt efter lød et langtrukkent og klagende hyl hen over stedet, det trængte op til spisesalen og blev hørt af alle.

"Hvad var det?" spurgte en.

"Du kan tro, det er Viben, som melder sig," svarede hans sidemand spottende.

"Så må Viben i aften være blevet forvandlet til en hund, jeg tænkte ellers, han lod sig nøje med at være ræv."

Hylet gentoges på ny, mere jamrende og udholdende end første gang. "Det lyder, som når en hund klynker. – Skik bud ud og se, hvad det er. – Og Reimer Grote! Hvor bliver han af?"

"Reimer så, det trak op i vest, han kryber i skjul, det er så hans natur."

I dette øjeblik blev vindueslugerne slået ind, tre mænd kom til syne i karmen, en fjerde sprang ned på gulvet. Den sidste havde et sværd under armen og en spændt pistol i hånden, hans hat var draget tilbage på hovedet, lyset faldt over hans ansigt, alle kendte Viben. Enhver greb efter det våben, der lå ham nærmest, nogle ilede hen mod dørene, idet de åbnede dem, kom væbnede mænd til syne udenfor, de drog sig da tilbage igen; siden flugt var umulig, besluttede de at kæmpe, hvad der manglede i mod, måtte nu fortvivlelsen erstatte. – Alle disse åsyn, der nylig havde strålet så frejdige, så overmodige, så fulde af spot, var pludselig blevet blege.

"Hvem er du?" spurgte den, som stod Viben nærmest.

"Jeg er døden med dens stævning," svarede han. "Tag Jeres våben!"

"Fire mod tyve," råbte den anden, "det er dog for lidt."

Han hævede sit slagsværd med begge hænder og fo'r ind på Viben. En mand sprang imellem dem, en kæmpe med blottet hoved, ildrødt hår og en bred stridsøkse i hånden. Øksen hævede sig og sank, angriberen faldt. Dørene blev i det samme revet op, fra hver af dem kom en ny skare af Vibens folk frem. Det skrig, der nu trængte igennem stuen, lød som en besværgelse og fremkaldte alle vilde og mørke lidenskaber i

mændenes bryst. Det var hadets og hævnens jubel, som her gav sig luft, det var rædsel og fortvivlelse, der mandede sig op til raseri, det var endelig truslen, der forkyndte straffen.

Da ditmarskerne så Vibens mænd i døren, trak de sig om bag det lange spisebord, således at dette kom til at danne en vold imellem dem og deres fjender. Den sidste, som drog sig tilbage, var en mand i en brun læderkøllert, med en lang spansk klinge i hånden. Han havde hidtil holdt sig forsigtig skjult i en af krogene, søgt hen til vinduet, hvorfra fjendtlige åsyn stirrede ham i møde, prøvet på at liste igennem døren, som han fandt bevogtet; da han alle vegne så sig omringet af disse levende trusler og begreb det umulige i at blive skjult længere, kastede han hovedet tilbage, som om han ringeagtede faren, trak kården og fulgte de øvrige om bag bordet.

"Jan Gyge!" råbte Viben. "Du her! og endnu blegere end sidst. – Det er tredje gang, – så holder vi afregning, har jeg sagt."

Jan sænkede kården til et af disse udfald, han var mester i, men Viben kom ham i forkøbet, strakte sin pistol ud imod hans hoved og afskød den i to skridts frastand på ham. Jan udstødte et hult skrig, idet han sank ned på gulvet, rejste sig igen på knæene og greb efter kården, som han havde tabt i faldet.

"Nå så du gaber efter mere endnu, din slughals!" råbte Pavel. "Det kan bekommes." Han tog den tabte kårde og stødte den igennem Jans bryst, så heftigt, at hans legeme blev spiddet fast til gulvet.

Alle disse enkeltheder, som behøver så lang tid til at fortælles, foregik i et øjeblik. Da Viben havde fældet Jan, gav han sine folk et tegn med sværdet. "Ind på dem!" råbte han og styrtede sig imod den tætte klynge, ditmarskerne dannede bag bordet. Fra

nu af indesluttede den store sal en sammentrængt og bølgende hob, som kun skiltes, idet en dræbt eller døende sank til jorden, og derefter sluttede sig sammen i endnu vildere favntag. Alt blev til ild og skrig og sværdslag, Viben havde ret, det var døden, som rugede her. Fra de åbentstående vindueshuller trængte den varme aftenluft ind over de kæmpende og bragte lysene til at vifte, af og til fo'r en lang ildstråle gennem mørket ude fra mændene, som løsnede deres bøsser mod hoben bag bordet.

Pludselig forandredes alt i dette billede. En af ditmarskerne havde slukket lysene i armstagen. Der blev mørkt omkring dem.

"Flygt!" hviskede han. – "Igennem bagdøren."

Den var lukket og aflåset, men et øksehug åbnede den, udenfor stod en vagt af jernklædte mænd, som sænkede fire bøsseløb og sendte deres dræbende ladning ind i den sammenstuvede hob.

"Lys!" råbte Viben.

"Ild!" brølede Pavel forbedrende.

Et lysskær fra gården svarede straks på denne opfordring. En mand havde tændt ild i alle kornhæssene, luerne slog i vejret, deres flagrende skin trængte igennem de åbne vindueshuller og udbredte en forfærdelig klarhed over kamppladsen; en gråbrun røg, som stedse blev tættere og mere kvælende, blandede sig med flammerne. Da man atter var i stand til at skelne ven fra fjende, steg Viben op på bordet.

"Her kommer jeg!" råbte han, "tag mig nu, I søgte mig jo så længe." Med disse ord sprang han ned imellem sine fjender. Pavel fulgte efter ham, bordet, som han krøb op på med større

langsomhed end Viben, syntes at ryste under hans uhyre vægt, han lignede et vildt dyr, håret og det lange, røde skæg strittede til alle sider, hans øjne var stive og fremstående, øksen dryppede af blod, når han hævede den, hver gang den sank, fældede den en fjende. Det var ikke længere en kamp, men et slagteri, med al den skånselsløse råhed, som betegnede hine dage. Viben viste sig bestandig i den tætteste klynge, som en udfordring til døden, mod ham blev de fleste angreb rettet, og dog syntes hans øjne mere truende og hans åsyn mere overlegent end alle fjendernes til sammen. For denne times skyld havde hans had længe stået på vagt og været rede til at rykke i marken, han havde påkaldt den nætter og dage, det var et øjeblik som dette, han tænkte på, da han red bort fra torvet i Heide.

En mand trængte sig frem mod Pavel Seke. "Du slog min salig fader fordærvet nede ved Schafsted," råbte han.

Pavel målte sin nye modstander med synlig tilfredshed. Manden var bredskuldret og firskåren og lod til at have noget af en kæmpes frygtelige natur i sig, ligesom han selv.

"Jeg holder ikke bog over dem, jeg slog fordærvet," svarede han, "det blev for vidtløftigt, men nu skal du ret straks komme til at følge efter din salig fader."

Med disse ord trådte han et skridt fremad og hævede øksen. Den anden bøjede sig til siden og bibragte i det samme kæmpen et slag på issen med sin stridshammer. Pavel udstødte et brøl, tabte øksen og greb med begge hænder omkring hovedet, idet han så uhyre forbavset op på manden.

"Det var det værste dask, jeg har fået i mine levedage," mumlede han. "Der behøves ikke mere." Han vaklede hen mod

bordet og forsøgte at støtte sig til det, straks efter faldt han sammen og lod sig glide ned på gulvet.

Ilden tog til, udefra gården lød kvægets brøl, hundenes hyl og de sammenkoblede hestes ængstelige hvinen, lyset blev stedse klarere og stærkere, de knitrende luer kastede deres skin hen over hævede våben, over dødblege træk og udstrakte lig, der selv i døden havde bevaret deres mørke og hadefulde udtryk. Røgen trængte ind fra alle åbninger, det var næsten ikke muligt at drage ånde i denne luft af ild og funker. Ditmarskerne veg tilbage i det ene hjørne, deres bedste mænd var faldet, en vold af døende og dræbte lå omkring dem.

"Nåde! Nåde!" råbte de og strakte hænderne bønfaldende mod Viben.

Han stod mægtig og usåret foran dem og så omkring sig, han havde kæmpet mod overmagten i aften, som altid før, og sejren var blevet hans; men ved hans side fulgte også hadet, som gør den svage stærk og den stærke uovervindelig.

"Nåde! Nåde!" gentog ditmarskerne.

"I Heide truede I mig," sagde han, "og her tigger I om nåde, I må altså være fem hundrede for at få mod. Gå da! og vær frelst, – jeg væmmes ved jer alle." – Han vinkede ad folkene, som spærrede udgangen. "Gør plads! De kan ikke mere."

Efter disse ord bøjede han sig ned mod Pavel Seke, som lå udstrakt på gulvet med udbredte arme og åbne, glasagtige øjne, dødens grå og blege farve havde allerede mærket den gamle slagsbroders træk; men der hvilede endnu et udtryk af tilfredshed over dem, som om han havde forladt livet med en spøg på læberne. Da Viben atter hævede sit hoved, så han ditmarskerne flygte ud af vinduer og døre.

"De løber deres vej," mumlede han, "lad dem det, – sådan ville min fader også have handlet."

Næste morgen var landsskriverens gård nedbrændt til grunden. En tæt og kvælende røg vedblev endnu at stige op fra de sammensunkne murdynger, mellem hvilke sorte, forkullede bjælkestykker og et enkeltstående ildsted ragede i vejret. Fra de nærmeste byer strømmede folk ned til engene. Nogle dannede ørkesløse klynger, mens de lod sig fortælle, hvad der var hændet, andre havde travlt med at udfinde deres savnede slægtninge mellem de lig, som arbejderne drog frem af gruset og derefter lagde i en række hen under piletræerne. Historien om den røde gård udbredte sig i hele Ditmarsken, der blev digtet sange om kampen. Overalt gav den fredløses bedrifter stof til samtaler, enhver havde sit at fortælle og føjede efter egen opfindsomhed sin lille brøkdel til det skete. Mens Vibens navn således, mere frygtet og hadet end før, lød fra alles munde, lod han selv til at være sporløst forsvundet, efter kampen i landsskriverens gård havde ingen set ham i Ditmarsken. Jerremen skikkede flere gange en talrig hob af byfolkene ned til skovene ved Offenbyttel, som Dik Bøikens forklarede skulle være landsfjendens tilflugtssted. Mændene fandt højen sløjfet og de små hytter omkring den nedbrudte eller afbrændte. Efteråret havde kastet et tykt lag af sit løv ned over ildstederne, et bevis for, at de ikke var blevet benyttet i længere tid. Hyrderne, som drev med deres får i lyngen, og som før daglig så den vilde skare bruse hen over heden, mærkede nu ikke mere til den, vejene blev sikre, kornlæssene drog uhindrede igennem landet. Viben lod til at være forsvundet.

Således gik sommeren. Næste efterår rygtedes forskellige overfald og plyndringer af ditmarskernes fartøjer i nærheden af den flade kyst mellem Eideren og Elben. Sømændene, som nåede havn, fortalte om et bevæbnet skib, de havde set ude på havet, mens bemandede både fra det roede ind imellem holmene og gjorde jagt på enhver sejler, som nærmede sig landet. Rygtet om det udbredte sig i kort tid, det voksede og antog snart en mere bestemt skikkelse. Et skib blev standset i Elbmundingen, en høj mand med et langt, gult skæg og væbnet fra hoved til fod gik ombord på det og spurgte, om de havde ditmarskergods inde. Skipperen svarede nej og fik lov til at drage videre. To andre fartøjer blev taget på kysten overfor Brunsbyttel kirke, plyndret og boret i sænk, folkene svømmede i land, mens det skete. I havnen ved Bysum lå fire jagter, som nylig var vendte tilbage fra Norge med tjære og tømmerlast. En nat vaktes beboerne ved skrig og nødråb, kirkeklokken i Norddorf klemtede, himlen rødmede af flammer og røg. Der var stukket ild på skibene, efter at man først havde varpet dem udenfor havnehovedet og lænket dem til hinanden, for at ilden desto hurtigere skulle nå fra det ene til det andet. Luerne slog op igennem lasten, tømmeret brændte, tjæren brændte, og omkring det flydende bål roede to lange både, besat med væbnede og jublende mænd, som jog søfolkene tilbage, når de ville gå ombord i deres skibe for at redde eller slukke. Næppe fjorten dage efter drev et sønderhugget fartøj op på stranden ved Mielerhavn udenfor Meldorf, det havde været boret i sænk, men utilstrækkeligt til at nå havbunden. Lasten var ødelagt af søvand, folkene lå dræbt på dækket.

Den, som forårsagede alle disse ulykker omkring på kysten, skildrede øjenvidner bestandig som en høj mand med langt, gult skæg, folkene kaldte ham Hans Pommerink, men det blev snart en bekendt sag, at Hans Pommerink var Viben Peter, som havde forandret navn uden at forandre bedrifter. Efter at han forlod Holsten, bosatte han sig på Helgoland, hvor der fandtes to fortrinlige havne, og fra hvis kirketårn man kunne holde bekvemt udkig med ethvert skib, som kom fra Eideren, Bysum eller Elben. Vinteren over boede den fredløse og hans mænd på øen, frosten var streng, og skibsfarten ophørte. Da foråret kom, drog de atter ud og begyndte deres tidligere færd, mere rastløst og forvovent end nogensinde før.

En aften sad Viben oppe på en af de høje kalkstensklipper, der danner den lille, gule ø. Han støttede sine arme på knæene og hvilede hovedet i begge hænder, mens han med et sørgmodigt udtryk vedblev at stirre over mod det flade ditmarskerland, som i horisonten udbredte sin nøgne strand foran ham. Alt hvad øjet mødte denne aften, var tavshed og hvile. Solen gik ned bag klippen, dens varme lys faldt endnu hen over de talrige fiskerbåde og garnene, som var ophængt langs med kysten; selv havet syntes at slumre ind, mens dets overflade afspejlede den skyløse himmel og kun bragtes i bevægelse for et øjeblik, når en stor, grå sømåge slog ned efter en fisk eller for at bade sine vinger. Der hvilede en ophøjet ro, en drømmende fred over dette billede, som Viben ikke lod til at dele.

Om formiddagen havde han sendt sine folk med bådene over til fastlandet efter levnedsmidler, de skulle vende tilbage samme aften, men kom ikke.

Solen sank, havtågen lagde sig henover søen og bragte efterhånden de små holme omkring på den til at forsvinde. Ud af denne tåge gled en lille båd, bemandet med tre personer, af hvilke den ene styrede, mens de to andre, som sad længere tilbage indhyllet i deres kapper, lod til at være fornemme fremmede. Den ene bar en opkrampet hat med hvide fjer, den, der sad ved hans side, lænede sit hoved til hans bryst og havde skjult ansigtet under en mørk hætte.

Viben vågnede af sit drømmeri ved åreslagene ude på søen og fulgte forundret den lille båd med øjnene uden ret at kunne fatte årsagen til dens komme; det var sjældent der drog andre end fiskere eller lodser over til Helgoland. Lidt efter, da båden forsvandt inde under klipperne, rejste han sig og gik ned ad den stejle sti, der bugtede sig mellem de okkergule kalksten, til havnen. Inden han kom til forstranden var båden landet. Herren hjalp en ung dame ind over en stenrække, der lå ude i vandet, for at man kunne nå til fartøjerne, når ebben kom. Hun så sig nysgerrigt omkring, strakte sine små fødder forsigtigt henover stenene og smilede til søfolkene, som havde samlet sig omkring båden. Viben kendte den gamle mand med fjerene i hatten og det lange skæg, der nåede ham ned på brystet, det var Arved Povisch, ridderen, som en aften kom til Ratlovs gård for at underrette dem om arven efter tante Regine; damen, der lænede sig til hans arm, – Viben standsede, blev stående tavs og foroverbøjet, som forstenet, hvad han her så syntes at være et synliggjort billede af hans drøm oppe på klippen. Det var Beate, hans øjne mødte, Beate, friskere, skønnere end nogensinde før, blot lidt blegere og mere tankefuld, en blomst, berørt af efterårsstormen. Da hun så ham, udstødte hun et jublende

skrig, fløj ham i møde, slyngede sine arme om hans hals og hviskede:

"Endelig! endelig! hvor det dog har varet længe."

Ridder Povisch kom hen til dem. "Javist! der er hun, det er dumt, det er tåbeligt; men det var ikke muligt at få hende fra det. – Nå barn! hvorfor er dine øjne våde? Nu skal du jo være glad. – Lad mig se lidt på dig, Viben Peter! Du må dog due til noget, siden denne overmodige og forkælede pige kan foretrække dig for mine egne to rare drenge og alle Holstens adelige junkere til sammen. – Ja, stor og stærk er du jo, og du har givet folk noget at snakke om! De ryster som i feber, de herrer marskmænd, når man kommer til at nævne dit navn for dem; lidt skæg begynder du jo også at få, der er noget af en mand ved dig, – men alligevel, hvad har du gjort, Beate, din tosse, passer han for dig? For hans skyld løber du fra slægt og venner, fra herregårde og magelige dage, ham rækker du dine hvide hænder, som vi andre knap nok fik lov at se, på ham skal dine store øjne stirre sig trætte, – han ligner jo en skipper fra Angeln, og så lugter han af tjære."

"Bryd dig blot ikke om, hvad gudfader siger," svarede Beate, "han er den bedste, den ædleste af alle mennesker, uden hans hjælp havde jeg aldrig fået dig at se."

"Uden min hjælp! ja den skulle godt forslå, nej, lad os fare med sandhed, min unge! Det var din halsstarrighed, der til sidst fik bugt med os alle; sagde vi nej, blev du ved at sige ja og ja, til vi var kede af det og endelig sagde det samme. For nu tror du, som står der og kigger på hende og holder så fast på hendes små, bløde hænder, som om du var bange for, at hun skulle galoppere bort fra dig, at hun er fromheden og føjeligheden

selv; men du kan bande nej på det, jeg har aldrig kendt værre djævel i stridighed og påståelighed end hende, det skal du forresten nok selv komme til at føle. – Hvad står de lasede skipperfolk og glor efter, hvor de betragter os, som om de aldrig før havde set en mand med fjer i hatten; lad os kravle lidt højere op mellem stenbunkerne der. – Det er ellers et rart land, du bor i."

Ridderen gik foran, Viben og Beate fulgte ham et stykke ind under klippen.

"Det er altså mig, dit ærinde gælder," sagde Viben til Beate med en røst, der lød rolig og dæmpet, men hvorigennem hun dog følte, at han kæmpede med en stærk og heftig sindsbevægelse. – "For min skyld er du kommet?"

"Vidste du ikke det?" spurgte Povisch og stod stille foran dem. "Du ventede hende altså ikke? Jeg begynder at holde af dig, Viben. Mens jeg nylig sad i båden derude, faldt det mig ind, at du måske havde en finger med i det spil, hun drev med os alle, at hun var blevet lokket og ledet og fristet af dig til denne galskab. Du ved ingenting? – Nå! jeg tror dig, jeg har gjort dig uret, der er min hånd! – Der er min hånd!" gentog han brølende, da Viben ikke straks greb den. – "Ja, så er det vist bedst, du får den hele forklaring af mig, det kunne gerne falde Beate ind at springe over noget." – Pludselig forandredes hans udtryk, hans stemme blev blød og inderlig, mens han tilføjede: "Hvorfor skulle han ikke vide alt, hvad du har gjort for ham? Din adfærd er god grundvold at bygge en fremtids lykke på."

Beate tav og sænkede sit hoved. Povisch vedblev: "Du må vide, at hun var omgivet af alt, hvad der er stort og fornemt og ridderligt inde i Holsten. Nogle fandt sol og stjerner i hendes

øjne, andre læste sig Himmerig til i hendes smil, enkelte af dem lod sig nøje med at se på hendes pengeposer. Der var ingen ende på lovtaler, hun forheksede dem alle, og hvad Djævelen hun tog sig for, så klædte det hende. Sad hun til hest, fandt de, hun var dejlig, dansede hun, lignede hun en engel, sang hun, blev de henrykte; mine egne to rare sønner var lige så gale som alle de andre, de vidste kun én vej at ride, den over til Ratlovs. Lige meget hjalp det dem tilhobe, hun hørte på alles bønner, men besvarede dem ikke. Så sidste palmesøndag skikker hun brev og bud til sine slægtninge og frænder, at de skulle møde otte dage efter på hendes gård, der var en vigtig sag, hun havde at åbenbare dem. Klæd jer pænt på, sagde jeg til drengene, hvem kan vide, om den lille trold nu ikke har i sinde at gøre Jeres lykke. Vi red derover, gården stod fuld af rytternes heste, oppe i borgstuen skinnede og raslede det med dragter af fløjl, polerede rustninger, corduansstøvler og blanke sporer. Da vi så alle var samlet, går døren op, hun kommer ind, strålende som en sol mellem skyer, nejer for os alle og lader os vide, at nu havde hun besluttet at gifte sig, – med hvem? Med én, der var under hendes stand, med én, der ville volde, at hun blev fornægtet af sin kreds, men det fik ikke at hjælpe, giftes ville hun, og for at ingen skulle have noget at klage over, havde hun bestemt at skifte med dem alle. De kunne fra den dag gerne betragte hende som død, skønt der endnu var lidt liv i hende, hun ville give dem tante Regines arv tilbage, herregården tilbage, jorden og familiegodset tilbage, hvad havde de så at fordre mere? Ja, du kan begribe, hvad der blev for en støj, da vi hørte dette. Sikke ansigter jeg så omkring mig, jeg ville give fire lybske skilling til, at jeg blot kunne have set mit eget. Den ene

råbte i munden på den anden, en rev sig i håret, en slog i bordet, rasende teede de sig alle; men hun holdt sig rolig og tavs, Gud forlade hende, hun lo ad os uden at lade sig rokke. Da så de kære frænder til sidst fornam, at hun stod fast, gjaldt det om at bringe så meget ud af hendes tilbud som muligt, de faldt over godset som en flok krager, – hun havde min salighed ikke fået lov at beholde den særk, hun gik i, hvis jeg ikke var kommet hende til hjælp. Mig var de bange for, jeg talte dem efterhånden til rette og sørgede for, at der i det mindste blev så meget tilbage, at hun hverken skal komme til at sulte eller tørste siden. Ja, – se mere har jeg ikke at sige, det er dig, hun bragte sit offer, Viben Peter, for at dele kår med dig forlod hun sin slægt og sit hjem og fornægtede sin stand. Dig vil hun tilhøre, og mens hun nu selv fortæller resten, går jeg hen og ser at skaffe os et herberge for i nat, hvad der skal ske i morgen, må I selv om; men siden jeg fulgte hende så langt, vil jeg også følge hende ind ad kirkedøren og ikke rejse min vej igen, før præsten har føjet Eders hænder sammen, der skal dog være én af den slægt, hun går fra, til at lyse velsignelse over hende. Farvel!"

Da den gamle ridder havde sagt dette, forlod han dem og gik over til fiskerne. Viben og Beate blev alene tilbage.

Han knælede ned for hende, kyssede hendes kjole, hendes fod. "Det har du gjort for mig," hviskede han, "forladt dine frænder og venner. – Alle mine levedage ville ikke forslå til at gengælde dig."

"Synes du, det var for meget at betale for min hele fremtids lykke?" spurgte hun med et sjæleglad og rørende smil. "Det kunne dog ikke godt være billigere."

"Du vil følge mig, en fredløs mand, forladt og forfulgt, – ja, du smiler, du ved ikke selv, hvad det vil sige, men jeg, jeg ved det. Jeg kaldte på dig i nat og i mørke, jeg har set op til dig, når det slog sammen om mig, som man ser op til himlen for at finde Gud; jeg drømte før om dig og skikkede dig alle mine kære tanker, da den lille båd gled ud af kimingen, nu kommer du selv, og drømmen er blevet sandhed. Der er altså en fremtid tilbage. – den skal blive lys og herlig," råbte han heftig og rejste sig og stod for hende i hele sin bestemte overlegenhed. "Alene ville jeg være gået til grunde, sammen med dig er der en sti åben. – Vi drager bort herfra, straks, i morgen, jeg opgiver dette liv, som her kun volder mig lede. Nu slås de i alle lande, jeg går med, der må et eller andet sted være en god sag, som trænger til en arm; jeg vinder mig et navn for det, du gav bort, hæder og rigdom, peg på hvad du vil, det skal blive lagt for dine fødder. Fremad skal det gå, fremad! Foran os ligger frelsen, lyset, lykken. – Tal til mig, for at jeg kan høre, at alt dette ikke er en drøm, som svinder igen, når jeg vågner, sig noget; der er i hele verden ikke så liflig en musik som din stemme."

"Hvad skal jeg sige? Jeg længtes efter dig, dermed er alt fortalt. Jeg syntes, jeg hørte, du kaldte på mig, så kunne jeg ikke holde det længere ud blandt de andre, jeg ville gerne være noget for dig og give dig tilbage til det liv, for hvilket du fik dine store evner. Dig har de bragt til at tvivle, Viben, men jeg tror, jeg ville frelse en sjæl fra døden og bringe lidt lys over din fremtid, kan jeg ikke det, skal du lyse over min, – ak nej, hvad er det, jeg siger? Jeg ville jo kun fri mig selv for den elendighed at leve uden dig, derfor kom jeg. – Er det så stort, og fortjener det vel tak? – Måske vil det blive til ulykke at drage din vej, måske er

det døden og ikke sejren, vi går i møde; men jeg foretrækker dog at følge dig for enhver anden lykke, verden kan byde, og nu må jeg blive, hos dig, du må beholde mig, jeg har jo ellers ingen at støtte mig til. Jeg vil kun tænke på dig, leve for dig, tro og bygge på dig, som jeg har gjort fra den første time, vi mødtes."

Der var i hendes røst en inderlighed, en dybde af hengivenhed, i hendes øjne en overtalelse og tilbedelse, som ikke lader sig beskrive, al livets lykke, dets hæder og ære, syntes at stå forherliget for ham, mens han lyttede til denne bløde stemme.

Timerne svandt, mørket kom, de sad endnu på klippen og holdt hinandens hænder, mens de hviskede og drømte. Natten var mild og stille, månens lys faldt hen over havet foran dem, det sitrede og strålede derude som flydende sølv. Undertiden skimtede man langt borte de utydelige omrids af en fiskerbåd, som bevægede sig hen over søen, lyden af åreslagene trængte ind til landet. Længere tilbage gled et lille fartøj frem af tågen og blev synligt, idet måneskinnet faldt ned over skibets hvide sejl. Beate så op på Viben, han syntes at være vokset i sin egen mening ved det offer, der blev ham bragt, han lignede så lidt alle de andre, hun havde mødt, hans skikkelse, således som han stod der foran hende, mægtig, kongelig, med det udfordrende blik, hans kraftige hoveds smukke form, hans glødende ord og lykken over at se hende, var et budskab om sejr, et løfte om en smilende fremtid.

Af og til kom ridder Povisch og fortalte, hvor træt han var, hvorledes gigten værkede i hans ben og hvor silde det var i tiden. Han havde fundet et nattely for Beate og sig oppe hos præsten.

"Nu skal du følge med derop og det straks," udbrød han, "kister og kufferter har jeg ladet bringe fra båden, folkene venter på os. I har talt nok for denne gang, når I bliver siddende der og siger hinanden alt, hvad I ved, i aften, hvad vil I så fortælle i morgen? Jeg har betroet den præst, hvem vi er, alt er i orden, han har lovet at vie jer, førend jeg drager herfra."

Viben fulgte dem, han mente, han endnu havde så meget at sige hende, og gentog dog blot, hvad han allerede havde sagt.

Næste morgen skinnede solen ned over Helgolandsklippen, mens Viben og hans broder Johan tillige med en skriver ved navn Joachim, pyntede den lille kirke med grønt og blomster. En gammel lanseknægt strøede sand og timian hen over stengulvet, og gav sig derefter med stor iver til at polere et brystpanser. De øvrige af folkene var endnu ikke vendt tilbage fra Holsten. Da klokken slog ni havde Viben fuldendt sit arbejde, han stod endnu udenfor kirken og stirrede ned på et lille hus, hvis vinduer var åbnet, og indenfor hvilke en hvid og lys skikkelse kom til syne for straks efter igen at forsvinde. Huset tilhørte præsten Lyders, hos hvem Beate og ridder Povisch havde overnattet. Pludselig forsvandt det lykkelige og sorgløse udtryk, som havde hvilet over hans åsyn denne morgen, hans bryn rynkede sig, idet han gik ud på klippepynten og vedblev at stirre hen over det rolige og smilende hav, som lå udbredt foran ham. Dernede kom to små jagter sejlende for en svag østenvind, den ene fulgte i den andens kølvand, begge nærmede sig landet.

"De, som kommer der, vil mig intet godt," sagde Viben til Johan.

"Det er to buxtehuder fartøjer."

Viben rystede sørgmodig på hovedet. "Det er ditmarskerskibe," svarede han, og hele hans opmærksomhed var fra nu af rettet på hvad der foregik nedenfor ham.

Da skibene kom ind på stranden, tog de sejlene ned og kastede anker, derefter åbnedes lugerne, væbnede mænd, som hidtil havde holdt sig skjult i lasten, sprang ud fra dækket og vadede i land, Viben talte hundrede.

"Hvad vil I?" spurgte Lyders, som stod på stranden.

"Købe kalk," svarede en af de fremmede mænd spottende.

"Vi har ingen kalk at sælge."

"Det må I om! I så fald vil vi drage vor vej igen, når vi har taget Viben Peter med os. I har givet ham tilhold her på øen, han har brændt vore skibe, plyndret vore gårde, dræbt vore mænd, det må have en ende."

"Viben Peter sejlede bort i morges, før det blev lyst, og stod vesterud med alle sine mænd," forsikrede en gammel fisker.

"Så har vi gjort vor rejse forgæves; men vi vil først se lidt efter ham, det kunne jo være, I tog fejl, og at han var her endnu; den karl er altid at træffe, hvor man mindst venter ham."

Ditmarskerne kom under samtalen op på stranden og udbredte sig der i en lang og truende linje. De fleste af dem var væbnet med hagebøsser, som omhyggeligt blev ladet, deres fører så ud til at være en ældre mand, han hed Claus Suvel, bar et jernpanser og blev fulgt af en trommeslager.

"Jeg skal gå op og se, om Viben Peter er der, og bringe ham Eders ærinde, " sagde præsten.

"Ja, gør det," svarede Claus, "men vi går med."

"Det var den bedste måde til ikke at finde ham. Viben har gode øjne, er han deroppe, kan I lide på, han allerede har set Jer,

længe før I vadede i land; vil han skjule sig, finder I ham ikke, vil han slås, er han beredt på at tage imod jer."

"Han har seksten mand, vi er hundrede."

"Det kan gerne være; men trappen gennem klippen er snæver og stejl, der kan kun gå tre jævnsides, og det er let for den, der står ovenfor, at hindre jer i at nå op."

"Det kan også være sandt," sagde Claus, "bring da Viben Peter vor hilsen, lad ham skynde sig med at komme ned, imens henter vi øl og flæsk op fra skibene, og hver en mand her på stranden skal være vor gæst og spise og drikke med os, til I vender tilbage."

Præsten gik. Viben lyttede og spejdede oppe på klippen, han fattede ret godt samtalen mellem Lyders og ditmarskerne, det, han ikke kunne høre, gættede han sig til. Fra drømmenes lykkelige land var han pludselig ført tilbage til virkelighedens, i elskerens sted stod en bestemt mand, fattet på alt, og overvejede koldblodigt, hvad der var at gøre.

Ude på søen viste sig intet tegn til, at folkene, der var sendt bort, ville vende tilbage, ikke en vind rørte sig, ikke en sky på himlen, havet lå i en umådelig vid omkreds spejlglat og ubevægeligt, solen brændte henover det. Lyders kom langsomt og pustende op af trappen.

Viben standsede med en håndbevægelse, det han havde at sige. "Jeg ved, hvad de vil," ytrede han kort.

"Hvad tænker du at gøre?" spurgte den gamle mand ængsteligt.

"Værge mig, hvad ellers? Skal jeg dø, vil jeg nok forsvare mig lidt først. I dag er det til en forandring dem, der angriber."

"Fire mod hundrede!"

"Ja, hvad skal man sige? Det kunne være bedre, præst."

"Jeg har et andet råd, følg det, denne ene gang! Se, kirken er smykket, lad det være fred og velsignelse og ikke mord og drab, som går hen over dine blomster."

"Hvad mener I?"

"Forvar dig. De ved ikke forvist, at du er her på øen. En af fiskerne sagde, du drog til søs i morges med alle dine mænd. Her imellem klipperne kender jeg et sikkert skjul, kryb derind, så vælter jeg stenen for, til de er borte."

"Jeg, krybe i skjul!" råbte Viben hånligt og rettede sig i sin fulde højde. "Det skal aldrig spørges."

Nede på stien hørtes larm af folk, som steg op af trappen. "Hvad bliver det så til?" råbte en stemme. "Vil han give sig med det gode?"

"Skjul dig i Guds og Herrens navn," hviskede Lyders. "Lad mig ikke bede forgæves. Tænk på dine folk, som du skikker i døden, tænk også lidt på hende, som sidder nede i min stue med brudekrans om håret og tæller timerne i dødsens angst, indtil du kommer."

"Hører du ikke hvad jeg siger?" råbte stemmen mellem klipperne. "Har du fundet ham, så lad ham komme ned til os."

"Han er her ikke," svarede præsten og greb Vibens hånd. "Hist inde, i bagerovnen!" tilføjede han hviskende og pegede med et bønligt blik på en mørk og tilrøget klippehule i nærheden, "der er du frelst, så sejler de deres vej igen."

"Jeg, i en bagerovn!" gentog Viben og rystede med hovedet, "nej, præst! det kan jeg ikke, det ville slet sig skikke." Han gik frem på klippen og stillede sig ovenfor trappen, synlig for alle.

"Her er Viben Peter, " råbte han, "tøv lidt, I folk dernede, hvad vil I mig?"

"Vi vil gøre afregning nu, timen er kommet. Giver du dig med det gode, skal du blive dømt efter Ditmarskens landsbog."

"Og hvis jeg nu ikke giver mig?" spurgte Viben spottende.

"Så slår vi dig ihjel."

Viben betænkte sig et øjeblik. "Jeg vil lade kongen af Danmark og fyrsten af Holsten dømme mig; dengang jeg sidst stod på torvet i Heide og bad jer dømme efter Eders landsbog, nægtede I det, nu har jeg ikke mere med den at bestille."

"Ja, du kan få det, som du vil," svarede mændene og vedblev at stige op, tre og tre i række, og idet de benyttede enhver fremspringende pynt til at dække sig, mens de så i vejret, om trappen ovenfor var fri. Foran det sidste trin, på den flade klippe stod to små feltslanger opstillet for at beskytte opgangen. Kanonernes mundinger blev rettet ned mod klippestien, hvorfra ditmarskerne skulle komme, Johan stod med den tændte lunte i hånden. Efter disse forberedelser vendte Viben sig mod præsten og greb hans hånd.

"Gå herfra, gamle mand!" sagde han med en brudt og dæmpet røst, "det er ikke værd, I får at se, hvad her vil ske. – Hils hende derovre," tilføjede han hviskende, "hun var min første lykkelige tro, og hun skal blive den sidste; når jeg hører op at tænke på hende, er jeg død, så vil hun bede for min syndige sjæl." Præsten trykkede hans hånd, han ville endnu gøre et forsøg og pegede over på hullet i klippen; men Viben rystede på hovedet og skød ham lempeligt bort.

"Det går ikke," sagde han smilende, "der er ingen bagerovn så stor, at den kan rumme Viben Peter." – Han vinkede ad sine folk

og spejdede ud over trappen.

Det larmede og myldrede inde i spalten, og tunge fodtrin lød, mens alle ditmarskerne var i begreb med at stige op af klipperne. Deres linje bugtede sig over de hvidgule kalksten som en lang og mørk slange. I det øjeblik de første rækker kom til syne, tog Viben lunten fra Johan og affyrede begge kanonerne. Et rasende skrig hørtes nede fra trappen; men krudtrøgen, som holdt sig svævende over spalten, hindrede i at se skuddets virkning. Han gik derefter tilbage til kirken og stængede døren. Først kastede han endnu et blik omkring sig: foran lå havet, solbelyst, smilende og omkredset med store sværme af hvide måger, det var friheden, lyset, frelsen; inde på den modsatte side mellem klipperne hævede sig den lille præstebolig med roser, som slyngede deres grønne, rankede grene op over taget, og en irisk, som sang i sit bur fra det åbne vindue. Det var lykken, kærligheden; han bød farvel til begge. Der lå en usigelig smerte og sørgmodighed i hans ædle og ophøjede åsyn, mens han vendte sig bort fra disse lyse billeder og gik ind i mørket.

Ditmarskerne udbredte deres linje foran kirkegården. Trommeslageren fulgte efter anføreren og buldrede uafladelig på sin tromme, deres larm og råb og det overmodige i, deres miner dannede en påfaldende modsætning til det udtryk, som hvilede over Viben og hans mænd, da de atter kom til syne i kirkens vindue. Hos Viben var det trods og bestemthed, rynkede bryn, funklende blikke, over de tre andre hvilede der en tavs hengivelse, under hvilken hver af dem skjulte sine tanker.

Da Viben så den store skare af fjender samlet foran kirken, fortæller Neocorus, at han slog en knude på sit skæg, han

bøjede sit hoved og sagde:

"Jeg tror dog ikke, den lærdom var god, jeg fik af min fader, – nu tvivler jeg også på den, det er det værste af, hvad jeg her må lide."

"Flygt!" hviskede Johan, "gem dig, broder, omme bag alteret er der et skjult rum, hvor du kan forvare dig. Husk på den kvindes spådom: Vogt dig for kirken."

"Jeg husker på den, Johan; hvem kunne vide, det var sådan, hendes ord skulle tydes."

"I Jesu Christi navn, flygt! Du kan frelses endnu. – Viben! i vor kære moders navn beder jeg dig om det."

"Ja, vor moder!" sagde Viben og nikkede gentagende, "hun havde dog vist ret, du, skønt jeg ikke troede det, hendes lære var den bedste: – Bøj dig i blæst! – Men hvad skulle der blive af jer, hvis jeg flygtede? Gud bedre det for dig, Johan, det er for silde, nu slår det frø ud i bloster, som Carsten Peter såede."

Han greb en bøsse og skød den første, som nærmede sig kirkedøren. Dermed var hans skæbne beseglet. Ti andre kom i stedet. Kirkefogeden Mikkels Erik var fulgt efter ditmarskerne, han stillede sig foran kirken og forbød dem at åbne den med magt. De lo og drog ham bort, derefter slog de døren ind med deres bøssekolber. Viben og hans mænd flygtede nu op på loftet og trak stigen til sig. Dette loft var dannet af løse brædder, som lå så vidt fra hinanden over bjælkerne, at man tydeligt kunne se enhver, der gik henover det. Viben havde to bøsser og kun nogle enkelte skud til dem. Ditmarskerne skøde igennem loftet, flygtningene var ikke længere i stand til at svare, efterhånden blev alt stille deroppe. Krudtrøgen indhyllede ethvert rum i den

lille kirke, fjenderne vedblev at skyde. Enhver trængte sig frem, enhver ville gøre sit skud, man vovede ikke mere noget ved det.

Solen skinnede igennem den sprængte dør og igennem de små ruder ned på blomsterne og timianstoppene, som Viben om morgenen havde strøet hen ad gulvet til sit bryllup. Da alt vedblev at være stille, kom nogle mænd med en stige og gik ind på loftet. Lidt efter kastede de tre lig ned fra hullet på stengulvet, det var Viben og to af hans folk, skriveren Joachim havde skjult sig i en krog af taget og blev fanget levende. Sejrherrerne modtog ligene med vilde glædeshyl, alle trængte sig om den fældede kæmpe, de beundrede sig selv i deres gerning, jublede over sejren og glemte at tælle, hvor mange de var om at dele den.

Mandag før pinse kom ditmarskerne til Helgoland, i tre dage måtte de blive liggende under øen for blikstille, floden steg og faldt, men ikke en vind rørte sig på havet. De havde bragt ligene ombord under et udspændt sejl, hentede derefter øltønder og fødevarer op fra lasten og fordrev tiden med sang og drikkelag, til hvilke alle øens lodser og fiskere blev indbudt. Af og til, når en af dem gik hen til skibene for at betragte de døde, fandt han en ung, hvidklædt kvinde knælende foran Viben, hun havde foldet hans hænder, lukket hans øjne og bad ved hans side; alle hendes hjertes blomster var visnet ligesom de grønne blade, der endnu hang tilbage af brudekransen i hendes hår. Ditmarskerne så på den fremmede og lod hende gøre, hvad hun ville, ingen af dem fornærmede hendes sorg. Om torsdagen sejlede de bort fra øen, Beate og Povisch blev alene tilbage på stranden.

"Hvad så?" spurgte den gamle ridder, da skibene forsvandt ude i tågen.

"Før mig nu til de adelige jomfruers kloster i Pretz," hviskede Beate.

"Dit liv blev dig ikke givet for at gå i kloster."

"Mit liv har jeg tænkt på i disse dage," svarede hun mat og klangløst, "fortiden var at vente og håbe, i fremtiden har jeg kun at lide tilbage. Gud har ikke villet velsigne vor kærlighed, jeg vil bede ham om tilgivelse for den."

Den gamle ridder sagde intet, han trykkede sine læber på den unge piges pande, derefter førte han hende til klostret i Pretz.

Således slutter Viben Peters drama, mørkt og sørgeligt i sit indhold som en islandsk saga. Det forfærdelige efterspil, der foregik, da de pinseaften kom med hans lig til Heide, skal her være uomtalt. Ditmarskerne skrev deres historie i blod, den havde ret, som var stærkest, og den uret, som bukkede under. Hvad Viben angår, påtog fremtiden sig at forsvare hans sag. Fjorten år efter nævner kong Frederik den Andens fejdebrev drabet på Helgolandsklippen som en af årsagerne til krigen mod ditmarskerne. Samme sommer var Reimer Grote og Bartel til stede på den åbne hede mellem Marsk og Geest, ved landsbyen Lohe. Ditmarskerne havde overgivet sig, Heide brændte, Meldorf var plyndret, flertallet af landsregenterne dræbt, deres lig lå endnu ubegravede, der hvor de faldt. Præsterne, fogederne, folket knælede for sejrherrerne, alle med blottede hoveder og hvide stave i hænderne. De bad om nåde. Blandt fredsbetingelserne blev der forkyndt dem, at de havde at betale en bøde af seks tusinde mark lybsk i seks år til Viben

Peters slægt og arvinger. Dermed var det lange regnskab for den fredløses drab opgjort.

Reimer Grote rakte Bartel hånden; mørke erindringer, klagende skyggebilleder fremstillede sig for dem begge.

Om "Viben Peter"

Forfatter: Carit Etlar (1816-1900).
Org.udgave: *Viben Peter. En historie fra Ditmarsken.* Den Gyldendalske Boghandel (F. Hegel), København 1875.
Denne udgave baseret på: Carit Etlar: *Viben Peter. En Historie fra Ditmarsken.* Jydsk Forlags-Forretning, Aarhus 1894.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter Albrecht Dürer (1471-1528): *Der Reuther (Ritter, Tod und Teufel)* 1513).

ISBN 978-87-7628-057-4
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-312-5 (Ølstykke 2013).

© 2024 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk